

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2017

Výroční zpráva

o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2017

Vzdělávání v roce 2017 v datech
Praha 2018

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2017**

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

© MŠMT, Praha 2018

Náklad: 500 ks

ISBN 978-80-87601-40-2

Úvodní slovo ministra

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy každoročně zpracovává a předkládá na základě ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a § 87 odst. 1 písm. b) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice. Účelem výroční zprávy je předat čtenáři souhrnný přehled o fungování a vývoji našeho školství společně se stručným popisem významných událostí a změn, které se odehrály v předcházejícím roce.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy za rok 2017 tedy představuje klíčový dokument obsahující informace o stavu a proměnách regionálního i vysokého školství. V minulém roce nastaly mnohé změny ve vzdělávacím systému, přičemž mezi nejvýznamnější z nich patří zejména následující.

Rok 2017 byl poměrně bohatý na zásadní události odehrávající se v oblasti předškolního vzdělávání. V účinnost vstoupilo zákonné prodloužení povinné školní docházky o jeden rok, a to v podobě povinného posledního roku předškolního vzdělávání. Jedním z důležitých úkolů MŠMT v následujících letech bude zhodnocení reálných dopadů tohoto opatření. Vášnivě diskuze rovněž vyvolala a stále vyvolává garance nároku na umístění dítěte do mateřské školy či jejich přednostní přijímání v dílčích věkových kohortách, které stanovuje školský zákon s po-

stupnou účinností až do roku 2020. V roce 2017 se konkrétně jednalo o vstoupení účinnosti garance místa v mateřské škole pro děti ve věku od čtyř let.

V minulém roce představovalo společné vzdělávání (inkluze) nadále jedno z mediálně nejsledovanějších témat. Ačkoli zhruba 75 % dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se v běžných školách vzdělává již od poloviny minulé dekády, tak teprve druhým rokem je legislativně ukotvena nárokovost podpůrných opatření pro tyto děti a jejich finanční podpora. Nicméně analýza prvního roku společného vzdělávání mimo jiné ukázala vysokou administrativní, finanční či personální náročnost legislativního posílení společného vzdělávání. V tomto ohledu bych se rád v rámci resortu dále věnoval především administrativní a finanční revizi předmětných opatření.

Rok 2017 byl rovněž spojen s pokračující přípravou aktualizace rámcových vzdělávacích programů jednotlivých úrovní vzdělávání. Návrh revize rámcových vzdělávacích programů byl představen v druhé polovině minulého roku, přičemž jeho cílem je nové vymezení rozsahu i obsahu vzdělávání společného pro všechny žáky. Samotný proces přípravy je naplánován na následující čtyři roky.

Dalším výrazným tématem minulého roku bylo zavedení jednotných přijímacích zkoušek na střední školy v oborech s maturitní zkouškou. Tyto přijímací zkoušky představují podobně jako státní maturity podstatné vstupní, re-

spektive výstupní zkoušky, jejichž dopad je nezbytné podrobněji vyhodnocovat. Nicméně již z prvního ročníku uvedených přijímacích zkoušek vyplynuly mnohé zajímavé zkušenosti na úrovni škol i systému jako celku. V tomto ohledu se jeví jako zásadní především analyzovat příčiny lokální determinovanosti výsledků přijímacích i maturitních zkoušek a poskytnout zřizovatelům relevantní údaje a doporučení.

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 vytyčila jako jednu ze strategických priorit podporu kvalitní výuky a učitele jako její klíčový předpoklad. V minulém roce ovšem v rámci legislativního procesu neuspěl kariérní řád učitelů, jehož příprava se prolínala několika předcházejícími obdobími. V současné době se bohužel nedaří najít shodu na dalším směřování a jeho případné podobě.

V neposlední řadě bych rád zmínil jeden z pozitivních trendů minulého období, který navazuje na právě uvedený bod a představuje navyšování platů učitelů. Přesněji řečeno se jedná o panující politickou shodu na potřebě růstu odměn pro pedagogické pracovníky, kterou přinesly sněmovní volby na podzim roku 2017. Tuto příznivou konstelaci bych rád využil, ačkoli zatím stále neexistuje jasná shoda na konkrétní podobě tohoto navýšení. V ideálním případě by se mělo jednat o kombinaci navýšení tarifní i netarifní složky. Je však nezbytně nutné pokračovat v růstu platů i v následujících letech. Další pozitivní trend z hlediska financování, který bych rovněž rád zdůraznil, představuje navyšování prostředků do regionálního školství a samotná reforma financování regionálního školství.

Z výše uvedeného výčtu klíčových témat je patrné, že minulý rok s sebou přinesl zásadní změny v tuzemském vzdělávacím systému. Na závěr bych ovšem rád uvedl, že pevně věřím v nalezení chybějící celospolečenské shody v tom, kam má v dlouhodobém horizontu české školství směřovat. Současně bych se rád zasadil o posílení komunikace mezi ministerstvem a vykonavateli vzdělávací politiky, ale i širokou veřejností. Doufám, že se nám podaří nalézt konsensus ve všech problematických oblastech a naše opatření budou jednak široce akceptovatelná, ale i dlouhodobě udržitelná.

Ing. Robert Plaga, Ph.D.
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Obsah

Obsah

Úvodní slovo ministra	3
1. Vzdělávání v roce 2017 v České republice	9
1. 1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání v roce 2017	10
1. 2. Změny v organizačním a legislativním základu	12
1. 2. 1 Změna školského zákona	12
1. 2. 2 Prováděcí předpisy ke školskému zákonu	13
1. 3. Financování vzdělávání	14
1. 3. 1 Systém financování	14
1. 3. 2 Financování regionálního školství	17
1. 3. 3 Financování vysokého školství	19
1. 3. 4 Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol	22
1. 4. Implementace operačního programu OP VVV	24
1. 4. 1 Prioritní osa 1 „Posilování kapacit pro kvalitní výzkum“	25
1. 4. 2 Prioritní osa 2 „Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj“	26
1. 4. 3 Prioritní osa 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání“	27
1. 4. 4 Individuální projekty systémové	27
1. 4. 5 Komunikační kampaň OP VVV	29
1. 4. 6 Činnost Monitorovacího systému OP VVV	30
1. 5. Rok 2017 = 30 let programu Erasmus+	30
1. 6. Projekt Resortní informační systém MŠMT	32
1. 6. 1 Obecné informace o projektu	32
1. 6. 2 Aktuální stav projektu	33
1. 6. 3 Výhled pro období 2018+	34
1. 7. Činnost školského ombudsmana v roce 2017	34
2. Vybraná témata regionálního školství	37
2. 1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2017	38
2. 1. 1 Předškolní vzdělávání	38
2. 1. 2 Základní vzdělávání	39
2. 1. 3 Základní umělecké školy	40
2. 1. 4 Novinky ve školním roce 2017/2018 v oblasti středního vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři	41

2. 1. 5	Vývoj v oblasti gymnázií a lyceí.....	42
2. 1. 6	Vývoj v oblasti SŠ (střední vzdělávání odborné).....	42
2. 1. 7	Vývoj v oblasti konzervatoří.....	43
2. 1. 8	Vývoj v oblasti VOŠ.....	44
2. 1. 9	Další vzdělávání.....	44
2. 1. 10	Primární prevence rizikového chování.....	50
2. 1. 11	Soubor opatření při řešení šikany ve školách a školských zařízeních.....	52
2. 1. 12	Vývoj v oblasti institucionální výchovy.....	53
2. 1. 13	Plánovaná opatření v oblasti ústavní a ochranné výchovy na období 2017–2019.....	54
2. 2.	Společné vzdělávání a hodnocení jeho průběhu.....	56
2. 2. 1	Novela školského zákona.....	56
2. 2. 2	Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb.	58
2. 2. 3	Novelizace dalších prováděcích vyhlášek ke školskému zákonu.....	59
2. 2. 4	Základní vzdělávání a úpravy RVP ZV.....	59
2. 2. 5	Navýšení kapacit školských poradenských zařízení.....	60
2. 2. 6	Supervizní mechanismy v oblasti diagnostiky a poradenských zařízení.....	60
2. 2. 7	Rozvojové a dotační programy na podporu společného vzdělávání.....	61
2. 3.	Příprava reformy financování regionálního školství.....	61
2. 4.	Zavedení povinného předškolního vzdělávání.....	63
2. 5.	Výsledky mezinárodního šetření PIRLS 2016.....	64
2. 5. 1	Klíčová zjištění.....	64
2. 5. 2	Realizace mezinárodních šetření v roce 2017.....	65
2. 5. 3	Výsledky PIRLS 2016.....	65
2. 5. 4	Výstupy z mezinárodních šetření.....	67
2. 6.	Výběrové zjišťování výsledků žáků 5. a 9. tříd základních škol.....	67
2. 6. 1	Vymezení, cíle a rozsah výběrového zjišťování.....	67
2. 6. 2	Základní výsledky výběrového zjišťování.....	68
2. 6. 3	Porovnání výsledků zjišťování z let 2013 a 2017.....	70
2. 6. 4	Další vybraná významná zjištění.....	70
2. 7.	Výsledky vzdělávání žáků středních škol.....	71
2. 7. 1	Jednotné přijímací zkoušky.....	71
2. 7. 2	Maturitní zkoušky.....	73
2. 8.	Realizace opatření Strategie digitálního vzdělávání.....	80
2. 9.	Individuální projekty systémové v rámci OP VVV.....	83
2. 9. 1	Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP).....	83
2. 9. 2	Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B).....	84

2. 9. 3	Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: KVALITA–INKLUZE–PORADENSTVÍ–ROZVOJ (KIPR).....	86
2. 9. 4	Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora (APIV A)	87
2. 9. 5	Modernizace odborného vzdělávání.....	88
2. 9. 6	Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotnosti v předškolním a základním vzdělávání (PPUČ).....	89
2. 9. 7	Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)	90
2. 9. 8	Komplexní systém hodnocení	91
2. 9. 9	Vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR (MiZk).....	93
3.	Vybraná témata vysokého školství	95
3. 1.	Hlavní události vysokého školství v roce 2017	96
3. 1. 1	Vývoj obecně.....	96
3. 1. 2	Reforma financování vysokých škol	97
3. 1. 3	Implementace novely zákona o vysokých školách	98
3. 1. 4	Podpora internacionalizace – Režim Student.....	98
3. 2.	Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2017	99
4.	Vzdělávání v roce 2017 v číslech – statistický přehled	105
4. 1.	Úvod	105
4. 2.	Regionální školství v roce 2017	108
4. 2. 1	Předškolní vzdělávání	108
4. 2. 2	Základní vzdělávání	111
4. 2. 3	Střední školy.....	114
4. 2. 4	Konzervatoře	120
4. 2. 5	Vyšší odborné školy	121
4. 2. 6	Zařízení ústavní a ochranné výchovy.....	123
4. 2. 7	Zařízení zájmového vzdělávání.....	124
4. 2. 8	Pracovníci v regionálním školství.....	127
4. 2. 9	Tematické okruhy.....	130
4. 3.	Vysoké školství v roce 2017	136
4. 3. 1	Vysokoškolské vzdělávání.....	136
4. 3. 2	Celoživotní vzdělávání.....	140
4. 3. 3	Pracovníci ve veřejném vysokém školství	141

1

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Vzdělávání v roce 2017 v České republice

1. 1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání v roce 2017

V roce 2017 překonala Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 (dále jen „Strategie 2020“) polovinu období své účinnosti. Součástí implementace tohoto klíčového dokumentu vzdělávacího systému ČR byl závazek provedení externího vyhodnocení jejího naplňování s cílem objektivního posouzení vývoje vzdělávací politiky vzhledem k prioritám a cílům vytyčeným Strategií 2020. Na počátku roku 2017 byla ministryní školství, mládeže a tělovýchovy ustanovena dvanáctičlenná expertní skupina, která v prosinci 2017 ministerstvu předložila hodnotící zprávu. Klíčovými doporučeními expertů je pokračovat v plnění tří hlavních priorit, neboť se jejich prosazení a realizace dosud plně nepodařily. Priority vymezené ve Strategií 2020 expertní tým zhodnotil nadále za vysoce relevantní a stále aktuální. Stejně tak odborníci považují za relevantní většinu specifických cílů a navržených opatření. Tým dále MŠMT doporučil zásadně zlepšit kvalitu řízení v oblasti vzdělávání na všech úrovních a komunikaci mezi všemi aktéry. Ministerstvo by v rámci přípravy nové strategie, popř. aktualizace Strategie 2020, rovněž mělo obrátit pozornost k oblastem, které jsou velkou výzvou pro vzdělávací politiku v budoucím období a které bude třeba dále rozpracovat (např. reflexe konceptu vzdělávání 4.0, aktualizace cílů a obsahu vzdělávání, posílení metodické podpory pro učitele, zaměření na zlepšení vztahu žáků k učení, formativní procesy ve výuce, nové vymezení role a potřebné podoby odborného školství včetně VOŠ ve vztahu k profesně orientovaným bakalářským studijním programům VŠ apod.).

Rok 2017 pak s ohledem na pokračující implementaci Strategie 2020 přinesl další posun v rámci plnění všech tří klíčových priorit a navazujících cílů obsažených v tomto dokumentu.

V rámci priority č. 1 „snížit nerovnosti ve vzdělávání“ bylo možné posoudit první rok realizace politiky společného vzdělávání, tedy nového pojetí vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žáků“) se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP“), který umožnila od 1. 9. 2016 účinná novelizace § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Analýza společného vzdělávání přinesla jak řadu pozitivních, tak i negativních zjištění. Za nesporné pozitivum lze označit to, že se žákům se SVP v běžných školách dostalo podpůrných opatření a strukturované finanční podpory. Oproti minulosti školy rovněž věděly, na co a za jakých podmínek mají jejich žáci nárok. Rovněž nedošlo k masivnímu odlivu žáků se SVP ze škol „speciálních“ do škol běžných. Do škol hlavního vzdělávacího proudu přešli právě ti žáci, jejichž znevýhodnění umožňuje jejich vzdělávání s podporou v běžné škole. Pedagogové řady škol, zejména těch, kde měli již z minulosti zkušenosti se vzděláváním žáků se SVP, rovněž dokázali naplnit očekávání společného vzdělávání v zájmu žáků. Mezi zásadní nedostatky lze dle předmětné analýzy i závěrů ČŠI označit především přetížení školských poradenských zařízení zejména v souvislosti s rediagnostikou žáků se SVP, kde nebyla ze strany klientů dodržena lhůta dvouletého přechodného období. Náběh společného vzdělávání rovněž komplikovala nová administrativa spojená s nárokovými podpůrnými opatřeními. Průběžnou reakcí MŠMT na zjištěné nedostatky byla novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, která si klade za cíl odstranit technické nedostatky v textu samotné vyhlášky a dále rovněž odstranit nadměrnou administrativní zátěž v oblasti společného vzdělávání, neboť se ukázalo, že některé právem předpokládané postupy jsou zbytné, ať už vzhledem ke své povaze nebo duplicitě vůči jiným postupům. Novela vyhlášky č. 27/2016 Sb. vstoupila v účinnost 1. 9. 2017. Obecně pak byly cíle společného vzdělávání podpořeny v rámci intervencí a programů z národních zdrojů a zdrojů Evropských strukturálních a investičních fondů (prostřednictvím zjednodušených a individuálních projektů).

Datum 1. 9. 2017 přineslo také zavedení povinného předškolního vzdělávání, které se týká těch dětí, které nejpozději do 31. 8. dosáhnou pěti let věku. Předškolní vzdělávání se primárně plní v mateřské škole v rozsahu minimálně čtyř hodin denně. Zákon umožňuje i další formy vzdělávání, včetně vzdělávání individuálního. V účinnost rovněž vstoupila i garance místa v mateřské škole pro děti ve věku od čtyř let. To znamená, že děti mají nárok na přijetí ve své spádové škole, přičemž obce musí zajistit podmínky a kapacitu pro jejich vzdělávání. MŠMT rovněž pokračovalo v rozšiřování výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky, přičemž v říjnu 2017 byla vyhlášena již pátá výzva národního dotačního programu. Od začátku školního roku 2017/2018 nově platí, že v přípravné třídě základní školy se mohou vzdělávat děti, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj a kterým byl současně povolen odklad povinné školní docházky. Děti, kterým nebyl povolen odklad povinné školní docházky, tedy nebude možné do přípravné třídy základní školy zařadit.

Plnění priority č. 2 Strategie 2020 „podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad“ bylo realizováno především dalším nárůstem platů učitelů i nepedagogických pracovníků, který systematicky probíhá již od roku 2014. Od listopadu 2017 došlo k dalšímu nárůstu platů pedagogů o 15 % v jejich tarifní složce. V prosinci 2017 Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR (dále jen „PSP ČR“) podpořila návrh státního rozpočtu, který v roce 2018 počítá s dalším nárůstem platových tarifů u pedagogických pracovníků v daném roce o 15 % oproti roku 2017.

V červenci 2017 byl PSP ČR odmítnut vládní návrh kariéřního řádu pedagogických pracovníků, který si kladl za cíl podpořit celoživotní profesní rozvoj učitelů a propojit ho se systémem odměňování. Reakcí na tento krok bylo vytvoření nového individuálního projektu Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů. Jeho cílem je připravit novou koncepci, která systematicky a komplexně podpoří odborný růst pedagogů s důrazem na kvalitu. Užity budou především následující nástroje: metodické kabinety na národní, krajské a vybrané oblastní úrovni; stálá konference ředitelů (kabinetu vedení); podpora začínajících učitelů; transformace systému DVPP.

Rok 2017 byl rovněž spojen s další přípravou aktualizace rámcových vzdělávacích programů (dále jen „RVP“) dílčích stupňů vzdělávání. V druhé polovině roku byl představen návrh revize RVP, jehož cílem je nové vymezení rozsahu i obsahu vzdělávání společného pro všechny žáky, přičemž samotný proces přípravy je rozplánován do roku 2022. Návrh pojetí revizí RVP byl diskutován jak s experty zabývajícími se problematikou kurikula, tak s pedagogy z různých stupňů a druhů škol a je publikován na webové stránce Národního ústavu pro vzdělávání. Dále probíhá realizace individuálního projektu systémového Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání, jehož cílem je podpora pedagogů základních a mateřských škol v jejich snaze rozvíjet čtenářskou, matematickou a digitální gramotnost (tzv. základní gramotnosti) i infromatické myšlení žáků a dětí.

V rámci priority č. 3 Strategie 2020 „odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém“ byl v průběhu roku 2017 schválen návrh novely školského zákona, která zavádí nový systém financování regionálního školství. Reforma spočívá v zavedení zcela odlišného systému normativního financování pedagogické práce ve vybraných družích škol a školských zařízeních. Dle nového systému bude stanoven maximální rozsah pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu, který bude určen pro základní a střední školy a konzervatoře v závislosti na počtu žáků. Na mateřské školy a školní družiny se opatření vztahuje v podobě určení maximálního počtu hodin pedagogické činnosti v závislosti na organizační struktuře mateřské školy, respektive školní družiny. Změny ve financování regionálního školství mají za cíl přispět ke spravedlivějšímu prostředí.

1. 2. Změny v organizačním a legislativním základu

V roce 2017 byla přijata především novela školského zákona. Rovněž došlo ke změnám ve vyhlášce o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a v některých dalších předpisech.

1. 2. 1 Změna školského zákona

Změna zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, provedená zákonem č. 101/2017 Sb., především upravila reformu financování regionálního školství. Dále se upravila práva a povinnosti pedagogických pracovníků, povinné vylučování žáků a studentů ze školy nebo školského zařízení, vzdělávání žáků v zahraničí a žáků-cizinců.

Reforma financování

Mění se financování pedagogické práce zejména mateřských škol, základních škol, středních škol, konzervatoří a školních družin zřízených kraji, obcemi a svazky obcí, u nichž bude stanoven prováděcími předpisy maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu. Stanovené maximum bude vyjadřovat stav umožňující poskytování vzdělávání v potřebné kvalitě a bude jasně a jednoznačně odvozeno u mateřských škol a školních družin od počtu jejich tříd, respektive oddělení, a u základních a středních škol od počtů hodin, v souladu s RVP. Stanovená maxima budou respektovat i optimální potřebu souběžného působení dvou učitelek ve třídách mateřských škol, dále například potřebu pohybových aktivit dětí ve školních družinách a u základních a středních škol pak potřeby spojené s výukou jazyků, ICT i některých dalších, zejména odborných předmětů.

Rozpis rozpočtu bude nově pro výše uvedené školy a školní družiny provádět přímo MŠMT, nikoliv krajské úřady prostřednictvím krajských normativů. Při rozdělování peněz se díky tomu zohlední rozdílná velikostní a oborová struktura škol v krajích, finanční náročnost podpůrných opatření a rozdílná platová úroveň pedagogů v jednotlivých školách. Novela tak umožní spravedlivé ohodnocení učitelů a školy dostanou peníze podle skutečného rozsahu poskytovaného vzdělávání. Maximální počet hodin výuky zohledňuje nezbytné dělení ve třídě při výuce některých předmětů. Cílem tohoto opatření je zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání.

Stávající systém financování prostřednictvím normativů na žáka zůstane zachován pro financování vyšších odborných škol, školních jídelen, školských výchovných a ubytovacích zařízení (domov mládeže, internát, škola v přírodě), školských zařízení pro zájmové vzdělávání (středisek volného času a školních klubů), školských poradenských zařízení a soukromých a církevních škol.

Posílení práv pedagogických pracovníků

Nově se s účinností od 1. 9. 2017 výslovně upravila práva a povinnosti pedagogických pracovníků. Pedagogičtí pracovníci tak mají například právo na zajištění podmínek potřebných pro výkon jejich pedagogické činnosti a na ochranu před fyzickým násilím a psychickým nátlakem. Dále se zavedla kategorie zvláště závažných porušení školního řádu žákem, jedná se například o slovní a fyzické útoky na pracovníky školy. Takové projevy jsou ze zákona důvodem pro vyloučení žáka ze školy nebo školského zařízení (toto není možné, pokud žák plní povinnou školní docház-

ku). Posílila se také oznamovací povinnost ředitelů ve vztahu k orgánu sociálně-právní ochrany dětí a státnímu zastupitelství.

Vzdělávání žáků v zahraničí

Žáci, kteří se vzdělávají v zahraničí, s účinností od 1. 9. 2017 na základě rozhodnutí zákonných zástupců nemusí mít kmenovou školu v ČR. V takovém případě zákonný zástupce dokládá plnění povinné školní docházky žáka ministerstvu.

Vzdělávání žáků-cizinců

Prominutí konání přijímací zkoušky z českého jazyka při přijímacím řízení na SŠ a VOŠ se s účinností od 1. 9. 2017 rozšířilo na všechny osoby, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území ČR. Osoby, které se po stanovenou dobu vzdělávaly ve škole mimo území ČR, mají právo na úpravu podmínek a způsobu konání zkoušky z českého jazyka a literatury u společné části maturitní zkoušky.

1. 2. 2 Prováděcí předpisy ke školskému zákonu

Nařízení vlády č. 445/2016 Sb., o stanovení oborů vzdělání, v nichž je matematika zkušebním předmětem společné části maturitní zkoušky

Po schválení povinné maturitní zkoušky pro žáky gymnázií a lyceí od školního roku 2020/2021 byla schválena tato povinnost i u dalších oborů vzdělání s výjimkou některých zdravotnických, pedagogických a uměleckých, a to od školního roku 2021/2022 (tedy poprvé od jarního zkušebního období 2022).

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

U žáků, kteří se vzdělávají v zahraničí, se s účinností od 1. 9. 2017 upravil způsob, kterým zákonní zástupci dokládají plnění povinné školní docházky žáka, v závislosti na tom, zda žák má kmenovou školu v ČR. Dále se vytvořily předpoklady pro zpřístupnění plavání žákům základních škol, a to vyjmutím odst. 3 § 2 z vyhlášky a zařazením dvou povinných očekávaných výstupů do RVP ZV, čímž je zabezpečena povinnost ZŠ zajišťovat žákům 1. stupně ZŠ povinnou výuku plavání v rozsahu 40 hodin.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Novela s účinností od 1. 9. 2017 odstranila technické nedostatky v textu samotné vyhlášky a v některých případech i nadměrnou administrativní zátěž v oblasti společného vzdělávání. Upravila se také některá podpůrná opatření. S účinností od 1. 12. 2017 se změnila příloha vyhlášky obsahující přehled podpůrných opatření a formulář doporučení. Další novelou s účinností od 1. 1. 2018 došlo ke změně normované finanční náročnosti podpůrných opatření personálního charakteru a s účinností od 9. 3. 2018 začala školská poradenská zařízení doporučovat podpůrná opatření asistenta pedagoga ve změně podobě.

Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování

Změna vyhlášky s účinností od 1. 9. 2017 rozšířila okruh osob oprávněných k posuzování a schválení receptur pro

poskytování dietního stravování. V souvislosti s vyhláškou o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, se upravila pravidla pro jiné stravovací služby poskytované dětem, žákům a studentům zařízením školního stravování. Dále se omezila možnost vyžadovat vybírání záloh na stravné na dobu delší dvou měsíců dopředu.

Ostatní prováděcí předpisy

Ve vyhláškách č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, a č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, došlo k drobným úpravám především v souvislosti s přijímáním ke vzdělávání uchazečů-cizinců a uchazečů s českým občanstvím dlouhodobě pobývajících v zahraničí, popř. s ukončováním vzdělávání těchto žáků. K mírným změnám došlo dále ve vyhláškách č. 492/2005 Sb., o krajských normativech, č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem, a č. 2/2006 Sb., kterou se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona.

1. 3. Financování vzdělávání

1. 3. 1 Systém financování

Návrh limitů příjmů a výdajů na rok 2017 pro rozpočet kapitoly 333 byl **schválen dne 22. 6. 2016 usnesením vlády České republiky č. 563** k přípravě státního rozpočtu České republiky na rok 2017 a střednědobého výhledu na léta 2018 a 2019.

Na základě schválených rozpočtových limitů na rok 2017 zpracovalo MŠMT **podle vyhlášky č. 133/2013 Sb.**, kterou se stanoví rozsah a struktura údajů pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu a termíny jejich předkládání, a podle doplňujících pokynů ministra financí **návrh rozpočtu kapitoly**.

Usnesením vlády České republiky č. 831 ze dne 21. 9. 2016 k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2017 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2018 a 2019 byl návrh zákona o státním rozpočtu včetně rozpočtové dokumentace schválen. V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR byl rozpočet kapitoly 333 dne 7. 12. 2016 schválen **usnesením PSP ČR č. 1449** jako součást **zákona č. 457/2016 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2017**. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jím řízené organizační složky státu Česká školní inspekce a Vysokoškolské sportovní centrum a příspěvkové organizace hospodařily v roce 2017 podle tohoto zákona, jehož součástí jsou i **závazné ukazatele rozpočtu kapitoly 333**.

Hospodaření s prostředky státního rozpočtu v resortu školství, mládeže a tělovýchovy se v roce 2017 řídilo zejména **zákonem č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (**rozpočtová pravidla**), ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (**školský zákon**), ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 563/1991 Sb.**, o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 111/1998 Sb.**, o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (**zákon o vysokých školách**), ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 306/1999 Sb.**, o poskytování dota-

cí soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 109/2002 Sb.**, o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací**), ve znění pozdějších předpisů, **zákonem č. 115/2001 Sb.**, o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.

MŠMT splnilo v roce 2017 všechny úkoly vyplývající ze zákona o státním rozpočtu a dalších právních předpisů, usnesení vlády České republiky, pokynů a opatření Ministerstva financí. Dodrželo všechny závazné rozpočtové ukazatele.

MŠMT zabezpečilo ekonomické náležitosti školského zákona, výdaje na veřejné vysoké školy a výdaje v oblasti výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.

V rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV), který přispívá ke strukturálnímu posunu České republiky směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti, bylo v roce 2017 vyhlášeno celkem 14 nových výzev včetně výzev podporujících inkluzivní vzdělávání. Od začátku realizace programu tak byly vyhlášeny výzvy za více než 73 mld. Kč.

Z hlediska úřadu MŠMT ve vazbě na služební zákon je možno konstatovat, že i pro rok 2017 zůstala zachována organizační struktura MŠMT se dvěma pozicemi náměstků ministra a sedmi odborně zaměřenými sekcemi (sekce ekonomická, sekce vzdělávání, sekce vysokého školství, vědy a výzkumu, sekce operačních programů, sekce sportu a mládeže, sekce legislativy a mezinárodních vztahů a sekce majetková), které byly vedeny náměstkou pro řízení sekcí. Ke změně počtu odborných sekcí došlo s účinností od 1. 1. 2018, kdy byla zrušena sekce majetková a útvary začleněné v této sekci byly převedeny do sekce ekonomické nebo do přímého řízení státního tajemníka či ministra.

Priority vlády v oblasti působnosti MŠMT byly v roce 2017 zejména následující:

Předškolní vzdělávání

- ♦ poskytnutí prostředků obcím na vytvoření dostatečné kapacity mateřských škol s využitím evropských fondů a dotací ze státního rozpočtu;
- ♦ podpora vzniku firemních školek se zajištěním odborného vzdělávacího programu a odbornosti učitelů;
- ♦ zavedení posledního roku předškolního vzdělávání jako povinného.

Kvalita vzdělávání

- ♦ změna systému financování regionálního školství;
- ♦ obsahová i finanční stabilizace státních maturit;
- ♦ posílení kontroly úrovně vzdělávání včetně kvality základních, středních a vysokých škol tak, aby ji stát mohl svým občanům garantovat;
- ♦ využití prostředků z evropských fondů na modernizaci škol a jejich vybavení;
- ♦ organizování celoživotního vzdělávání především prostřednictvím stávajících škol, školských a učňovských zařízení;

- ◆ prosazení opatření, která umožní větší sepětí středního odborného školství s potřebami trhu práce včetně celoživotního vzdělávání, více praktické výuky u zaměstnavatelů samotných (prvky tzv. duálního systému), podpora motivace studovat přírodovědné a technické obory;
- ◆ podpora zájmového vzdělávání a mimoškolních aktivit dětí a mládeže;
- ◆ podpora jazykového vzdělávání v jazycích důležitých na otevřeném trhu práce;
- ◆ posílení etické výchovy a formy vzdělávání k aktivnímu občanství na školách.

Dostupnost vzdělávání

- ◆ garance bezplatného vysokoškolského vzdělání na veřejných a státních vysokých školách;
- ◆ zasazení se o udržení cenově dostupného systému školního stravování a péče o děti ve školních družinách.

Vzdělávání a finanční ohodnocování pedagogických pracovníků

- ◆ zasazení se o zvyšování mezd zaměstnanců ve školství včetně nepedagogických pracovníků podle ekonomických možností státu;
- ◆ zavedení efektivního kariérního řádu pro učitele a jeho propojení s motivačním ohodnocením učitelů;
- ◆ zasazení se o zlepšení přípravy učitelů na jejich profesi ve spolupráci s pedagogickými fakultami.

Věda, výzkum, inovace

- ◆ posilování kvality v prostředí vysokých škol i Akademie věd ČR a vytváření podmínek umožňujících budování špičkových škol doktorských studií;
- ◆ usilování o změny v systému hodnocení a financování výzkumných institucí v kontextu jejich reálného přínosu k rozvoji České republiky a s využitím zahraničních zkušeností i pozitivních příkladů z praxe, podpora prvků vedoucích ke koncentraci pracovišť a omezení výhod plynoucích z rozsahu na úkor kvality;
- ◆ posílení odpovědnosti za výsledky dosahované ve výzkumu a vývoji za veřejné prostředky, včetně zpřístupňování výsledků v souladu s požadavky EU (Horizont 2020);
- ◆ podpora mobility výzkumných pracovníků i doktorských studentů mezi našimi a zahraničními výzkumně zaměřenými univerzitami a ústavy, a to zejména zpřístupněním výběrových řízení i pro zahraniční vědecké pracovníky;
- ◆ podpora účasti vědců z České republiky v programech Evropské výzkumné rady a zapojení tuzemských pracovišť do evropské infrastruktury výzkumu a vývoje, specifické kofinancování;
- ◆ posílení podpory aplikovaného výzkumu v přírodovědných a technických oborech studia, včetně rozvoje doktorských studií se zaměřením na aplikovaný výzkum;
- ◆ rozšíření praxe regionálních inovačních center a uplatnění zkušeností z míst, kde se osvědčily, zejména s ohledem na podporu aktivit v oblastech s vyšší mírou nezaměstnanosti;
- ◆ podpora inovačního podnikání na principech venture kapitálu, vytvoření mechanismů pro návrat vložených investic u úspěšných projektů, stejně jako nástrojů pro rychlé zastavení neúspěšných projektů v pilotní fázi;
- ◆ snížení závislosti základního výzkumu na účelovém financování.

Sport

- ♦ podpora zdravého životního stylu, navýšení čerpání z fondu prevence zdravotních pojišťoven na boj s obezitou mládeže;
- ♦ posílení výchovy ke sportu a zdravému životnímu stylu ve vzdělávacích programech;
- ♦ motivace k vytváření finančně dostupných sportovně-rekreačních programů v rámci mimoškolní činnosti;
- ♦ stabilní prostředí financování sportovních klubů s důrazem na práci s mládeží a prostředí podporující spolufinancování sportovních činností;
- ♦ příprava nového zákona o podpoře sportu;
- ♦ postupné zajištění vícezdrojového financování pro sport ze státního rozpočtu, rozpočtu krajů, obcí a sponzorských zdrojů;
- ♦ stanovení kritéria pro veřejnou podporu mezinárodních sportovních akcí v České republice;
- ♦ vytvoření podmínek pro trenéry a sportovní instruktory mládeže včetně příležitostí pro druhou kariéru aktivních sportovců;
- ♦ podpora spolků, neprofesionálních organizací působících v oblasti sportu a tělovýchovy a jejich transparentního financování ze státního rozpočtu.

Při hodnocení plnění priorit v kapitole 333 je nutné se zaměřit na **oblast vzdělávání a školské služby, oddíl 31 a 32 rozpočtové skladby**.

V roce 2017 činil objem výdajů **pro oblast vzdělávání ve schváleném rozpočtu 138 642 047,2 tis. Kč, v rozpočtu po změnách 142 350 824,4 tis. Kč, v konečném rozpočtu 151 576 324,5 tis. Kč, skutečnost k 31. 12. 2017 byla vykázána ve výši 145 784 199,9 tis. Kč, plnění na 102,4 % rozpočtu po změnách a 96,2 % konečného rozpočtu. Schválený rozpočet se oproti srovnatelnému údaji roku 2016 zvýšil o 7 863 519,6 tis. Kč, tj. nárůst o 6,0 %, rozpočet po změnách se zvýšil proti roku 2016 o 8 658 293,2 tis. Kč, tj. o 6,5 %, konečný rozpočet se zvýšil proti roku 2016 o 13 144 123,7 tis. Kč, tj. o 9,5 % a skutečnost 2017 byla vyšší oproti skutečnosti předchozího roku o 15 407 072,6 tis. Kč, tj. 11,8 %, meziroční index 2017/2016 činil 111,8.**

1.3.2 Financování regionálního školství

Hlavním principem pro přidělování přímých výdajů na vzdělávání z rozpočtu MŠMT do rozpočtu jednotlivých krajů a MHMP bylo i v roce 2017 výkonové financování prostřednictvím „republikových normativů“. Republikové normativy stanovuje ministerstvo podle ustanovení § 161 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, jako výši výdajů připadajících na vzdělávání a školské služby pro jedno dítě, žáka nebo studenta příslušné věkové kategorie v oblasti předškolního, základního, středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajů, obcemi nebo svazky obcí na kalendářní rok. Součástí republikových normativů je také vyjádření limitů počtu zaměstnanců připadajících na 1 000 dětí, žáků nebo studentů v dané věkové kategorii.

Regionální školství bylo kromě výkonového financování prostřednictvím republikových normativů financováno rovněž finančními prostředky určenými na rozvojové programy, a to v souladu s § 163 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tyto programy jsou používány k podpoře rozvoje vzdělávací soustavy a k financování specifických záležitostí, které nelze zohlednit v normativu.

Za **použití republikových normativů** provedlo ministerstvo **rozpis přímých neinvestičních výdajů** rozpočtovaných na rok 2017 v kapitole 333-MŠMT na jednotlivé kraje a hlavní město Prahu. V průběhu roku 2017 byl tento normativní rozpis měsíčně upravován na základě cílené podpory společného vzdělávání, tj. na základě skutečného počtu poskytovaných podpůrných opatření ve školách a školských zařízeních v kraji. Celkový objem těchto finančních prostředků na přímé výdaje na vzdělávání dosáhl výše 94 525 744,2 tis. Kč (63 887 345,6 tis. Kč pro školy zřizované obcemi a dobrovolnými svazky obcí, 30 638 398,6 tis. Kč pro školy zřizované kraji). Přímé výdaje na sportovní přípravu žáků ve sportovních gymnáziích činily 82 999,9 tis. Kč. Krajské úřady a MHMP za pomoci krajských normativů provedly rozpis a převedení těchto finančních prostředků jednotlivým právníkům osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení. Krajské normativy jsou upraveny vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů.

Republikové normativy byly stanoveny pro pět základních kategorií:

1. dítě v předškolním vzdělávání (kategorie 3–5 let);
2. žák plnící povinnou školní docházku (kategorie 6–14 let);
3. žák v denní formě středního vzdělávání včetně žáků nástavbového studia (kategorie 15–18 let);
4. student v denní formě vyššího odborného vzdělávání (kategorie 19–21 let);
5. dítě, žák, student umístěný v krajských zařízeních ústavní výchovy (kategorie 3–18 let v KZÚV).

Do republikových normativů roku 2017 bylo promítnuto zejména zvýšení platů pedagogických pracovníků o 8 % a nepedagogických zaměstnanců o 5 %, dopad snížení rozsahu přímé pedagogické činnosti ředitelů mateřských škol a málotřídních základních škol a zvýšení přidělu do fondu kulturních a sociálních potřeb o 0,5 p. b. (tj. na 2 %).

Od 1. 1. 2017 je účinná nová směrnice č. j. MSMT-24005/2016, o závazných zásadách pro rozpis a návrhy rozpisů finančních prostředků státního rozpočtu krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností, podle které postupovaly krajské úřady a obce s rozšířenou působností při rozpisu a úpravách rozpočtu v roce 2017. Tato směrnice nahradila směrnicí č. j. 27768/2005-45. Nově definuje povinnosti krajských úřadů při úpravách rozpočtů škol a školských zařízení z titulu poskytování podpůrných opatření, a to jak škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí, svazkem obcí, tak i škol a školských zařízení soukromých. Na rozdíl od původní směrnice více upravuje právo ředitele školy či školského zařízení na dohodovací řízení.

Financování soukromých škol a školských zařízení probíhá v souladu se zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. Rozpis finančních prostředků je ze strany MŠMT realizován za pomoci normativů pro soukromé školy, které MŠMT každoročně vyhláší, a finanční tok je shodný jako v případě krajských a obecních škol. V roce 2017 bylo z MŠMT na financování 955 soukromých škol a školských zařízení zasláno 5 126 862,3 tis. Kč, to je o 12,7 % více než v předchozím roce 2016, za celé pětileté sledované období (2013 až 2017) došlo k nárůstu o 28,0 %. Počet subjektů působících v regionálním školství se v tomto pětiletém období zvýšil o 194.

Stejnou formou, tedy transferovou platbou, byly z MŠMT převedeny do rozpočtu ÚSC další neinvestiční finanční prostředky na rozvojové a dotační programy určené zejména na navýšení platů pracovníků ve školství a dále napří-

klad na projekty z oblasti integrace cizinců, integrace romské komunity, prevence kriminality či protidrogové politiky (3 096 302,2 tis. Kč) a na projekty OP VVV (3 184 475,3 tis. Kč).

Financování **církevních škol a školských zařízení** je rovněž realizováno normativně, přičemž MŠMT zasílá v souladu s § 162 a § 160 odst. 1 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dotace přímo jednotlivým právníkům osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení. K 31. 12. 2017 bylo financováno 138 církevních právních subjektů vykonávajících činnost školy a školského zařízení, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení. Církevní školy obdržely celkem 1 589 458,2 tis. Kč, z toho provozní dotaci ve výši 1 509 585,1 tis. Kč. Kromě provozní dotace byly církevním školám a školským zařízením poskytnuty finanční prostředky určené na rozvojové programy a další účelové dotace na projekty. Meziročně došlo k nárůstu výdajů na církevní školství o 10,4 %, za celé pětileté sledované období (2013 až 2017) pak došlo k nárůstu o 29,6 %, nutno však podotknout, že se zvýšil ve sledovaném období i počet škol a školských zařízení, a to o 9. Největší nárůst byl v segmentu mateřských škol, školních klubů a středisek volného času.

MŠMT komplexně ekonomicky zabezpečilo 69 škol a školských zařízení poskytujících vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (11) a zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu (58), **jejichž je zřizovatelem**. Provozní výdaje těchto přímo řízených organizací dosáhly v roce 2017 výše 2 463 394,3 tis. Kč, což je nárůst o 8,3 % oproti předchozímu roku (2016).

1.3.3 Financování vysokého školství

Financování vysokých škol vychází ze zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní postupy pro rok 2017 byly stanoveny resortními Pravidly pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT- 1404/2017-2, resp. Pravidly pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na stipendia podle § 40 odst. 2, § 91 odst. 2 písm. e) a § 91 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č. j. 2435/2011-33.

Veřejným vysokým školám je ze státního rozpočtu podle zákona o vysokých školách poskytován příspěvek na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, dotace na rozvoj vysoké školy a dotace zejména na ubytování a stravování studentů. Pro stanovení výše příspěvku je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnost. Výši příspěvku i poskytnutých dotací rovněž ovlivňuje dlouhodobý záměr (na základě novely zákona o vysokých školách od 1. 9. 2016 strategický záměr) dané školy a dlouhodobý (strategický) záměr pro oblast vysokých škol vypracovaný ministerstvem. Na základě zákona o vysokých školách, v úpravě platné do 31. 12. 2017, bylo možné soukromé vysoké škole působící jako obecně prospěšná společnost v zákonem povolených případech poskytnout dotaci na uskutečňování akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, s nimi spojenou vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost a dotace na stipendia.

O poskytnutí příspěvku nebo dotace rozhoduje ministerstvo rozhodnutím na základě žádosti vysoké školy.

V roce 2017 bylo z rozpočtu MŠMT vysokým školám vyplaceno včetně programů EU celkem 32 721 161 703,9 Kč¹.

Z této částky bylo poskytnuto 29 769 946 752,9 Kč, tj. 91,0 %, jako neinvestiční prostředky, 2 951 214 951,0 Kč, tj. 9,0 %, jako prostředky investiční.

Z pohledu účelového členění objem 22 889 752 978,9 Kč představuje výdaje na činnosti mimo výzkum a vývoj (v tom zejména činnost vzdělávací), zbývajících 9 831 408 725,0 Kč jsou výdaje na výzkum a vývoj.

Rozhodující část finančních prostředků na činnost mimo výzkum a vývoj je veřejným vysokým školám, kterých v roce 2017 v ČR působilo 26, přidělována formou příspěvku. V roce 2017 se jednalo o částku 19 854 214 670,7 Kč, tedy 86,7 %. Rozhodující část příspěvku poskytovaná prostřednictvím rozpočtového okruhu I (cca 80 % rozpočtu vysokých škol) je stanovena normativně odvozením od rozsahu a obsahu vzdělávací činnosti vysoké školy (tzv. ukazatel A) a zohledněním parametrů výkonů a kvality veřejných vysokých škol (ukazatel K). Způsob rozdělování těchto institucionálních prostředků veřejným vysokým školám použitý do roku 2015 se vyznačoval mimo jiné postupně narůstajícím podílem výpočtu založeným na vyhodnocování kvalitativních parametrů činnosti vysokých škol, jehož jedním z projevů byla diferenciací financování jednotlivých škol. V důsledku souběžného opakovaného poklesu výdajů na vysoké školy ve státním rozpočtu však vznikla obava, že by další pokračování v diferenciaci přidělovaných finančních prostředků mohlo u některých škol, které se v důsledku uplatňování tohoto postupu finančně výrazně propadly (týká se zejména vysokých škol v regionech), způsobit stav, kdy již nebudou schopny realizovat plnohodnotnou vzdělávací činnost. Nutnost předejít vzniku takové situace přiměla MŠMT již v roce 2015 zavést korekční mechanismy systému financování a pro rok 2016 dokonce uplatňování tohoto postupu zmrzít. Pro rozdělování příspěvku tak byly použity údaje z roku 2015. Nastavení podílů v ukazateli A (stabilizující prvek rozpočtu) v roce 2017 bylo odvozeno z údajů pro rok 2015, s tím že do jejich výše se promítlo navýšení podílů uměleckých veřejných vysokých škol na tomto ukazateli na hodnotu 4 %. Při výpočtu rozpisu rozpočtu vysokých škol byl opět použit ukazatel K, jeho podíl oproti roku 2014 ovšem výrazně poklesl.

Součástí příspěvku jsou též finanční prostředky určené pro úhradu stipendií (stipendia studentů doktorských studijních programů, ubytovací a sociální stipendia), na zajištění institucionálních plánů vysokých škol, na podporu internacionalizace studia a finanční prostředky na aktivity v rámci fondu vzdělávací politiky. V dotaci poskytované na činnost mimo výzkum a vývoj (dále jen činnost) představují rozhodující objem dotace na programové financování.

Formou neinvestičních výdajů mimo výzkum a vývoj byly vysokým školám poskytnuty prostředky ve výši 20 617 183 600,3 Kč, z toho veřejným vysokým školám zejména na:

- ♦ vzdělávací a další s ní související činnosti (příspěvek v celkové výši 16 318 588 765 Kč);
- ♦ doktorská stipendia v prezenčním studiu (příspěvek ve výši 967 027 500 Kč);
- ♦ fond vzdělávací politiky (příspěvek a dotace ve výši 275 967 123 Kč);
- ♦ podporu mezinárodní spolupráce (příspěvek a dotaci ve výši 258 983 900 Kč);
- ♦ ubytovací stipendia (příspěvek ve výši 699 456 600 Kč);
- ♦ rozvojové programy (příspěvek a dotace ve výši 903 359 000 Kč);
- ♦ sociální stipendia (příspěvek ve výši 35 115 501 Kč);

¹ Jedná se o finanční prostředky zúčtované pod položkami 5332 a 6352

- ◆ ubytování a stravování (dotace ve výši 129 947 000 Kč);
- ◆ projekty programového financování (dotace ve výši 52 458 096,5 Kč).

Neinvestiční prostředky mimo výzkum a vývoj byly veřejným vysokým školám dále poskytnuty na projekty realizované prostřednictvím OP VVV jako dotace ve výši 754 244 219,5 Kč.

Z ostatních finančně podpořených aktivit se dále jednalo o:

- ◆ zahraniční rozvojovou pomoc (114 780 165 Kč);
- ◆ ostatní zahraniční pomoc (789 977 Kč);
- ◆ podpora studia zahraničních studentů (příspěvek a dotace ve výši 25 738 006,8 Kč);
- ◆ podporu činnosti Egyptologického ústavu UK 20 000 000 Kč);
- ◆ využití volného času dětí a mládeže (16 136 758,2 Kč);
- ◆ programy kulturního dědictví (1 741 353 Kč);
- ◆ prevenci kriminality (352 367 Kč).

Investiční prostředky byly školám poskytnuty na činnost ve výši 2 272 569 378,6 Kč, v tom na:

- ◆ projekty realizované prostřednictvím programového financování tj. EDS/SMVS (dotace ve výši 1 435 694 492,1 Kč);
- ◆ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom zejména zajištění institucionálních plánů a splátky NFV (příspěvek ve výši 459 233 465 Kč);
- ◆ investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom především rozvojové programy (dotace ve 38 898 318 Kč);
- ◆ projekty realizované prostřednictvím OP VVV (dotace ve výši 338 743 103,5 Kč).

Veřejné vysoké školy se nemalou měrou podílejí na výzkumu a vývoji. Jeho financování upravuje zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů a Nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Na tuto oblast činnosti vysokých škol bylo v roce 2017 poskytnuto celkem 9 831 408 725,0 Kč, z toho neinvestiční prostředky tvořily 93,1 % (9 152 763 152,6 Kč) a investiční 6,9 % (678 645 572,4 Kč).

Neinvestiční výdaje byly směřovány zejména do oblasti

- ◆ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (5 673 728 239 Kč);
- ◆ účelové podpory na specifický výzkum (1 146 970 155 Kč);
- ◆ národních programů udržitelnosti (1 052 487 000 Kč);
- ◆ projektů OP VVV (627 909 044,5 Kč);
- ◆ projektů EHP N2 (44 440 613,8 Kč);
- ◆ institucionální podpory na mezinárodní spolupráci (35 503 212,4 Kč);
- ◆ účelové podpory na velké infrastruktury (308 706 000 Kč);

- ♦ účelové podpory aplikovaného výzkumu VVI – VŠ (138 021 969,1 Kč);
- ♦ programu ERC.CZ (25 694 718,7 Kč);
- ♦ podpory LR – Informace základ výzkumu (95 800 000 Kč);
- ♦ výdajů na VaV Eurostars (3 502 200 Kč).

Investiční výdaje na výzkum a vývoj zejména do oblasti

- ♦ institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (126 857 959 Kč);
- ♦ účelové podpory na specifický výzkum (370 000 Kč);
- ♦ projektů OP VVV (537 125 613,4 Kč);
- ♦ účelové podpory na VŠ (13 860 000 Kč);
- ♦ účelové podpory na velké infrastruktury (432 000 Kč).

Soukromé vysoké školy jsou v souladu se zákonem o vysokých školách povinny zajistit finanční prostředky na svou vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Dotace, které mohou získat ze státního rozpočtu, jsou určeny převážně na ubytovací a sociální stipendia studentů. V roce 2017 soukromé vysoké školy vyčerpaly celkem 42 549 468,3 Kč, vše jako neinvestiční prostředky na činnost. Uvedená částka obsahuje zejména dotace na sociální stipendia ve výši 1 138 500 Kč (dotaci čerpalo 18 z celkového počtu 38 aktivních soukromých vysokých škol), dotace na ubytovací stipendia ve výši 22 591 460 Kč (dotaci čerpalo 34 SVŠ), na projekty OP VVV 11 049 508,3 Kč a prostředky ze SR, které byly poskytnuty soukromé vysoké škole – Vysoké škole zdravotnické, o. p. s. v celkové výši 7 770 000 Kč jako platba za závazek veřejné služby uskutečňování akreditovaného studijního programu „ošetřovatelství“.

1.3.4 Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol

V roce 2017 pokračovala čtvrtým rokem realizace **Fondu na podporu rozvoje kapacit mateřských a základních škol** v rámci **programu 133310 Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky** (dále jen „program 133310“). MŠMT si vyhlášením fondu, v souladu se svými úkoly plynoucími z kompetenčního zákona, klade za cíl koordinovat celkovou koncepci a strategii investic v oblasti předškolního a základního vzdělávání dle potřeb infrastruktury a dosáhnout co nejefektivnějšího využití budovaných kapacit.

Hlavním cílem fondu je nastavit dlouhodobý systém podpory ve vazbě na demografický vývoj a potřeby trhu práce, napomoci zajištění dostupných kapacit mateřských a základních škol v lokalitách ohrožených nedostupností podmínek plnění povinné školní docházky, poskytnout obcím pobídku k řešení tíživé demografické situace. Cílem programu není sejmout z obcí jejich odpovědnost za zajištění podmínek povinné školní docházky a nahradit jejich aktivitu dotacemi ze státního rozpočtu. Proto se také na prvním místě vyžaduje jako podmínka přístupu k dotacím v tomto programu aktivita obcí a jejich ochota ke vzájemné spolupráci, navázání na existující školskou infrastrukturu a změna pohledu na vzdělávací politiku obce.

V roce 2017 byla realizována již čtvrtá výzva programu. Do hodnocení v rámci čtvrté výzvy byly zařazeny projekty na podporu rozvoje výukových kapacit

- ♦ základních škol pouze s 1. stupněm (dotace byla poskytnuta rovněž na projekt právnické osoby vykonávající činnost současně mateřské a základní školy umístěné v jedné budově, která vyžaduje v rámci jedné budovy re-dislokace učeben pro oba druhy vzdělávání);
- ♦ základních škol zřizovaných dobrovolnými svazky obcí (dotace byla poskytnuta i základní škole plně organizované);
- ♦ mateřských škol na území hlavního města Prahy (dotaci byla poskytnuta pouze na novostavbu mateřské školy).

Zároveň s nově vybranými akcemi byly dokončovány projekty zahájené v roce 2016.

V roce 2017 bylo z rozpočtu MŠMT v programu 133 310 poskytnuto celkem 392 409 252,9 Kč.

Od roku 2014, kdy byl založen Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol, vzniklo v letech 2014–2017 v rámci celé České republiky realizací 106 akcí 73 nových tříd mateřských škol s navýšením rejstříkové kapacity pro 1 751 dětí a 155 kmenových učeben základních škol s navýšením rejstříkové kapacity pro 3 604 žáků základních škol.

Dotace z programu 133 310 jsou poskytovány v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku, ve znění pozdějších předpisů. Na poskytnutí dotace není právní nárok.

Účastníky programu 133 310 jsou obce zřizující mateřskou nebo základní školu v právní formě příspěvkové organizace, jejichž právnické osoby vykonávají činnost mateřské školy nebo základní školy nebo dobrovolné svazky obcí, které zřizují základní nebo mateřskou školu v právní formě školské právnické osoby v souladu § 124 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Dotace v tomto programu jsou poskytovány na investiční výdaje na vytvoření nových výukových kapacit v základní škole, kterou zřizuje obec nebo dobrovolný svazek obcí, a které se podle § 178 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb. stanovuje školský obvod, nebo v mateřské škole, kterou zřizuje obec nebo dobrovolný svazek obcí.

- ♦ novostavby;
- ♦ přístavby, nástavby, vestavby;
- ♦ rekonstrukce a modernizace stávajících prostor.

Z dotace lze hradit účelně a hospodárně vynaložené výdaje na projektovou činnost, inženýrskou činnost, stavební část, dodávky interiérového vybavení. Novými výukovými kapacitami se rozumí primárně kapacity tzv. kmenových učeben, tzn. prostor, umožňujících vytvoření nové třídy pro vzdělávání. Doplňkové kapacity mohou být vytvářeny do výše odůvodněné rozsahem nových výukových kapacit. Doplňkovými kapacitami se rozumí kapacity odborných učeben, zázemí školy, popřípadě kapacity zařízení školního stravování, školní družiny.

Dotace v rámci čtvrté výzvy byla poskytnuta žadateli, který prokázal splnění věcných, právních a finančních podmínek nastavených MŠMT.

Objem celkových výdajů státního rozpočtu na realizaci tohoto programu v letech 2014–2021 činí 1 500 000 000 Kč. Financování programu je kombinací prostředků státního rozpočtu poskytovaných prostřednictvím programového fi-

nancování kapitoly MŠMT, dotace z územních rozpočtů a vlastních zdrojů účastníka programu. Minimální výše spolufinancování ze strany účastníka programu na financování akce činí 15 % z celkových nákladů akce nebo 30 % z celkových nákladů akce za předpokladu, že součástí projektu je rovněž výstavba tělocvičny. Do spolufinancování účastníka programu mohou být zahrnuty výdaje před vydáním rozhodnutí o poskytnutí dotace, zejména náklady přípravy a zabezpečení akce.

1. 4. Implementace operačního programu OP VVV

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je realizován na základě Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020, která stanoví cíle a priority pro efektivní využívání Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF).

Hlavním deklarovaným cílem OP VVV je přispět ke strukturálnímu posunu České republiky směrem k ekonomice založené na vzdělané, motivované a kreativní pracovní síle, na produkci kvalitních výsledků výzkumu a jejich využití pro zvýšení konkurenceschopnosti. Oblasti intervencí OP VVV zejména zahrnují podporu rovnosti a kvality ve vzdělávání, rozvoj lepších kompetencí pro trh práce a posílení kapacit pro kvalitní výzkum a jeho přínos pro společnost. Program se podílí na naplňování tří z jedenácti tematických cílů vymezených v čl. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, které věcně vymezují oblasti, na něž se ESIF fondy zaměřují. Konkrétně se jedná o první tematický cíl „Posilování výzkumu, technologického rozvoje a inovací“, devátý tematický cíl „Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci“ a desátý tematický cíl „Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání, včetně odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení“.

Celková alokace OP VVV včetně národního spolufinancování činí 3,4 mld. EUR. Příspěvek z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), který se zaměřuje na modernizaci a posilování hospodářství podporou investičních projektů je ve výši 1,5 mld. EUR, příspěvek z Evropského sociálního fondu (ESF), který podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů činí 1,3 mld. EUR. Národní podíl v sobě zahrnuje kromě veřejných zdrojů též povinnou míru spolufinancování ze strany příjemců podpory.

Od zahájení implementace programu bylo do konce roku 2017 vyhlášeno již 46 výzev s finančním objemem alokovaných prostředků přesahujícím 74,4 mld. Kč (včetně navýšení alokace u některých výzev), což představuje 89,7 % hlavní alokace OP VVV. V roce 2017 bylo vyhlášeno celkem 14 výzev s alokací 16,4 mld. Kč (zahrnuty celkové způsobilé výdaje, tj. výše podpory z Evropských strukturálních a investičních fondů, tzv. EU podíl, a národní spolufinancování) a jedna výzva na technickou pomoc. Absorpční kapacita, i díky velmi intenzivně vedené propagační kampani, byla vysoká, finanční objem zaregistrovaných žádostí o podporu dosahoval téměř dvojnásobku vyhlášené alokace. Od začátku realizace programu do konce roku 2017 bylo podáno 8 522 žádostí o podporu. V tomto období získalo podporu 6 803 projektů, na které byla přidělena částka 41,1 mld. Kč, což odpovídá 49,6 % hlavní alokace pro-

gramu. Významný podíl na počtu podpořených projektů má 5 132 základních a mateřských škol, které se staly příjemci podpory formou tzv. „zjednodušených projektů“ a získaly podporu v celkové částce převyšující 3,3 mld. Kč.

Aktivity Řídicího orgánu (ŘO) v roce 2017 spočívaly jak v přípravě a vyhlášení výzev k předkládání projektových žádostí a zajištění hodnocení podaných projektových žádostí, tak v administraci podpořených projektů, jejichž realizace vzhledem k předcházejícímu roku významně pokročila.

V roce 2017 znatelně postoupila realizace podpořených projektů a ze strany příjemců podpory byly předloženy žádosti o platbu v mnohem vyšším objemu než v roce 2016. Celková výše schválených celkových způsobilých výdajů vykázaných ŘO k 31. 12. 2017 činila 3 980 mil. Kč. Do konce roku 2017 předložil ŘO Platebnímu a certifikačnímu orgánu Ministerstva financí (MF PCO) 43 souhrnných žádostí o platbu v celkové výši 3,3 mld. Kč (EU podíl).

Od dubna 2017 byly do implementace OP VVV aktivně zapojeny Zprostředkující subjekty (ZS) Statutární město Olomouc, Statutární město Ostrava, Statutární město Pardubice, Statutární město Ústí nad Labem a Statutární město Plzeň, na něž ŘO prostřednictvím uzavření veřejnoprávních smluv delegoval výkon některých činností, a to výlučně ve vztahu k provádění Integrované strategie území. ZS jsou zavázány plnit úkoly v oblasti spolupráce při přípravě výzev a řídicí dokumentace výzev vyhlášených k provádění Integrované strategie území a dále se podílet na procesu schvalování, monitoringu, kontroly, evaluace a publicity. V roce 2017 byly vyhlášeny ve spolupráci se ZS dvě výzvy Předaplikační výzkum pro ITI a Dlouhodobá mezisektorová spolupráce pro ITI a v druhém pololetí 2017 probíhalo hodnocení předložených žádostí o podporu. Celková částka předběžně alokovaná pro podporu ITI včetně zapojení národních zdrojů činí více než 2,5 mld. Kč.

Při implementaci OP VVV dochází k naplňování synergických a komplementárních vazeb definovaných v Dohodě o partnerství pro programové období 2014–2020. Dvě výzvy obsahovaly synergickou vazbu s OP PIK v oblasti výzkumu a vývoje. Ve vazbě na operační programy OP PIK, OP Z, IROP a OP PPR bylo vyhlášeno 20 komplementárních výzev. Na úrovni komplementarit s unijními programy byly vyhlášeny tři výzvy s vazbou na program Horizont 2020. Prostřednictvím dvou vyhlášených výzev jsou naplňovány též vazby na národní programy Program účelová podpora velkých infrastruktur a Program Informace – základ výzkumu. 12 výzev má vnitřní komplementární vazbu na jiné výzvy OP VVV. Projednání synergických a komplementárních vazeb probíhá na jednotlivých platformách, jako jsou plánovací komise programu, pracovní skupiny pro přípravu výzev či monitorovací výbory jednotlivých OP.

Věcně je OP VVV rozčleněn do tří prioritních os (PO1, 2 a 3), PO 4 je zaměřena na podporu činností ŘO v oblasti přípravy, monitorování, administrativní a technické podpory a kontroly, které jsou nezbytné pro účinnou implementaci OP VVV.

1. 4. 1 Prioritní osa 1 „Posilování kapacit pro kvalitní výzkum“

PO 1 je zaměřena na podporu výzkumu, infrastruktur pro výzkumně vzdělávací účely a na podporu strategického řízení výzkumu, vývoje a inovací (VaVaI). V rámci této prioritní osy je využíván nástroj Integrovaných teritoriální investic (ITI). V roce 2017 byly vyhlášeny výzvy:

- ♦ Předaplikační výzkum (alokace: 700 mil. Kč) a Předaplikační výzkum pro ITI (alokace: přibližně 1,6 mld. Kč), které mají za cíl podporovat výzkumné záměry v předaplikační fázi. Jedná se o počáteční synergické výzvy k OP

PIK ve specifickém cíli 1.2, jehož cílem je zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích.

- ◆ Dlouhodobá mezisektorová spolupráce (alokace: 1,1 mld. Kč) a Dlouhodobá mezisektorová spolupráce pro ITI (alokace: 1,06 mld. Kč), jejichž cílem je zintenzivnit dlouhodobou mezisektorovou spolupráci prostřednictvím podpory vzniku nebo rozvoje partnerství a spolupráce výzkumných organizací s aplikační sférou v rámci společně realizovaného výzkumu.
- ◆ Teaming II (alokace: 900 mil. Kč), která se zaměřuje na komplementární podporu významného upgradu postaveného na spolupráci se zahraniční vědeckou institucí těchto výzkumných center v ČR, které budou podpořené z Teaming Phase 2 v programu Horizont 2020.
- ◆ V roce 2017 rovněž proběhlo 2. kolo hodnocení výzvy Excelentní výzkum, jejíž výsledky hodnocení byly vyhlášeny v závěru roku. Díky velkému množství kvalitních projektů došlo k navýšení původní alokace výzvy z 6 mld. Kč na 8,65 mld. Kč.

1.4.2 Prioritní osa 2 „Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj“

PO 2 je zaměřena na zkvalitnění vzdělávání a strategického řízení na VŠ, rozvoj lidských zdrojů pro výzkum a vývoj, včetně podpory výuky spojené s výzkumem, a na zlepšení infrastrukturních podmínek a otevřenost vzdělávání na vysokých školách. V roce 2017 byly vyhlášeny výzvy:

- ◆ Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků (alokace: 1,5 mld. Kč), která si bere za cíl podpořit mezinárodní mobility výzkumných pracovníků; pobyty výzkumných pracovníků v zahraničních výzkumných organizacích (v rámci i mimo EU); pobyty zahraničních výzkumných pracovníků v českých výzkumných organizacích. Mobility výzkumných pracovníků povedou ke zvýšení kvality lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji a zároveň podpoří intervence v PO1 OP VVV.
- ◆ Mezinárodní mobilita výzkumných pracovníků – MSCA-IF (alokace: 500 mil. Kč), která se zaměřuje na podporu projektů kladně hodnocených v programu Horizont 2020 – MSCA – Individual Fellowships, které nemohly být z důvodu nedostatku financí podpořeny a dostaly se na seznam „no money“ projektů.
- ◆ Podpora rozvoje studijního prostředí na VŠ (alokace: 2,8 mld. Kč, která bude v roce 2018 navýšena na 3,4 mld. Kč), jejímž cílem je modernizace vybavení na vysokých školách s přímým dopadem na výuku a studenty. Primárně jsou podporovány aktivity vedoucí k vybavení knihoven, studoven, jazykových a počítačových učeben, přednáškových sálů, tedy k prostorám, které jsou využívány napříč studijními programy dané vysoké školy. Realizace této výzvy dojde k posílení již realizovaných intervencí spadajících pod aktivity podporované z Evropského sociálního fondu (ESF) v minulém či současném programovém období.
- ◆ V roce 2017 byla uzavřena výzva Rozvoj kapacit pro výzkum a vývoj (alokace podpořených žádostí: 525 mil. Kč) zaměřená na rozvoj kapacit, znalostí a dovedností pracovníků výzkumných organizací a proběhlo hodnocení podaných žádostí o podporu.

1. 4. 3 Prioritní osa 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání“

PO 3 je zaměřena na vzdělávání k sociální integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zvýšení kvality předškolního vzdělávání, rozvoj strategického řízení, zkvalitnění přípravy pedagogických pracovníků, zvyšování kvality vzdělávání a odborné přípravy. V roce 2017 byly vyhlášeny výzvy:

- ◆ Budování kapacit pro rozvoj škol II (alokace: 700 mil. Kč), která se zaměřuje na podporu koncepčních projektů a tematických partnerství a sítí. Výstupy podpořených projektů bude možné dále využít zejména do vlny šablon pro MŠ, ZŠ a SŠ v roce 2020.
- ◆ Implementace krajských akčních plánů I (KAP I) (alokace: 1,75 mld. Kč), jejímž cílem je implementace plánovaných aktivit k naplnění povinných témat KAP.
- ◆ Vyšší odborné školy (VOŠ) (alokace: 250 mil. Kč), jež se zaměřuje na zvyšování úrovně odborného vzdělávání a výuky odborného cizího jazyka v oborech vyššího odborného vzdělávání (VOV) s důrazem na tvorbu a využití otevřených digitálních zdrojů, dále na modernizaci metod hodnocení studentů VOŠ a inovaci odborné praxe na VOV.
- ◆ Inkluzivní vzdělávání pro sociálně vyloučené lokality (SVL) (alokace: 250 mil. Kč), jejímž cílem je zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků na území sociálně vyloučených lokalit. Výzva se zaměřuje nejen na obce/svazky obcí zapojené v Koordinovaném přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL), ale i mimo něj.
- ◆ Místní akční plány rozvoje vzdělávání II (alokace: 3 mld. Kč), jejímž obsahem je příprava, realizace, vyhodnocování a implementace místních akčních plánů rozvoje vzdělávání (MAP), které jsou nástrojem implementace vybraných specifických opatření OP zejména v oblasti předškolního a základního vzdělávání.
- ◆ Individuální projekty systémové III (alokace: 350 mil. Kč), která se zaměřuje na podporu profesního růstu pedagogických pracovníků.

Intenzivní podpora v této prioritní ose směřovala k mateřským, základním, středním a vyšším odborným školám, které obdržely podporu formou tzv. zjednodušených projektů, známých jako šablony. Do realizace těchto projektů se v roce 2017 zapojilo více než 70 % škol.

1. 4. 4 Individuální projekty systémové

Od začátku realizace programu byly vyhlášeny tři výzvy pro individuální projekty systémové, do konce roku 2017 zahájilo realizaci 11 projektů.

Z důvodu neschválení novely zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících byla ukončena realizace individuálního projektu systémového Implementace kariérního systému učitelů (IMKA) a na 11. zasedání Monitorovacího výboru OP VVV byla schválena charta projektu Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO), který zahájí realizaci v roce 2018.

Stav přípravy a realizace IPs k 31. 12. 2017 uvádí následující přehled:

Název projektu	Příjemce podpory	Stav realizace/ přípravy projektu	Anotace projektu
Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)	NÚV	1.3.2016 zahájena realizace	Projekt podporuje vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách, a to v souladu se vzdělávací strategií MŠMT a s využitím akčního plánování. Zajišťuje metodickou a supervizní podporu při využívání akčního plánování na úrovni kraje - příprava krajského akčního plánu i na úrovni škol - příprava školních akčních plánů / plánů aktivit rozvoje vzdělávání. Umožní efektivní podporu škol prostřednictvím projektů ESF a koncentraci investic do školské infrastruktury podle potřeb.
Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)	NIDV	1.3.2016 zahájena realizace	Projekt vytváří podmínky pro efektivní strategické řízení a plánování ve školách a v územích s akcentem na pedagogické vedení (leadership). Bude vytvořen a ověřen systém intenzivní podpory škol směřující k podpoře kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti strategického managementu vedoucí ke zvyšování kvality vzdělávání. Projekt prohloubí spolupráci mezi vedením škol, zřizovateli a dalšími aktéry při tvorbě místního akčního plánu.
Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: Kvalita – Inkluze – Poradenství – Rozvoj (KIPR)	NÚV	1.5.2016 zahájena realizace	Projekt je určený na podporu školských a školních poradenských služeb v ČR. Realizace projektu přispěje ke zvýšení profesních kompetencí pracovníků školských poradenských zařízení a pedagogických pracovníků škol, k identifikaci a poskytování podpůrných opatření ve vzdělávání, k nastavení jednotné úrovně poradenských služeb a k jejich koordinaci. Projekt posiluje kapacitu školního a školského poradenství v poskytování efektivní podpory žákům, přispívá k nastavení pravidel pro poskytované služby a vyhodnocování jejich efektivity.
Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami (IKV)	Úřad vlády České republiky (Odbor pro sociální začleňování - Agentura)	1.7.2016 zahájena realizace	Projekt vyvíjí systém pro podporu plné integrace tématu inkluzivního a kvalitního vzdělávání do komplexu činností a intervencí realizovaných Agenturou v územích se sociálně vyloučenými lokalitami. V zapojených lokalitách podporuje uplatnění principů inkluzivního a kvalitního vzdělávání a vytváří podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj v rámci projektu formulovaných opatření.
Podpora práce učitelů (PPUČ)	NÚV	1.12.2016 zahájena realizace	Cílem projektu je posílit rozvoj základních gramotností ve všech vzdělávacích oblastech kurikula mateřské a základní školy a tím zvýšit kvalitu vzdělávání s cílem podpory každého žáka. Toho bude dosaženo systematicky vedenou metodickou a technologickou podporou učitelů v oblasti přípravy a realizace výuky.
Komplexní systém hodnocení (KHS)	Česká školní inspekce	1.2.2017 zahájena realizace	Realizací projektu dojde k propojení externího a interního hodnocení škol na všech úrovních, tedy na úrovni hodnocení vzdělávací soustavy ČR, kde je externí hodnocení vykonáváno prostřednictvím mezinárodních šetření a interní hodnocení v tomto kontextu realizuje Česká školní inspekce, a na úrovni hodnocení školy, kde externí hodnocení zajišťují Česká školní inspekce a zřizovatel a interní hodnocení je prováděno autoevaluačními nástroji.

Název projektu	Příjemce podpory	Stav realizace/ přípravy projektu	Anotace projektu
Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib	Národní technická knihovna	1.1.2017 zahájena realizace	Předmětem projektu je systémová změna zajištění přístupu k informačním zdrojům VaVal v souladu s Národní RIS3 strategií s cílem zvýšit výkonnost VaVal vybudováním Národního licenčního centra CzechELib. Projekt poskytne i věrohodné statistiky a podporu hodnocení vědy.
Modernizace odborného vzdělávání (MOV)	NÚV	1.5.2017 zahájena realizace	Projekt směřuje k posílení a podpoře kvality odborného vzdělávání ve středních školách v souladu se strategií vzdělávací politiky do roku 2020, vytvoří podporu provázanosti systému počátečního vzdělávání v oblasti kurikula odborného vzdělávání s potřebami trhu práce a pomůže využitím profesních kvalifikací propojit oblast počátečního a dalšího vzdělávání. Přispěje k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v souladu s požadavky zaměstnavatelů.
Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A)	NÚV	1.5.2017 zahájena realizace	Cílem projektu je podpořit zavádění a realizaci společného vzdělávání a zajistit efektivní implementaci určených úkolů Akčního plánu inkluzivního vzdělávání.
Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)	NIDV	1.4.2017 zahájena realizace	Projekt se zaměřuje na zajištění podpory implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání, a to především prostřednictvím posílení osobnostních a profesních kompetencí pedagogických pracovníků potřebných k realizaci společného vzdělávání v předškolním, základním, středním a zájmovém a neformálním vzdělávání a dále realizaci informační a osvětové kampaně zaměřené na školy, odbornou a širokou veřejnost.
Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO)	NIDV	předpokládané zahájení realizace 1.1.2018	Hlavním cílem projektu je vytvoření, ověření a implementace systému ucelené modulární podpory přispívající ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti pedagogického řízení škol a učitelů v oblasti oborových didaktik prostřednictvím profesních společenství využívajících širokého spektra forem kolegiální podpory a DVPP s definovanými kritérii kvality.

1.4.5 Komunikační kampaň OP VV

V roce 2017 probíhala intenzivní komunikační kampaň OP VVV, hlavními komunikačními nástroji byly:

- ♦ Přímá komunikace: 56 seminářů a workshopů pro žadatele a příjemce, veletrhy a konference (např. Řízení školy, Gaudeamus, Schola Pragensis, Věda Výzkum Inovace a Den Evropy), konzultační linka pro žadatele a příjemce tzv. zjednodušených projektů.
- ♦ Publikáční aktivity: čtyři vydání newsletteru NoVVVinky, 24 letáků, 38 tiskových zpráv, 26 článků, čtyři testimonie, brožura OP VVV Poločas o aktuálním stavu a zajímavých projektech.

- ◆ Mediální kampaň: Pomáháme pomáhat, učit a bádát: šest TV spotů, zaměřených na konkrétní oblasti podporované z OP VVV, v roce 2017 doplnila také online a tisková část mediální kampaně.
- ◆ Soutěže: Facebooková, výtvarná a literární.

1.4.6 Činnost Monitorovacího systému OP VVV

Monitorovací výbor OP VVV se sešel v roce 2017 celkem čtyřikrát, z toho jednou na dvoudenním zasedání. Na těchto zasedáních členové schvalovali výběrová kritéria pro jednotlivé vyhlášené výzvy, charty chystaných individuálních projektů systémových, Evaluační plán OP VVV a Roční komunikační plán ŘO OP VVV.

Kromě informací o postupu implementace programu, vyhodnocení Strategického realizačního plánu a naplňování předběžných podmínek byly též prezentovány informace o realizaci již schválených individuálních projektů systémových. Na květnovém a říjnovém jednání byl též schválen návrh revize textu OP VVV, který se zejména týkal úprav monitorovacích indikátorů, úpravy Seznamu velkých projektů a úpravy textu PO3 v souladu s legislativními změnami.

Intenzivně probíhala též činnost na 10 zasedáních Plánovací komise programu, na kterých byl s partnery projednáván jak Harmonogram výzev, tak i jejich zaměření a obsah. Podrobnější informace o činnosti Monitorovacího výboru a Plánovacích komisí programu lze nalézt na webových stránkách MŠMT.

1.5. Rok 2017 = 30 let programu Erasmus+

V roce 2017 jsme si v České republice připomněli významné 30. výročí zahájení programu Erasmus a tento důležitý milník v historii evropské integrace byl impulsem pro mnoho akcí v celé Evropě. Program Erasmus byl zahájen v roce 1987 a z původních studijních pobytů pro vysokoškoláky rozšířil svou působnost na všechny, kteří se chtějí vzdělávat, získat praktickou zkušenost, nebo se zapojit do vzdělávacích aktivit s mezinárodním přesahem doma i v zahraničí. Od svého vzniku do roku 2017 se do programu v Evropě celkem zapojilo více než devět milionů účastníků.

Erasmus+ je jedním z nejúspěšnějších programů Evropské unie. V současné podobě tento program nabízí možnost studijních pobytů, stáží či učňovské přípravy studentům vysokoškolského vzdělávání i žákům odborného vzdělávání a přípravy. Dále nabízí příležitosti pro výměny mládeže, dobrovolnickou činnost a výměny zaměstnanců ve všech oblastech vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu. Současný program Erasmus+ se také více otevřel a podporuje mobility osob ze znevýhodněných skupin. Z původních 11 zemí mohou současní účastníci vycestovat za studiem a zahraniční zkušeností do 33 zemí (28 členských států EU, Turecko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Norsko, Island a Lichtenštejnsko). Pro současné programové období 2014–2020 je vyčleněn rozpočet ve výši 14,7 miliardy eur a za tuto dobu poskytne příležitost více než čtyřem milionům osob.

Výročí dalo možnost zamyslet se nad tím, proč je právě tato platforma pro evropskou a mezinárodní mobilitu a spolupráci tak úspěšná. Z mnoha realizovaných studií a analýz vyplývají jasné a konkrétní přínosy programu Erasmus+, mezi které mimo jiné patří:

- ◆ získání sebevědomí, flexibility, otevřenosti, empatie;
- ◆ posílení vzájemného porozumění, tolerance a solidarity;
- ◆ posílení jazykových dovedností;
- ◆ nabytí odborných znalostí a získání profesních zkušeností;
- ◆ nabytí dovedností nezbytných k vedení nezávislého života;
- ◆ možnost setkávání účastníků z velmi odlišných prostředí;
- ◆ nalezení místa ve společnosti;
- ◆ usnadnění možnosti získat práci;
- ◆ získání nových kontaktů;
- ◆ otevření nových možností a perspektiv;
- ◆ seznámení se s nápady týkající se udržitelného rozvoje;
- ◆ rozvíjení představy o tom, co znamená být evropský občan;
- ◆ podpora zájmu o dobrovolnou činnost;
- ◆ rozvíjení smyslu pro evropskou identitu;
- ◆ prolínání evropské identity s identitou národní, regionální a místní;
- ◆ zprostředkování a nabídnutí nových impulzů.

Česká republika se do programu zapojila v roce 1998, což umožnilo hned v prvním roce první Erasmus studijní pobyt pro 879 studentů. Do roku 2017 dostalo stejnou příležitost téměř 90 000 vysokoškolských studentů. Kromě nich výuku nebo školení absolvovalo 31 600 zaměstnanců vysokých škol. Program byl rozšířen i o oblast odborného vzdělávání a přípravy a díky tomu pracovní stáž absolvovalo 33 100 žáků a zahraniční zkušenost získalo 10 800 zaměstnanců škol. Program má za cíl postihnout sektor vzdělávání v plné své šíři, proto v oblasti školního vzdělávání vycestovalo 18 300 zaměstnanců a v oblasti vzdělávání dospělých se do programu zapojilo 7 100 osob. Formální vzdělávání je pouze jednou z částí vzdělávacího procesu, proto i oblast neformální vzdělávání byla do programu zařazena. Díky tomuto kroku 90 000 mladých lidí využilo možností evropského programu v oblasti vzdělávání mládeže a dobrovolnictví.

Dům zahraniční spolupráce, který je národní agenturou programu Erasmus+, realizoval ve spolupráci s MŠMT (zřizovatelem) řadu aktivit:

Panenko Erasmus+, po celý rok 2017, www.muwersamus.cz

Tato aktivita vycházela ze starého českého pořekadla „Sedávej panenko v koutě, budeš-li hodná, najdou tě.“ U příležitosti výročí evropského programu bylo široké veřejnosti prezentováno, že toto pořekadlo už neplatí. V průběhu celého roku bylo na dobrodružnou cestu do světa vysláno třicet různých panenek. Panenky absolvovaly různé druhy Erasmus pobytů spolu se studenty středních odborných a vysokých škol, nebo s učiteli základních, mateřských škol, se vzdělavateli dospělých, nebo s pracovníky s mládeží či dobrovolníky. Příběhy panenek a jejich průvodců byly průběžně zveřejňovány na webových stránkách a sociálních sítích.

Příběhy Erasmus+, po celý rok 2017, www.muwersamus.cz

Na speciálně spuštěné webové stránce muwersamus.cz, byly v průběhu celého roku 2017 zveřejňovány příběhy konkrétních účastníků zahraničních pobytů realizovaných v rámci evropského programu. Prezentace každého příběhu je formou krátkého medailonku s fotografií, upřesněním sektoru vzdělávání, uvedením konkrétních výsledků stu-

dijních a pracovních stáží. Za účelem zatraktivnění webové stránky byla spuštěna také online aplikace, díky které mohli návštěvníci webu nahrávat svůj vlastní Erasmus příběh a sdílet ho.

Můj Erasmus+, 18. 5. 2017, Kampa (Praha)

V centru Prahy vznikl na jeden den unikátní svět programu Erasmus+. V něm se návštěvníci seznámili nejen s programem samotným, ale mohli se zapojit i do workshopů a jarmarku odborných škol, ochutnat jídla z celého světa na mezinárodním pikniku a účastnit se celé řady kulturních akcí.

Flag Parade, 18. 10. 2017, celá Česká republika

V odpoledních hodinách organizovali studenti vysokých škol vlajkové průvody v různých městech po celé České republice. Akce „Flag-parade“ byla připravena ve spolupráci s Erasmus Student Network CZ ve městech Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, Plzeň, České Budějovice, Liberec, Ústí na Labem, Hradec Králové, Pardubice a Zlín.

Erasmus Generation Night, 19. 10. 2017, ROXY a NOD (Praha)

Vývrcholení oslav 30 let programu Erasmus+ proběhlo v kubu Roxy a experimentálním prostoru NOD. Na akci, která byla pro veřejnost, mohli návštěvníci shlédnout výstavu fotek, poslechnout si příběhy bývalých „Erasmáků“ ve stylu Pecha Kucha Night, zatančit si během koncertů.

Evropský týden odborných dovedností 2017, listopad 2017

V roce 2017 proběhl již druhý ročník týdne zaměřeného na zviditelnění a zvýšení atraktivity sektoru odborného vzdělávání a přípravy. Realizovány byly dny otevřených dveří, workshopy, konference a další akce pořádané organizacemi spojenými s odborným vzděláváním.

Konference Umění žít spolu, 28. 11. 2017 Praha

2. ročník neformální konference pro studenty středních škol se zaměřil na témata mediální výchovy a prevence radikalizace. Součástí byla také živá knihovna s účastníky projektů Erasmus+, kteří se následně rozhodli žít v zahraničí.

Konference: Společenská zodpovědnost vysokých škol (Mezinárodní vzdělávání jako cesta k aktivnímu občanství), 30. 11. 2017, Olomouc

Konferenci při příležitosti oslav 30. výročí programu Erasmus pořádali MŠMT, DZS a Univerzita Palackého. Cílem konference bylo přispět k diskuzi o významu podpory aktivit vysokých škol podporujících studenty v jejich aktivním občanství a společenské odpovědnosti. Mezi významnými hosty byli Šimon Pánek, ředitel, o. p. s. Člověk v tísní, Don Sparling, zakladatel a první ředitel Centra zahraniční spolupráce MU, Amal al Khatib z UNRWA a řada dalších.

1. 6. Projekt Resortní informační systém MŠMT

1. 6. 1 Obecné informace o projektu

Od roku 2015 jsou ve spolupráci věcně příslušných odborů postupně naplňována dílčí opatření strategického materiálu MŠMT Datová informační politika resortu 2015+ (DIP), jejichž hlavním cílem je poskytnout jednotnou, účinnou a efektivní základnu pro data spravovaná a sdružovaná státní správou ve školství a umožnit jejich sdílení všemi zainteresovanými subjekty. Jedním z těchto opatření je vybudování Resortního informačního systému MŠMT (RIS),

jehož hlavními uživateli se stane Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (ministerstvo) a jemu podřízené organizace, veřejná správa ve školství a školy a školská zařízení. Vybrané údaje budou rovněž veřejně dostupné v podobě otevřených dat.

RIS bude vytvořen jako zcela nový, plně škálovatelný, modulární a technologicky pokročilý informační systém veřejné správy, využívající služeb základních registrů, s implementací funkcionalit jako jsou podpora úplného elektronického podání či jednotné přihlášení.

Po naplnění všech cílů projektu se RIS stane uživatelsky komfortním místem, které oprávněnému uživateli výrazně usnadní jak předávání statistických údajů a informací, tak získání autoritativních údajů na základě formulace relevantního požadavku. Vznikne tak jednotná resortní informační platforma, která zefektivní výkon státní správy ve školství a významně sníží administrativní zatížení všech zúčastněných subjektů, a to včetně škol a školských zařízení.

1.6.2 Aktuální stav projektu

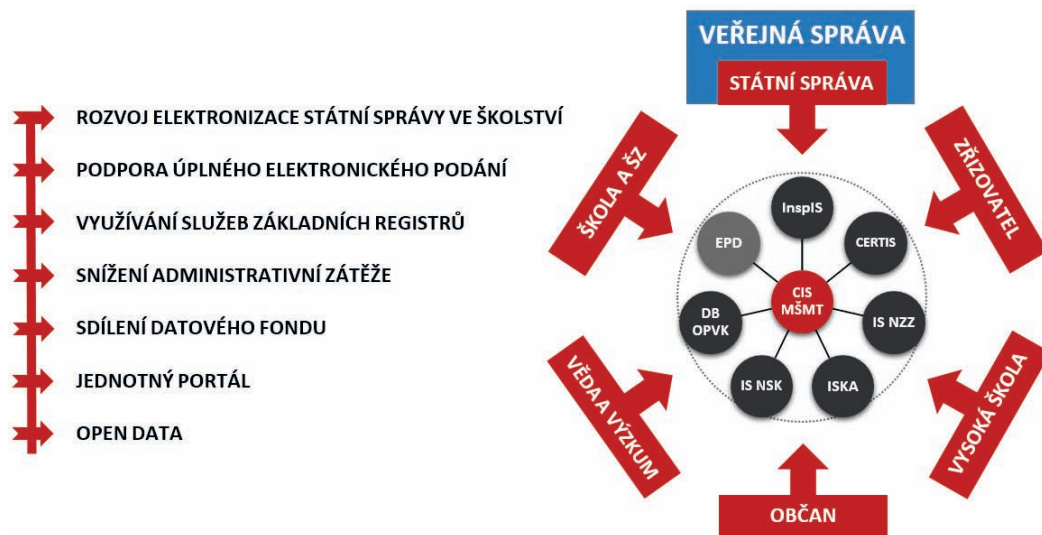
V roce 2017 byla realizována celá řada přípravných kroků, které byly nezbytné vzhledem k rozsahu plánované investice a skutečnosti, že projekt je spolufinancován z Integrovaného operačního regionálního programu (IROP) v rámci specifického cíle 3.2 Zvyšování efektivity a transparentnosti veřejné správy prostřednictvím rozvoje využití a kvality systémů IKT a je hlavním nástrojem pro realizaci jeho projektového okruhu č. 3.5 – eEducation – Informační systémy v oblasti vzdělávání.

Realizace konceptu RIS je rozdělena do tří na sebe navazujících etap (Etapa I. – Příprava projektu, návrh řešení RIS; Etapa II. – Vývoj a dodávka RIS; Etapa III. – Pilotní provoz RIS) a provozní fáze. Z hlediska projektu byla v tomto roce ukončena předinvestiční fáze Etapy I., ve které byly zpracovány a schváleny nezbytné projektové dokumenty, kterými jsou:

- ♦ Studie proveditelnosti konceptu RIS;
- ♦ Žádost o vydání souhlasného stanoviska Odboru Hlavního architekta eGovernmentu (OHA), který posoudil soulad projektu s Implementačním plánem a s požadavky na technologické řešení vycházející z Národního architektonického plánu ČR a vydal dne 13. 7. 2017 souhlasné stanovisko.

V návaznosti na souhlasné stanovisko OHA byla dne 19. 7. 2017 podána Ministerstvu pro místní rozvoj jako řídicímu orgánu Integrovaného operačního programu žádost o podporu projektu. Žádost o podporu byla doporučena k financování dne 16. 10. 2017. Na základě kladného stanoviska řídicího orgánu došlo dne 17. 10. 2017 k vydání právního aktu, kterým byl projekt převeden do své realizační fáze a úspěšně zahájen. Následně byla zajištěna registrace akce a stanovení výdajů. Projekt RIS byl zaregistrován dne 18. 12. 2017 a stanovení výdajů projektu pak bylo realizováno ke dni 22. 12. 2017. V rámci povinné publicity projektu byly dále zveřejněny základní informace o projektu na internetových stránkách ministerstva dle pravidel publicity Evropských strukturálních a investičních fondů.

V souladu s harmonogramem realizace projektu RIS byla také realizována veřejná zakázka „Expertní podpora při přípravě veřejných zakázek projektu“ jejímž předmětem plnění je součinnost při zpracování zadávací dokumentace a spolupráce na realizaci veřejných zakázek „Dodávka a podpora provozu RIS MŠMT“, „Odborné konzultace a dozor při implementaci RIS MŠMT“ a „Atestace referenčního rozhraní“.

Obrázek 1: Resortní informační systém MŠMT a jeho očekávané přínosy

1. 6. 3 Výhled pro období 2018+

V roce 2018 se plánuje zahájení realizační fáze projektu. V této fázi proběhne realizace veřejné zakázky související s tvorbou vlastního projektu a současně budou zahájeny práce analytického charakteru, jejichž výstupem bude vytvoření detailního návrhu implementace RIS. Od roku 2019 započne vlastní vývoj RIS, jeho naplnění daty, testování a uvedení do pilotního provozu. Ostrý provoz projektu RIS lze očekávat od roku 2022 s následnou pětiletou udržitelností.

Při vlastní realizaci projektu počítá ministerstvo se spoluúčastí všech stěžejních subjektů, včetně případného zapojení kapacit z řad odborné i školské veřejnosti, se kterými je plánováno první setkání na přelomu ledna a února 2018.

1. 7. Činnost školského ombudsmana v roce 2017

V září roku 2017 završil první rok své práce školský ombudsman PaedDr. Ladislav Hrzal. Význam funkce školského ombudsmana v rámci vzdělávacího systému ČR tkví především v úloze zprostředkovatele komunikace mezi MŠMT, školami, pedagogy, rodiči a širokou veřejností. Ukazatelem naplnění této role je především množství obdržených

podnětů, které ombudsman v průběhu působení obdržel. Hlavním cílem práce ombudsmana ve spolupráci s MŠMT byla snaha o co možná nejpreciznější řešení jednotlivých případů.

Školský ombudsman Ladislav Hrzal obdržel od svého nástupu do září 2017 celkem 2 055 dotazů a stížností, z kterých bylo vyřízeno 2 012. Nevýznamnějším komunikačním kanálem byl e-mail, prostřednictvím kterého přišlo celkem 1 857 podání, poštou bylo zasláno 44 podnětů a telefonicky se na ombudsmana obrátilo 132 tazatelů. Možnosti osobního podání využilo 22 občanů. V rámci své činnosti ombudsman navštívil i opakovaně celkem 22 škol a účastnil se 23 seminářů a besed.

Z hlediska samotného procesu práce ombudsmana je veškerá e-mailová komunikace, která je adresovaná školskému ombudsmanovi, tříděna na dotazy (kterých je většina) a stížnosti. Vybrané závažné stížnosti řeší přímo ombudsman. Ostatní stížnosti a dotazy jsou rozesílány věcně příslušným útvarům ministerstva s žádostí o jejich vypořádání. Veškeré odpovědi MŠMT jsou následně rovněž zaslány na vědomí školskému ombudsmanovi. Tím je zajištěna kontrola kvality odpovědí na dotazy a stížnosti všech žadatelů. Zájem o osobní setkání a předání stížnosti přímo do rukou ombudsmana vzrostl, výjimečně nejsou ani přímé telefonické žádosti o radu. Všechny odpovědi řešící podání, ať už zpracované přímo školským ombudsmanem, nebo věcně příslušným útvarům, popřípadě odborným poradcem, pomáhají tazatelům zejména v dalším jednání, kdy slouží jako věrohodný argument a stanovisko. V rámci šetření konkrétních stížností se ombudsman vždy obrací na všechny účastníky sporu se žádostí o součinnost a poskytnutí potřebných informací, na ČŠI se žádostí o informaci, zda na uvedené škole proběhlo v poslední době šetření a s jakými závěry, v případě šikany pak na odborné poradce. Není výjimkou, že hned v počáteční fázi šetření, zejména po osobním rozhovoru, dojde k vyjasnění postupu s tazatelem, přičemž ten často přijme doporučení, jak celou záležitost řešit a od požadavku dalšího řešení stížnosti ustoupí.

Hlavním tématem školského ombudsmana se v rámci školního roku 2016/2017 stala šikana ve školách, a to mezi žáky a rovněž ve vztahu žák – pedagog. Ombudsman absolvoval několik besed přímo ve školách i seminář jím pořádaný. Při besedách došlo jak na ombudsmanova vlastní doporučení, tak i na odkazování se na materiály MŠMT k prevenci šikany, především Metodický pokyn a studentský internetový projekt Nenech to být. Z rozhovorů, které byly vedeny s pedagogy a vedením škol, vyplynulo, že šikanu mezi žáky, pokud se ve škole vyskytne, řeší obvykle samostatně za pomoci výchovných poradců, školních metodiků prevence, OSPOD a pedagogicko-psychologických poraden. Zásadním zjištěním ombudsmana je i skutečnost, že některé školy řeší šikanu stále nedostatečně a někteří pedagogové i vedení škol nezřídka zaměňují šikanu za selhání pedagoga. Výjimkou nebyl ani případ, kdy škola při řešení šikany mezi žáky ve výsledku zaměnila oběť za agresora. Podle vyjádření odborného poradce bohužel tato praxe není ojedinělá. V průběhu roku se rovněž objevilo několik případů kyberšikany mezi spolužáky. Jednotlivým prvkem těchto případů bylo, že v začátcích šlo jen o žert, legraci, vtíp, který často přerostl do kyberšikany s dopadem na oběť. Ombudsman se v rámci své činnosti snažil napomoci vhodnému řešení daných případů.

Mezi další klíčová témata, kterým se ombudsman v rámci dotazů a stížností věnoval, patřila především oblast vztahů mezi jednotlivými aktéry v rámci školství (šikana, mobbing, bossing). Jednalo se o vztahy uvnitř školy – pedagogové mezi sebou či pedagogové a vedení školy, ale i o vztahy vně školy – zřizovatel a vedení škol. V souhrnu tyto dotazy tvořily v uplynulém roce odhadem 30 % všech dotazů. Stížnosti na mobbing a bossing jsou zpravidla řešeny osobní návštěvou školy nebo osobním rozhovorem se stěžovateli. Velmi častou otázkou je taktéž otázka úhrady školného na VOŠ a VŠ (cca 15 % dotazů). Řada dotazů dále směřovala na organizaci školního roku mateřských a zá-

kladních škol (organizace výuky, organizace prázdnin, školních výjezdů apod.) a na adekvátnost kvalifikace učitelů (10 %). Ve druhém pololetí školního roku se objevil zvýšený počet dotazů na předškolní vzdělávání – cca 20 % všech položených dotazů. Jednalo se nejčastěji o dotazy týkající se přijetí či nepřijetí dítěte do spádové či nespádové mateřské školy. Spíše občasné dotazy představují dotazy z těchto oblastí: stravování, „pamlsková“ vyhláška, hodiny plavání, konkurzy na místa ředitelů škol a konkrétní dotazy týkající se například metod prof. Hejného při výuce matematiky atd. V souvislosti s maturitní zkouškou byl zaznamenán zvýšený počet dotazů ohledně odvolání se proti výsledkům maturit.

V uplynulém roce byla rovněž pozitivně vnímána zejména aktivní účast ombudsmana na akcích zaměřených na téma primární prevence rizikového chování (porady s krajskými školskými koordinátory prevence, krajské a celostátní konference apod.). Negativně je naopak z pohledu tazatelů obracejících se na školského ombudsmana vnímán fakt, že některé stížnosti a dotazy nespádají do kompetencí MŠMT (např. otázky týkající se oblasti pracovně-právních vztahů). Žadatelům je obvykle doporučeno obrátit se na příslušný inspektorát práce, případně je jim sdělena další možnost, a to řešení sporu podáním žaloby na ochranu osobnosti nebo pomocí antidiskriminačního zákona u soudu. Právě s ohledem na značný počet dotazů, které nepřísluší školskému ombudsmanovi, popřípadě neobsahují nutné náležitosti k podání, vyvinul ombudsman iniciativu vedoucí k tvorbě formuláře stížností na webu MŠMT, jehož vyplněním dojde k zefektivnění řešení problému a předejde se často duplikovanému zasílání podnětů na více osob či institucí. Uvedený formulář je k dispozici na adrese: www.msmt.cz/ministerstvo/jak-podat-stiznost. Stejně tak je plánováno i zveřejnění často kladených otázek a odpovědí, například v oblasti pracovně-právních vztahů, práv a povinností pedagogů a ředitelů či kontaktů na odbory a oddělení, kam lze konkrétní dotazy směřovat.

2

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Vybraná témata regionálního školství

2.1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2017

Novinky ve školním roce 2017/18

Novela školského zákona v § 57 odstavec 2 a 3 v souvislosti s kladením důrazu na spolupráci středních škol a odborné praxe ukládá ředitelům středních škol od 1. 9. 2017 povinnost vyvinout úsilí spolupracovat se zaměstnavateli tak, aby naplnili cíl středního vzdělávání, kterým je příprava pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. Za tímto účelem je řediteli školy umožněno vytvořit poradní sbor ze zaměstnavatelů.

V první polovině roku 2017 byly zpracovány podrobné analýzy odborných vzdělávacích oblastí rámcových vzdělávacích programů oborů odborného vzdělávání definující témata, která musí být aktualizována ve vazbě na požadavky trhu práce a v provázanosti s kvalifikacemi v NSK s cílem lepšího uplatnění absolventů. V této fázi byly osloveny ke spolupráci při sběru podkladů potřebných pro zpracování analýz střední odborné školy a následně budou do procesu revizí zapojeni zaměstnavatelé a sociální partneři.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zahájilo v roce 2016 realizaci potřebných kroků, které vedou ke změně platové třídy učitelů odborného výcviku. Návrh změny byl nakonec MPSV akceptován a navýšení platové třídy učitelů odborného výcviku bylo zapracováno do Katalogu prací, který schválila vláda na podzim 2017.

2.1.1 Předškolní vzdělávání

V posledním období došlo v oblasti předškolního vzdělávání k výrazným změnám v právních předpisech. Tyto změny reagovaly zejména na priority, které si MŠMT stanovilo v koncepčních a strategických dokumentech resortu. Mezi hlavní úkoly v oblasti předškolního vzdělávání pro následující období patří především:

- ♦ zavedení povinného ročníku předškolního vzdělávání pro děti od 5 let věku;
- ♦ podpora mateřských škol při začleňování dětí ze znevýhodněných skupin;
- ♦ v místech zvýšeného zájmu o předškolní vzdělávání navýšení nedostatečných kapacit mateřských škol;
- ♦ zvyšování kvality předškolního vzdělávání;
- ♦ při zápisu do mateřské školy v roce 2017 byl stanoven nárok na umístění pro děti, které dovrší k 31. 8. 2017 věku minimálně čtyř let s místem trvalého pobytu ve spádovém obvodu mateřské školy.

Zápis k předškolnímu vzdělávání se od loňského školního roku koná v období od 2. května do 16. května. Termín a místo zápisu stanoví ředitel mateřské školy v dohodě se zřizovatelem a zveřejní ho způsobem v místě obvyklým.

Důležitým aspektem se také stalo to, že lesní mateřské školy mohly být od září 2016 zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení. V § 34 školského zákona je uvedeno, že za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Zázemí lesní mateřské školy nesmí být stavbou. Dle ustanovení § 1 odst. 7 vyhlášky č. 14/2005 Sb. jsou „lesní mateřské školy typem mateřské školy“. V současné době jich je v rejstříku evidováno 33. Na vzdělávání v lesních mateřských školách zapsaných v rejstříku škol stát poskytuje finanční prostředky.

2.1.2 Základní vzdělávání

- ◆ Novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon);
- ◆ Povolení individuálního vzdělávání žákovi prvního i druhého stupně;
- ◆ Úprava plnění povinné školní docházky v zahraničí (§ 38 odst. 1 písm. a), b) a d) školského zákona);
- ◆ Úpravy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání;
- ◆ Povinná výuka plavání;
- ◆ Dotační a rozvojové programy v roce 2017.

V roce 2017 vstoupily v účinnost změny školského zákona (zákon č. 178/2016 Sb., zákon č. 101/2017 Sb.), které uvedly do praxe upravená pravidla pro povolení individuálního vzdělávání. Nově lze povolit individuální vzdělávání nejen žákovi prvního stupně, ale také žákovi druhého stupně. Jednou z podmínek pro povolení individuálního vzdělávání ředitelem školy je, že osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou, a jedná-li se o žáka ve druhém stupni základní školy, vysokoškolské vzdělání. Individuální vzdělávání podle § 41 školského zákona se týká pouze žáků pobývajících a vzdělávaných na území ČR.

Novelou školského zákona, konkrétně zákonem č. 101/2017 Sb., bylo upraveno plnění povinné školní docházky v zahraničí. Žák, který plní povinnou školní docházku ve škole mimo území České republiky, ve škole zřízené při diplomatické misi nebo konzulárním úřadu České republiky, v evropské škole působící na základě Úmluvy o statutu Evropských škol nebo formou individuální výuky (podle § 38 odst. 2 školského zákona) v zahraničí, nemusí být od 1. 9. 2017 na základě rozhodnutí zákonného zástupce zároveň žákem spádové školy nebo jiné školy zapsané v České republice do rejstříku škol a školských zařízení. Od 1. 9. je tedy zcela a výlučně v kompetenci zákonných zástupců žáků se rozhodnout, zda budou nebo nebudou přihlašovat své dítě ve věku povinné školní docházky do kmenové školy v ČR. Ředitelka nebo ředitel základní školy v ČR také nemůže na základě vlastního rozhodnutí a bez souhlasu zákonného zástupce vyřadit tyto žáky z evidence školy (ukončit jim docházku do školy) nebo je pouze z důvodů plnění povinné školní docházky v zahraničí nezapsat do 1. ročníku základní školy.

Od září 2017 je do RVP ZV zařazena povinná výuka plavání. Pro podporu jejího zajištění byl v období září až prosince vypsán rozvojový program na podporu výuky plavání, do které se mohly přihlásit všechny základní školy. Dotace byla poskytnuta základním školám zřizovaným obcemi, svazky obcí a soukromými zřizovateli prostřednictvím krajských úřadů. Církevním školám byla dotace poskytnuta přímo ministerstvem.

Podpora začleňování žáků-cizinců z MŠMT v minulosti probíhala formou tří rozvojových programů na podporu integrace žáků-cizinců prostřednictvím výuky českého jazyka jako druhého jazyka a dotačního programu s názvem Podpora aktivit integrace cizinců na území ČR. Nově byly pro rok 2017 tyto rozvojové programy spojeny do jednoho se třemi moduly s názvem Podpora vzdělávání cizinců ve školách a od školního roku 2017/2018 je dána možnost podpory i pro mateřské školy pro jejich děti-cizince v povinném předškolním vzdělávání.

Na školní rok 2017/2018 vyhlásilo MŠMT na základě záměru Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského pokusné ověřování Vzdělávací programy paměťových institucí do škol. Záměr vyšel jak z doporučení mezinárodních organizací (OECD, UNESCO apod.), tak i z již relativně zavedené praxe paměťových institucí, které pomocí zážitkové pedagogiky a oživené historie žákům a studentům již dnes přibližují různá historická ob-

dobí prostřednictvím vzdělávacích programů. Pokusné ověřování probíhá ve spolupráci Ministerstva kultury a má za cíl zjistit, zda školy využívají vybrané vzdělávací programy muzeí a památníků s předpokladem kvalitního didaktického pojetí a zda se využíváním těchto vzdělávacích programů zvýší kvalita výuky žáků základních škol ve společenskovedních předmětech.

Dále byl vyhlášen Dotační program pro nestátní neziskové organizace k podpoře školního stravování žáků, jehož cílem bylo podpořit školní stravování žáků základních škol, jejichž rodina se ocitla dlouhodobě v nepříznivé finanční situaci, avšak tyto rodiny nesplňují podmínky pro pobírání dávek hmotné nouze v rozhodném období a nemohou proto čerpat prostředky z Operačního programu potravinové a materiální pomoci, na základě kterého připravilo opatření Ministerstvo práce a sociálních věcí.

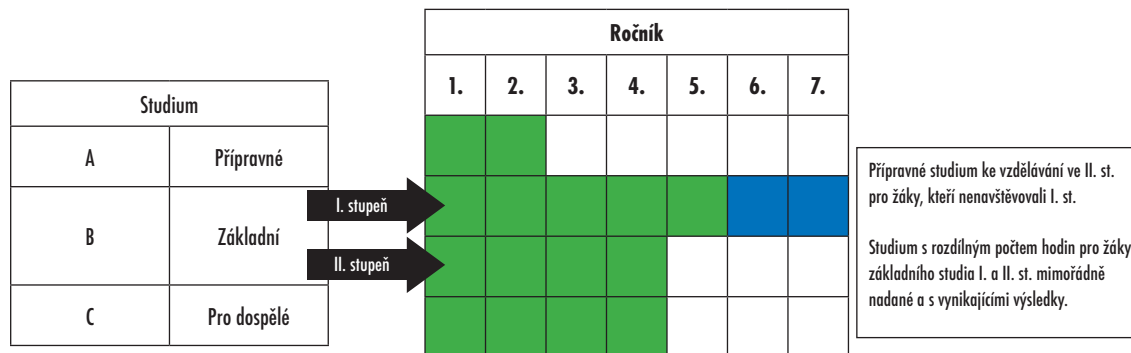
V roce 2017 pokračovaly i další dotační programy, zejm. na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin, vzdělávacích aktivit nestátních neziskových organizací, na podporu vzdělávání romských žáků a studentů středních a vyšších odborných škol.

V oblasti vzdělávání v cizích jazycích bylo v roce 2017 Evropskou jazykovou cenou Label oceněno devět projektů, z toho tři projekty podaly základní školy a jeden mateřská škola. V roce 2017 byly oceňovány projekty zaměřené na rozmanitost jazykového vzdělávání ve školách, problematiku vícejazyčných tříd, podporu neformálního vzdělávání v oblasti cizích jazyků a podporu jazykového vzdělávání pro všechny a rozvoj cizojazyčných kompetencí učitelů.

2.1.3 Základní umělecké školy

Vzdělávání v ZUŠ se ve školním roce 2016/2017 uskutečňovalo pátým rokem podle školních vzdělávacích programů, počínaje prvním ročníkem, v navazujících ročnících pak podle platných učebních dokumentů vydaných MŠMT v období let 1995 až 2005 pro jednotlivé umělecké obory. Postup realizace vzdělávání podle ŠVP zachycuje obrázek č. 2.

Obrázek 2: Postup realizace vzdělávání podle ŠVP

Podle školního vzdělávacího programu příslušné ZUŠ byli vzdělávání žáci přípravného studia a prvního až pátého ročníku základního studia I. a II. stupně (**zelené pole**), podle předchozích platných učebních dokumentů vydaných MŠMT žáci šestého až sedmého ročníku (**modré pole**).

2. 1. 4 Novinky ve školním roce 2017/2018 v oblasti středního vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři

- ♦ **1. 9. 2017 nastoupili do 1. ročníků oborů středního vzdělání žáci, kteří se v předcházejícím školním roce (2016/2017) poprvé účastnili nového systému přijímacího řízení.** Pro uchazeče o obory vzdělání s maturitní zkouškou všech forem vzdělávání (vyjma oborů skupiny 82 Umění a užité umění a vyjma zkráceného studia) bylo v 1. kole přijímacího řízení jako povinné kritérium stanoveno konání jednotné přijímací zkoušky formou písemných testů z českého jazyka a literatury a z matematiky; jednotnou zkoušku zadává a vyhodnocuje Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (Centrum); výsledek jednotné zkoušky má minimálně 60% podíl na celkovém hodnocení uchazeče, resp. u gymnázií se sportovní přípravou 40% podíl na hodnocení. Uchazeč podává v 1. kole nejvýše dvě přihlášky do dvou škol, resp. dvou oborů vzdělání v jedné škole a v rámci celkového hodnocení se mu vždy v obou školách započítává lepší výsledek obou testů.
- ♦ **K 1. 9. 2017 musely všechny střední školy upravit své školní vzdělávací programy** na základě dříve zveřejněné revize rámcových vzdělávacích programů gymnaziálních oborů vzdělání a oborů vzdělání středního odborného vzdělávání a konzervatoří. Podstatou změn byla nutnost zapracovat změny vycházející z provedených úprav školské legislativy v oblasti společného vzdělávání (§ 16 a další školského zákona).
- ♦ **Úpravy ve vzdělávání osob, které dlouhodobě pobývaly v zahraničí:**
 - Přijímací řízení – od září 2017 došlo změnou školského zákona k úpravám přijímání ke střednímu vzdělávání uchazečů (osob jak s cizím, tak s českým státním občanstvím), kteří získali přechozí vzdělání ve škole mimo území České republiky. Tito uchazeči na základě vlastní žádosti nekonají jednotnou zkoušku z českého jazyka a literatury ani školní přijímací zkoušku z českého jazyka, jsou-li tyto součástí přijímacího řízení, a jejich znalost vyučovacího jazyka nezbytná ke zvládnutí studia příslušného oboru vzdělání se ověří pouze rozhovorem.
 - Ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou – všechny osoby, které se alespoň čtyři roky v posledních osmi letech předcházejících konání maturitní zkoušky vzdělávaly ve škole mimo území ČR, mají právo na uzpůsobení podmínek při konání povinné zkoušky společné části maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury. Takovému žákovi se na jeho žádost a po předložení ověřených kopií vysvědčení ze školy v zahraničí prodlužuje doba konání didaktického testu z českého jazyka a literatury o 30 minut a písemné práce z českého jazyka a literatury o 45 minut, při konání didaktického testu má možnost použít překladový slovník, při konání písemné práce překladový slovník a Slovník spisovné češtiny.
- ♦ **Od školního roku 2017/2018 se také uskutečnily některé další dílčí změny v konání maturitní zkoušky:** od jarního zkušebního období 2018 Centrum stanoví pro každý termín konání písemné práce z českého jazyka a literatury pouze šest zadání písemné práce (dosud to bylo deset); dále ředitel školy má povinnost archivovat přihlášku k opravné/náhradní maturitní zkoušce.

- ♦ V červnu a prosinci 2017 byla zveřejněna opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterými se mění rámcové vzdělávací programy některých oborů středního odborného vzdělávání, a to především ve vzdělávací oblasti Matematické vzdělávání (navýšení minimálního počtu vyučovacích hodin matematiky po dobu vzdělávání a úprava obsahu a rozsahu učiva a očekávaných dovedností žáků), popř. také ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Školy musí podle nich upravit své školní vzdělávací programy k 1. 9. 2018, resp. u oborů nástavbového studia k 1. 9. 2019, vždy počínaje prvním ročníkem vzdělávání.

2.1.5 Vývoj v oblasti gymnázií a lyceí

Střední vzdělávání všeobecné

Všeobecně zaměřené střední vzdělávání² poskytují v českém vzdělávacím systému tyto obory vzdělání: gymnázia (4letá, 6letá, 8letá), gymnázia se sportovní přípravou (4letá, 6letá, 8letá) a dvojjazyčná gymnázia (6letá) a dále obory lyceí. Školy vyučující obory lyceí poskytují stejně jako gymnázia především všeobecně zaměřené vzdělávání, ale zároveň je část výuky věnována odbornému vzdělávání, a to podle konkrétního zaměření: existují technická lycea, ekonomická lycea, pedagogická lycea, přírodovědná lycea, zdravotnická lycea, kombinovaná lycea a vojenská lycea. Podíl všeobecně vzdělávací složky je však v lyceích vždy vyšší než podíl odborné profílance. Ve všech lyceálních oborech vzdělání činí délka vzdělávání v denní formě čtyři roky.

Ve všech školách vyučujících obory vzdělání gymnázií v České republice se vyučuje podle školních vzdělávacích programů (ŠVP), které respektují a rozvíjejí požadavky některého ze tří gymnaziálních rámcových vzdělávacích programů (RVP). Existuje RVP pro gymnázia, RVP pro gymnázia se sportovní přípravou a RVP pro dvojjazyčná gymnázia. ŠVP pro nižší stupeň gymnázií a gymnázií se sportovní přípravou (první dva ročníky šestiletého vzdělávacího cyklu nebo první čtyři ročníky osmiletého cyklu) jsou zpracovány podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV).

Ve školním roce 2017/2018 se vyučoval některý z gymnaziálních oborů vzdělání v 371 střední škole; z toho 316 gymnázií realizovalo 4letý, 58 gymnázií 6letý a 277 gymnázií 8letý obor vzdělání. Z tohoto počtu je 17 škol s oborem Gymnázium se sportovní přípravou a 16 škol s oborem Dvojjazyčné gymnázium. Od minulého školního roku nedošlo ke změně v počtu dvojjazyčných gymnázií. V současné době je v ČR šest česko-španělských gymnázií, čtyři česko-francouzská a tři česko-německá gymnázia, dále dvě česko-anglická a jedno česko-italské gymnázium. Z 371 střední školy s gymnaziálním oborem vzdělání je 277 s veřejným zřizovatelem (kraj, obec), 73 soukromých a 21 církevních.

2.1.6 Vývoj v oblasti SŠ (střední vzdělávání odborné)

Obdobně jako v roce 2016, tak i v roce 2017 ministerstvo vyhlásilo Rozvojový program na podporu odborného vzdělávání. Předmětem podpory byly vybrané skupiny oborů vzdělání, které lze považovat z hlediska potřeb trhu práce, unikátnosti a tradice v daném území za nenahraditelné a ze strany žáků základních škol není o ně dostatečný zájem.

² Vzdělávání je v rámci mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED97 považováno za všeobecné tehdy, pokud podíl odborné složky činí maximálně 25 % kurikula.

Dále byly podpořeny obory vzdělání s menší potřebou specializovaných odborníků uplatnitelných na trhu práce. Finanční prostředky byly poskytnuty na platy a mzdy, zákonné odvody a FKSP pedagogických pracovníků. Cílem opakovaně vyhlášeného rozvojového programu bylo umožnit vytváření víceoborových a jednooborových tříd nenaplněných a poskytnout finanční prostředky a vytvářet příznivější podmínky pro zvýšení kvality odborného vzdělávání. V roce 2016 byl dále vyhlášen Rozvojový program na podporu školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách na období leden–srpen 2017.

V květnu 2017 byla zahájena realizace schváleného individuálního projektu národního „Modernizace odborného vzdělávání“, jehož cílem je zvyšování kvality odborného vzdělávání a přípravy tak, aby byla významně podpořena uplatnitelnost absolventů na trhu práce, a to v oblastech:

- modernizace kurikula středoškolského odborného vzdělávání tak, aby byly podpořeny odborné a klíčové kompetence absolventů požadované zaměstnavateli pro uplatnění na trhu práce a usnadňující celoživotní vzdělávání včetně rekvalifikace.
- propojení profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací se specifickou (kvalifikační) částí Školních vzdělávacích programů (ŠVP) s cílem větší relevance k potřebám zaměstnavatelů. Ředitelům středních škol bude umožněno pružně upravovat ŠVP v souladu s aktuálními nově vznikajícími požadavky trhu práce a tím zvyšovat uplatnitelnost absolventů. V průběhu studia bude dále žákům umožněno připravovat se na získání profesní kvalifikace, která rozšíří jejich uplatnitelnost na trhu práce v souladu se zákonem o dalším vzdělávání.
- rozšiřování možností realizace odborného výcviku a odborné praxe v ŠVP ve spolupráci se zaměstnavateli s důrazem na zajištění jejich kvality. Vytvoření standardů praktického vyučování u zaměstnavatelů a portfolia praktického vyučování žáků implementací významných prvků ECVET do vzdělávacího systému.

V rámci jednotlivých skupin oborů proběhla řada odborných soutěží, přehlídek odborných dovedností či vzdělávacích akcí, které MŠMT podpořilo finančně nebo na jejich uspořádání udělilo záštitu. Byl uspořádán 23. ročník Mezinárodního veletrhu fiktivních firem. Střední školy ve své práci využívaly metodické materiály, které byly publikovány na Metodickém portále www.rvp.cz.

2.1.7 Vývoj v oblasti konzervatoří

V České republice existuje dlouhodobě 18 konzervatoří. Konzervatoře jako specifický druh školy připravují žáky pro výkon náročných uměleckých nebo uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Dvanáct konzervatoří je zřizováno kraji, pět konzervatoří zřizuje církev nebo právnická osoba. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy je zřizovatelem jedné konzervatoře (Konzervatoř a střední škola Jana Deyla, příspěvková organizace), která tradičně vytváří dobré podmínky ke studiu také pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona. Úspěšným ukončením šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu získá absolvent konzervatoře vyšší odborné vzdělání.

Důležitou složku vzdělávání v konzervatořích tvoří umělecké soutěže. Významnou profesní přípravou je aktivní zapojování se konzervatoří i jednotlivých žáků do regionálních, národních i mezinárodních uměleckých projektů.

2.1.8 Vývoj v oblasti VOŠ

Vyšší odborné školy, které začaly vznikat v polovině 90. let minulého století a jistou dobu v podstatě nahrazovaly neexistenci nižších typů vysokoškolského studia, zejména prakticky orientovaného bakalářského studia, se mnohem rychleji a efektivněji než vysoké školy naučily spolupracovat se zaměstnavateli a orientovat se především na praktickou přípravu. Vyprofilovaly se na vzdělání, které je definováno jako vzdělávání primárně připravující absolventy k uplatnitelnosti na trhu práce. Kvalitní vzdělávání odpovídající potřebám regionu je výrazně profesně orientované a jeho absolventi jsou dobře uplatnitelní na trhu práce. Pro absolventy středních škol představují jednu z dalších možností zvyšování kvalifikace. Na druhou stranu se diplomovaný specialista často neseťká s adekvátním pracovním zařazením a finančním ohodnocením, proto zde stále převládá potřeba získat vysokoškolský titul. V rámci autonomie vysokých škol je velmi obtížné propojení VOŠ s VŠ, ale vysokoškolský zákon to umožňuje.

V souvislosti s poklesem demografické křivky můžeme i nadále očekávat, že do roku 2020 dojde k poklesu počtu nově přijímaných studentů do 1. ročníku. V roce 2017 došlo k mírnému poklesu počtu vyšších odborných škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení ze 168 vyšších odborných škol zapsaných v roce 2016 na 166 v roce 2017. Tímto dochází k naplňování opatření vyplývajícího z dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2016–2020), kterým se ukládá nenavyšovat kapacitu soukromých středních a vyšších odborných škol. V poslední době dochází k nárůstu počtu studentů v dalších formách vzdělávání, což může být způsobeno požadavkem na zvyšování odborné kvalifikace ze strany zaměstnavatelů.

Problematické vyššího odborného vzdělávání se věnuje výzva, jejímž cílem je připravit koncepční projekty zaměřené na inovace vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v souladu s požadavky znalostní ekonomiky a potřebami trhu práce a podpory podnikatelského přístupu. Výstupy této výzvy budou využity ze strany MŠMT pro vytvoření koncepce VOŠ, která se promítne především v oblastech nastavení minimálních znalostních standardů pro obory vyššího odborného vzdělávání a jazykového vzdělávání, kreditního systému hodnocení, implementace významných prvků ECVET do systému odborných prací za účelem dosažení vyšší kvality vyššího odborného vzdělávání.

V souladu s novelou zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), provedenou zákonem č. 201/2017 Sb. a účinnou od 1. 9. 2017, vyhlásilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pokusné ověřování organizace vzdělávání studentů ve vyšší odborné škole ve vzdělávacím programu Diplomovaná všeobecná sestra po přijetí do vyššího ročníku než prvního, do kterého se zapojilo 20 vyšších odborných škol zdravotnických.

2.1.9 Další vzdělávání

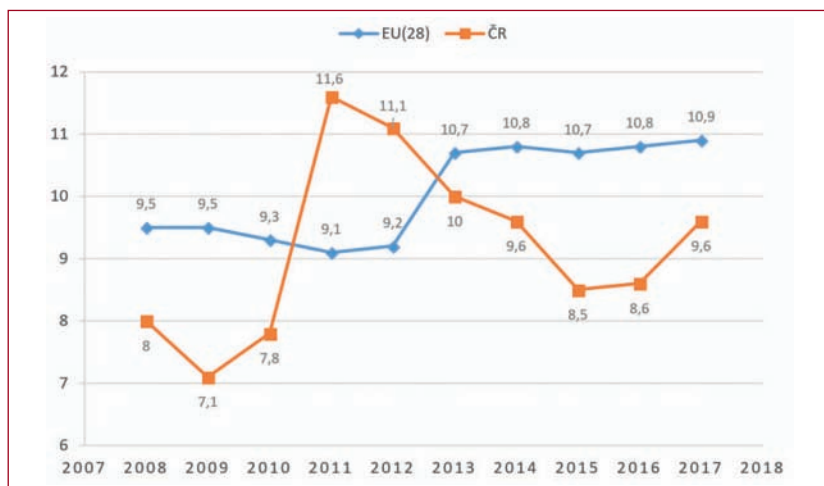
- ◆ podíl populace na dalším vzdělávání v roce 2017;
- ◆ strategické dokumenty týkající se dalšího vzdělávání;
- ◆ kariérové poradenství;
- ◆ rozvoj Národní soustavy kvalifikací;
- ◆ mistrovská zkouška;
- ◆ akreditace rekvalifikačních kurzů.

Další vzdělávání, coby integrální součást celoživotního učení, je důležitým faktorem růstu produktivity a konkurenceschopnosti ekonomiky. Definicí dalšího vzdělávání lze nalézt v zákoně č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 179/2006 Sb.“)³, kde se dalším vzděláváním rozumí vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláním.

Oblast dalšího vzdělávání je velmi úzce propojena s oblastí počátečního vzdělávání, navazuje na ni a doplňuje ji. Hlavním důvodem zvyšujícího se významu dalšího vzdělávání je nutnost získávat v průběhu života nové znalosti a potřeba osvojovat si další dovednosti a kompetence v rámci potřeby neustálé adaptace na transformující se životní podmínky. Většina lidí během svého života několikrát změní své povolání a musí si proto osvojit zcela nové znalosti a dovednosti, mnohdy zcela odlišné od těch, které člověk získal v rámci počátečního vzdělávání.

Výsledky výzkumu Labour Force Survey⁴ ukazují, jak se v posledních letech měnila účast ve vzdělávání dospělých. Vývoj účasti dospělé populace na dalším vzdělávání uvádí graf č. 1. Zatímco v Evropské unii (EU28) byl od roku 2011 jasně patrný trend zvyšování průměrné úrovně účasti v dalším vzdělávání, v ČR se účast v dalším vzdělávání od roku 2011 do roku 2015 snižovala, ale od roku 2016 dochází k pozvolnému nárůstu. V roce 2017 Evropská unie vykazovala setrvalý stav účasti v dalším vzdělávání, v České republice se účast v dalším vzdělávání zvýšila na úroveň roku 2014.

Graf 1: Podíl dospělé populace na dalším vzdělávání v ČR a EU v letech 2008–2017

Zdroj: Eurostat a MŠMT

³ Zákon č. 179/2006 Sb. nabyl v plném rozsahu účinnosti dne 1. 8. 2007.

⁴ Labour Force Survey – Výběrové šetření pracovních sil realizované Eurostatem. Eurostat je statistický úřad Evropské unie se sídlem v Lucembursku. Jeho posláním je poskytovat vysoce kvalitní statistiky pro Evropu. Účast na dalším vzdělávání je v rámci výzkumu definována jako počet osob ve věku 25 až 64 let, které se vzdělávaly v posledních čtyřech týdnech před realizací šetření.

V České republice se v roce 2011 účastnilo dalšího vzdělávání 11,4 % populace, v roce 2016 to bylo 8,6 % a předběžná data za rok 2017 ukazují, že byl zaznamenán **nárůst účasti v dalším vzdělávání na 9,6 % populace**. Oproti tomu průměr EU28 ve stejném období stoupal z 9,1 % v roce 2011 na 10,9 % v roce 2017.

Dne 9. 7. 2014 byla usnesením vlády č. 538 schválena **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020**, v rámci které jsou definovány priority a cíle, kterých by mělo být v oblasti dalšího vzdělávání dosaženo do roku 2020:

- ♦ vytvářet podmínky pro rozvoj dostatečně pestré nabídky dalšího vzdělávání;
- ♦ vytvářet informované prostředí stimulující poptávku po dalším vzdělávání především s ohledem na nízko kvalifikované a sociálně znevýhodněné občany;
- ♦ podporovat a rozvíjet práci škol, školských zařízení a knihoven jako center celoživotního učení, které poskytují nejen počáteční vzdělávání pro žáky a studenty, ale i širokou nabídku dalšího vzdělávání (profesního, zájmového, občanského, rekvalifikačního) zaměřeného na dospělou populaci, včetně seniorů, a podílejí se na systému uznávání založeném na Národní soustavě kvalifikací pro nejrůznější skupiny dospělých;
- ♦ prostřednictvím Národní soustavy kvalifikací usměrňovat rozvoj nabídky dalšího vzdělávání úzce provázaného s potřebami trhu práce a umožňovat její propojování s nástroji aktivní politiky zaměstnanosti (např. rekvalifikace).

Další prioritou pro oblast dalšího vzdělávání zůstává naplňování **Strategie digitální gramotnosti České republiky na období let 2015 až 2020**. Tuto strategii připravilo Ministerstvo práce a sociálních věcí a byla schválena Usnesením vlády ČR č. 523 ze dne 1. července 2015. Dne 7. 7. 2016 schválila vláda ČR Usnesení o Akčním plánu Strategie digitální gramotnosti České republiky na období let 2015 až 2020. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) na plnění 12 opatření této strategie spolupracuje v oblasti dalšího vzdělávání s přímo řízenými organizacemi MŠMT Národním institutem dalšího vzdělávání a Národním ústavem pro vzdělávání.

V souvislosti s přípravami na změny spojené s digitalizací vznikla v roce 2016 **Česká národní koalice pro digitální pracovní místa** (zkráceně **DigiKoalice**). MŠMT je jedním z 67 členů tohoto uskupení, které společně pracuje na tom, aby vzdělávání v oblasti digitálních technologií bylo aktuální, efektivní a poskytovalo každému občanovi ČR příležitost rozvíjet v průběhu celého života vlastní digitální kompetence tak, aby byl úspěšný na trhu práce a byl schopen digitální technologie využívat k zajištění svých životních potřeb a spokojeného života. Dne 22. 11. 2017 uspořádala DigiKoalice **konferenci „Digitální Česko: 4.0 na jedničku“** o digitálním vzdělávání, zaměstnání a digitální společnosti.

Evropská komise zřídila v roce 2016 **poradní orgán ke Strategickému rámci Odborná příprava 2020 (ET 2020)**. Evropská komise a členské státy spolupracují v pracovních skupinách zaměřených na jednotlivé oblasti Strategického rámce. MŠMT je zapojeno do **pracovní skupiny Vzdělávání dospělých**. Tato skupina se k aktuálním tématům z oblasti dalšího vzdělávání schází pravidelně 4x ročně.

Pro období let 2014 až 2020 byl zřízen **program Erasmus+**, který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, odborné přípravy a v oblasti sportu a mládeže. Zodpovědným vnitrostátním orgánem nového programu Erasmus+ je v ČR Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, národní agenturou pro program Erasmus+ byl jmenován Dům zahraniční spolupráce (dále jen „DZS“). Další vzdělávání je v rámci MŠMT zastoupeno ve **Schvalovací komisi Erasmus+ vzdělávání dospělých**, která rozhoduje o udělení stipendií za účelem studia, odbor-

né přípravy, práce či dobrovolnické činnosti v zahraničí. Dne 8. 11. 2017 se uskutečnila **konference „Vzdělávání v čase aneb Cesta k Erasmu+“**, na které byla předána **ocenění „Pečet' kvality“**, která jsou udílěna DZS nejlepším projektům realizovaným v programu Erasmus+ mimo jiné i za sektor vzdělávání dospělých.

Klíčovou oblastí pro přípravu občanů na změny na trhu práce je **kariérové poradenství**. Tradiční akcí konanou pod záštitou MŠMT a za účasti jejich představitelů, je **konference spojená s vyhlášením soutěže „Národní cena kariérového poradenství“**, která proběhla 21. 9. 2017 v Praze. Jednalo se o 9. ročník soutěže, jejímž hlavním cílem je identifikace dobré praxe kariérového poradenství, její šíření a inspirace pro ostatní poskytovatele poradenství.

Tématům informačních a komunikačních technologií a budoucí spolupráce evropských zemí v oblasti celoživotního poradenství byla věnována **mezinárodní konference „European Guidance Week 2017 in Estonia“**, která proběhla 26. 9.–29. 9. 2017 v Estonsku. Tato konference byla pořádána v rámci estonského předsednictví Evropské unii a byla určena tvůrcům politik evropských zemí a odborníkům v oblasti informačních a komunikačních technologií a kariérového poradenství.

Další důležitou akcí byla **mezinárodní konference „Kariérové poradenství v měnícím se světě“** pořádaná ve dnech 10. a 11. 11. 2017 v Praze českým Centrem Euroguidance **za účasti ministra školství, mládeže a tělovýchovy**. Konference byla zaměřena na význam kariérového poradenství a podpory kariérového rozvoje jednotlivce v kontextu změn společnosti. Jejím cílem bylo rozvíjet odborné základy kariérového poradenství, podporovat jeho profesionalizaci a zároveň jeho otevřenost, různorodost a vznik jeho nových forem. Kladla si za cíl podpořit teorii, výzkum a odbornou diskuzi praktiků i veřejnosti.

Tématu kariérového poradenství pro dospělé osoby se ztíženým postavením na trhu práce, zejména pro nízce kvalifikované osoby se věnoval **mezinárodní projekt GOAL** (Erasmus+), jehož řešitelem za Českou republiku byl Národní ústav pro vzdělávání (NÚV). V projektu bylo zapojeno osm evropských zemí. Dne 8. 12. 2017 proběhla v Praze **konference „Kariérové poradenství pro dospělé v rámci projektu GOAL“**, jejímž cílem bylo představit výstupy projektu. V rámci konference byly mimo jiné řešeny i otázky týkající se využití projektových výstupů na tvorbu politik v oblasti kariérového poradenství v České Republice.

V roce 2017 byl stejně jako v předchozích letech nejvyšší důraz kladen na podporu a rozvoj oblasti **systému uznávání výsledků předchozího učení** založeném na zákoně č. 179/2006 Sb. Základním nástrojem naplnění tohoto zákona v praxi je **Národní soustava kvalifikací**⁵ (dále jen „NSK“). Základní prvky NSK tvoří **profesní kvalifikace**⁶, které se mohou skládat do tzv. **úplných profesních kvalifikací**⁷ (jejich získání je zpravidla potvrzováno dokladem o dosažení stupně vzdělání v oboru vzdělání), přičemž každá profesní kvalifikace má stanoven **kvalifikační**⁸ **a hodnotící**⁹ **standard**.

⁵ *Národní soustava kvalifikací je veřejně přístupný registr všech úplných a profesních kvalifikací potvrzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území České republiky, zveřejněných na www.narodnikvalifikace.cz.*

⁶ *Profesní kvalifikace je v § 2 písm. d) zákona č. 179/2006 Sb. definována jako „odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu“.*

⁷ *Úplná profesní kvalifikace je v § 2 písm. c) zákona č. 179/2006 Sb. definována jako „odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání“.*

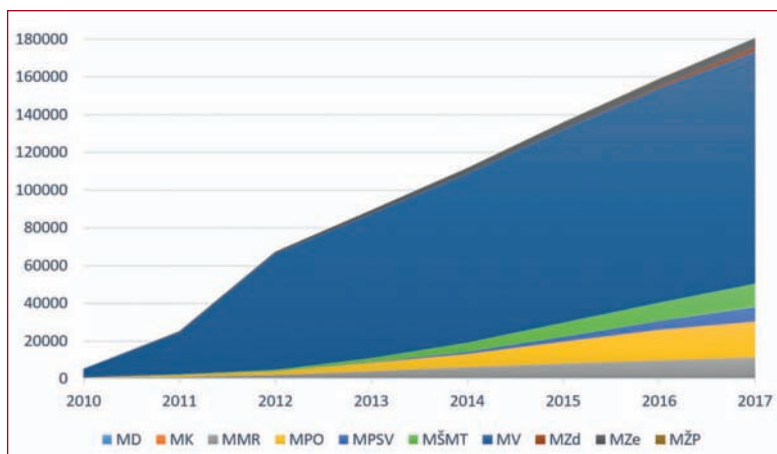
⁸ *Kvalifikační standard profesní kvalifikace je v § 2 písm. f) zákona č. 179/2006 Sb. definován jako „strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.*

⁹ *Hodnotící standard profesní kvalifikace je v § 2 písm. g) zákona č. 179/2006 Sb. definován jako „soubor kritérií, organizačních a meto-*

Zákon č. 179/2006 Sb. definuje především, co je obsahem NSK, jak a kým jsou kvalifikace popisovány a schvalovány a podle jakých pravidel probíhá ověřování a uznávání kvalifikací. Základním východiskem zákona č. 179/2006 Sb. a tvorby NSK je provázat tyto principy s reálnými potřebami trhu práce. Cílem tedy není popsání jiné cesty k získání stupně vzdělání, ale umožnit dospělým získat kvalifikaci, a to na základě zhodnocení výsledků jejich praxe, dosavadního vzdělávání a zkušeností. Zákon č. 179/2006 Sb. a NSK umožňují na základě standardizované zkoušky před autorizovanou osobou si nechat ověřit a uznat kvalifikaci. Úspěšný absolvent pak získá Osvědčení o získání profesní kvalifikace (PK).

V roce 2017 bylo **schváleno 94 nových profesních kvalifikací**. Celkový počet tak stoupl na **1 194 profesní kvalifikace**. Počet autorizovaných osob¹⁰ se ve sledovaném období zvýšil z 1 277 na 1 362, tedy o 85. **Počet autorizací** pak v roce 2017 **vzrostl o 15 na 4 193**. K největšímu posunu došlo v oblasti počtu složených zkoušek profesních kvalifikací. V roce 2017 bylo zrealizováno 22 126 zkoušek profesních kvalifikací. **Celkový počet zkoušek** tak za sledované období **stoupl na 180 705**. Vývoj v počtu zkoušek profesních kvalifikací od roku 2010 do konce roku 2017 ukazuje graf č. 2. V grafu je patrné zastoupení jednotlivých ministerstev jako autorizujících orgánů¹¹ v rámci NSK.

Graf 2: Počet zkoušek profesních kvalifikací 2010–2017

Zdroj: databáze MŠMT

dických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

¹⁰ Autorizovanou osobou se může stát fyzická nebo právnická osoba, nebo fyzická podnikající osoba, která vyhoví podmínkám stanoveným zákonem č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

¹¹ Autorizující orgán je ústřední správní úřad příslušný k rozhodování o udělení, prodloužení platnosti nebo odnětí autorizace na základě skutečnosti, že do jeho působnosti uvedeně v příloze k zákonu č. 179/2006 Sb. náleží povolání, popřípadě pracovní činnosti, jejichž výkonu se příslušná profesní kvalifikace týká, nebo jehož působnost je danému povolání, popřípadě pracovním činností, nejbližší.

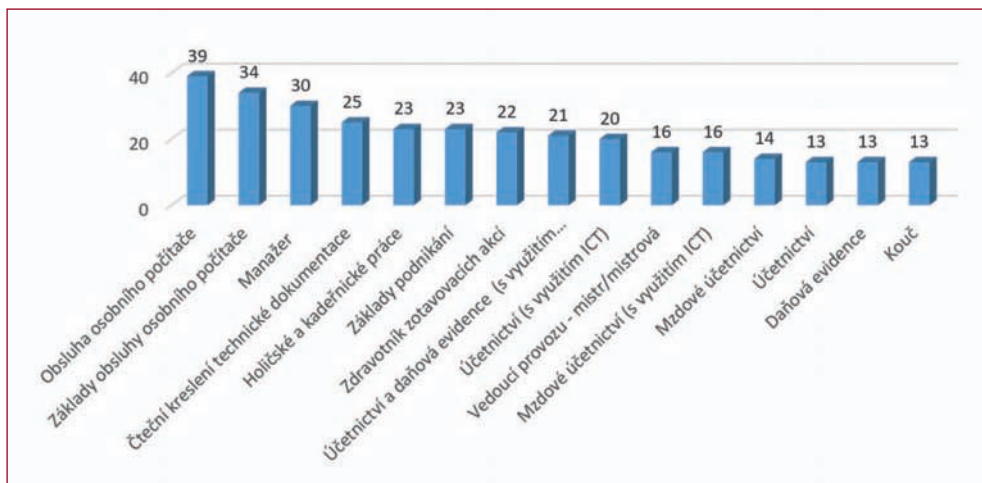
Dne 1. 11. 2017 byl spuštěn projekt „**Mistrovská zkouška – systém**“ financovaný z Operačního programu Zaměstnanost. Cílem projektu je návrh a rozpracování všech prvků potřebných k plošnému zavedení mistrovské zkoušky a nastavení všech nezbytných procesů. Těmito prvky jsou kvalifikační a hodnotící standardy mistrovských kvalifikací, obsahové rámce a zadání mistrovských zkoušek a jim odpovídající vzdělávací programy a učební texty. V závěru projektu pak zpracování a revize metodik. Realizátorem projektu je Národní ústav pro vzdělávání.

Na základě § 108 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, **akredituje MŠMT re-kvalifikační programy** vedoucí k získání plné kvalifikace k výkonu konkrétní pracovní činnosti uplatnitelné na trhu práce nebo k získání konkrétních pracovních dovedností připravující k závěrečným zkouškám z profesních kvalifikací schválených v rámci NSK dle zákona č. 179/2006 Sb., dále re-kvalifikace vedoucí k závěrečným zkouškám dle jiných právních předpisů či nespécifické re-kvalifikační programy určené pouze pro neumístěné absolventy škol. V roce 2017 byla do legislativního procesu poslána novela vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v re-kvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení.

K zabezpečení akreditací je na MŠMT zřízen poradní orgán – Akreditační komise pro akreditaci vzdělávacího programu k provádění re-kvalifikace. V roce 2017 bylo Akreditační komisí posouzeno celkem 883 re-kvalifikačních vzdělávacích programů (z toho **837 vzdělávacích re-kvalifikačních programů bylo akreditováno** a 46 vzdělávacích re-kvalifikačních programů bylo zamítnuto).

Většina akreditací pro vzdělávací programy směřující k **re-kvalifikacím bez vazby na NSK** byla v roce 2017 udělena pro pracovní činnosti uvedené v grafu č. 3.

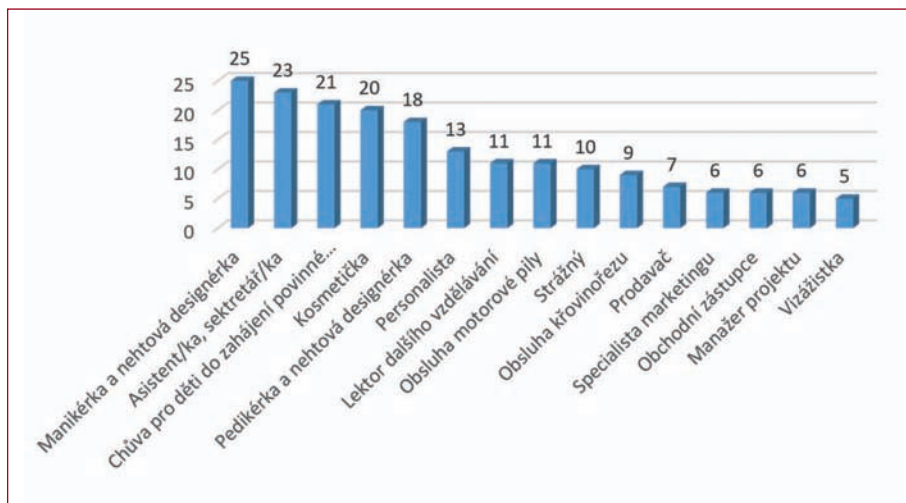
Graf 3: Nejčastěji akreditované kurzy bez vazby na NSK v roce 2017 a jejich počet

Zdroj: databáze MŠMT

Většina akreditací pro vzdělávací programy směřující k rekvalifikacím s vazbou na NSK byla v roce 2017 udělena pro pracovní činnosti uvedené v grafu č. 4:

Graf 4: Nejčastěji akreditované kurzy s vazbou na NSK v roce 2017 a jejich počet

Zdroj: databáze MŠMT

2.1.10 Primární prevence rizikového chování

MŠMT je gestorem primární prevence rizikového chování a koordinuje v rámci ČR aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na základě Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018.

Vertikální koordinaci zabezpečuje ve spolupráci s krajskou institucionální úrovní – krajskými školskými koordinátory prevence (14 pracovníků krajů), na úrovni bývalých okresů prostřednictvím pedagogicko-psychologických poraden – metodiků prevence (86) a zároveň v úzké vazbě na činnost samotných primárních uživatelů a realizátorů programů primární prevence rizikového chování škol a školských zařízení – školních metodiků prevence (v každé škole). Díky takto nastavenému vertikálnímu systému vedení má MŠMT vytvořen stabilní systém koordinace a řízení od úrovně státní, přes samosprávné, až po úroveň místní.

Horizontální koordinace primární prevence je zabezpečována Pracovní skupinou pro primární prevenci (dále pracovní skupina), která je poradním orgánem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT). Pracovní

skupina je nástrojem zajišťujícím meziresortní spolupráci v oblasti protidrogové politiky a politiky prevence kriminality. Posláním pracovní skupiny je za účasti klíčových resortů koordinovat systém primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Členy pracovní skupiny jsou pracovníci MŠMT, zástupci věcně příslušných resortů (MV, MZ ČR, ÚV, MS ČR, MPSV) a odborníci z dalších organizací či institucí.

MŠMT odpovídá za primární prevenci všech typů rizikového chování, kterou staví na výzkumem ověřených opatřeních a aktivitách (vytvořený a schválený strategický dokument Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013–2018). Aktuálně probíhá příprava strategie nové ve spolupráci s věcně příslušnými resorty a institucemi.

Školy mají ze školského zákona povinnost primární prevenci rizikového chování zajišťovat, vytvářejí pro tento účel preventivní program školy, který je pravidelně vyhodnocován školními metodiky prevence. Programy realizují zpravidla samy školy, pedagogicko-psychologické poradny, externí odborné organizace (zejména v případech výskytu rizikového chování, kdy organizace kromě účinné prevence poskytují i odbornou intervenci – jedná se o nestátní neziskové organizace).

MŠMT má vytvořený a schválený **systém certifikací k ověřování kvality** a účinnosti nabízených programů (realizováno Národním ústavem ve vzdělávání ve spolupráci s MŠMT). Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování (dále jen „PPRCH“) je posouzení a formální uznání, že poskytovatel a jím realizovaný program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Jde tedy o proces posouzení poskytovatele a programu podle kritérií stanovených schválenými Standardy a udělení či neudělení certifikátu o jejich naplnění. Proces certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů PPRCH probíhá v souladu s českými verzemi platných evropských norem pro posuzování, certifikace a audit. Certifikační proces si klade za cíl především hospodárné financování služeb z veřejných prostředků, zajištění a zvyšování kvality programů školské primární prevence rizikového chování, zefektivnění sítě poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování, začlenění programů školské PPRCH do širšího systému preventivního působení a aby se certifikace stala nástrojem na zajištění standardní kvality poskytovaných programů prevence ve školách. Ke konci roku 2017 Národní ústav pro vzdělávání eviduje celkem 56 organizací s 88 aktuálně platnými certifikovanými programy primární prevence.

Financování preventivních programů realizovaných státními i nestátními organizacemi mělo v roce 2017 celkovou alokaci ve výši 30 196 173 Kč na protidrogovou politiku, prevenci kriminality a bezpečné klima v českých školách prostřednictvím dotačních programů vyhlášených na podporu projektů škol, školských zařízení a systémových projektů dalších organizací. MŠMT podporuje programy zaměřené na všechny typy rizikového chování (látkové a nelátkové závislosti, gambling, agrese, šikana a kyberšikana, záškoláctví, poruchy příjmu potravy, rasismus a xenofobie, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování, kriminální chování – krádeže, vandalismus, rizikové chování v dopravě, rizikové chování na sociálních sítích a další nové formy rizikového chování).

Rok	Počet podpořených projektů	Celková částka dotace v Kč
2017	Celkem: 290 125 primární prevence rizikového chování 165 Bezpečné klima v českých školách	Celkem: 30 196 173 19 644 262 primární prevence 10 551 911 Bezpečné klima

V rámci **metodického vedení** byly aktualizovány přílohy k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28) ke kyberšikaně, vandalismu a záškoláctví. Tyto přílohy jsou ke stažení na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.

Předávání informací všem subjektům v rámci primární prevence je realizováno prostřednictvím webu MŠMT <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/prevence> a internetového informačního komunikačního systému (webový portál pro primární prevenci) www.prevence-info.cz.

2. 1. 11 Soubor opatření při řešení šikany ve školách a školských zařízeních

V roce 2017 byla schválena **novelizace školského zákona** (k 1. 9. 2017), která **upravuje práva a povinnosti pedagogických pracovníků** v § 22. Práva pedagogických pracovníků v § 22a: na zajištění podmínek potřebných pro výkon jejich pedagogické činnosti, zejména na ochranu před fyzickým násilím nebo psychickým nátlakem ze strany dětí, žáků, studentů nebo zákonných zástupců dětí a žáků a dalších osob, které jsou v přímém kontaktu s pedagogickým pracovníkem ve škole a 22 b – povinnosti pedagogických pracovníků chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Tato novela dále upravuje v § 31 **postup v případě zvláště závažných porušení povinností stanovených zákonem**.

MŠMT připravilo dokument **Pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků a k povinnému vyloučení žáka nebo studenta**, který je zveřejněn na webových stránkách MŠMT <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.

V rámci metodického vedení byla aktualizována příloha k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28) ke kyberšikaně. Tato příloha je ke stažení na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>.

Přehled dotací na programy primární prevence a Bezpečné klima:

Rok	Počet podpořených projektů	Celková částka dotace v Kč
2017	290 (125 primární prevence + 165 Bezpečné klima)	30 196 173 (19 644 262 primární prevence 11 551 911 Bezpečné klima)

MŠMT zřídilo intervenční místo pro okamžitou pomoc při výskytu šikany pro školy (učitel, ředitel) i veřejnost (děti, rodiče) byla zřízena emailová adresa prevence@msmt.cz.

Byla provedena změna postavení a úlohy školského ombudsmana, který se věnuje zejména vztahům ve školách mezi učiteli, dětmi a rodiči.

Systémovou podporu vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti zabezpečení bezpečného klimatu ve školách zabezpečuje MŠMT ve spolupráci s Národním institutem pro další vzdělávání prostřednictvím krajských poboček institutu. Jde o cílené vzdělávání ředitelů škol a školních metodiků prevence v oblasti rozpoznávání a minimalizace rizik spojených s projevy šikany a násilného chování ve školách.

2. 1. 12 Vývoj v oblasti institucionální výchovy

V roce 2017 byl vytvořen Plán koncepce rozvoje a transformace sítě zařízení institucionální výchovy v působnosti MŠMT na období 2017–2019.

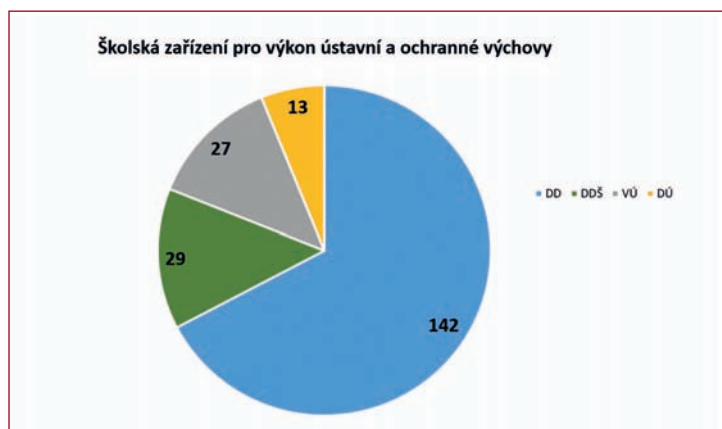
Cílem Plánu koncepce rozvoje a transformace sítě zařízení institucionální výchovy v působnosti MŠMT na příslušné období (dále jen „Plán“) je zefektivnění činnosti sítě zařízení ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče v působnosti resortu vycházející z relevantních údajů souvisejících s kvalitou, znalostí a průběžnou aktualizací reálného stavu zařízení, finančních nákladů na provoz a investice do oprav a úprav zařízení, včetně personální standardizace (kvantifikace i kvalitativního nastavení).

Na základě objektivního posouzení sítě v roce 2017 vycházejícího z Tematického šetření České školní inspekce, návštěv jednotlivých zařízení, statistických výkazů a dalších údajů o zařízeních byl navržen plán rozvoje sítě a transformace činnosti zařízení ve smyslu podpory prevence, specializovaných činností zařízení (výchovně léčebné programy, práce s drogově závislými apod.), případná restrukturalizace spádovosti zařízení včetně přehodnocení detašovaných pracovišť tak, aby síť byla efektivní, funkční, dostupná a byla v rámci zařízení poskytována vysoce odborná péče.

Mezi zařízení ústavní a ochranné výchovy, které patří do gesce MŠMT, s ohledem na výchovně vzdělávací charakter zařízení, patří:

- ◆ 142 dětských domovů (zřizovatel MŠMT jeden, kraj 132, privátní sektor šest a církve tři);
- ◆ 29 dětských domovů se školou;
- ◆ 27 výchovných ústavů;
- ◆ 13 diagnostických ústavů.

Graf 5: Počty zařízení ústavní nebo ochranné výchovy v ČR

Zdroj: MŠMT

2.1.13 Plánovaná opatření v oblasti ústavní a ochranné výchovy na období 2017–2019

Hlavními prioritami jsou:

- ♦ podpora článků systému, které mohou posílit prevenci a ovlivnit tak snižování počtu dětí umístovaných do ústavní výchovy nebo snížení délky pobytu dětí v těchto zařízeních;
- ♦ podpora dřívějšího návratu dětí do původních nebo náhradních rodin, posílení kvality péče o děti s rizikovým chováním a minimalizace negativních dopadů institucionalizace na dítě;
- ♦ propojení všech článků péče o dítě a rodinu, a to zejména prostřednictvím
 - rozšíření preventivní práce s rodinou a dětmi;
 - zvýšení standardu kvality péče v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy;
 - posílení preventivně výchovné péče.

K základním aktivitám pro naplnění cílů patří:

- ♦ důraz na propojení, rozšíření a zefektivnění poskytovaných služeb;
- ♦ zvýšení jejich dostupnosti;
- ♦ posílení preventivních aktivit;
- ♦ následné snížení počtů dětí umístovaných na základě soudního rozhodnutí do institucionální péče;
- ♦ u dětí umístěných na základě soudního rozhodnutí zajistit efektivní a koordinované řešení jejich situace s cílem maximálně zkrátit nezbytnou dobu jejich pobytu mimo rodinu.

Díličí cíle, nezbytné pro úspěšnou realizaci:

- ♦ výrazné zlepšení komunikace s participujícími subjekty, především systémová změna komunikace s orgány sociálně-právní ochrany dítěte prostřednictvím změny systému předávání a vyhodnocování informací (zavedení a podpora případových setkávání u „hraničních“ dětí);
- ♦ potřebná změna struktury a řízení školských zařízení (rozšíření nabídky koordinovaných a vyhodnocovaných služeb, propojení pracovišť, vytvoření standardů činnosti a pravidel systémové komunikace, předávání informací, jednotná dokumentace a evidence výkonů, včetně zabránění neefektivnímu překrývání a duplicity poskytovaných služeb).

Plánovaná opatření v oblasti ústavní a ochranné výchovy na období 2017-2019 v oblasti:

1. **středisek výchovné péče (SVP)** – rozšiřování sítě SVP zřizovaných MŠMT jako detašovaných pracovišť při již existujících zařízeních. Propojování činnosti SVP se školskými poradenskými zařízeními (SPC, PPP). Tato střediska budou moci využívat služeb nepedagogických pracovníků z kmenových zařízení. Kapacita pedagogických pracovníků z již existujících zařízení bude využita pro poskytování služeb SVP vzhledem k očekávanému poklesu počtu dětí v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy; posílení služeb, které se budou věnovat práci s dětmi s rizikovým chováním a práci s rodinou ve vztahu k jejímu výchovnému působení na dítě. Je třeba upravit skladbu činností SVP, doplnit a vydefinovat okruhy preventivní práce, s cílem posílit

- preventivní práci s rodinami a lépe propojit služby středisek výchovné péče se službami poskytovanými jinými resorty, zavést standardy kvality služeb SVP.
2. **diagnostických ústavů (DÚ)** – je nezbytné obnovit roli diagnostických ústavů, která zamezí stávající situaci, kdy velké množství dětí je do zařízení umísťováno bez předchozí diagnostiky, kterou v minulosti realizovaly diagnostické ústavy, čímž je pro zařízení od začátku obtížné nastavit odpovídající podmínky pro efektivní rozvoj dětí; díky absenci diagnostiky dochází k přechodům dětí mezi zařízeními v síti po následném zjištění jejich skutečných potřeb, tento přechod je ovšem často opět realizován bez diagnostiky DÚ před přemístěním dítěte jinam; a do zařízení jsou často umísťovány děti s ústavní výchovou i přes skutečnost, že se v minulosti dopouštěly trestné činnosti a měla by jim být uložena ochranná výchova.
 3. **výchovných ústavů (VÚ)** – podpora specializace podle individuálních potřeb dětí, zejména systémové pojetí zařízení s výchovně léčebným režimem a především zařízení typu EPCHO („detence“ extrémně nebezpečných jedinců či chronických útěkářů, páchajících na útěku trestnou činností), včetně finanční saturace a personálního zabezpečení; VÚ je primárně zaměřen na vzdělávání ve střední škole, kdy žák může získat stupeň vzdělání – *střední vzdělání s maturitní zkouškou, střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání*, na přípravu na vstup do běžného života a zvyšování kompetencí dětí. Podpora zvyšování profesních kompetencí pracovníků zařízení ve vztahu k dětem a jejich rodinám formou programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
 4. **dětských domovů se školou (DDŠ)** – zabezpečení vzdělávání, podpora dokončení povinné školní docházky, kvalitní příprava na další vzdělávání s cílem získat střední vzdělání; podpora zvyšování profesních kompetencí pracovníků zařízení ve vztahu k dětem a jejich rodinám formou programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.
 5. **dětských domovů (DD)** – prohlubování kompetencí pro samostatný život, podpora přípravy na budoucí povolání a její dokončení, možnost setrvání v zařízení k dokončení studia SŠ, VOŠ i VŠ.

Výše uvedené aktivity mají za cíl směřovat k/ke:

1. Úpravám profilu poskytovaných služeb ve středisku výchovné péče směrem k **prevenci umístění (a opakovaného umístění) dětí do ústavní výchovy**, a to zejména posílením služeb, které se budou věnovat práci s dětmi s rizikovým chováním a práci s rodinou ve vztahu k jejímu výchovnému působení na dítě. Je třeba upravit skladbu činností SVP, doplnit a vydefinovat okruhy preventivní práce, s cílem posílit preventivní práci s rodinami a lépe propojit služby středisek výchovné péče se službami poskytovanými jinými resorty, zavést standardy kvality služeb SVP.
2. **Podpoře možnosti krátkodobých pobytů dětí** s rizikovým chováním v internátních nebo celodenních SVP a vedle intenzivní terapeutické práce s dítětem podpořit intenzivní práci s rodinou v době, kdy je dítě krátkodobě mimo rodinu.
3. **Minimalizaci doby, kterou dítě stráví v zařízení** pro ústavní výchovu prostřednictvím posilování vazby mezi dítětem a jeho rodinou (blízkými osobami), podporou pozitivních aspektů v kontaktu mezi dítětem a rodinou a podporou připravenosti rodiny pro návrat dítěte domů.
4. **Sjednocení a zkvalitnění poskytované péče** v zařízeních se specializovaným programem (např. výchovně lé-

čebný režim, děti se závislostí apod.) pomocí vytvoření a pilotního ověření speciálních standardů kvality pro tento druh služeb. Cílem je také podpořit ty procesy organizační kultury¹² zařízení, které minimalizují dopad institucionalizace na dítě.

5. **Podpoře vzdělávání dětí v ústavní výchově v běžných školách** (pozn. ve školách, které jsou součástí běžné komunity, nikoli ústavu), a to na základě podrobného vyhodnocení jejich vzdělávacích potřeb. Podpořit, aby posuzování speciálních vzdělávacích potřeb žáků probíhalo v ŠPZ tak, aby byla záruka toho, že se žáci, kteří nebudou mít vážné důvody pro vzdělávání v zařízení, budou postupně vzdělávat v běžných školách. U dětí, u kterých bude vyhodnocena možnost vzdělávání v běžných školách, bude podpora realizována vytvořením plánu přechodu do škol, které nejsou organizační složkou ústavního zařízení.

Podpoře **zvyšování profesních kompetencí pracovníků zařízení ve vztahu k dětem a jejich rodinám** formou programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků prostřednictvím zvyšování profesních kompetencí pracovníků zařízení ve vztahu k dětem a jejich rodinám formou programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřených primárně na oblasti práci s programem rozvoje osobnosti dítěte, klíčového pracovníka, metody práce s rodinou dítěte, metody práce s dětmi vyžadujícími zvláštní pozornost, metody práce s traumatem, téma attachmentu, rozvoj sociálních kompetencí pracovníků, oblast spolupráce s dalšími aktéry v řešení situace dítěte, oblast transformace ústavní výchovy, implementaci standardů kvality, řízení činnosti zařízení a další; programy se více zaměří na jednotlivé odborné profese, které jsou v zařízeních zastoupeny. Budou se tak orientovat na specifické služby psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků; dále se programy zaměří na posilování sociálních kompetencí pracovníků, posilování pozitivního náhledu na dítě, empatického přístupu k dítěti a jeho rodině, posilování porozumění významu biologické rodiny a dalších blízkých osob v životě dítěte atd.

2.2. Společné vzdělávání a hodnocení jeho průběhu

- novela školského zákona a prováděcích předpisů v souvislosti se společným vzděláváním;
- úpravy RVP ZV;
- navýšení kapacit školských poradenských zařízení;
- nastavení supervizních mechanismů v oblasti diagnostiky a poradenských zařízení;
- rozvojové a dotační programy na podporu společného vzdělávání.

2.2.1 Novela školského zákona

Novela školského zákona, především § 16, v roce 2015 zavedla nové pojetí podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Upustila od kategorizace žáků podle druhu postižení či znevýhodnění. Cílem posouzení dítěte,

¹² organizační kultura jako soubor sdílených postojů, hodnot, předpokladů, norem, na základě kterých vzniká specifické chování, a které se stávají součástí myšlení a praxe členů organizace (Wick, Bradshaw, 2002)

žáka nebo studenta ve školském poradenském zařízení je tak stanovení speciálních vzdělávacích potřeb a nastavení podpůrných opatření, která povedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka.

Dítě, žák nebo student, kteří potřebují k naplnění svých vzdělávacích potřeb podpůrná opatření, se považují za jedince se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se tak o žáka (dítě nebo studenta), který potřebuje úpravy ve vzdělávání nebo ve školských službách z důvodů svého zdravotního stavu, příslušnosti k jiné kultuře nebo se jedná o odlišné životní podmínky.

Podpora žáků se realizuje prostřednictvím podpůrných opatření představujících úpravy ve vzdělávání žáka v:

- ♦ oblasti metod a forem výuky, hodnocení žáka, organizace výuky;
- ♦ obsahu výuky např. zařazením výuky českého jazyka jako jazyka cizího, předmětů speciálně pedagogické péče či pedagogické intervence, dále je možné upravovat výstupy ze vzdělávání u žáků s těmi druhy zdravotních znevýhodnění, kde je stupeň podpory od 3. stupně do 5. stupně;
- ♦ oblasti personální podpory pedagoga při výuce žáků s potřebou podpůrných opatření, a to jak asistentem pedagoga, tak dalším pedagogem nebo speciálním pedagogem;
- ♦ podpoře školy s větším počtem žáků s potřebou podpůrných opatření školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem;
- ♦ metodické podpoře ŠPZ pro školy;
- ♦ ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením s možností využívat tlumočníky českého znakového jazyka nebo přepisovatele;
- ♦ ve využívání speciálních učebnic, pomůcek, kompenzačních pomůcek, včetně zařazování nových technologií do práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Podpůrná opatření se týkají jak vyrovnání podmínek u přijímacího řízení na střední školy a VOŠ, tak pokračuje úprava podmínek při ukončování studia, a to ve všech formách studia, kdy k uzpůsobení podmínek dochází u maturitních i závěrečných zkoušek.

Tato opatření tak mohou být poskytována široké škále žáků: těm, kteří mají jen menší a dočasné obtíže ve vzdělávání, žákům nadaným i žákům zdravotně znevýhodněným. Nastavují se také pravidla pro podporu žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami (cizinci, minority, sociálně znevýhodnění žáci).

Podpora v podobě podpůrných opatření v nynější podobě je určena také žákům, kteří ve škole selhávají z důvodů nevládnutí dílčích dovedností, těm pomáhá sama škola Plánem pedagogické podpory (1. stupeň podpůrných opatření). Tam, kde je souběh dalších potřeb žáka, které vyžadují širší škálu podpůrných opatření s normovanou finanční náročností, vstupuje do posuzování potřeb žáka školské poradenské zařízení (2.–5. stupeň podpůrných opatření).

Vzhledem k tomu, že podpůrná opatření představují zákonné finanční nároky, jsou vytvářeny podmínky, ve kterých jsou žák i pedagog skutečně podpořeni opatřeními směřujícími ke zlepšení jejich vzdělávání.

Systém společného vzdělávání přináší podporu všem žákům (dětem, studentům), kteří se doposud vzdělávali ve školách hlavního vzdělávacího proudu bez podpory nebo výhradně ve školách samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením („školy speciální“). Vyrovnává tak podmínky pro vzdělávání pro všechny skupiny žáků (dětí, studentů) bez rozdílu instituce, ve které se vzdělávají.

2.2.2 Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných č. 27/2016 Sb.

K provedení novely školského zákona Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) vydalo v lednu 2016 vyhlášku č. 27/2016 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 9. 2016.

Nová vyhláška nahradila stávající vyhlášku č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, a částečně představuje lex specialis vůči novelizované právní úpravě obsažené ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška obsahuje systematické rozčlenění podpůrných opatření podle jejich věcné i finanční náročnosti. Součástí vyhlášky tak mj. je i samostatná Příloha č. 1 Přehled podpůrných opatření, která člení podpůrná opatření podle druhu i stupně podpůrných opatření, popisuje možnosti personální, organizační a materiální podpory poskytované žákům (dětem, studentům) se speciálními vzdělávacími potřebami, členění je do pěti stupňů dle organizační, pedagogické a finanční náročnosti.

Podpůrná opatření jsou svázána s normovanou finanční náročností. Škola tak získává finanční prostředky na podpůrná opatření pro vzdělávání žáka se SVP ze zákona.

Vyhláška popisuje, jak má škola postupovat, jestliže zákonný zástupce žáka nebude spolupracovat se školským poradenským zařízením nebo se školou, a to i přesto, že u jeho dítěte je k naplnění jeho vzdělávacích potřeb nezbytné použití podpůrných opatření.

Vyhláška současně popisuje podporu dětí, žáků a studentů, kteří využívají služeb školských zařízení a kteří pro pobyt v těchto zařízeních vyžadují také některá z podpůrných opatření.

Nová právní úprava měla za cíl odstranit technické nedostatky v textu samotné vyhlášky č. 27/2016 Sb. a směřovala rovněž k odstranění nadměrné administrativní zátěže v oblasti společného vzdělávání. Změny byly průběžně konzultovány s odbornou veřejností působící v oblasti školství a do značné míry vycházely právě z podnětů těchto zainteresovaných subjektů. Úpravy se dotýkaly i příloh k vyhlášce. Jednak došlo k opravám zjevných nesprávností, ale také i k úpravě některých podpůrných opatření. V jednotlivých případech navrhovaná právní úprava odstranila výkladové problémy, které se v praxi vyskytly. Došlo též k úpravě formulářů tak, aby lépe vyhovovaly zaběhnuté praxi. Vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. 9. 2017, vybraná ustanovení dnem 1. 12. 2017.

Od 8. 12. 2017 došlo ke změnám v přehledu podpůrných opatření (příloha č. 1 k vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných). Měnila se například velikost skupiny, ve které může být poskytováno podpůrné opatření v podobě pedagogické intervence (navyšuje se ze čtyř žáků na šest). U pedagogické intervence a předmětu speciálně pedagogické péče se zavádí podmíněná normovaná finanční náročnost. Opravily se dále některé technické nedostatky v příloze. Rovněž se nově zakotvila možnost poskytnout žákům s potřebou podpory z důvodu narušené komunikační schopnosti některé další pomůcky nad rámec dosavadní úpravy. Dále k uvedenému datu došlo k úpravě vzoru Doporučení tak, aby lépe vyhovoval praxi.

Tři měsíce po zveřejnění druhé novely vyhlášky, což bude od 9. 3. 2018, začnou školská poradenská zařízení doporučovat podpůrná opatření asistenta pedagoga ve změněné podobě. Novela vyhlášky rozlišuje podle náročnosti činnosti zajišťované asistentem dvě různé podoby tohoto podpůrného opatření. Školská poradenská zařízení budou vyhodnocovat, která z těchto podob je v daném případě potřebná pro naplňování práv žáka. V této poslední fázi se

začne uplatňovat i nové odstupňování činnosti asistenta pedagoga podle potřebného časového rozsahu. Dosavadní právní úprava vycházela ze čtyř možností (po čtvrtinách úvazku). Nová právní úprava umožňuje sedm různých časových rozsahů podpory, z nichž školské poradenské zařízení doporučí tu, která nejlépe odpovídá potřebám žáka. Prostředky státního rozpočtu určené školám a školským zařízením v případě využití asistenta pedagoga nově výslovně počítají i s nezbytnou nepřímou pedagogickou činností.

2. 2. 3 Novelizace dalších prováděcích vyhlášek ke školskému zákonu

Dne 1. 9. 2016 nabyly účinnosti významné novelizace dalších vyhlášek, které reflektují jak změnu terminologie, kterou přinesla novela školského zákona, tak zejména změnu v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Byly tak novelizovány tyto předpisy:

- ◆ vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních;
- ◆ vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky;
- ◆ vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání;
- ◆ vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Dále byla novelizována vyhláška č. 364/2005 Sb., o dokumentaci škol a školských zařízení (vyhláškou č. 202/2016 Sb.). Tato novela vymezila sledování podpůrných opatření poskytovaných podle § 16 školského zákona v souvislosti se společným vzděláváním žáků. Byly vydány číselníky pro sběr dat o podpůrných opatřeních a inkluzivním vzdělávání, zpracovány metodiky pro předávání nových údajů a statistických výkazů v souladu s novelizovanou vyhláškou č. 364/2005 Sb. Na školách všech stupňů vzdělávání a ve školských zařízeních, kde se předpokládá poskytování podpůrných opatření, je zajištěno evidování a sledování počtů žáků, kterým jsou tato podpůrná opatření poskytována, a dále sledování jednotlivých přiznaných podpůrných opatření se stanoveným kódem normované finanční náročnosti.

2. 2. 4 Základní vzdělávání a úpravy RVP ZV

Opatřením ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 29. 6. 2017 byl vydán upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV), který nabyl účinnosti dnem 1. 9. 2017. Výstupy minimální doporučené úrovně se na základě tohoto opatření využijí v případě podpůrných opatření od třetího stupně pouze u žáků s lehkým mentálním postižením.

Všechny základní školy (vyjma základních škol speciálních, které jsou určeny pro vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením) budou nově tvořit svůj školní vzdělávací program na základě upraveného RVP ZV. RVP ZV podporuje jak sjednocení podmínek vzdělávání pro všechny žáky základní školy, tak individualizované vzdělávání žáků využívajících podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně možnosti úpravy vzdělávacího obsahu a výstupu vzdělávání od třetího stupně podpory.

Jako metodická podpora pro školy byl v okamžiku dokončení úprav RVP ZV zpřístupněn na metodickém portálu <http://rvp.cz/> Průvodce upraveným RVP ZV s metodickými komentáři k upravenému RVP ZV a k tvorbě školních vzdělávacích programů (ŠVP) – <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6433>.

Konzultační centrum NÚV telefonicky i písemně realizovalo konzultace k úpravě a tvorbě školních vzdělávacích programů v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání. Současně byla k dispozici telefonická linka a emailová adresa ke společnému vzdělávání, kterou zabezpečoval NÚV. Tato linka a emailová adresa vyřídila několik tisíc dotazů, a to jak telefonických, tak emailových, které se vztahovaly k zavádění § 16 školského zákona do praxe škol a školských poradenských zařízení.

Konzultační centra NIDV pracovala ve všech krajích České republiky a realizovala činnosti třemi základními formami:

- ♦ konzultacemi k realizaci a úpravám školních vzdělávacích programů pro předškolní vzdělávání a základní vzdělávání (MŠ, ZŠ a nižší ročníky gymnázií), osobními návštěvami konzultantů ve školách nebo hromadnými setkáními učitelů s konzultanty na krajských pobočkách NIDV;
- ♦ supervizní podporou pedagogům i celým pedagogickým sborům (MŠ, ZŠ a SŠ);
- ♦ individuální mentorskou podporou pedagogů (MŠ, ZŠ a SŠ).

Veškeré informace, metodická doporučení a aktuality jsou zveřejňovány na internetových stránkách MŠMT (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/spolecne-vzdelavani-1>) a NÚV (<http://www.nuv.cz/t/in>). Informace jsou průběžně aktualizovány a doplňovány.

2.2.5 Navýšení kapacit školských poradenských zařízení

MŠMT pro zajištění dostatečné odborné podpory pro realizaci § 16 školského zákona vyhlásilo v roce 2017 rozvojový program, kterým rozšířilo kapacitu zařízení o 4 % oproti roku 2016 (tedy celkově oproti roku 2015 o 14%). Navýšení kapacit zařízení bylo v roce 2017 dosaženo poskytnutím mzdových prostředků na činnost pracovníků zařízení. Podmínkou poskytnutí dotace z tohoto programu bylo bezplatné poskytování standardních poradenských služeb v rozsahu uvedeném v přílohách č. 1 až 4 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a to u zařízení všech zřizovatelů. Část poskytnutých finančních prostředků však ze strany školských poradenských zařízení nebyla využita a byla vrácena do státního rozpočtu. Důvodem bylo především posílení kapacit konkrétních jednotlivých zařízení až od pozdějšího termínu. Celkové alokované finanční náklady na program pro rok 2017 byly 120 098 954,0 Kč.

2.2.6 Supervizní mechanismy v oblasti diagnostiky a poradenských zařízení

S implementací novely školského zákona bylo spojeno i vytvoření revizního pracoviště. Revizním orgánem je Národní ústav pro vzdělávání, právnická osoba zřízená a pověřená MŠMT. K 1. 9. 2016 začal Národní ústav pro vzdělávání, sekce pedagogicko-psychologického poradenství NÚV příspěvková organizace MŠMT, vykonávat v souladu s uvedenou novelou školského zákona úkoly revizního pracoviště v oblasti diagnostiky v souladu s § 16 b školského zákona. Žák (v případě nezletilého žáka jeho zákonný zástupce), případně Česká školní inspekce (ČŠI) či orgán sociálně právní ochrany dětí mají nově možnost obrátit se na NÚV se žádostí o revizi zprávy a doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Do systému školských poradenských služeb je tak zaveden nový kontrolní prvek, který doplňuje právo příjemce služeb na výhrady k závěrům vyšetření a přispívá tím ke zvyšování kvality školských poradenských služeb.

2.2.7 Rozvojové programy na podporu společného vzdělávání

V roce 2017 realizovalo MŠMT několik rozvojových programů pro školy a školská zařízení na podporu společného vzdělávání.

Jednalo se o tyto rozvojové programy:

- ◆ Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním;
- ◆ Rozvojový program Podpora vzdělávání cizinců ve školách;
- ◆ Rozvojový program na podporu navýšení kapacit ve školských poradenských zařízeních;
- ◆ Podpora školních psychologů a školních speciálních pedagogů ve školách a metodiků-specialistů ve školských poradenských zařízeních.

2.3. Příprava reformy financování regionálního školství

V roce 2017 pokračovaly práce na přípravě reformy financování regionálního školství. Těžiště těchto prací se v roce 2017 přeneslo na úroveň legislativního procesu k ukotvení nového systému financování škol zřizovaných krajem, obcí nebo svazky obcí ve školském zákoně. Dne 8. 3. 2017 byl schválen zákon č. 101/2017 Sb., který představuje komplexní změnu zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon), v souvislosti se změnou financování regionálního školství.

V návaznosti na přijetí zákona č. 101/2017 Sb., kterým se v souvislosti se změnou financování regionálního školství mění zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), pokračovala v roce 2017 rovněž intenzivní příprava nastavení některých hlavních parametrů budoucího financování krajských a obecních škol. Pozornost se v tomto roce zaměřila zejména na přípravu nařízení vlády, kterým se stanoví maximální týdenní rozsah výuky financovaný ze státního rozpočtu v závislosti na počtu žáků ve třídě v jednotlivých oborech vzdělání, na přípravu nového modelu normativního financování nepedagogické práce (kombinace normativu na školu, na pracoviště a na třídu) a na přípravu nezbytných změn ve vyhláškách upravujících vzdělávání v mateřských, základních a středních školách i v zájmovém vzdělávání.

V průběhu roku byly v rámci MŠMT projednány následující předpisy:

- ◆ Nařízení vlády, kterým se stanoví pro základní školy, střední školy a konzervatoře zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu, dále jen „Nařízení vlády PHmax“. Nařízení vlády stanoví pro základní školy a střední školy zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jednu třídu v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě a pro konzervatoře zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jeden ročník v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků v ročníku. Nařízení vlády PHmax se předkládá k naplnění zákonného zmocnění stanoveného v § 161 odst. 2 školského zákona, ve znění pozdějších předpisů. Návrh nařízení vlády PHmax Materiál byl rozeslán do vnějšího připomínkového řízení v měsíci listopadu 2017. Přípomínky v rámci připomínkového řízení budou vyhodnoceny počátkem roku 2018.
- ◆ Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatořích. Návrh vyhlášky obsahuje doplnění ustanovení § 2 obsahující vymezení podmínek pro zřizování víceoborových

tříd ve středních školách. Návrh vyhlášky byl rozeslán do vnějšího připomínkového řízení v měsíci listopadu 2017.

- ♦ Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti s přípravou nového systému financování regionálního školství je nutné upravit pravidla pro stanovení počtu žáků ve třídě základní školy tak, aby odpovídala novým pravidlům stanoveným pro financování pedagogické práce. Zároveň je nutné podrobně specifikovat pro přípravné třídy základní školy a přípravný stupeň základní školy speciální zřizovaný krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jednu třídu v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě (hodnota PH_{max}). Pro přípravné třídy a přípravný stupeň základní školy speciální nelze hodnotu PH_{max} stanovit nařízením vlády, neboť neposkytují stupeň vzdělání. Jsou proto stanoveny touto vyhláškou, podobně jako hodnoty PH_{max} pro mateřské školy ve vyhlášce č. 14/2005 Sb. Na konci prosince 2017 bylo ukončeno vnější připomínkové řízení.
- ♦ Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Navrhovaná právní úprava směřuje k novelizaci vyhlášky tak, aby plně odpovídala nové úpravě a aby financování mateřských škol probíhalo v souladu s novelou školského zákona. Dále jsou provedeny dílčí změny pro zpřesnění znění vyhlášky. Novela vyhlášky stanovuje v podobě PH_{max} maximální počet hodin přímé pedagogické činnosti financované ze státního rozpočtu na mateřskou školu podle počtu tříd v jednom pracovišti (samostatné budově) výše uvedených zřizovatelů. Dále jsou zohledněny druhy provozu mateřské školy – polodenní, celodenní a internátní. Norma je též nastavena i mateřským školám při zdravotnických zařízeních. Důvod předložení Materiál se předkládá pro uvedení vyhlášky do souladu se zákonem č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, schváleného dne 8. března 2017. Návrh novely vyhlášky byl zaslán do vnějšího připomínkového řízení, které bylo ukončeno dne 29. 12. 2017.
- ♦ Návrh vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška je novelizována v souvislosti s novelou č. 101/2017 Sb. zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), týkající se změny způsobu financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí z prostředků státního rozpočtu. Novela vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, vytváří podmínky pro změnu systému financování regionálního školství v oblasti zájmového vzdělávání. Zásadní změnu představuje zavedení zcela odlišného systému financování pedagogické práce ve školních družinách. Pro školní družinu stanovujeme novelou vyhlášky č. 74/2005 Sb. maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu. Tento maximální rozsah je stanoven pro školní družiny v podobě maximálního počtu hodin přímé pedagogické činnosti v závislosti na organizační struktuře školní družiny, tj. v závislosti na počtu oddělení školní družiny. Stanovené maximum vyjadřuje stav, umožňující poskytování vzdělávání v potřebné kvalitě a jeho další zvýšení by již k růstu kvality nepřispívalo natolik významným způsobem, aby to odůvodnilo zvýšenou potřebu výdajů státního rozpočtu. Zcela nově stanovujeme minimální počet účastníků v oddělení školní družiny a pravidla pro tvorbu nových oddělení. Dále novela upravuje a zpřesňuje současnou vyhlášku po legislativně-technické stránce, např. nově vymezuje pojmy pravidelná denní docházka, pravidelná docházka a nepravidelná docházka. Vyhláš-

ka prošla vnějším připomínkovým řízením, dne 25. ledna 2018 proběhlo jednání k vypořádání připomínek se zástupci ministerstev a ostatních připomínkových míst.

V průběhu roku 2017 probíhaly práce na financování nepedagogických pracovníků, dále jen NPP. Předpokládá se, že počet NPP připadající na školu se bude odvíjet od počtu NPP připadajících na ředitelství školy, samostatné pracoviště a třídu dle oboru vzdělání. Zavedení tří parametrů pro výpočet počtu NPP (ředitelství, pracoviště, počet tříd dle kategorie oboru vzdělání) umožní lépe postihnout specifika konkrétní školy oproti stávajícímu systému s jedním parametrem (kterým je počet žáků).

V průběhu roku 2017 byl dále připraven a projednán návrh financování výuky řidičských a svářečských oprávnění. Teoretická příprava je ukotvena v RVP a je obsažena v nastavených hodnotách PHmax stanovených pro vybrané obory vzdělání, jejichž součástí je příprava žáků k získání příslušných řidičských oprávnění. Praktické vyučování v rámci výuky řidičských oprávnění obsahující přípravu vozidla a vlastní jízdy žáků, jakož i získávání svářečských oprávnění, zajistí škola podle ministerstvem stanovených normativů ostatních neinvestičních výdajů na žáka. Školám, které zajišťují výuku k získání těchto oprávnění ve vlastních zařízeních (autoškolách a svářečských školách) příslušný krajský úřad upraví strukturu ukazatelů těchto poskytovaných částek tak, aby z nich bylo možno hradit i mzdové výdaje vlastních zaměstnanců škol.

2. 4. Zavedení povinného předškolního vzdělávání

Novela školského zákona, zákon č. 178/2016 Sb. zavedla s účinností od září 2017 povinné předškolní vzdělávání. Děti, které dosáhnou pěti let věku do 31. 8. , musí nastoupit v následujícím školním roce k povinnému předškolnímu vzdělávání. Povinnost se vztahuje na mateřské školy zřizované obcí nebo svazkem obcí z hlediska akceptace dětí ze spádových oblastí. Povinnosti zřizovatele spočívají v garanci dostatečné kapacity míst v mateřských školách, na rodiče poté připadá povinnost přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání. Tato spolupráce umožňuje začlenit všechny děti předškolního věku od pěti let k povinnému předškolnímu vzdělávání a zkvalitnit tak přípravu dětí a jejich zákonných zástupců na povinnou školní docházku.

Povinné předškolní vzdělávání nejen **posiluje spolupráci mezi rodinou a školním prostředím**, ale zároveň připravuje zákonné zástupce na **větší míru zodpovědnosti a systematickosti** v přípravě na povinnou školní docházku. Mateřské školy jsou podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání povinny akceptovat přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a důsledně je promítat do obsahu, forem a metod vzdělávání.

Možnou alternativou plnění povinného předškolního vzdělávání je individuální forma vzdělávání, která je vhodná pro rodiče dítěte, kteří v odůvodněných případech nechtějí nebo nemají možnost zajistit pro své dítě pravidelnou docházku do mateřské školy nebo chtějí pokračovat v docházce do předškolního zařízení, které není zapsané v rejstříku škol a školských zařízení. Může se jednat například o zařízení, které je zřízeno podle živnostenského zákona (zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů), případně podle zákona o dětské skupině (zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

Ředitel mateřské školy, který dítě přijal do mateřské školy, doporučí zákonným zástupcům vzdělávací oblasti, v nichž má být dítě vzděláváno. Tyto oblasti vycházejí z RVP PV, příp. z jeho přílohy; mateřské školy k tomu mohou využít také svůj školní vzdělávací program.

Ředitel stanoví pro děti v individuálním vzdělávání ve školním řádu mateřské školy termíny, kdy se musí rodič dostavit s dítětem do mateřské školy k ověření úrovně dosahování očekávaných výstupů z jednotlivých vzdělávacích oblastí. Zároveň stanoví i náhradní termín pro ověření.

Škola ověří úroveň osvojení očekávaných výstupů v jednotlivých oblastech (doporučených ředitelem před realizací individuálního vzdělávání) a případně doporučí zákonnému zástupci další postup při vzdělávání. V případě potřeby, na základě pedagogické diagnostiky, také škola může doporučit dítěti návštěvu školského poradenského zařízení za účelem posouzení školní zralosti či připravenosti.

Pokud se rodič s dítětem nedostaví v řádném ani náhradním termínu, ukončí ředitel mateřské školy individuální vzdělávání dítěte rozhodnutím ve správním řízení dle § 165 odst. 2 písm. k) školského zákona. Toto rozhodnutí nemá odkladný účinek a dítě musí po převzetí rozhodnutí nastoupit do mateřské školy, kam bylo přijato.

Při zápisu do mateřské školy v květnu 2017 měly děti, které do začátku školního roku 2017/2018 dovršily věku čtyř let, nárok na přednostní přijetí v mateřské škole zřizované obcí nebo svazkem obcí a s místem trvalého pobytu v dané obci, u cizinců s místem pobytu v dané obci.

2.5. Výsledky mezinárodního šetření PIRLS 2016

2.5.1 Klíčová zjištění

- ◆ Nejlepšího výsledku ve **čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku základní školy** dosáhli v **PIRLS 2016** žáci z Ruska a Singapuru, za nimi následují žáci z Hongkongu, Irska, Finska, Polska a Severního Irska.
- ◆ **Žáci z České republiky** dosáhli v testu čtenářské gramotnosti **nadprůměrného výsledku** a jejich výsledek je srovnatelný například s výsledky žáků z Nizozemska, Slovinska a Rakouska.
- ◆ V České republice se průměrný výsledek žáků ve čtenářské gramotnosti od roku 2001 do roku 2016 zvýšil o šest bodů, což je statisticky významné zlepšení, avšak v porovnání s rokem 2011 **výsledek českých žáků spíše stagnuje**.
- ◆ Ukazuje se, že čeští učitelé při výuce nadále **procvičují především jednodušší čtenářské dovednosti**, jako je vyhledávání informací nebo určování hlavní myšlenky textu, a k výuce využívají čítanky, které se v **dostatečné míře nezaměřují na rozvíjení složitějších postupů porozumění**.
- ◆ Pro efektivní podporu čtenářské gramotnosti žáků je nezbytné **poskytnout pedagogům** v rámci přípravy budoucích učitelů i dalšího vzdělávání učitelů z praxe **metodikou rozvoje komplexnějších čtenářských dovedností**.
- ◆ Je třeba nadále **podporovat** vzdělávání pedagogů v **metodách podporujících zájem o čtení, především u chlapců**, další rozvoj talentovaných žáků, ale i žáků se slabšími výsledky.
- ◆ Je důležité **podpořit rozvoj čtení s porozuměním nejen v hodinách českého jazyka**, ale také v rámci ostatních předmětů.

2.5.2 Realizace mezinárodních šetření v roce 2017

Česká republika se do mezinárodních šetření zaměřených na zjišťování výsledků žáků zapojuje pravidelně od roku 1995. Realizací mezinárodních šetření je za Českou republiku pověřena Česká školní inspekce, která poznatky z mezinárodních šetření propojuje se zjištěními z různých typů národní inspekční činnosti, díky čemuž může poskytovat komplexní informace o kvalitě a efektivitě vzdělávání v České republice. V rámci každého cyklu předchází hlavnímu sběru dat tzv. pilotní sběr dat a v některých případech hlavnímu sběru předchází předpilotní a pilotní fáze. V roce 2017 se v oblasti mezinárodních šetření v České republice uskutečnilo:

- ◆ zveřejnění výsledků šetření PIRLS 2016;
- ◆ zveřejnění výsledků PISA 2015 pro oblast týmového řešení problému;
- ◆ realizace pilotních sběrů dat šetření PISA 2018 a šetření TALIS 2018 a předpilotního sběru dat šetření TIMSS 2019 (sběry dat se uskutečnily v období února až května 2017);
- ◆ příprava hlavních sběrů dat šetření PISA 2018 a šetření TALIS 2018 a pilotního sběru dat šetření TIMSS 2019 (sběry dat se uskutečnily v období března až května 2018).

2.5.3 Výsledky PIRLS 2016

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je projektem Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání IEA¹³, která již více než 50 let realizuje mezinárodní srovnávací studie v oblasti vzdělávání. První zjišťování výsledků žáků v rámci projektu PIRLS se uskutečnilo v roce 2001 a od té doby se pravidelně opakuje v **pětiletých cyklech**. Šetření se zaměřuje na zjišťování úrovně **čtenářské gramotnosti žáků ve 4. roce školní docházky** a na sledování vývojových tendencí čtenářských dovedností.

Každý cyklus šetření poskytuje zúčastněným zemím detailní informace o **výsledcích žáků** v mezinárodním srovnání spolu s dalšími poznatky, např. o **podmínkách a průběhu výuky ve školách**, o **rodinném zázemí žáků** nebo o jejich **postojích ke čtení**.

Pro účely šetření PIRLS 2016 je čtenářská gramotnost definována jako: „*Schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat. Čtenáři mohou odvozovat význam z různorodých forem textů. Čtou, aby se učili, aby se začlenili do společenství čtenářů ve škole i v každodenním životě, a také pro zábavu.*“

Žáci České republiky dosáhli v testu čtenářské gramotnosti nadprůměrného výsledku **543 bodů** a měli srovnatelný výsledek se žáky z Nizozemska, Slovinska, Rakouska a Německa. Výrazně lépe si z evropských zemí vedli žáci Irska, Finska, Polska, Severního Irsku, Norska a Anglie. **Nejlepší výsledky měli žáci z Ruska (581 bodů) a ze Singapuru (576 bodů).**

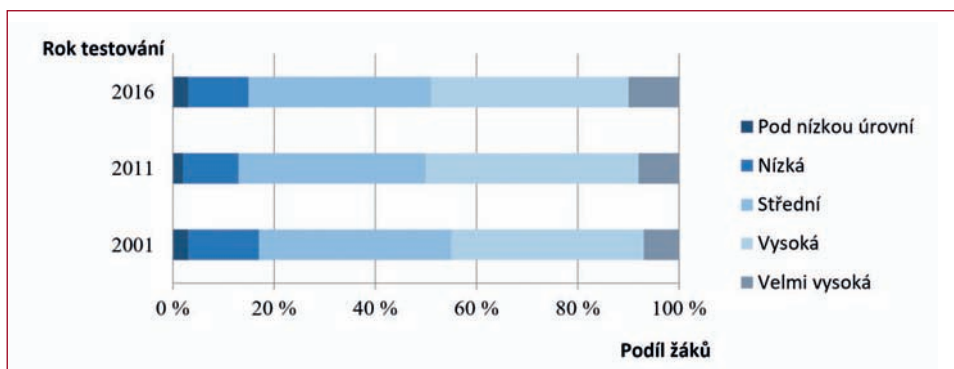
Ve všech zúčastněných zemích dosáhly dívky statisticky významně lepšího výsledku než chlapci. V České republice je rozdíl mezi výsledkem dívek a chlapců relativně malý. Celkový výsledek českých dívek se od roku 2011 nezměnil, u chlapců došlo k mírnému zhoršení.

¹³ International Association for the Evaluation of Educational Achievement

Za uplynulých 15 let, od roku 2001 do roku 2016, došlo v České republice ke statisticky významnému zlepšení průměrného výsledku žáků, avšak v porovnání s předchozím cyklem v roce 2011 se výsledek českých žáků **podstatně nezměnil**. V sousedních zemích se naopak od roku 2011 významně zlepšili žáci z Maďarska a Rakouska.

Za posledních 15 let došlo v České republice ke statisticky významnému **zvýšení podílu žáků na nejvyšší úrovni čtenářské gramotnosti** (graf č. 6). Zhruba 3 % českých žáků svými dovednostmi nedosáhla ani na nízkou úroveň čtenářské gramotnosti. Jedná se o žáky, kteří neovládají ani základní čtenářské dovednosti a mohou mít významné problémy ve svém dalším rozvoji a vzdělávání. V porovnání s mezinárodním průměrem má Česká republika relativně nižší podíl slabých žáků, ale také poměrně **málo vynikajících žáků**, kteří jsou schopni řešit úlohy nejvyššího stupně obtížnosti.

Graf 6: Porovnání zastoupení českých žáků na čtyřech úrovních čtenářské gramotnosti PIRLS

Zdroj: PIRLS

Šetření PIRLS se zaměřuje na hodnocení úspěšnosti žáků ve dvou oblastech čtenářské gramotnosti – ve čtení v rámci dvou široce pojatých **účelů čtení** – čtení pro získání literární zkušenosti (spojené s literárními texty) a čtení pro získání a používání informací (spojené s informačními texty). Dále testové úlohy hodnotí dovednosti žáků v uplatňování čtyř **postupů porozumění textu** (vyhledávání a vyvozování, interpretace a posuzování).

Při prokazování čtenářských dovedností si čeští žáci vedli lépe ve vyhledávání informací a vyvozování závěrů, kde u nich lze pozorovat průběžné zlepšování již od roku 2001. **Na škále interpretace a posuzování textu**, dovedností, které vyžadují propojování informací z různých částí textu, uvažování o textu jako o celku nebo o názoru či záměru autora, se čeští žáci zlepšili pouze mezi lety 2001 a 2011, **v roce 2016 se jejich výsledek opět zhoršil**.

Z odpovědí učitelů v dotaznících vyplývá, že výuka čtení probíhá převážně **pouze v rámci předmětu Český jazyk a literatura** a že učitelé častěji procvičují především jednodušší čtenářské dovednosti, s čímž souvisí využívání čítanek a textů, které se v dostatečné míře nezaměřují na rozvoj složitějších postupů porozumění textu.

2.5.4 Výstupy z mezinárodních šetření

Zjištění z mezinárodních šetření představují důležitý externí pohled na vzdělávací systém a umožňují synergické propojování informací z národních a mezinárodních zjišťování i prezenční inspekční činnosti. Díky pravidelné účasti České republiky v mezinárodních šetřeních jsou k dispozici cenné trendové informace o vývoji výsledků a postojů.

Pro zapojené školy jsou vždy připravovány tzv. **školní zprávy** s údaji o průměrné úspěšnosti žáků. Pro všechny školy jsou dostupné **publikace s uvolněnými testovými úlohami z mezinárodních šetření**, které mohou být zdrojem inspirace především pro učitele.

Česká školní inspekce od října do prosince roku 2017 k využití didaktického potenciálu uvolněných testových úloh mezinárodního šetření **TIMSS 2015** nabízela **vzdělávací program pro učitele** prvního stupně základní školy. Prostřednictvím seminářů bylo snahou nabídnout **inspiraci pro zkvalitňování výuky matematiky a přírodovědy**.

Vedle uvedených výstupů jsou na webových stránkách České školní inspekce (www.csicr.cz) k dispozici **sekundární analýzy** zaměřené podrobněji na určité téma, **koncepční rámce** jednotlivých mezinárodních šetření a **datové soubory** spolu s další dokumentací (**česká verze dotazníků**, návody k analytické práci s datovými soubory apod.).

2.6. Výběrové zjišťování výsledků žáků 5. a 9. tříd základních škol

2.6.1 Vymezení, cíle a rozsah výběrového zjišťování

V souladu s plánem hlavních úkolů České školní inspekce na školní rok 2016/2017 a v rámci zákonem definovaných úkolů získávat a analyzovat informace o vzdělávání a také hodnotit podmínky, průběh a výsledky vzdělávání provedla Česká školní inspekce v termínu 9. až 26. 5. 2017 zjišťování výsledků žáků 5. a 9. ročníku základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií (dále jen „výběrové zjišťování“ nebo „zjišťování“). Zjišťování bylo provedeno elektronickou cestou prostřednictvím inspekčního systému elektronického testování InspIS SET.

Cílem výběrového zjišťování bylo **poskytnout žákům, jejich zákonným zástupcům, ředitelům škol i státu objektivizovanou a relevantní informaci o výsledcích vzdělávání** na konci dvou stěžejních etap základního vzdělávání. Cílem výběrového zjišťování bylo rovněž ověřit míru dosažení vybraných očekávaných výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Výběrové zjišťování navázalo na předchozí zjišťování realizované v podobném rozsahu v roce 2013 v oblastech český jazyk, matematika a cizí jazyk, tentokrát však cílilo do širšího spektra vzdělávacích oborů, aby výpověď o výsledcích dosahovaných ve vzdělávacím systému byla komplexnější a zpětná vazba jednotlivým školám obsáhlejší.

Do výběrového šetření bylo zařazeno **téměř 3900 škol**, přičemž v každé z nich byly zjišťovány výsledky žáků ve dvou ze tří základních předmětů – Český jazyk a literatura (dále jen Český jazyk), Matematika a Cizí jazyk, a dále pak v jednom doplňkovém předmětu/vzdělávacím oboru. Při výběru škol pro jednotlivé testy byly sledovány standardní postupy tvorby výběrových souborů vzhledem k zastoupení škol a jejich žáků tak, aby bylo dosaženo maximální reprezentativnosti výsledků.

Výběrové zjišťování se pro žáky 5. ročníku základních škol věnovalo následujícím oborům: Český jazyk, Matema-

tika, Anglický jazyk, Člověk a jeho svět, Člověk a svět práce, Kombinované výchovy (hudební, výtvarná a tělesná výchova). Pro žáky 9. ročníku základních škol pak šlo o tyto obory: Český jazyk, Matematika, Anglický jazyk a Německý jazyk, Chemie, Fyzika, Přírodověda, Dějepis, Zeměpis, Výchova k občanství, Výchova ke zdraví, Informační gramotnost, Přírodovědná gramotnost, Hudební a výtvarná výchova, Ochrana v rizikových situacích.

Testy k jednotlivým vzdělávacím oblastem (nebo jejich kombinacím) reprezentovaly plné spektrum očekávaných výstupů vymezených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání v různé míře, nikdy však nepředstavují souhrn všeho, co by žák měl podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání umět. S vědomím tohoto omezení je pak třeba výsledky hodnotit. Na relevanci a užitečnosti zjištění pro všechny aktéry vzdělávání to ovšem nic nemění.

2. 6. 2 Základní výsledky výběrového zjišťování

Počet a obtížnost úloh v testech byly nastaveny tak, aby za postačující úspěšnost žáka v testu mohla být považována hodnota 60 %. Tabulka č. 1 prezentuje pro jednotlivé testované oblasti počty vyhodnocených výsledků žáků, průměrnou úspěšnost žáků (podíl správně vyřešených otázek) a velikost podílu žáků, kteří dosáhli neuspokojivého výsledku (průměrná úspěšnost v testu do 40 %).

Tabulka 1: Počty žáků, průměrné úspěšnosti žáků a podíly žáků s neuspokojivým výsledkem pro jednotlivé sledované oblasti výběrového zjišťování.

Předmět/vzdělávací oblast	"Celkový počet žáků"	"Průměrná úspěšnost žáků"	Podíl žáků s úspěšností do 40 %
5. ročník			
Matematika	16 985	59,7 %	16,0 %
Český jazyk	17 108	60,7 %	15,0 %
Anglický jazyk	16 027	77,3 %	2,0 %
Člověk a jeho svět	8 903	65,3 %	4,0 %
Člověk a svět práce	7 904	72,5 %	0,0 %
Kombinované výchovy	7 870	65,8 %	3,0 %
9. ročník			
Matematika	43 088	51,1 %	31,0 %
Český jazyk	43 114	64,6 %	10,0 %
Anglický jazyk	40 005	71,5 %	9,0 %
Německý jazyk	2 935	51,0 %	37,0 %
Přírodovědná gramotnost	5 824	62,0 %	4,0 %
Chemie	6 164	53,8 %	21,0 %
Fyzika	5 894	51,9 %	19,0 %
Přírodověda	5 533	53,6 %	16,0 %
Dějepis	5 657	57,6 %	13,0 %
Zeměpis	5 758	56,4 %	13,0 %
Výchova ke zdraví	5 713	60,1 %	4,0 %
Výchova k občanství	5 874	67,4 %	4,0 %
Informační gramotnost	5 883	62,8 %	5,0 %
Ochrana v rizikových situacích	6 174	59,3 %	7,0 %
Hudební a výtvarná výchova	5 960	40,1 %	51,0 %

Zdroj: ČŠI

Ve výsledcích jsou patrné především následující skutečnosti:

- ♦ **Níže dosažená průměrná úspěšnost žáků je charakteristická zejména pro matematiku a přírodovědné předměty** (fyzika, chemie, přírodověda) na 2. stupni základního vzdělávání, přičemž pro matematiku je zároveň specifické vyšší zastoupení žáků dosahujících velmi nízké úspěšnosti, tj. vykazujících nízkou úroveň zvlád-

nutí zastoupených očekávaných výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Pozitivním zjištěním je vyšší úspěšnost žáků v přírodovědné a informační gramotnosti.

- ♦ **Vysoká dosažená úspěšnost žáků je charakteristická pro anglický jazyk**, a to jak pro žáky 5. ročníku, tak pro žáky 9. ročníku.
- ♦ **Poměrně vysoký podíl žáků 5. ročníku vykázal nízkou úspěšnost odpovědí** – nezvládnutí očekávaných výstupů výuky českého jazyka může pro tyto žáky představovat významnou překážku v kvalitě jejich dalšího vzdělávání.
- ♦ Úspěšnost žáků v dalších předmětech a vzdělávacích oborech se pohybuje nad dosaženou úspěšností žáků v přírodovědných předmětech. Jedinou výjimkou je v tomto ohledu výsledek žáků 9. ročníku v testu hudební a výtvarné výchovy, kde dosažená úspěšnost žáků je nejnižší ze všech testovaných předmětů a vzdělávacích oborů.
- ♦ Alarmující je nedosažení průměrné úspěšnosti alespoň 60 % v oblasti ochrany v rizikových situacích, protože jde o znalosti ochraňující zdraví a zachraňující lidské životy. Pozitivní v této oblasti je, že jen malý podíl žáků 9. ročníků mělo úspěšnost nižší než 40 %.
- ♦ **Obecně lze výsledky žáků 5. ročníku základní škol hodnotit lépe než výsledky žáků 9. ročníku základních škol**, jakkoli i mezi žáky 5. ročníku lze identifikovat žáky se slabými výsledky a mezi žáky 9. ročníku žáky s vynikajícími výsledky.

2. 6. 3 Porovnání výsledků zjišťování z let 2013 a 2017

Fakt, že v testech použitých v obdobném zjišťování v roce 2013 byla významná část úloh stejně jako v testech tohoto výběrového zjišťování nastavena na úroveň obtížnosti odpovídající minimální očekávané úrovni výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, umožňuje orientačně porovnat úspěšnosti obou ročníků testování (jakkoli je vypovídací schopnost porovnání limitována různým rozsahem porovnávaných částí testů).

Ke **zlepšení** došlo pouze u testu Matematika 5. ročník (+ 7 procentních bodů; zlepšení především v úlohách části Počítání s čísly, naopak zhoršení v úlohách části Slovní úlohy) a v testu Anglický jazyk 9. ročník (+ 10 procentních bodů; zlepšení ve všech částech testu, nejvíce v části Poslech, nejméně v části Gramatika).

Ke **zhoršení** došlo ve všech čtyřech zbývajících testech analogických testů z roku 2013, přičemž k výraznému zhoršení v testu Český jazyk 5. ročník (– 9 procentních bodů; zejména Porozumění textu, mírné zlepšení v části Právo) a testu Český jazyk 9. ročník (– 8 procentních bodů; nejvíce v části Porozumění textu).

2. 6. 4 Další vybraná významná zjištění

V rámci výběrového zjišťování byly ve vztahu k výsledkům testování analyzovány také různé kontextové informace popisující školy a výuku či názory žáků, učitelů a ředitelů. Z analýzy vyplynula některá závažná či zajímavá zjištění.

- ♦ Jakkoli žáci víceletých gymnázií dosáhli podle očekávání vyšších průměrných úspěšností než žáci 9. ročníku základních škol, přibližně třetina žáků víceletých gymnázií dosáhla horší průměrné úspěšnosti než sedmkrát početnější skupina nejlepších žáků základních škol.
- ♦ Žáci neveřejných škol dosáhli signifikantně vyšší průměrné úspěšnosti než žáci veřejných škol; zjištění platí jak pro žáky 5. ročníku základních škol, tak pro žáky 9. ročníku základních škol.

- ◆ Žáci 5. ročníku ze škol uplatňujících v nějaké míře ve výuce matematiky principy metody prof. Hejného dosáhli mírně lepších výsledků (byť na hranici statistické významnosti) než žáci ze škol, které metodu prof. Hejného nepoužívají. Více než použitá výuková metoda se zdá mít na výsledky žáků vliv cíl výuky matematiky sledovaný učitelem (ve prospěch žáků, jejichž učitelé deklarují cíl vytvořit pozitivní vztah žáků k matematice).
- ◆ Tři čtvrtiny dotázaných učitelů vyslovilo obavu z negativního vlivu jednotných přijímacích zkoušek na výuku českého jazyka a matematiky.
- ◆ S výsledky žáků v anglickém jazyce pozitivně koreluje míra využívání rodilých mluvčích ve výuce cizích jazyků a realizace zahraničních studijních pobytů žáků – jako největší překážku v jejich širším využívání dotázaní učitelé cizích jazyků nejčastěji uvedli finanční náročnost pro školu i zákonné zástupce.
- ◆ Za očekávaním zůstaly výsledky žáků 9. ročníku základních škol v testu pokrývajícím oblasti ochrany v rizikových situacích (ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, bezpečnost v dopravě, ochrana zdraví, obrana státu, prevence kriminality), přičemž významně negativním zjištěním je především fakt, že podprůměrných výsledků dosáhli žáci v tématech, která pro ně jsou nebo mohou být reálnými životními riziky (chování při událostech, jako jsou požáry, havárie, povodně apod., chování v silničním provozu nebo poskytování první pomoci).

2.7. Výsledky vzdělávání žáků středních škol

2.7.1 Jednotné přijímací zkoušky

Dne 8. 6. 2016 byl ve Sbírce zákonů ČR uveřejněn zákon č. 178/2016 Sb., kterým se měnil školský zákon, a to mj. výrazně v oblasti systému přijímacího řízení do 1. ročníku středního vzdělávání od školního roku 2016/2017. Na podzim 2016 pak byla vydána vyhláška č. 353/2016 Sb., která blíže upřesňovala organizaci a zajištění jednotné přijímací zkoušky v jednotlivých školách a stanovovala pravidla pro podání přihlášky, konání zkoušky i přijetí žáků na základě výsledků.

Realizaci jednotné přijímací zkoušky bylo na základě legislativních předpisů pověřeno Centrum, přímo řízená organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

V prvním kole přijímacího řízení do oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou se na jaře 2017 konala poprvé v celostátním měřítku povinně jednotná přijímací zkouška (JPZ). JPZ se nekonala v rámci přijímacího řízení do oborů vzdělání, v nichž je jako součást přijímacího řízení stanovena rámcovým vzdělávacím programem talentová zkouška, s výjimkou oborů vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou.

Uchazeči o obory vzdělání bez talentové zkoušky měli možnost podat do 1. března 2017 přihlášku až na dvě střední školy (nebo až na dva obory vzdělání, případně zaměření podle školního vzdělávacího programu v rámci jedné školy), přičemž takovým bylo umožněno konat JPZ v řádném termínu na každé z těchto škol. Pokud se žák v prvním nebo druhém řádném termínu nemohl z vážných důvodů dostavit ke konání testů a omluvil se řediteli školy do tří pracovních dnů od termínu konání zkoušky, mohl konat JPZ v termínu náhradním.

Uchazeči skládali JPZ formou písemného testu ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura a vzdělávacího obo-

ru Matematika a její aplikace, přičemž varianty testů byly různé pro čtyřleté a nástavbové obory vzdělání, pro šestiletá gymnázia a pro osmiletá gymnázia.

Obsah testů vycházel z příslušných vzdělávacích oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), a to v souladu s níže deklarovanými zásadami:

- ♦ Testy pro uchazeče z 9. ročníku základní školy (čtyřleté obory vzdělání na středních školách) a pro uchazeče o nástavbové obory vzdělání vycházely z celého rozsahu RVP ZV.
- ♦ Testy pro uchazeče z 5. ročníku základní školy (osmiletá gymnázia) vycházely z rozsahu učiva RVP ZV na 1. stupni základní školy.
- ♦ Testy pro uchazeče ze 7. ročníku základní školy (šestiletá gymnázia) vycházely z přiměřeného rozsahu učiva z RVP ZV.

Termíny konání písemných testů jednotné zkoušky:

Studium	První kolo – první termín	První kolo – druhý termín	Náhradní termín k prvnímu termínu	Náhradní termín k druhému termínu
Čtyřleté a nástavbové	12. 4. 2017	19. 4. 2017	11. 5. 2017	12. 5. 2017
Šestileté a osmileté	18. 4. 2017	20. 4. 2017	11. 5. 2017	12. 5. 2017

K prvnímu řádnému termínu se přihlásilo 60 896 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání a nástavbové studium, 4 409 uchazečů o šestiletá gymnázia a 17 973 uchazečů o gymnázia osmiletá. Ke druhému řádnému termínu podala přihlášku 50 667 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání a nástavbové studium, 2 698 uchazečů o šestiletá gymnázia a 11 378 uchazečů o gymnázia osmiletá. Minimální hranice úspěšnosti v testech nebyla centrálně stanovena.

Pro první a druhý řádný termín JPZ byla zkušební dokumentace vytištěna v Centru a distribuována přímo do středních škol, ve kterých se jednotné testy konaly. Pro každého uchazeče byl vytištěn jeden testový sešit a jeden personalizovaný záznamový arch pro každou jím konanou zkoušku.

Pro náhradní termíny byla zkušební dokumentace pro jednotlivé uchazeče zpřístupněna středním školám v digitální podobě v informačním systému CERTIS. Pro uchazeče, kteří byli přihlášení k náhradnímu termínu, pak zkušební dokumentaci vytiskli ve střední škole, ve které se zkouška konala.

Testování ve školách proběhlo metodou tužka a papír, přičemž čistý čas na vykonání testu z českého jazyka a literatury byl 60 minut a čistý čas na vykonání testu z matematiky byl 70 minut. Uchazečům se speciálními vzdělávacími potřebami ředitelé středních škol upravili podmínky pro konání zkoušky v souladu s platným doporučením školského poradenského zařízení.

Hodnocení odpovědí na otázky s nabídkou odpovědi (uzavřené) se uskutečnilo automaticky, hodnocení úloh bez nabídky odpovědi (otevřené úlohy) provádělo 703 posuzovatelů prostřednictvím speciální webové aplikace. Každá odpověď byla posouzena na základě jednotných metodik nezávisle dvěma posuzovateli, v případě neshody pak ještě supervizorem. Celkem bylo takto posouzeno během šesti dnů 4 580 tis. odpovědí, to znamená, že se realizovalo více

než 9,5 mil. hodnocení (včetně revizních a kontrolních hodnocení). Výsledky JPZ konaných v řádném termínu předalo Centrum ředitelům středních škol 28. 4. 2017.

U uchazečů, kteří konali testy ve dvou termínech, byly ředitelům škol zpřístupněny výsledky z obou termínů, přičemž pro rozhodnutí o přijetí mohli ředitelé v souladu s platnou legislativou využít pouze lepší dosažený výsledek. Ředitelé škol následně na základě jimi stanovených kritérií přijímacího řízení zveřejnili pořadí uchazečů podle výsledku hodnocení v přijímacím řízení nejpozději do dvou pracovních dnů od předání výsledků testů Centrem škole, resp. do 2 pracovních dnů po posledním termínu stanoveném pro konání školní přijímací zkoušky (byla-li stanovena).

Přihlašování uchazečů k náhradnímu termínu se konalo na základě omluvy neúčasti uchazeče z příslušného 1. nebo 2. řádného termínu ředitelem školy do IS CERTIS. K prvnímu náhradnímu termínu bylo přihlášeno 381 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání, 28 uchazečů o šestiletá gymnázia a 132 uchazečů o gymnázia osmiletá, ke druhému náhradnímu termínu bylo přihlášeno 347 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání, 16 uchazečů o šestiletá gymnázia a 74 uchazečů o gymnázia osmiletá. Hodnocení odpovědí se uskutečnilo ve stejném režimu jako v řádných termínech, posouzeno bylo více než 19 tis. odpovědí na otevřené otázky. Výsledky byly ředitelům škol uvolněny 19. 5. 2017.

Počty uchazečů přihlášených k náhradnímu termínu jednotné přijímací zkoušky, zejména pak u víceletých gymnázií, byly velmi nízké a mj. dávají zpětnou vazbu o vysoké neefektivnosti a finanční náročnosti systému dvou náhradních termínů. Náklady na přípravu testů jednotné zkoušky jsou ve všech termínech srovnatelné, v prvním řádném termínu je konalo více než 83 tisíc uchazečů, zatímco v prvním náhradním termínu méně než 600 uchazečů.

2.7.2 Maturitní zkoušky

Struktura společné části maturitní zkoušky

Od roku 2013 konají žáci všech oborů vzdělání zkoušky ve společné (tj. státem zadávané) části maturitní zkoušky pouze v jedné úrovni obtížnosti. První povinnou zkouškou byl i v roce 2017 zkušební předmět český jazyk a literatura, druhou povinnou zkoušku žáci volili mezi matematikou a cizím jazykem, který je ve škole vyučován (výběr byl z pěti cizích jazyků – anglického, německého, ruského, francouzského, španělského). Dále mohl každý žák ve společné části zvolit až dvě nepovinné zkoušky, ale pouze z portfolia zkušebních předmětů pro zkoušky povinně volitelné.

Písemné práce z českého jazyka a literatury byly v roce 2017 nově hodnoceny podle jednotných kritérií a metodických pokynů centrálními hodnotiteli Centra.

Náklady na přípravu maturitní zkoušky

Roční provozní náklady na centrální zajištění obou zkušebních období konání společné části maturitní zkoušky v roce 2017 činily 141,1 mil. Kč.

Průběh maturitní zkoušky

Maturitní zkoušky se v jarním zkušebním období 2017 uskutečnily ve školách v následujících termínech: zkoušky profilové části 1. 4. až 10. 6. 2017; ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků od 16. 5. do 10. 6. 2017; didaktické testy a písemné práce společné části od 2. do 5. 5. 2017.

Maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období 2017 se uskutečnily ve školách v následujících termínech: zkoušky profilové části v období 1. až 20. 9. 2017; ústní dílčí zkoušky společné části z českého jazyka a literatury a z cizích jazyků od 11. do 20. 9. 2017; didaktické testy a písemné práce společné části od 1. do 6. 9. 2017. Písemné zkoušky společné části maturitní zkoušky v podzimním zkušebním období roku 2017 se uskutečnily ve 125 spádových školách.

Informační podpora maturitní zkoušky 2017

Činnosti související s informační podporou maturitní zkoušky byly realizovány podle toho, na jakou cílovou skupinu byly zaměřeny. Pro žáky a veřejnost Centrum stejně jako v minulých letech pravidelně aktualizovalo informace prostřednictvím oficiálního webového portálu www.novamaturita.cz, který obsahuje veškeré důležité informační dokumenty k organizaci maturitní zkoušky, jako jsou například katalogy požadavků, kritéria hodnocení nebo jednotné zkušební schéma. Maturitní portál dále nabízí informace o jednotlivých zkouškách, jejich struktuře a hodnocení nebo informace, které jsou důležité pro pedagogy, kteří se účastní školení na funkce zajišťující konání maturitní zkoušky ve škole.

Neocenitelným informačním kanálem vůči maturantům i školám je také facebookový profil Udělám maturitu, který má přes 50 tisíc fanoušků a kde kromě oficiálních informací o maturitní zkoušce funguje také systém odpovídání na dotazy a zejména možnost předávání zkušeností již bývalých maturantů těm, kteří se na maturitní zkoušku teprve chystají. V období maturitní zkoušky mají jednotlivé statusy dosah až 40 tisíc uživatelů a jedná se tedy o velmi efektivní způsob komunikace s cílovou skupinou.

Vyjma webových stránek a facebookového profilu připravuje Centrum každoročně také několik čísel Maturitního zpravodaje, který obsahuje ty nejpodstatnější informace k organizaci maturitní zkoušky a je veřejnosti zprostředkován prostřednictvím webového portálu www.novamaturita.cz. Maturitní zpravodaj pro informování svých žáků hojně využívají také samotné střední školy.

V roce 2017 byl opět pro maturitní zkoušku hojně využíván také Výsledkový portál žáka, jehož účelem je poskytnout maturantům vybrané výsledkové dokumenty společné části maturitní zkoušky. Výsledkový portál žáka je založen na principu jednoznačné registrace a autentizace žáka a jeho následném souhlasu se zasláním příslušných výsledkových dokumentů na e-mailovou adresu. Prostřednictvím Výsledkového portálu žáka mají maturanti možnost získat veškeré podstatné informace o výsledku své zkoušky, což v konečném důsledku přispívá i ke snížení počtu podávaných žádostí o přezkum výsledku maturitní zkoušky.

Informační podpora školám je zajištěna primárně pomocí tzv. directmailingu, tedy hromadně zasílaných e-mailových zpráv, které obsahují informace k maturitní zkoušce, které jsou pro školy nezbytné. Pro komunikaci s touto cílovou skupinou byl v roce 2017 využíván i samotný informační systém CERTIS, jehož prostřednictvím jsou poskytovány metodické materiály, záznamy a protokoly k organizaci maturitní zkoušky, výsledkové dokumenty a jiné.

Veřejnosti i školám byl každý pracovní den k dispozici HelpDesk Centra na e-mailu info@novamaturita.cz, od 1. 11. 2017 na e-mailu info@cermat.cz, nebo tel. číslo 224 507 507.

Hodnocení zkoušek společné části maturitní zkoušky

Hodnocení písemných prací proběhlo v jarním i podzimním zkušebním období 2017 z hlediska termínového, lo-

gstického a administrativního bez výraznějších problémů. Písemné práce z cizích jazyků a nově i z českého jazyka a literatury byly hodnoceny centrálními hodnotiteli písemných prací.

Co se týká didaktických testů, v jarním zkušebním období 2017 bylo prostřednictvím elektronického systému vyhodnoceno celkem 1 368,3 tis. otevřených testových úloh, v podzimním zkušebním období pak 191,6 tis. úloh. V jarním zkušebním období otevřené úlohy posuzovalo 355 raterů a 17 superraterů, v podzimním zkušebním období 71 raterů a 14 superraterů. Spolehlivost manuálního hodnocení je založena zejména na tom, že každá otevřená úloha je hodnocena dvěma hodnotiteli (rater) a v případě neshody rozhoduje o výsledném hodnocení rozhodčí hodnotitel (superrater).

Přezkoumání výsledku hodnocení a průběhu zkoušek maturitní zkoušky

Každý, kdo konal zkoušku profilové části maturitní zkoušky nebo dílčí zkoušku společné části maturitní zkoušky formou písemné práce nebo dílčí zkoušku společné části maturitní zkoušky formou ústní anebo byl z konání těchto zkoušek vyloučen, mohl písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo rozhodnutí o vyloučení, a to do 20 dnů ode dne, kdy skončilo období konání zkoušky nebo dílčí zkoušky, jíž se žádost týkala. Každý, kdo konal dílčí zkoušku společné části formou didaktického testu, mohl písemně požádat MŠMT o přezkoumání výsledků nejpozději do 20 dnů po skončení období vyhrazeného pro konání příslušné dílčí zkoušky.

Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v jarním zkušebním období celkem 2 576 žáků, a to ke 2 480 dílčím zkouškám. Krajským úřadům bylo adresováno 1 307 žádostí žáků o přezkoumání výsledku dílčích zkoušek společné části, které se týkaly celkem 1 582 písemných prací, 17 ústních zkoušek a 12 profilových zkoušek.

Centrum doporučilo ke kladnému vyřízení 18 didaktických testů, tedy 0,73 % podaných žádostí, krajským úřadům doporučilo Centrum rozhodnout o kladném vyřízení žádosti ve 185 případech (z toho ve 164 případech u písemných prací z českého jazyka a literatury), tedy v 15,0 % podaných žádostí. Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu podalo v podzimním zkušebním období celkem 905 žáků, a to k 916 dílčím zkouškám. Krajským úřadům bylo adresováno 374 žádostí žáků o přezkoumání výsledku dílčích zkoušek společné části, které se týkaly 404 písemných prací a 10 ústních zkoušek. Centrum doporučilo kladné vyřízení u pěti didaktických testů, tedy v 0,6 % podaných žádostí, krajským úřadům Centrum doporučilo rozhodnout o kladném vyřízení žádosti v 16 případech (z toho 12 žádostí se týkalo písemných prací z českého jazyka a literatury), tedy v 5,4 % podaných žádostí.

Výsledky maturitní zkoušky

V jarním zkušebním období se k maturitní zkoušce přihlásilo 81,2 tis. žáků, z toho v řádném termínu 71,9 tis. žáků, tj. o více než 700 méně než v předchozím roce; z toho bylo 39,4 tis. dívek a 32,5 tis. chlapců. Mezi přihlášenými k řádnému termínu MZ bylo 66,6 tis. žáků denní formy vzdělávání (92,7 %) a 5,3 tis. žáků ostatních forem vzdělávání (7,3 %).

Podíl gymnázií na celkovém počtu maturantů přihlášených v řádném termínu v roce 2017 meziročně vzrostl o 0,4 procentního bodu, a to na 29,8 %. Spolu s lycei (5,0 %) tak sektor všeobecně zaměřeného vzdělávání představuje 34,7% podíl všech maturantů v řádném termínu. Na odborné školství tak připadá zbývajících 65,3 %, z toho na SOŠ 49,2 %, na SOU 7,5 % a na nástavbové studium připadá 8,6 %.

Rok 2017 z hlediska volby předmětu druhé povinné zkoušky společné části pokračuje v trendech, které započaly

v roce 2012. I nadále klesá zájem o matematiku, což se promítá do stále rostoucí volby angličtiny. U němčiny pokračuje klesající tendence, nepatrně klesl také zájem o ruštinu, ostatní méně volené jazyky své zastoupení nemění. Matematiku si v roce 2017 vybralo celkem 17,9 tis. maturantů v řádném termínu (25,7 %), oproti roku 2012 se jedná o 41,5% pokles podílu volby tohoto předmětu. Angličtinu si v roce 2017 zvolilo 48,1 tis. maturantů (69,3 %), což je 93,4 % z těch, kteří dali cizímu jazyku přednost před matematikou. V období roku 2011–2017 tak vzrostl podíl angličtiny o více než 13 procentních bodů (z 80,5 % na 93,4 %), a to na úkor němčiny, jejíž podíl na cizích jazycích naopak klesl o 12,5 procentního bodu (z 16,6 % na 4,1 %). V případě maturantů v gymnáziích dosáhl poměr volby angličtiny a němčiny hodnoty 93,1 % : 3,8 %. Vyšší podíl němčiny při volbě cizího jazyka vykazují žáci zdravotnických oborů vzdělání (6,5 %) a zejména žáci netechnických oborů nástavbového studia (12,3 %). V oborech nástavbového studia je vzhledem k vysokému podílu neprezenčních forem studia, a tedy věku maturujících, rovněž populární ruština (7,3 %).

Maturitní zkoušku v jarním zkušebním období 2017 konalo celkem 63,4 tis. žáků v řádném termínu a 8,0 tis. v termínu náhradním a opravném.

Z hlediska celkové neúspěšnosti byl rok 2017 v porovnání s předchozím ročníkem srovnatelný, míra čisté neúspěšnosti však oproti roku 2016 vzrostla.

Z celkového počtu 81,2 tis. žáků přihlášených ke zkoušce v jarním zkušebním období roku 2017 vykonalo maturitní zkoušku úspěšně 51,0 tis. (62,8 %). Celkem 9,8 tis. (12,0 %) přihlášených zkoušku nekonalo a 20,4 tis. (25,2 %) zkoušku vykonalo neúspěšně. Čistá neúspěšnost¹⁴ všech, kteří maturitní zkoušku konali, činila 28,6 %.

Maturanti v řádném termínu, kteří tvořili celkem 88,6 % všech přihlášených (71,9 tis.), byli úspěšní celkem z 65,9 % (47,4 tis.); hrubá neúspěšnost¹⁵ maturantů v řádném termínu v roce 2017 tedy činila 34,1 % a meziročně se zvýšila o 0,6 procentního bodu. Z toho 22,2 % (15,9 tis.) tvořili ti, kteří zkoušku konali neúspěšně, a 11,8 % (8,5 tis.) ti, kteří ke konání maturitní zkoušky nebyli připuštěni z důvodu, že neukončili úspěšně poslední ročník vzdělávání, a v jarním zkušebním období ji proto nekonali. Čistá neúspěšnost maturantů v řádném termínu dosáhla 25,2 %, tj. o 1,2 procentního bodu více než v roce 2016. Od roku 2011 se čistá neúspěšnost zvýšila o 6,2 procentního bodu.

Opravnou nebo náhradní zkoušku v jarním termínu vykonalo neúspěšně 48,1 % přihlášených (tj. o 3,2 procentního bodu méně než v roce 2016), 13,6 % přihlášených zkoušku nekonalo. Hrubá neúspěšnost se v této skupině přihlášených v roce 2017 dostala na 61,6 %. Z těch, kteří zkoušku konali, neuspělo 55,6 %, což představuje meziroční pokles neúspěšnosti o 4,0 procentní body.

Průměrná hrubá neúspěšnost přihlášených k MZ v jarním zkušebním období 2017 se v jednotlivých skupinách oborů pohybovala v intervalu 7,1–69,2 % počtu přihlášených. Ve srovnání s rokem 2016 se mezioborové rozdíly opět o něco zvýraznily (v roce 2016 činila průměrná oborová neúspěšnost od 6,9 do 69,0 % přihlášených).

Hodnoty pod úrovní republikového průměru čisté neúspěšnosti vykazovala pouze gymnázia (7,6 %) a lycea (15,2 %). Ekonomické a pedagogické obory SOŠ se pohybují kolem republikového průměru. Do pásma mírného podprůměru (29–32 %) patří umělecké, technické a hotelové obory SOŠ. V rozmezí 37–39 % se pak nacházejí technologické,

¹⁴ Čistota neúspěšnosti se rozumí poměr počtu žáků, kteří u zkoušky neuspěli, k počtu žáků, kteří zkoušku konali, vyjádřený v procentech.

¹⁵ Hrubou neúspěšností se rozumí poměr počtu žáků, kteří u zkoušky neuspěli, k počtu žáků, kteří se ke zkoušce přihlásili, vyjádřený v procentech.

zdravotnické a zemědělské obory SOŠ. Seznam oborových skupin uzavírají tradičně obory SOU a nástavbového studia – čistá neúspěšnost se zde pohybuje od 42 (technické SOU) do 59 % (netechnické nástavby).

Hrubá neúspěšnost maturantů v řádném termínu v jiných formách vzdělávání než ve formě denní je v průměru výrazně vyšší než v denní formě vzdělávání. V roce 2017 činil rozdíl 15,4 procentního bodu (32,9 % proti 48,4 %). V případě čisté neúspěšnosti se jednalo o rozdíl 10,6 procentního bodu (24,5 % proti 35,1 %). U obou typů ukazatelů došlo meziročně ke snížení odstupu obou forem vzdělávání, tj. ke snížení neúspěšnosti maturantů v jiných formách vzdělávání.

Nejnižší čistou neúspěšnost maturantů konajících společnou část MZ vykazala v roce 2017 tradičně gymnázia (4,5 %), pod celorepublikovým průměrem jsou rovněž lycea (10,8 %) a průměr představují SOŠ technické (21,6 %). Lehce nad průměrem ČR jsou obchodní akademie (22,2 %) a SOŠ umělecké (24,6 %). S větším odstupem nad republikovým průměrem jsou hotelové a podnikatelské obory SOŠ (28,2 %) a pedagogické a humanitní SOŠ (30,3 %). Neúspěšnost od 35 do 37 % se týká ostatních netechnických oborů SOŠ a také SOŠ technologických. Výrazně nad republikovým průměrem se nacházejí obory SOU (38–47 %) a nejhůře jsou na tom obory nástavbového studia (52–58 %).

Meziročně si nejvíce pohoršily z hlediska čisté neúspěšnosti u společné části MZ obchodní akademie (o 4,5 procentního bodu), dále umělecké a technologické SOŠ (o 3,9 a 3,4 procentního bodu). Jediné oborové skupiny, kde došlo k poklesu míry neúspěšnosti oproti roku 2016, jsou humanitní a pedagogické SOŠ (o 0,8 procentního bodu) a lycea (o 0,6 procentního bodu).

Čistá neúspěšnost maturantů v řádném termínu z českého jazyka a literatury dosáhla v jarním zkušebním období roku 2017 hodnoty 14,5 %, což je o 2,0 procentní body více než v roce předchozím. Dívky byly v roce 2017 úspěšnější než chlapci, a to o 1,4 procentního bodu (chlapci 15,2 %, dívky 13,9 %).

Neúspěšnost u druhé povinné zkoušky společné části v roce 2017 činila 13,7 %, což je oproti roku 2016 o 0,5 procentního bodu méně, v matematice dosáhla neúspěšnost maturantů v řádném termínu hodnoty 21,7 %, neúspěšnost u zkoušky z cizích jazyků byla 10,9 %. Neúspěšnost chlapců v matematice dosáhla úrovně 19,6 %, neúspěšnost dívek 25,0 %. V cizích jazycích je genderový rozdíl neúspěšnosti v absolutních procentech menší (8,2 % proti 12,6 %).

Matematiku si jako předmět druhé povinné zkoušky v roce 2017 zvolilo 25,7 % maturantů v řádném termínu. Průměrná republiková neúspěšnost v jarním zkušebním období, tedy 21,7 %, byla ve srovnání s loňským rokem o 1,5 procentního bodu nižší. Rozdíly průměrné neúspěšnosti ve sledovaných oborových skupinách se pohybují od 2,7 % (víceletá gymnázia) po 67,3 % (netechnické obory SOU).

Angličtinu si zvolilo v jarním zkušebním období roku 2017 celkem 69,3 % maturantů v řádném termínu a nebyl tak přerušen trend růstu volby anglického jazyka od roku 2012. Celková neúspěšnost činila na jaře 2017 celkem 10,1 % (meziroční zvýšení o 0,2 procentního bodu), neúspěšnost chlapců dosáhla 7,5 % (tj. o 0,6 procentního bodu více než v roce 2016), neúspěšnost dívek 11,8 % (tedy o 0,1 procentního bodu méně než v roce 2016). Trend růstu genderového rozdílu v čisté neúspěšnosti se poslední dva ročníky již neukazuje a tendence je spíše opačná.

Pod úrovní republikového průměru vykazují průměrnou čistou neúspěšnost v angličtině gymnázia (0,9 %), lycea (3,5 %), SOŠ technické (5,2 %) a obchodní akademie (6,8 %). Na úrovni průměru se pohybují nově technické obory SOU (10,3 %) a dále hotelové a umělecké obory SOŠ (11,1, resp. 12,7 %). O něco hůře jsou na tom technologické, pedagogické a humanitní SOŠ (15,3; resp. 16,3 %). Neúspěšnost ostatních netechnických SOŠ a technických násta-

veb se pohybuje od 19 do 21 %. Nejhuře jsou na tom maturanti netechnických oborů SOU a nástaveb, kde ve zkoušce z AJ neuspělo 27,7 a 38,1 % konajících.

Klesající tendence v případě volby němčiny se potvrdila i v roce 2017. V roce 2016 ji zvolilo 3,8 %, v roce 2017 pouze 3,0 % maturantů v řádném termínu. Čistá neúspěšnost pak v řádném termínu v jarním zkušebním období 2017 přerušila rostoucí trend s počátkem v roce 2012 a klesla na úroveň 27,4 %, tj. o necelých 5 procentních bodů v porovnání s rokem 2016. Oproti předchozím dvěma rokům se dívkám podařilo dosáhnout nižší míry neúspěšnosti než chlapcům. V případě dívek byl meziroční pokles výraznější (z 32,8 % na 26,9 %, tj. o 5,9 procentního bodu, zhruba na úroveň roku 2015), u chlapců šlo o pokles mírnější (z 30,7 % na 28,8 %, tj. o 1,9 procentního bodu).

Podzimní zkušební období je určeno zejména pro konání opravných zkoušek (žák zkoušku v předchozím zkušebním období konal, ale neuspěl), náhradních zkoušek (žák z vážných důvodů uznaných ředitelem školy jako omluva nemohl konat zkoušku v předchozím zkušebním období) i zkoušek v řádném termínu (žák nekonal v předchozím zkušebním období maturitní zkoušku z důvodu, že neukončil úspěšně poslední ročník vzdělávání).

Ke zkoušce v podzimním zkušebním období roku 2017 se přihlásilo celkem 22,6 tis. maturujících (tj. o 0,6 tis. méně než v roce 2016), z toho k řádnému termínu zkoušky 4,3 tis., tedy téměř srovnatelně s rokem 2016, a k opravné, resp. náhradní zkoušce 18,3 tis. (o 0,6 tis. méně než v roce předchozím). Z celkového počtu přihlášek k opravné a náhradní zkoušce se týkalo 15,3 tis. společné části (o 0,6 tis. více než vloni) a 6,0 tis. profilové části MZ (tedy téměř stejně jako v předchozím roce).

Hrubá neúspěšnost maturantů v řádném termínu v roce 2017 činila po podzimním zkušebním období 19,7 %, po dvou zkušebních obdobích tak maturitní vysvědčení nezískalo 14,2 tis. z celkem 71,9 tis. maturantů přihlášených v řádném termínu. Po podzimním zkušebním období hrubá neúspěšnost maturantů klesla z původní „jarní“ hodnoty 34,1 % o 14,4 procentního bodu. Hrubá neúspěšnost chlapců po dvou zkušebních obdobích činí 20,9 % a je o 2 procentní body vyšší než u dívek (18,8 %).

Z celkového počtu neúspěšných tvořili celkem 40,1 % ti, kteří nebyli dosud k maturitní zkoušce připuštěni, zbývajících 59,9 % jsou ti, kteří zkoušku konali, ovšem neúspěšně.

Čistá neúspěšnost, tj. neúspěšnost maturantů účastníků se maturitní zkoušky v řádném termínu, kteří v roce 2017 konali alespoň jednou maturitní zkoušku, dosáhla po podzimním zkušebním období úrovně 12,8 %, poslední tři roky je tento ukazatel u dívek a chlapců prakticky shodný.

Průměrná čistá neúspěšnost u maturitní zkoušky po podzimním zkušebním období je nejnižší na gymnáziích – z maturantů konajících zkoušku v řádném termínu jich neuspělo ve víceletých gymnáziích pouze 1,0 % a ve čtyřletých 1,9 %. Pod úroveň průměru ČR jsou též lycea (5,1 %), obchodní akademie (11,6 %) a technické obory SOŠ (11,9 %). Kolem republikového průměru se nacházejí umělecké obory SOŠ (13,2 %), lehce nad průměrem v rozmezí 15–23 % se umístily ostatní netechnické obory SOŠ, SOŠ technologické a technické obory SOU. Nadprůměrně vysoká míra neúspěšnosti se pak týká netechnických oborů na SOU (31,5 %) a dále nástavbového studia (technické – 35,6 %, netechnické – 40,5 %). Největší meziroční nárůst neúspěšnosti zaznamenaly obchodní akademie, zemědělské obory SOŠ a netechnické nástavby. Naopak pokles podílu neúspěšných byl nejvýraznější na technických SOU a SOŠ.

V případě maturantů, kteří se na jaře nebo na podzim hlásili v řádném termínu ke společné části MZ, dosáhla čistá neúspěšnost po podzimním zkušebním období hodnoty 12,2 %. Z 64,5 tis. konajících zkoušky bylo úspěšných

56,6 tis. žáků. V případě profilové části bylo neúspěšných pouze 3,0 %. Meziročně se neúspěšnost ve společné části snížila o 0,2 procentního bodu, v profilové o pouhých 0,1 procentního bodu. Neúspěšnost po dvou zkušebních termínech je ve společné části maturitní zkoušky v průměru čtyřikrát vyšší než v profilové části. V jednotlivých oborových skupinách se však poměr neúspěšnosti v obou částech pohybuje od 1,2 (víceletá gymnázia) až po 8,0 (technické nástavby).

Důvody neúspěšnosti u MZ dle závěrů zjišťování ČŠI

Od listopadu 2016 do dubna 2017 navštívila Česká školní inspekce 34 vybraných středních škol, které dlouhodobě vykazují velkou míru neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky. Na těchto školách dosahovala míra neúspěšnosti žáků více než 50 %.

V navštívených školách dokončilo studium pouze necelých 30 % žáků v maturitních oborech, do nichž byli přijati. Důvodem však nebyla jen skutečnost jejich neúspěchu při maturitních zkouškách, ale také odchody mnohých v průběhu studia.

Zásadní důvody neúspěšnosti v těchto školách shledala ČŠI v těchto oblastech:

- ♦ Přijímací řízení – zde shledala ČŠI značné pochybení, když jsou přijímání žáci bez potřebných studijních předpokladů, které školy v rámci svého přijímacího řízení nikterak neověřují. Ke studiu jsou následně přijímáni všichni, nebo skoro všichni, což ČŠI hodnotí značně negativně. Velkou chybou je nízká schopnost škol absenci znalostí u žáků kompenzovat. Dle závěrů inspekce jsou si školy této situace vědomy, ale nepřijímají žádná opatření k nápravě tohoto stavu.
- ♦ Velká míra absence žáků – ve školním roce 2015/2016 tvořily zameškané hodiny neúspěšných žáků u maturitní zkoušky 57 % z celkového počtu zameškaných hodin ve sledovaných školách. Omluvená či neomluvená absence je do značné míry způsobena nízkou mírou motivace žáků ke vzdělávání. Řada škol přistupuje k mnohdy formálnímu a zcela neúčinnému opatření skrze školní řády. Velká část rodičů neprojevuje ochotu se školou v této věci nikterak spolupracovat.
- ♦ Vyhodnocování neúspěšnosti – nesystematické vyhodnocování úspěšnosti žáků v průběhu a při ukončení studia bylo zjištěno u 85 % sledovaných škol. Školy velice často v této oblasti nic nekonají a pouze 9 % škol získávalo informace o pokroku ve vzdělávání na potřebné úrovni.

Z výsledků inspekční činnosti ČŠI ve školách s obory vzdělání s maturitní zkouškou, jejichž žáci opakovaně vykazují vysokou míru neúspěšnosti ve společné části maturitní zkoušky, vyplývají především následující negativní zjištění, která významně převažují nad dílčími pozitivy:

- ♦ Nabídka oborů vzdělání pětiny škol neodpovídá vzdělávací strategii kraje (kraje by měly navíc znovu posoudit vhodnost skladby jejich oborové vzdělávací struktury).
- ♦ Koncepte řady škol a jejich strategické dokumenty neodrážejí potřebu řešit dlouhodobou neúspěšnost žáků.
- ♦ Většina hodnocených škol neprovádí systematickou analýzu příčin neúspěšnosti žáků a nepřijímá efektivní opatření k jejich zlepšení.
- ♦ Většina sledovaných škol nevyhodnocuje opatření směřující ke snížení neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky.

- ◆ Nízká míra odborné kvalifikovanosti pedagogů a nedostatečná míra aprobovanosti výuky v předmětech matematika a cizí jazyk nevytvářejí dobrý předpoklad pro kvalitní vzdělávání a dobré vzdělávací výsledky žáků.
- ◆ Hodnocené školy vykazují velmi vysokou míru fluktuace učitelů.
- ◆ Hodnocení výuky vedením škol (s využitím hospitační činnosti) a poskytování účinné zpětné vazby pedagogům je zcela nedostačující.
- ◆ Další vzdělávání pedagogických pracovníků neodpovídá potřebám většiny hodnocených škol v oblasti podpory žáků při vzdělávání, využívání efektivních vzdělávacích strategií i managementu třídy.
- ◆ Organizace přijímacího řízení většiny hodnocených škol neumožňovala ověřit vstupní znalosti a předpoklady žáků pro maturitní studium. Ani povinné přijímací zkoušky uvedený problém neřeší z důvodu absence cut-off score, možnosti přijímat uchazeče v dalších kolech bez přijímací zkoušky a také obsahovým zaměřením přijímací zkoušky pouze na profilové předměty český jazyk a matematika. Chybí tedy zjišťování studijních předpokladů žáků a zaměření zkušebních testů spíše na čtenářskou a matematickou gramotnost než na vzdělávací obory.
- ◆ Vzdělávání žáků je negativně ovlivněno vysokou mírou absence žáků (omluvené i neomluvené), přičemž školy nepřijímají efektivní opatření k zamezení nebo snížení tohoto negativního jevu.
- ◆ Při výuce jednostranně převažují metody a formy práce, které nepodněcují aktivitu žáků a nezvyšují jejich motivaci k učení a dosahování lepších výsledků ve vzdělávání.
- ◆ Pedagogické rady, metodické orgány a výchovní poradci dostatečně neanalyzují a neřeší nedostatky ve znalostech a dovednostech žáků v průběhu vzdělávání, v důsledku čehož se tyto nedostatky kumulují a projevují až v závěru studia při maturitní zkoušce.
- ◆ Dvě třetiny hodnocených škol umožňují vzdělávání žákům, kteří opakovaně neuspěli u maturitní zkoušky a u kterých je s ohledem na průběh jejich vzdělávání předpoklad, že neuspějí opět.
- ◆ Nejproblematičtějšími obory vzdělání z hlediska úspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky jsou nástavbové obory, zejména obor vzdělání 64-41-L/51 Podnikání.

2.8. Realizace opatření Strategie digitálního vzdělávání

Strategii digitálního vzdělávání do roku 2020 (dále jen „SDV“) schválila Vláda ČR 14. 11. 2014 s cílem reagovat na neustálý vývoj digitálních technologií a ve snaze o postupné zapojování moderních technologií do výuky. SDV formuluje tři základní prioritní cíle:

- ◆ otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům učení prostřednictvím digitálních technologií;
- ◆ zlepšit kompetence žáků v oblasti práce s informacemi a digitálními technologiemi;
- ◆ rozvíjet informatické myšlení žáků.

Cíle SDV jsou rozvinuty do dílčích opatření, které jsou seskupeny do sedmi hlavních směrů intervence.

SDV se v roce 2017 nacházela v polovině své plánované realizace (2014–2020). V případě digitalizace a oblasti digitálního vzdělávání jde o relativně dlouhou dobu, proto bylo nutné přistoupit v druhém pololetí roku 2017 ke konkrétnímu postupu. Cílem tohoto postupu bylo přezkoumat, zda jsou původně plánované cíle a postupy SDV stále aktuální, tedy zda není vhodné v souvislosti s nastalým vývojem některé z nich korigovat a případně doplnit. Úvod-

ní část veřejné konzultace probíhala od 21. 8. do 17. 9. 2017 prostřednictvím online dotazníku. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 26 respondentů, závěry byly shrnuty a zveřejněny na webu SDV. V průběhu října 2017 bylo v rámci přípravy revize SDV osloveno rovněž přes 120 aktivních zájemců – respondentů dotazníkového šetření a zájemců, kteří se podíleli na vytváření SDV v roce 2014. Poté proběhl 23. 10. 2017 na MŠMT prezenční workshop, kde byly prostřednictvím participativních metod shromažďovány připomínky a doporučení k dosavadní realizaci SDV a k dalšímu plánu vývoje. Semináře se zúčastnilo 30 účastníků – pedagogů, zástupců neziskových organizací, firem, nakladatelů a státních orgánů.

Dne 2. 11. 2017 proběhl kulatý stůl Koalice pro digitální pracovní místa, jehož tématem byla opět revize SDV. Přítomných 40 účastníků DigiKoalice svými názory přispělo k rozšíření zpětné vazby o realizaci SDV.

Účastníci konzultačního procesu konstatovali především to, že SDV potřebuje udržitelné financování, dále považují za vhodné, aby SDV byla propojena s jinými strategickými dokumenty MŠMT, zejména Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Z obsahového hlediska nejvíce rezonovala problematika bezpečnosti. Ta totiž není zahrnuta v konkrétním směru intervence SDV, ale horizontálně se prolíná hned do několika oblastí např. do revizí RVP nebo metodik pro školy.

Konkrétně formulovaná dílčí doporučení pro zohlednění v další revizi SDV byla shrnuta do čtyř oblastí:

- ◆ postupující digitalizace a témata kolem ní;
- ◆ digitální občanství a digitální dovednosti občanů;
- ◆ udržitelné financování digitalizace vzdělávání (viz samostatný rozpočet realizace SDV);
- ◆ nový formát revidovaného dokumentu SDV (viz propojení s hlavními strategickými dokumenty resortu).

Na úpravách SDV se bude pracovat v roce 2018 v koordinaci s postupem evaluace Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.

Stav implementace SDV v roce 2017

V rámci řídicí a koordinační struktury SDV došlo v průběhu roku 2017 k personálnímu posílení skupiny, která má na starost koordinaci realizace strategie (tzv. užší vedení SDV). Členy této skupiny jsou zástupci sekcí ministerstva, NÚV a NIDV. Koordinační skupina se v roce 2017 scházela obvykle s periodicitou jednou týdně a operativně řešila aktuální agendu související s plněním SDV. Hlavním nástrojem řízení, koordinace a monitoringu aktivit strategie je Řídicí výbor SDV. Členy Řídicího výboru jsou kromě koordinační skupiny gestoři jednotlivých opatření strategie, dále se jednání Řídicího výboru účastní zainteresovaní pracovníci MŠMT, OPŘO a zástupci dalších resortů pro meziresortní koordinaci problematiky digitálního vzdělávání. Řídicí výbor se schází jednou za dva měsíce, v případě potřeby častěji.

V roce 2017 pokračovalo naplňování SDV, přičemž lze obecně shrnout, že se dílčí aktivity strategie realizují minimálně na úrovni plánování dílčích kroků nebo přípravných jednání s dalšími zapojenými stranami.

Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 obsahuje celkem 23 opatření rozpracovaných ve 43 aktivitách, všechny jsou aktuálně realizovány. Z toho:

- ◆ jedna aktivita je splněna;
- ◆ pět aktivit vykazuje významný pokrok;
- ◆ dvacet sedm aktivit vykazuje pokrok;

- ♦ devět aktivit vykazuje omezený pokrok (zpravidla tyto aktivity mají termín plnění v roce 2018 a později nebo jsou vázány na výstupy jiných aktivit);
- ♦ aktivita 3. 1. 3 Integrace standardu digitálních kompetencí učitele do kariérního systému byla závislá na schválení zákona č. 563/2004 Sb. zavádějícího kariérní systém. Zákon nebyl Parlamentem ČR schválen, aktivita tak nebude dále zohledňována.

Mezi úspěchy SDV patří otevřené licence Creative Commons pro výstupy projektů. Od dubna 2017 jsou výstupy projektů OP VVV všem zájemcům dostupné pod Creative Commons 4.0 ve variantě BY nebo BY-SA. Tyto materiály podpořené z veřejných prostředků tak mohou všichni používat k výuce, zasahovat do nich a dále je šířit. Mezi další úspěchy patří společné zapojení všech veřejných pedagogických fakult do vzniku digitálních učebních zdrojů, textů a on-line materiálů pro žáky, metodických doporučení pro učitele, přípravy nabídky vzdělávání pro učitele včetně kurzů MOOC na téma digitální gramotnosti a infromatického myšlení v projektu Implementace Strategie digitálního vzdělávání I v OP VVV. V ČR je také podrobně sledován stav digitálních technologií, jejich materiálního a personálního zajištění, a to v rámci tematických zpráv ČŠI.

V roce 2017 byla vypracována tematická zpráva ČŠI, které hodnotila stav digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách. Byly vybrány klíčové indikátory, mezi které patřila např. existence ICT strategie školy a ICT správce školy. Dále to, zda má alespoň 50 % učitelů ve škole k dispozici počítače nebo jiná odpovídající zařízení; i to, zda jsou počítače či jiná odpovídající zařízení pro žáky obnovována nejpozději po sedmi letech. Rovněž byla hodnocena skutečnost, zda je škola dostatečně pokryta (alespoň 60 % učeben) vnitřní sítí pro připojení počítačů nebo jiných zařízení (podpora BYOD).

Podle této tematické zprávy je podíl škol naplňujících zcela minimální standardy kvality podmínek kriticky nízký, v segmentu malých ZŠ těmto podmínkám vyhovuje pouze 4,8 % škol (v rámci celé ČR s minimálními regionálními rozdíly). V segmentu velkých ZŠ je podíl takových škol sice vyšší, avšak nedosahuje ani 10 % (opět v rámci celé ČR a bez výraznějších regionálních rozdílů). Uspokojivá situace nepanuje ani v segmentu SŠ a VOŠ, kde podíl vyhovujících škol tvoří jen o něco více než 20 %. Existují také vcelku výrazné regionální rozdíly, a to ještě více s ohledem na skutečnost, že situace v tomto segmentu škol je silně ovlivněna přístupem krajů, které pro naprostou většinu škol tohoto druhu vykonávají roli zřizovatele. Tato role je pak zjevně vykonávána značně odlišně (s různými strategickými prioritami), v oblasti digitálních technologií je na tom nejlépe Zlínský kraj (33,3 % škol naplňujících zvolená kritéria), nejhůře Karlovarský kraj (10,5 % škol), kde je situace nejhorší i v segmentu velkých ZŠ.

Mezi pozitivní jevy je možné zařadit zejména vysoký stupeň elektronizace správy podpůrných agend napříč všemi segmenty školy (vysoký podíl škol využívajících informační systémy pro agendy školy, systém datových schránek) a také nemalý podíl škol využívajících efektivní SW nástroje pro řízení výuky s příklonem ke cloudovému pojetí těchto systémů.

MŠMT uzavřelo dne 28. 8. 2017 spolu s hlavním městem Praha a Czech ICT Alliance Memorandum o spolupráci v oblasti rozvoje digitálního vzdělávání. Podpisem Memoranda vyjádřily všechny strany zájem o spolupráci při podpoře inovativních projektů v oblasti vzdělávání zaměřených na využití digitálních technologií ve vzdělávání a rozvoj digitální gramotnosti a infromatického myšlení žáků. Tato spolupráce vychází z realizace SDV.

V roce 2017 se uskutečnila konference k 1. výročí vzniku České národní koalice pro digitální pracovní místa (zkráceně DigiKoalice) v České republice, která vznikla 28. 11. 2016. U této příležitosti DigiKoalice zhodnotila aktivity

na podporu digitální gramotnosti v posledním roce a trendy v digitálním (školním i celoživotním) vzdělávání; shodla se, že je třeba propojovat potřeby zaměstnavatelů, vzdělavatelů, státního a neziskového sektoru; a jako klíčovou označila osvětovou a podpůrnou činnost potenciálu digitechnologií pro vzdělávání a kariérní růst každého občana.

V neposlední řadě se v rámci úkolů souvisejících se Strategií digitálního vzdělávání do roku 2020 uskutečnila jednání a panelové diskuze České národní koalice pro digitální pracovní místa, přednášky a workshopy s učiteli, konference k ICT, na kterých byla prezentována také nová koncepce rozvoje digitální gramotnosti a informatického myšlení v aktualizacích RVP. Probíhaly podpůrné práce pro agendu předsedy a tajemníka koordinační skupiny Digikoalice na MŠMT, uskutečnila se panelová diskuse a workshop na téma „Jaké digitální dovednosti mají mít žáci na konci ZŠ“. Byl také připraven akční plán DigiKoalice a předán do TELECENTER jako povinné plnění servisní smlouvy s NÚV, který je kontaktním místem DigiKoalice v ČR. Předsedou DigiKoalice v roce 2017 byl Mgr. Jaroslav Fidrmuc. Platforma DigiKoalice je otevřená jakýmkoliv subjektům, kteří souzní s memorandem DigiKoalice, přičemž k 31. 12. 2017 měla platforma 85 členů.

2.9. Individuální projekty systémové v rámci OP VVV

2.9.1 Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)

Projekt vytváří podmínky pro efektivní strategické řízení a plánování (SRP) ve školách a v územích. Cílem projektu je poskytnout vzdělávací, metodickou a koordinační podporu širšímu vedení školy v oblastech strategického řízení a plánování a pedagogického vedení a příjemcům IPo MAP v oblasti tvorby a implementace místního akčního plánu rozvoje vzdělávání v územích. Za tímto účelem byla při krajských pracovištích NIDV zřízena centra podpory strategického řízení a plánování, jejichž odborníci poskytují poradenské a konzultační služby cílovým skupinám projektu, organizují příležitosti pro setkávání aktérů tvorby MAP v územích, ředitelů škol a zřizovatelů, realizují vzdělávací programy a působí při školách v rámci tzv. intenzivní podpory vedení škol.

Centra podpory

Centra podpory poskytují od dubna 2016 poradenskou a konzultační činnost pro vedení škol v oblastech strategického řízení a plánování pedagogického vedení a v oblasti dotací, koordinují tvorbu místních akčních plánů rozvoje vzdělávání v územích, organizují individuální i hromadné konzultace, informační setkání, infopanely, konference a semináře pro ředitele škol, příjemce IPo MAP a zřizovatele. Aktuálními tématy jsou šablony pro školy a výzva OP VVV na MAP II. V centrech působí konzultanti MAP a odborní poradci, kteří poskytují expertní rady zástupcům škol a příjemcům IPo MAP, s centry podpory dále spolupracují konzultanti rozvoje školy působící ve školách v rámci tzv. intenzivní podpory.

Intenzivní podpora

V projektu je vytvářen a ověřován model intenzivní podpory zahrnující vzdělávací, poradenskou a metodickou činnost a individuální formy podpory vedení školy. Intenzivní podpora vychází z kritérií metodiky ČŠI Kvalitní ško-

la a je zaměřena na nastavování a zlepšování řídicích procesů ve školách, které se vztahují k budování kultury školy a systematickému profesnímu rozvoji pedagogů. Cílem intenzivní podpory je prohloubit kompetence vedení školy v oblastech identifikace rozvojových potřeb školy, definování strategických vizí a cílů, implementaci konkrétních opatření do života školy a jejich průběžné vyhodnocování. Při těchto procesech spolupracuje vedení školy s konzultantem rozvoje školy, který poskytuje metodická doporučení k tvorbě strategické dokumentace (analýza rozvojových potřeb školy, strategický záměr rozvoje školy, školní akční plán), přičemž se opírá o soustavu metodik a manuálu pro ředitele škol, které byly v projektu vytvořeny. Podpora ze strany konzultanta rozvoje školy je doplněna uceleným vzdělávacím programem, mentorskou a koučovací podporou a systémem benchlearningu, který umožňuje vzájemné učení se škol. Intenzivní podpora bude probíhat ve třech vlnách a bude trvat dva kalendářní roky. Do první vlny v září 2017 bylo zapojené 18 škol z celkových 80 plánovaných.

Vzdělávací program pro širší vedení školy

Vzdělávací program o celkovém rozsahu 48 hodin je rozdělen do osmi témat, které provázejí účastníky celým cyklem strategického řízení a plánování. Od obecných témat budování kultury školy a řízení změny ve školách je vzdělávací program konkretizován na jednotlivé fáze strategického řízení a plánování, které jsou v souladu s procesy a aktivitami systému intenzivní podpory. Vzdělávací program je realizován v krajských centrech podpory, je k dispozici v prezenční i distanční formě.

Metodická a koordinační podpora IPo MAP

Projekt metodicky podporuje a koordinuje činnost příjemců IPo MAP při tvorbě a implementaci místních akčních plánů rozvoje vzdělávání v územích. Za tím účelem vytvořil soustavu vzorových (např. strategický rámec MAP) a metodických dokumentů (tzv. inspiromaty). Pro výzvu na MAP II byla v projektu revidována příloha výzvy Postupy MAP. Pro příjemce IPo MAP jsou v centrech podpory organizovány setkání, semináře, místní konference. Vzdělávací podpora příjemcům IPo MAP je realizována prostřednictvím webinářů.

Projekt je realizován v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (OPVĚV), prioritní osa 3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání a je spolufinancován EU ve výši 239242886 Kč.

2.9.2 Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)

Centra podpory pro oblast společného vzdělávání, krajské sítě škol, speciální školení pro kouče a mentory nebo informační semináře, to vše se v roce 2017 rozběhlo v rámci projektu Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi. Projekt se soustředí na dva hlavní cíle:

- ♦ posílení osobnostních a profesních kompetencí pedagogických pracovníků potřebných k realizaci společného vzdělávání v předškolním, základním, středním a zájmovém vzdělávání;
- ♦ informační a osvětovou kampaň zaměřenou na školy, odbornou a širokou veřejnost.

Konzultace a poradenství v každém kraji – Centrum podpory

Od září 2017 vznikla při krajských pracovištích Národního institutu pro další vzdělávání Centra podpory školám

v oblasti společného vzdělávání. Krajszí metodici a konzultanti jsou v rámci center kromě konkrétní metodické podpory schopni školám doporučit zařízení či organizace, které poskytují v daném regionu expertní služby, například v oblasti zdravotního či sociálního znevýhodnění, speciální pedagogiky nebo dětské psychologie. Zároveň radí, jakou formu profesní podpory u pedagogických pracovníků zvolit, nebo je propojují s dalšími aktivními školami v kraji.

Informační semináře – prostor pro diskusi

Kromě konzultační a poradenské činnosti se centra také podílejí na organizaci informačních seminářů pro pedagogickou i širokou veřejnost. Tyto semináře se zaměřují na širokou škálu témat, která v daném kraji rezonují a kde dochází k různým problémům či nejasnostem. Vedou je zkušení lektori, pedagogové a další experti z praxe. Prostor získávají také aktivní rodiče nebo zástupci veřejné správy. V roce 2017 proběhly úvodní informační semináře v pěti krajích a v následujících letech se chystají další.

Krajské sítě podpořených škol

V každém kraji se začala utvářet síť 24 škol, které v rámci projektu získají pomoc s nastavením služeb školního poradenského pracoviště, metodickou podporu a prakticky zaměřené kurzy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků z oblasti inkluzivního vzdělávání. Polovina z nich obdrží navíc profesní podporu pro vybrané členy pedagogického sboru a vedení školy: speciálně vyškolené mentory pro učitele a kouče pro ředitele, dále pak služby školních psychologů, speciálních pedagogů a dalších odborníků. V roce 2017 se zapojilo již 250 škol a školských zařízení, další postupně přibývají, a to až do cílového stavu 336 zapojených škol po celém Česku.

Odborná platforma společného vzdělávání

V prvním roce realizace projektu zahájila svou činnost Odborná platforma společného vzdělávání tvořená ze zástupců veřejné správy, nestátních neziskových organizací, profesních asociací, sdružení a spolků, stejně jako akademické sféry. Jejím dlouhodobým cílem je nestranně, nezávisle a průběžně vyhodnocovat cíle, opatření a procesy implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání (APIV) přijatého MŠMT na období 2016–2018 a navrhnout doporučení pro nadcházející roky. V průběhu dvou prezenčních jednání byl připraven návrh základních tezí pro APIV na období 2019–2020, přičemž práce na přípravě tohoto strategického materiálu budou dokončeny v roce 2018.

Interaktivní databáze informací o společném vzdělávání

Školy a další zájemci, kteří nezískají přímou podporu v projektu, budou mít k dispozici elektronickou pomůcku – interaktivní databázi, která bude volně dostupná na internetu. Formou webové aplikace získají všichni zájemci ověřené, přehledné a praktické informace k inkluzivnímu vzdělávání, které mohou mít neustále při ruce. V roce 2017 vznikl koncept této publikace a probíhá její další vývoj.

Aktuální informace o centrech podpory, zapojených školách, informačních seminářích a dalších projektových aktivitách včetně základních informačních zdrojů ke společnému vzdělávání naleznete na webu www.inkluzevpraxi.cz.

Projekt je realizován v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, prioritní osa 3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání a je spolufinancován Evropskou unií ve výši 148 801 183,0 Kč.

2.9.3 Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: KVALITA-INKLUZE-PORADENSTVÍ-ROZVOJ (KIPR)

Nastavení principů rovnosti do vzdělávání úzce souvisí s podmínkami vytvořenými pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Zavedený systém podpůrných opatření pro žáky podle nové legislativy klade vysoké nároky na úroveň poradenské a intervenční péče poskytované ve spolupráci škol a ŠPZ. Projekt podporuje tyto systémové změny souborem opatření na úrovni školských poradenských zařízení, škol podporuje kvalitu, provázanost, srovnatelnost a efektivitu poradenských služeb. Projekt byl zahájen v květnu 2016, zapojeno bylo 89 krajských metodiků ŠPZ, dále metodici pro školy a ŠPZ (76), s cílem koordinovat poradenské služby v krajích, a to jak na úrovni školských poradenských zařízení, tak na úrovni škol.

Vytváří metodickou podporu organizace změn spojených se společným vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, připravuje „Jednotná pravidla pro poskytování školských poradenských služeb v ČR, která vytváří základní nástroj, který přispěje ke sjednocení úrovně poradenských služeb v ČR.

Současně projekt spolupracuje se 73 školami, kde organizuje metodickou podporu a pravidelně vyhodnocuje nejčastější postupy škol uplatňované při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vyhodnoceny byly postupy práce s Plány pedagogické podpory, s Doporučením pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Prostřednictvím vyhodnocování metodických zpráv a metodických setkání je poskytována metodická podpora pracovníkům vybraných škol v širokém rejstříku specifík vzdělávání žáků se SVP.

ŠPZ (PPP i SPC) se vyjadřují prostřednictvím metodické sítě k dílčí částí Jednotných pravidel pro poskytování školských poradenských služeb (Standardy). Nástrojem komunikace se stala také dotazníková šetření, cílem bylo ověření první části pravidel „Personálního standardu“. Dále byly vyhodnoceny kompletní výsledky šetření k personálnímu standardu a DVPP, které jsou součástí této části dokumentu. Pokračuje vyhodnocování a ověřování procedurálního standardu, který byl předán metodické síti prostřednictvím hlavních metodiků k připomínkám. Byly zahájeny práce na vytvoření intervenčního standardu, pracovní skupina složená ze sedmi pracovních týmů pracuje na vytvoření intervenčních postupů u nejčastějších oblastí práce v PPP i SPC. Současné pokrytí metodické sítě je ve všech krajích s počtem 89 krajských metodiků ŠPZ, kteří poskytují metodickou podporu v rámci poradenských pracovišť a školám, se školami pak pracuje dalších 76 metodiků. Projekt zajišťuje také v PPP služby 10 didaktiků, kteří poskytují podporu především při úpravách učiva. Důležitým nástrojem komunikace v projektu jsou také celostátní setkání metodiků ŠPZ i škol.

Projekt spolupracuje také s pracovníky revizního pracoviště, byl připraven zpětnovazební dotazník k reviznímu případu, který vyhodnocuje údaje o druhu a průběhu revize (v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., na ochranu osobních dat) a je podkladem pro metodickou podporu školských poradenských zařízení. Projekt se zabývá také poskytováním supervizní podpory ve ŠPZ v krajích, jsou plánována supervizní setkání na pracovištích ŠPZ v krajích. Je připraven Koncept supervizní práce ve školských poradenských zařízeních. Část pracovišť realizuje supervizní setkání již od září 2017, část pracovišť zahájí revizní setkání od začátku roku 2018, setkání jsou obvykle rozložena do minimálně čtyř setkání na jedno pracoviště. Na některá pracoviště se v některých krajích doplnili také sociální pracovníci. Projekt umožňuje podporu (finanční) pro tlumočníky a překladatele při práci s klienty-cizinci ve školských poradenských zařízeních (šest případů).

Analytický tým projektu se zabýval průběhem rediagnostik v ŠPZ, poskytováním podpůrných opatření, zpracovával analýzu podpůrných opatření, pravidelně vyhodnocuje stav ŠPZ v krajích, jejich počty i strukturu. Analytický tým zpracovával také data vyplývající z dotazníkových šetření k „Jednotným pravidlům“ a nyní připravuje Komparativní výzkum zaměřený na vzdělávání žáků z odlišného kulturního prostředí.

Velká pozornost je věnována nástroji „případových konferencí“ při práci s problematičtými vztahy škola-rodina-ŠPZ. Na základě zpracované koncepce metodiky k problematice případových konferencí byl zpracován návrh vzdělávacího modulu – „Případové konference – nejčastější problémy žáků ve škole“. Vedoucí krajští metodici a sociální pracovníci byli proškoleni v metodice případových konferencí.

Důležitou součástí projektových aktivit jsou vzdělávací programy pro ŠPZ a školy. Bylo realizováno více jak 201 vzdělávacích programů na centrální i regionální úrovni, s počtem účastníků 3 959. Byla zpracována Koncepce programů DVPP a jednotlivých vzdělávacích modulů např. „Programy podpory zavádění podpůrných opatření v prvním stupni podpory“ a „Vzdělávací modul k sebezkušenostním aktivitám“. V říjnu 2017 byl zahájen druhý běh vzdělávacího modulu „Programy implementace nových intervenčních postupů (dynamická diagnostika)“. Součástí projektu jsou také evaluační aktivity, které přispívají k udržování kvality výstupů projektu.

2.9.4 Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora (APIV A)

Hlavním cílem projektu je podpořit zavádění a realizaci společného vzdělávání a zajistit efektivní implementaci určených úkolů Akčního plánu inkluzivního vzdělávání. Tohoto hlavního cíle bude dosaženo prostřednictvím dílčích cílů projektu, které jsou zaměřeny na monitoring postupu při zavádění společného zavádění, podporu pedagogických pracovníků při uskutečňování společného vzdělávání, podporu výuky češtiny jako druhého jazyka a vytvoření a ověření referenčního rámce pro český znakový jazyk.

Projekt APIV A v roce 2017

Projekt APIV A byl spuštěn 1. 5. 2017. V počátku projektu byla navázána spolupráce se zástupci komplementárního projektu APIV B, jehož realizátorem je Národní institut pro další vzdělávání (NIDV). Současně byl zjišťován stav procesu vzdělávání na základě změn Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, byl zvolen design a metody šetření a uskutečněn předvýzkum kvalitativního šetření v šesti školách, které byly vybrány na základě zformulovaných kritérií. V rámci aktivity zaměřené na přípravu programů DVPP byla nejdříve zpracována kritéria pro výběr lektorů zapojených do projektu a zpracovány vzdělávací moduly pro cílovou skupinu pedagogických pracovníků základních a mateřských škol. Tyto byly předány k akreditaci NIDV. Se zpracováním vzdělávacích modulů pro další cílové skupiny a s jejich pilotním ověřením se počítá v následujícím roce a letech návazných.

V rámci úkolu směřujícího k podpoře výuky češtiny jako druhého jazyka pro žáky-cizince byly zjišťovány možnosti implementace diagnostických nástrojů do českého vzdělávacího prostředí. Obsahem byla také rozvaha a interní konzultace technické podpory řešení monitoringu výuky, tvorby nástroje pro identifikaci jazykové úrovně a stanoveny základní charakteristiky 3 instrumentů určených pro zjišťování úrovně češtiny žáků-cizinců, případně žáků s odlišným mateřským jazykem: Instrument A pro žáky 3.–5. tříd ZŠ; Instrument B pro žáky 2. stupně ZŠ a Instrument C pro žáky SŠ.

Hlavní výstupy projektu APIV A v roce 2017

- ◆ Popis a charakteristika simultánního mixed model designu s těžištěm v kvalitativním výzkumu (QUAL-quant);
- ◆ Kritéria pro výběr lektorů;
- ◆ Vzdělávací moduly pro cílovou skupinu PP ZŠ: Individuální vzdělávací plán a Plán pedagogické podpory, Pedagogická diagnostika, Společné vzdělávání a kultura školy, Strategie řízení výuky, Úloha jako prostředek individualizace a diferenciací výuky, Úpravy ŠVP v kontextu realizace společného vzdělávání, Žákovská prekoncepte o mentálním postižení, Hodnocení v individualizované výuce;
- ◆ Vzdělávací moduly pro cílovou skupinu PP MŠ: Individuální vzdělávací plán (IVP) a plán pedagogické podpory (PLPP) v předškolním vzdělávání, Úpravy ŠVP, Pedagogická diagnostika, Společné vzdělávání a klima školy, Hodnocení v předškolním vzdělávání, Portfolio dítěte, Vzdělávání dvouletých dětí I. a II.

2.9.5 Modernizace odborného vzdělávání

Projekt MOV si klade za cíl rozvíjet kvalitu odborného vzdělávání a podpořit uplatnitelnost absolventů středních odborných škol na trhu práce. Chce toho dosáhnout podporou všeobecné vzdělávací a odborné složky vzdělávání ve středních odborných školách, a to prostřednictvím modernizace školních vzdělávacích programů a přípravou vzdělávacích modulů a komplexních úloh.

Projekt MOV v roce 2017

Nastavení projektu MOV, nábor a výběr středních odborných škol k zařazení do projektu, sestavování pracovních skupin a tvorba metodik pro činnost pracovních skupin byly hlavní aktivity první přípravné fáze projektu. Bylo vybráno 77 škol, které budou v projektu připravovat výstupy ve formě vzdělávacích modulů a komplexních úloh, část z nich bude inovovat své školní vzdělávací programy. Tyto školy reprezentují 37 oborů odborného vzdělávání, které představují přibližně 42 % všech žáků SOV.

Zástupci jednotlivých škol se zapojili do práce pracovních skupin ve spolupráci s metodiky a experty SOV, a to podle cílů v jednotlivých klíčových aktivitách projektu. V průběhu října se uskutečnily schůzky členů pracovních skupin podle jednotlivých skupin oborů vzdělání. Jejich úkolem bylo seznámit se s podobou metodik pro činnost pracovních skupin a příp. připomínkovat vytvořené podklady tak, aby se následně (počátkem roku 2018) mohlo přistoupit k tvorbě konkrétních výstupů projektu (vzdělávacích modulů a komplexních úloh). V listopadu 2017 byla zahájena druhá etapa projektu, etapa analytická. V prosinci byl upřesněn postup pro zapojení zaměstnavatelů do projektu. Byly připravovány podklady pro činnost v KA v následujícím období.

Proběhl též první odborný panel, který se věnoval možnostem zkvalitnění všeobecné složky odborného vzdělávání.

Hlavní výstupy projektu MOV v roce 2017

Byly vytvořeny hlavní strategické dokumenty projektu (Strategie řízení kvality, Strategie řízení rizik, Strategie řízení komunikace) a metodiky pro činnost pracovních skupin, které nastavují postupy a způsoby tvorby výstupů projektu. Odborný panel přinesl náměty na modernizaci všeobecné složky odborného vzdělávání.

2.9.6 Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání (PPUČ)

Do oblasti rozvoje matematické, čtenářské a digitální gramotnosti v předškolním a základním vzdělávání směřuje projekt Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů (PPUČ). Cílem projektu je vytváření systému, který umožní efektivní rozvoj čtenářské, matematické a digitální gramotnosti v praxi mateřských a základních škol. Reaguje tak například na Strategii digitálního vzdělávání či Strategii vzdělávací politiky. Aktivita projektu směřují ke koncipování celkového pojetí základních gramotností (uspořádat a sjednotit již existující koncepty z ČR i zahraničí) a jejich promítnutí do kurikula předškolního a základního vzdělávání tak, aby pedagogičtí pracovníci sdíleli společnou představu o kvalitě vzdělávání podporující rozvoj gramotností u dětí a žáků. Projekt je zaměřen i na metodickou podporu pedagogických pracovníků pro rozvoj gramotností a inforatického myšlení dětí a žáků. Pedagogům umožní navázat kontakty s odborníky z akademické i neziskové sféry a vzájemně si vyměňovat zkušenosti týkající se rozvoje základních gramotností. Zaměřuje se také na zastřešující/supervizní funkci vůči projektům, které jsou realizovány v rámci výzev OP VVV (např. Budování kapacit pro rozvoj škol I., Gramotnosti).

Projekt PPUČ v roce 2017

Uskutečnilo se celkem šest setkání odborných panelů čtenářské, matematické a digitální gramotnosti se společenstvím praxe (minikonference odborných panelů v Praze a Olomouci). V červnu proběhlo setkání fóra odborných panelů gramotností a jednání oponentního panelu. Byly vytvořeny webové speciály pro čtenářskou, matematickou a digitální gramotnost dostupné na webu projektu www.gramotnostiproucitele.cz. Projekt PPUČ byl představen na společných konferencích MAP a KAP v ústeckém kraji, intenzivně probíhala spolupráce s jinými IPs projekty.

S využitím všech dříve vytvořených vymezení gramotností (OP VK, kmenová činnost resortu) byly převzaty a vymezeny složky čtenářské, matematické a digitální gramotnosti. Začaly práce na konkretizaci složek gramotností do uzlových bodů vzdělávání v gramotnostech, které představují referenční rámce gramotností zpracované pro jednotlivé etapy vzdělávání od předškolního vzdělávání po 9. ročník základní školy.

Ve spolupráci odborných garantů PPUČ s učiteli byly zpracovány úvodní výukové aktivity pro rozvoj čtenářské, matematické a digitální gramotnosti, které byly rovněž ověřeny ve výuce.

Byl realizován výběr 11 pilotních škol do první vlny přímé podpory učitelů (celkem bude 36 škol). Proběhla úvodní společná schůzka s vedením škol a následně byly realizovány individuální návštěvy v jednotlivých zapojených pilotních školách za účelem nastavení smysluplné a pro školu potřebné metodické podpory učitelům. Byla vytvořena koncepce pro výběr dalších škol počítající se spoluprací s ČŠI. Vznikla pilotní verze dotazníku pro školy monitorující pokrok školy v prolnutí základních gramotností do výuky.

Byla zpracována studie proveditelnosti reputačního systému s koncepcí pro vývoj online nástroje pro sdílení otevřených vzdělávacích zdrojů. Studie obsahuje specifikaci cílů a požadavků, vstupní analýzu, vývoj produktu a informace k provozu systému v rámci PPUČ.

Byla zpracována analýza současných aktuálních kompetenčních modelů pro integraci digitálních technologií do práce učitele. Na základě analýzy byl doporučen kompetenční model Digital Competence for Educators (DigCompEdu) vyvinutý při Evropské komisi jako rámec pro budoucí zpracování aplikace Profil Učitel21. Začaly práce na české lokalizaci DigCompEdu.

2.9.7 Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)

Cílem projektu je posílení strategického řízení regionálního školství pomocí postupů akčního plánování. Projekt si rovněž klade za cíl zvýšit kvalitu vzdělávání a úroveň strategického řízení této oblasti formou metodické podpory nejvýznamnějších aktérů na úrovni kraje, a to včetně jednotlivých škol. Využití akčního plánování je realizováno jednak na krajské úrovni; zde projekt směřuje k podpoře tvorby Krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání (KAP), jednak na úrovni škol, zde odborní garanti metodicky vedou jednotlivé střední a vyšší odborné školy ke zpracování Školních akčních plánů rozvoje vzdělávání (ŠAP) či Plánů aktivit rozvoje vzdělávání (PA).

Pro kvalitní zpracování KAP je v rámci projektu realizováno šetření potřeb škol v oblastech intervencí určených OP VVV. Výsledky šetření jsou zpracovány pro potřeby jednotlivých krajů, v celorepublikovém přehledu a v mezikrajové komparační studii. Šetření bude v průběhu projektu realizováno celkem třikrát; jeho výsledky budou využity pro koordinaci a zacílení výzev v OP VVV (PO 3), IROP (PO2), OP PPR (PO4) a posílení územní koncentrace investic; využity budou i pro zachycení posunu škol v oblastech určených intervencí v průběhu celého období trvání projektu.

Součástí projektu jsou také vzdělávací aktivity (semináře, videometodiky aj.) určené především pedagogickým pracovníkům škol, ale i členům realizačních týmů IPo KAP v jednotlivých krajích. Významnou činností projektu je i mapování stavu inkluzivního vzdělávání na jednotlivých středních a vyšších odborných školách po celé ČR.

Projekt P-KAP v roce 2017

V roce 2017 směřovala metodická podpora projektu P-KAP ke krajům i jednotlivým středním a vyšším odborným školám zapojeným do krajského akčního plánování. Značná část jednotlivých aktivit byla věnována právě metodické podpoře školám při tvorbě ŠAP/PA. Cílem této podpory byla ve své úvodní fázi primárně motivace škol k tvorbě ŠAP/PA, a to včetně vysvětlení hlavních cílů, principů a přínosů pro školy, které ŠAP/PA tvoří. Na uvedené motivační návštěvy následně navazovala realizace jednotlivých seminářů určených pedagogickým pracovníkům škol, které byly věnovány jednak problematice akčního plánování, včetně výkladu metodiky tvorby ŠAP/PA, a jednak jednotlivým oblastem povinných i nepovinných intervencí. Z hlediska jednotlivých forem má podpora školám i krajům podobu metodických materiálů, které jsou veřejně dostupné v elektronické podobě na webových stránkách (<http://www.nuv.cz/p-kap>) a formu přímé podpory, která v praxi znamená individuální práci s pedagogickými pracovníky škol ze strany odborných garantů KAP v jednotlivých krajích a garantů oblasti intervencí. V roce 2017 bylo zfinalizováno celkem 411 dokumentů ŠAP a 39 dokumentů PA (stav k 31. 12. 2017).

V případě podpory Realizačním týmům IPo KAP (RT KAP) probíhala v roce 2017 intenzivní spolupráce mezi odbornými guaranty KAP v krajích a zástupci RT KAP ohledně dokončení dokumentů KAP. Dne 31. 5. 2017 byly schváleny finální verze KAP ve všech 14. krajích ČR. Rovněž byl v uvedeném období zpracován metodický list zaměřený na vyhodnocování KAP. Z hlediska vzdělávání byla v druhém pololetí roku 2017 realizována série vzdělávacích seminářů pro zástupce RT KAP k jednotlivým oblastem povinných i nepovinných intervencí. Odborní garanti KAP v krajích se rovněž pravidelně účastní aktivit a akcí pořádaných na krajské úrovni (PS Vzdělávání, porady RT KAP, porady s řediteli škol aj.), kde dochází mj. k hodnocení aktuálního stavu při řešení jednotlivých aktivit souvisejících s implementací prvků akčního plánování na krajské i školní úrovni, tvorbě a vyhodnocování dokumentů, výměně informací a plánování činností pro následující období.

Oblasti intervencí jako klíčová témata krajského akčního plánování přispívají ke sladění celostátní strategie vzdělávání se specifiky regionu a s plány jednotlivých škol. V roce 2017 proto vznikla jednotlivá pojetí povinných oblastí intervencí, a to rovněž ve verzích pro potřeby RT KAP, které utvářejí, realizují a vyhodnocují KAP.

Na jednotlivých středních školách rovněž probíhalo mapování stavu inkluzivního vzdělávání, včetně realizace a záznamu rozhovorů z uvedeného mapování. V případě sběru analytických výstupů byl ukončen dosběr dat ze škol, který zahrnoval i oslovení nově vzniklých škol. Po ukončení dosběru dat probíhaly přípravy podkladů pro tvorbu reportu s celorepublikovými výsledky týkající se analýzy potřeb ŠŠ a VOŠ (příprava struktury finálního dokumentu včetně grafických výstupů). Jednotlivé projektové výstupy jsou pravidelně evaluovány ze strany odborných oponentů a experta s mezinárodním renomé a prezentovány jednak zástupcům RT KAP na pravidelných setkáních, interní oponentní skupině projektu a na jednáních odborných panelů projektu.

Hlavní výstupy projektu P-KAP v roce 2017

Byly vytvořeny metodické dokumenty zaměřené na Vyhodnocování KAP (Metodický list: Vyhodnocování KAP, Aktualizace rámce pro investice do infrastruktury). Dále byla vytvořena jednotlivá komplexní pojetí oblastí povinných intervencí, a to ve verzích pro RT KAP, série videometodik zaměřených na informace vztahující se k jednotlivým oblastem povinných i nepovinných intervencí. V případě podpory školám při tvorbě ŠAP/PA byla zpracována kompletní metodika tvorby ŠAP/PA včetně jednotlivých šablon pro jejich tvorbu, dále příloha k metodice ŠAP/PA, která je zaměřena na vyhodnocování ŠAP, a to včetně definice základních principů, hlavních cílů, doporučeného postupu (vyhodnocování úkolů, cílů, popis změn, vyhodnocení stanovených priorit, možnosti využití autoevaluačních nástrojů aj.). Rovněž byla zpracována zpětná vazba ze strany cílové skupiny projektu k jednotlivým vzdělávacím seminářům. Ve spolupráci s Českou školní inspekcí vznikl společný metodický materiál zaměřený na školní akční plánování a jeho vztah ke kritériím Kvalitní školy. Ve spolupráci s odbornými guaranty KAP a guaranty intervencí probíhá na školách a v regionech shromažďování příkladů inspirativní praxe v konkrétních tematických oblastech.

2. 9. 8 Komplexní systém hodnocení

K 1. 2. 2017 zahájila Česká školní inspekce realizaci individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení, který je spolufinancován z prostředků Evropské unie prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a ze státního rozpočtu České republiky. Projekt bude realizován po dobu pěti let a jeho rozpočet je 248,7 mil. Kč.

Projekt se orientuje na dopracování a rozvinutí metod, postupů a nástrojů, které Česká školní inspekce jako národní autorita v oblasti hodnocení a kontroly kvality a efektivity vzdělávání ve školách a školských zařízeních zapsaných do školského rejstříku i vzdělávací soustavy jako celku využívá při své činnosti. Řadu z potřebných metod, postupů a nástrojů Česká školní inspekce inovovala nebo vyvinula některé zcela nové již v rámci realizace projektu Národní systém inspekčního hodnocení vzdělávací soustavy v České republice v průběhu let 2011–2015, přesto však stále existuje několik oblastí, pro které adekvátní metodické a nástrojové portfolio k dispozici není.

Výsledkem realizace projektu bude tedy další propojení externího a interního hodnocení škol (a vybraných školských zařízení) na všech úrovních – na úrovni hodnocení vzdělávací soustavy České republiky, kde je externí hodno-

cení vykonáváno prostřednictvím mezinárodních šetření (zejména PISA, PIRLS, TIMSS a TALIS, jejichž realizace v rámci České republiky je rovněž součástí projektu), na úrovni interního hodnocení, jež v tomto kontextu realizuje Česká školní inspekce, a na úrovni hodnocení školy, kde externí hodnocení zajišťují Česká školní inspekce a zřizovatel a interní hodnocení je prováděno autoevaluačními nástroji. Dopracovány budou metodiky k využití modelu tzv. kvalitní školy a na něj navázaných kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a zpracovány budou příklady inspirativní praxe v konkrétních oblastech činností reálných českých škol. V tomto ohledu začaly již v prvním roce realizace projektu vznikat první verze metodických doporučení pro intenzivnější využívání modelu tzv. kvalitní školy a z něj vycházejících hodnotících kritérií a zahájena byla také příprava prvních příkladů inspirativní praxe konkrétních škol, které mohou být ve vybraných kvalitativních aspektech inspirací pro ostatní. Provedeno bylo také několik přípravných sběrů dat pro mezinárodní šetření výsledků vzdělávání (PISA 2018, TALIS 2018 a TIMSS 2019).

Dále budou v projektu vytvořeny nové metody, postupy a nástroje pro hodnocení klíčových kompetencí a nástroje pro zjišťování a zohledňování socioekonomického a teritoriálního zázemí na úrovni žáka i školy s cílem monitorovat úroveň spravedlivosti ve vzdělávání a účinně bránit nerovnostem. Inovovány budou také nástroje pro ověřování výsledků vzdělávání a pro zajištění korelace socioekonomických a teritoriálních vlivů s podmínkami, průběhem a výsledky vzdělávání. V případě hodnocení klíčových kompetencí došlo v roce 2017 k ustavení odborných týmů pro každou sledovanou vzdělávací oblast, tedy Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda a Člověk a svět práce, a probíhal systematický sběr podkladů pro analýzu hodnocení klíčových kompetencí v zahraničních systémech. S cílem dobudovat systém vyhodnocování socioekonomického a teritoriálního zázemí žáků a škol, které je podkladem pro komplexní posouzení zajištění rovného přístupu ve vzdělávání i posouzení efektivnosti vzdělávací soustavy jako celku, byly v prvním roce realizace projektu vytvářeny metodiky pro získávání vyhlášek o školských obvodech a probíhalo jejich mapování do GIS systémů. Uspořádána byla také mezinárodní konference, jejímž cílem bylo upozornit na zvyšování vzdělanostních nerovností v České republice a přispět k diskusi o potřebě pravidelného monitoringu spravedlivosti vzdělávacího systému. Přípravována byla základní vstupní zpráva, jež se stane důležitým analytickým podkladem popisujícím současný stav monitorování rovnosti příležitostí na úrovni školy, resp. možnosti sledování inkluzivních přístupů na této úrovni.

Součástí projektu je také zpracování důsledných analýz dat a informací ze všech typů inspekční činnosti (prezenční činnost, inspekční elektronická zjišťování, národní ověřování výsledků žáků, mezinárodní šetření apod.) i z výstupů projektu s cílem poskytovat kvalitativní interpretace z různých úhlů pohledu, na základě multioborového a interdisciplinárního přístupu, se záměrem maximálně propojovat zdroje, které České školní inspekci umožňují poskytovat komplexní pohled na hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání. Zásadním přínosem tak budou relevantní analytické zprávy postavené na informacích a datech České školní inspekce (se zohledněním dalších disponibilních a relevantních dat), které budou velmi dobře využitelné na různých úrovních řízení počátečního vzdělávání, pro tvůrce vzdělávacích politik nebo např. pro další výzkum prováděný akademickými a vědeckými pracovišti. V uplynulém období byly připravovány podkladové materiály pro zpracování sekundárních analýz z mezinárodních šetření PISA 2015 a TIMSS 2015, komplexní analýzy dostupnosti stávajících datových zdrojů a jejich upotřebitelnosti a analýzy zahraničních systémů sběru dat.

Nové hodnotící postupy, metody a nástroje budou nejen po dobu realizace projektu systematicky implementovány do přímé praxe jednotlivých článků systému vzdělávání v České republice, provedeno bude také důsledné proškolení těch aktérů, kteří budou s novými metodami, postupy a nástroji v rámci systému pracovat. V rámci přímé práce s těmito aktéry byl v roce 2017 připraven jeden podkladový, metodický a koncepční dokument pro realizaci vzdělávacího programu. Prostřednictvím vzdělávání tak došlo k šíření relevantních projektových výstupů směrem ke klíčovým aktérům počátečního vzdělávání, kteří s projektovými výstupy budou v přímé praxi pracovat. Interaktivní semináře v krajích se v roce 2017 zaměřily na pedagogické pracovníky přírodovědných předmětů a matematiky s cílem nabídnout pedagogům možnost hlouběji porozumět záměrům a konstrukci úloh TIMSS, využít didaktický potenciál uvolněných testových úloh z tohoto mezinárodního šetření a poskytnout tak školskému terénu určitý metodický návod, konkrétní tematické příklady a inspiraci pro práci s úlohami ve výuce.

Konečným výsledkem projektu bude nastavení komplexního systému, jehož prostřednictvím budou jednotlivé složky systému počátečního vzdělávání moci provádět hodnocení kvality a efektivity vzdělávání na základě propracovaných metod, postupů a nástrojů synergicky propojených na národní i mezinárodní prostor a reflektujících socioekonomické aspekty vzdělávání. Zároveň budou jednotlivé složky systému počátečního vzdělávání disponovat propracovanými a multioborovými analýzami inspekčních dat o vzdělávání, které budou využitelné pro přijímání efektivních vzdělávacích politik. S použitím výstupů projektu budou moci všichni relevantní aktéři počátečního vzdělávání provádět hodnocení jeho kvality a efektivity inovovaným a komplexnějším způsobem, s použitím sdílených metod, postupů a nástrojů, čímž bude podpořeno sjednocení pohledu na kvalitu ve vzdělávání.

2.9.9 Vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR (MiZk)

Projekt zajišťuje vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR jako nástroje vzdělávání a uznávání řemeslného mistrovství a přispívá tak ke zlepšení kvality dalšího vzdělávání v oblasti řemesel. Je spolufinancován Evropskou unií z Operačního programu Zaměstnanost.

V rámci projektu budou vytvářeny a revidovány prvky systému mistrovské zkoušky, kterými jsou pro jednotlivé mistrovské kvalifikace jejich kvalifikační hodnotící standardy, rámce pro tvorbu zadání a průběh mistrovských zkoušek, osnovy vzdělávacích programů a učební texty. K tomu projekt vytvoří potřebné metodiky a navrhne podobu procesů pro realizace mistrovských zkoušek.

MOŽNOST PROFESNÍHO ROZVOJE ŘEMESLNÍKŮ VE SVÉM OBORU – zatímco maturant se může ve svém oboru rozvíjet na VOŠ, bakalář v magisterském studiu, magistr v doktorandském studiu, řemeslník dosud takovou možnost nemá (nástavbové studium už nerozvíjí řemeslné dovednosti). Mistrovská zkouška mu nabízí nový cíl, zařazení jeho profesního vzdělávání, zařazení do kvalifikační úrovně EQF 5.

OCHRANA SPOTŘEBITELÉ – umožnit zákazníkovi vybrat si odborníka, který mu bude schopen garantovat nejvyšší kvalitu práce, realizovat nejnáročnější práce a poskytnout mu služby „na klíč“.

ZPRŮHLLEDNĚNÍ TRHU – KONKURENČNÍ VÝHODA KVALITNÍ SLUŽBY – účinnou propagací zvyšovat povědomí zákazníků (včetně vyhlásovatelů výběrových řízení a veřejných zakázek) o kvalitě služeb mistrů.

EVROPSKÁ KOMPATIBILITA A UZNATELNOST. Mistrovská kvalifikace musí být kompatibilní v rámci EU s přihlédnutím k národním specifikám a tradicím a zvýší tak držitelům mistrovské zkoušky šanci uplatnit se v zahra-

ničí (standard složené mistrovské zkoušky bude přílohou k Europassu, bude definováno propojení mistrovských kvalifikací na Evropský rámec kvalifikací (EQF)).

PRESTIŽ ŘEMESEL – zvýšit celkovou „laťku“ kvality řemeslné práce, tím zvýšit prestiž řemesel ve společenském vnímání a tím i zájem mládeže (a rodičů) o vzdělávání v řemeslných oborech.

Projekt MiZk v roce 2017

S ohledem na zahájení projektu v listopadu 2017 probíhaly do konce roku následující aktivity:

- ◆ byl vytvořen užší projektový tým, užší metodický tým (s výrazným zastoupením zástupců zaměstnavatelů);
- ◆ bylo zahájeno přijímání pracovníků na pozice odborných garantů mistrovských kvalifikací a ustavování pracovní skupiny pro všeobecnou část mistrovské zkoušky;
- ◆ proběhla jednání k zapojení sektorových rad do procesů tvorby mistrovských kvalifikací;
- ◆ bylo zahájeno nastavování celkového modelu mistrovské zkoušky, včetně projednávání s relevantními subjekty;
- ◆ probíhaly práce na přípravě seznamu potenciálních mistrovských kvalifikací, který bude dále posuzován v sektorových radách;
- ◆ byly zahájeny práce na tvorbě metodických materiálů (pro tvorbu standardů, pro tvorbu rámce zadání odborných částí zkoušky, pro tvorbu přípravných vzdělávacích programů).

3

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Vybraná témata vysokého školství

3. 1. Hlavní události vysokého školství v roce 2017

- ◆ České vysoké školství se v žebříčku Universitas 21 umístilo na 24. místě na světě.
- ◆ Poprvé od roku 2009 došlo k meziročnímu nárůstu počtu studentů, kteří se poprvé zapsali ke studiu.
- ◆ Na českých vysokých školách studovalo poprvé od roku 2005 méně než 300 000 studentů.
- ◆ Cizinci tvořili v roce 2017 téměř 15 % všech studentů.
- ◆ Proběhla reforma financování vysokých škol kladoucí důraz na zvyšující se kvalitu.
- ◆ Nový model financování zavádí čtyři segmenty vysokých škol s rozdílným zastoupením indikátorů kvality a výkonu.
- ◆ Výrazně byla navýšena částka ze státního rozpočtu určená na doktorandská stipendia.
- ◆ Národnímu akreditačnímu úřadu pro vysoké školství byly předloženy první tři žádosti o institucionální akreditaci.
- ◆ Došlo ke zvýšení sociálního stipendia pro znevýhodněné studenty.
- ◆ Byl zaveden Režim Student k usnadnění vízové procedury, do nějž bylo zařazeno celkem 413 uchazečů o studium.

3. 1. 1 Vývoj obecně

Česká republika se v šestém ročníku hodnocení národních vysokoškolských systémů Universitas 21 umístila na 24. místě z celkem padesáti hodnocených národních systémů. Žebříček, který posuzuje kritéria v oblastech zdrojů, prostředí, propojenosti a výstupů, vychází z předpokladu, že kvalita vysokoškolského systému se odvíjí od jeho rozmanitosti. Kvalitní vysokoškolský systém má zahrnovat instituce různého typu, jež svou diverzitou efektivně naplňují potřeby jednotlivců, společnosti a státu.

Ke konci roku 2017 provozovalo v České republice svou činnost **66 vysokých škol, z čehož bylo 26 veřejných vysokých škol, dvě státní vysoké školy a 38 soukromých vysokých škol**. Dvě soukromé vysoké školy ukončily v průběhu roku 2017 svou činnost, přičemž jedna úplně a jedna zanikla fúzí s další soukromou vysokou školou.

V roce 2017 bylo patrné zpomalení trendu posledních let, kdy docházelo k postupnému poklesu počtu studentů a poprvé zapsaných ke studiu. **V roce 2017 došlo poprvé od roku 2009 k nárůstu počtu studentů, kteří se poprvé zapsali ke studiu.** Zatímco v předchozích letech jejich počty klesaly, v roce 2017 se jejich počet mírně navýšil o 0,3 % na 56 271. U veřejných vysokých škol činil nárůst 0,4 % a u soukromých vysokých škol přetrvával trend poklesu, ovšem v mnohem mírnějším tempu – namísto úbytku o 10 % a více jako v předchozích letech poklesl soukromým vysokým školám v roce 2017 počet nově zapsaných studentů pouze o půl procenta.

Celkový počet studentů se v roce 2017 snížil, nicméně úbytek byl ve srovnání s předchozími lety menší. **Poprvé od roku 2005 studovalo na českých vysokých školách méně než 300 000 studentů**, konkrétně to bylo 299 054 studentů, což je o necelá čtyři procenta méně než v roce 2016. Přes devadesát procent studentů studovalo na veřejných vysokých školách a zhruba deset procent na soukromých. Trend poklesu studentů souvisí s demografickým vývojem, kdy věkovou skupinu nejčastěji studujících na vysokých školách tvoří demograficky slabší ročníky druhé poloviny devadesátých let. Jak se ale již projevilo v mírném nárůstu poprvé zapsaných, lze s nástupem silnějších ročníků v příštích letech očekávat opětovný nárůst počtu studentů vysokých škol.

Tak jako v předchozích letech pokračoval i v roce 2017 kontinuální nárůst počtu zahraničních studentů. **Cizinci tvořili v roce 2017 téměř 15 % všech studentů**, přičemž o jedno procento narostl i podíl samoplátců mezi nimi, a to na necelých 16 %. Postupné navyšování počtu studentů ze zahraničí přispívá k internacionalizaci českého vysokoškolského prostředí a k naplňování jednoho z cílů Dlouhodobého záměru pro oblast vysokých škol na období 2016–2020 (dále jen Dlouhodobý záměr).

3.1.2 Reforma financování vysokých škol

S ohledem na dlouhotrvající debaty o nutnosti změn v českém vysokém školství a současně aktuální požadavek na zvýšení prostředků plynoucích do rozpočtu vysokých škol bylo nezbytné provést transformaci dosavadního mechanismu financování vysokých škol. V oblasti financování se tak navázalo na systémové změny, které přinesla rozsáhlá novela zákona o vysokých školách účinná od září roku 2016. Nový model stojí na **diverzifikaci výkonné části financování**, aby bylo pro každou veřejnou vysokou školu možné soutěžit o prostředky se srovnatelnými vysokými školami. Mechanismus vychází vstříc poptávce po diverzifikaci shora, přičemž respektuje misi jednotlivých vysokých škol ve vzdělávacím systému.

Pro porovnávání úspěšnosti jednotlivých veřejných vysokých škol ve vybraných indikátorech výkonu a kvality a využití výsledků tohoto porovnání pro rozdělení finančních prostředků alokovaných do výkonné části byly veřejné **vysoké školy rozděleny do jednoho ze čtyř segmentů** s ohledem na jejich velikost a výkon ve vědě (měřeno body RIV) a ve vzdělávací činnosti (měřeno počty studentů). Do segmentu č. 1 jsou zahrnuty čtyři umělecké vysoké školy (Akademie múzických umění v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, Vysoká škola uměleckooprůmyslová v Praze, Janáčkova akademie múzických umění v Brně); segment č. 2 tvoří dvě neuniverzitní vysoké školy (Vysoká škola polytechnická Jihlava, Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích); segment č. 3 tvoří pět největších českých vysokých škol (Univerzita Karlova, Masarykova univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci, Vysoké učení technické v Brně, České vysoké učení v Praze); a segment č. 4. se skládá z ostatních vysokých škol. Každý segment má jiné procentuální zastoupení indikátorů výkonu a kvality, které sleduje profilaci školy v systému.

Mezi indikátory výkonné části patří mezinárodní mobility, zaměstnanost absolventů, RIV, RUV, externí příjmy, cizinci (pedagogové) a nově také **graduation rate** neboli míra úspěšnosti studentů. Indikátor se vypočítává na základě podílu veřejné vysoké školy na celkové hodnotě výsledků všech vysokých škol v segmentu, vycházející z míry úspěšnosti absolvování studia ve standardní době studia navýšené o jeden rok.

I když pro rok 2017 byl ještě dodržen poměr fixní a výkonné části rozpočtu na 90:10, pro nadcházející roky se v důsledku navýšení prostředků do rozpočtu mění poměr na 82,85:17,15.

V rámci změn na poli financování vysokých škol došlo v roce 2017 také k radikálnímu **navýšení celkové částky ze státního rozpočtu určené na doktorandská stipendia** o více než 422 mil. korun. Zvýšení prostředků na stipendia vyplynulo z dlouhodobé akademické poptávky a potřeby zajistit lepší podmínky pro studenty a studentky doktorských studijních programů. Jednotková výše stipendia (10 měsíců v roce) v rámci poskytovaného příspěvku na doktorandská stipendia nyní činí 13 500 Kč.

3. 1. 3 Implementace novely zákona o vysokých školách

Od 1. 9. 2016 vstoupil v účinnost zákon č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tato novela byla výstupem dlouhodobě probíhající diskuse o stavu vysokého školství v České republice a odpovědí na nutnost systémových změn hned v několika oblastech, které by zabezpečily kvalitu činnosti vysokých škol a podpořily jejich konkurenceschopnost a výkon podle mezinárodních standardů.

Implementace novely v oblasti zajišťování kvality probíhala v roce 2017 v rámci samotného **zavádění systému vnitřního hodnocení kvality vysokých škol**.

Fungující systém vnitřního hodnocení kvality je jednou z podmínek pro udělení **institucionální akreditace**. Pokud škola usiluje o udělení institucionální akreditace, musí ustavit samosprávný orgán školy, **tzv. Radu pro vnitřní hodnocení**. Institucionální akreditace zakládá vysoké škole oprávnění samostatně vytvářet a uskutečňovat určený typ nebo typy studijních programů v jedné z 37 definovaných oblastí vzdělávání. Tento typ akreditace má přinést vysokým školám dlouhodobější stabilitu a lepší možnost plánování. V říjnu 2017 předložila jako první žádost o institucionální akreditaci **Univerzita Karlova**, v prosinci 2017 pak své žádosti předložily **Masarykova univerzita a Univerzita Palackého v Olomouci**. Oprávnění k institucionální akreditaci stejně jako k akreditaci jednotlivých studijních programů vydává **Národní akreditační úřad pro vysoké školství**. Ten má na vyjádření k žádostem o institucionální akreditaci dle správního řádu 150 dní. V roce 2017 tedy žádná institucionální akreditace udělena nebyla. Co se týče akreditací studijních programů, které se nyní řídí nařízením vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství, byla v roce 2017 udělena Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství pouze jedna akreditace studijnímu programu dle těchto nových standardů.

Novela také přinesla **rozlišení akademického a profesního profilu bakalářských a magisterských studijních programů**. U profesně zaměřených programů je kladen důraz na zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání podložených nezbytnými teoretickými znalostmi. U akademicky zaměřených programů se pak důraz klade na získání teoretických znalostí pro výkon povolání včetně uplatnění v tvůrčí činnosti. Tomuto vymezení odpovídají akreditační standardy, které výrazně zohledňují **zapojení odborníků z praxe do činností a procesů vysoké školy**. V případě profesně zaměřených programů byla novelou zavedena do studijních plánů **povinná odborná praxe** o rozsahu alespoň 12 týdnů u bakalářského a šest týdnů u magisterského studia.

Novela vysokoškolského zákona zároveň vyšla vstříc dlouhodobé společenské poptávce po řešení finanční podpory studentů vysokých škol ve formě **navýšení sociálního stipendia**. Výše stipendia je navázána přímo na sazbu minimální mzdy, v případě růstu minimální mzdy tedy roste i sociální stipendium. Od 1. 1. 2017 platila částka sociálního stipendia 2480 Kč, což činí více než 50% nárůst původní částky, a další navýšení proběhne od 1. 1. 2018. Cílem zvyšování sociálního stipendia je **posílení finanční podpory studentů ze sociálně slabých domácností a snížení nerovností v přístupu ke vzdělání**.

3. 1. 4 Podpora internacionalizace – Režim Student

Režim student: koncept pro usnadnění vízové procedury u vybraných studentů (dále jen „Režim“), byl schválen vlá-

dou České republiky dne 22. 5. 2017 usnesením č. 390. Tímto usnesením bylo uloženo ministrům školství, mládeže a tělovýchovy, zahraničních věcí a vnitra, aby zabezpečili provádění Režimu.

Do 31. 12. 2017 bylo do Režimu na základě splnění podmínek zařazeno **19 vysokých škol**, z toho 16 veřejných a tři soukromé vysoké školy. Režim student byl aplikován na **16 zastupitelských úřadech** České republiky ve **12 zemích**. Tyto zastupitelské úřady jsou konzulárně příslušné celkem pro 36 zemí světa. Celková kapacita Režimu mezi červencem a prosincem 2017, kdy již mohla být využívána zařazenými vysokými školami, byla 2364 uchazečů. Na základě žádostí zařazených vysokých škol bylo v roce 2017 do Režimu zařazeno celkem **413 uchazečů o studium** v České republice.

Celková kapacita Režimu byla využita ze 17,5 %. Využití Režimu se však výrazně lišilo mezi jednotlivými zastupitelskými úřady. Kapacita Režimu na zastupitelském úřadě v **Ghaně**, který je konzulárně příslušný pro dalších osm afrických zemí, byla využita **100%**. Dále byla výrazně vytížena i kapacita zastupitelského úřadu v **Indii (50 %)** a **Nigérii (35 %)**. Naopak slabě byly využity kapacity Režimu v Rusku, Turecku, na Ukrajině, v Uzbekistánu, Kazachstánu, Filipínách a Srbsku.

Přes některé sledované nedostatky z prvního roku fungování je Režim velmi pozitivním a přínosným nástrojem, neboť **pomáhá omezit počty nekvalitních a nepřipravených uchazečů o studium žádajících o víza**, redukuje také počty vízových spekulantů.

Zavedení Režimu sledovalo několik hlavních cílů, k jejichž dosažení již první rok jeho fungování přispěl. Režim měl zefektivnit průběh řízení o žádostech o pobytová oprávnění za účelem studia, což bylo na základě zpětné vazby ze zastupitelských úřadů přes jisté výhrady splněno. Dále měl Režim omezit případy zneužívání alternativních cest k podání žádosti za jinými než studijními účely a omezit činnost zprostředkovatelů. V tomto ohledu bylo dle zkušeností zastupitelských úřadů dosaženo pokroku. Režim měl také umožnit včasné zahájení studia cizinců, což se podle zhodnocení samotných vysokých škol částečně podařilo. V neposlední řadě měl Režim v oblasti podpory internacionalizace vysokých škol zajistit kvalitní výběr uchazečů a zachovat dobrou pověst českých vysokých škol. Podmínky Režimu jednoznačně přispívají k tomu, aby vysoké školy věnovaly větší pozornost přijímacímu řízení. Kvalitní uchazeči navíc získávají přímější přístup k podání žádosti o vízum a získávají od vysokých škol lepší informace, což podporuje dobrou pověst ČR i našich vysokých škol.

Režim byl v roce 2017 funkční pouze půl roku a dalo by se tak hovořit spíše o pilotní fázi projektu. Přesto přinesl Režim zřetelné pozitivní výsledky a měl by být dále rozvíjen v roce 2018 a dále.

3. 2. Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2017

- ◆ schválení metodických materiálů pro tvorbu a akreditaci studijních programů;
- ◆ tvorba dalších metodických materiálů a předpisů;
- ◆ vytvoření Seznamu hodnotitelů;
- ◆ vedení správních řízení;
- ◆ mezinárodní aktivity Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

Národní akreditační úřad pro vysoké školství vznikl k 1. 9. 2016 nabytím účinnosti zákona č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a nahradil Akreditační komisi jako národní orgán zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání. V průběhu roku 2017 došlo k **nastavení základních procesů Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství** a jeho činnost se plně rozběhla.

V čele Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství stáli v roce 2017 Předseda Rady Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství prof. Ing. Stanislav Labík, CSc., a místopředsedové RNDr. Tomáš Jelínek a JUDr. Ivan Barančík, Ph.D. Patnáctičlenná Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství působící jako jeho výkonný orgán pravidelně zasedala za účasti hostů z řad zástupců orgánů reprezentace vysokých škol a představitelů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Proběhlo jedenáct řádných zasedání a jedno mimořádné zasedání, na kterých **Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství schvalovala své metodické materiály a postupy a rozhodovala ve správních řízeních** tak, jak jí předepisuje zákon o vysokých školách a Statut Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství. Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství také diskutovala o aktuálních otázkách spjatých se zajišťováním kvality vysokoškolského vzdělávání a projednávala věci koncepčního charakteru.

Národní akreditační úřad pro vysoké školství pokračoval v intenzivní práci na **vytvoření koncepce studijních programů v návaznosti na novelu zákona o vysokých školách**. Potřeba zpracovat novou koncepci vznikla ze skutečnosti, že novela zákona o vysokých školách již neumožňuje akreditaci studijních oborů, a tedy ani dřívějších tzv. „dvouoborových studií“ v jejich dosavadní podobě, což se dotýká také studijních programů připravujících učitele. Počátkem roku 2017 Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství schválila Doporučené postupy pro přípravu studijních programů, které vznikly na základě širokých diskusí o koncepci studijních programů bez specializací, se specializacemi, sdruženého studia a učitelských studijních programů.

V oblasti přípravy metodických materiálů a doporučených postupů vyplývajících ze Statutu Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a z potřeby Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství byly v roce 2017 schváleny **klíčové metodické materiály k problematice akreditací**. V prvním čtvrtletí roku Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství usnesením přijala metodické materiály pro akreditaci studijních programů, metodické materiály pro institucionální akreditaci a metodické materiály pro akreditaci oborů habilitačního a jmenovacího řízení. Zmíněné materiály byly připraveny pracovními komisemi složenými z členů Rady NAÚ a externích odborníků a všechny materiály konzultovala Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství s orgány reprezentace vysokých škol. Účelem metodických materiálů pro akreditaci studijních programů, institucionální akreditaci a akreditaci oborů habilitačního a jmenovacího řízení je sloužit jako pomůcka pro vysoké školy, pro něž by měly nastavit legitimní očekávání při posuzování jejich žádostí skrze aplikaci standardů pro akreditace, a také pro hodnotící komise, kde mají přispívat k zajištění jednotné úrovně posuzování. Tyto materiály nezbytným způsobem rozpracovaly a upřesnily výklad standardů daných Nařízením vlády č. 274/2016 Sb., o standardech ve vysokém školství (dále jen „standardsy pro akreditace“).

Národní akreditační úřad pro vysoké školství zpracoval a **přijal řadu dalších materiálů metodického charakteru**. Požadavky a pravidla pro plnění informační povinnosti vysokých škol dané zákonem o vysokých školách zakotvil v Metodickém materiálu k povinnosti vysokých škol informovat o změnách při uskutečňování akreditovaných

činností. Postupy při posuzování funkčnosti vnitřního systému zajišťování a zhodnocení kvality vysokých škol pak shrnují požadavky na tento systém kladené zákonem o vysokých školách a standardy pro akreditace.

Ve věcech, k nimž Národní akreditační úřad pro vysoké školství podle zákona o vysokých školách vydává stanovisko, Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství rovněž **stanovila doporučené postupy a metody**. Přijala Metodický materiál pro přípravu a hodnocení žádosti o vydání stanoviska k typu vysoké školy a Metodický materiál k posuzování žádosti mimoevropských vysokých škol o povolení uskutečňovat vzdělávací činnost v České republice. Metodické materiály pro přípravu a hodnocení žádosti o udělení státního souhlasu připravil Národní akreditační úřad pro vysoké školství společně s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

V průběhu akreditačních procesů v roce 2017 vyšla najevo potřeba vyjasnit konkrétní otázky a blíže specifikovat některé požadavky vyplývající z metodických materiálů. Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství tyto otázky podrobně diskutovala na svých zasedáních a přijala řadu doplňujících usnesení v tomto směru.

Z hlediska **vnitřních předpisů upravujících činnost Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství** byl schválen Jednací řád hodnotících komisí a Zásady pro výkon kontroly dodržování právních předpisů při uskutečňování akreditovaných činností vysokých škol, kterou Národní akreditační úřad pro vysoké školství vykonává podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád). Rovněž byl zpracován Etický kodex zahrnující etické standardy kladené na osoby zapojené do činnosti Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

V návaznosti na přípravu vytvoření Seznamu hodnotitelů započatou již v roce 2016 Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství ze začátku roku 2017 projednala a schválila osoby vybrané k zařazení do Seznamu hodnotitelů, čímž byl Seznam hodnotitelů ustaven. V průběhu roku Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství vyhlásila tři výzvy pro předkládání návrhů osob k zařazení do Seznamu hodnotitelů, na jejichž základě byl Seznam hodnotitelů doplňován a rozšiřován o další zapsané osoby v jednotlivých oblastech vzdělávání. Při doplňování Seznamu hodnotitelů Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství spolupracovala s orgány reprezentace vysokých škol a komunikovala i s řadou dalších institucí, které mohou hodnotitele navrhnout. **Na konci roku 2017 bylo v Seznamu hodnotitelů zapsáno 1 191 osob** (jelikož některé osoby byly zapsány do více oblastí vzdělávání, celkový počet hodnotitelů ve všech oblastech dohromady činil 1 482). Několik osob bylo ze Seznamu hodnotitelů na vlastní žádost v souladu se Statutem Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství vyřazeno.

Národní akreditační úřad pro vysoké školství se též věnoval proškolení osob zařazených do Seznamu hodnotitelů. Konalo se 18 školení, z toho 12 bylo zaměřeno na posuzování studijních programů a šest na institucionální akreditaci. Hodnotitelé byli podrobně seznámeni s legislativním rámcem akreditačních procesů, s postupy a náležitostmi posuzování i s aplikací standardů pro akreditace. Pro studenty Národní akreditační úřad pro vysoké školství zorganizoval sérii zvláštních školení zohledňujících specifika posuzování studijních programů z pohledu studentů. Z osob zapsaných do Seznamu hodnotitelů byly následně sestavovány zpravidla sedmičlenné hodnotící komise pro posouzení věcí vedených Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství ve správním řízení.

Národní akreditační úřad pro vysoké školství **dokončil většinu správních řízení ve věci akreditací, která mu byla postoupena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy**, jež po nabytí účinnosti novely zákona o vysokých školách již nemělo kompetenci v nich rozhodnout. U řízení o akreditaci, jejichž předmět byl v souladu s novelou zákona o vysokých školách (tedy akreditace studijních programů nedělicích se na studijní obory, oborů habilitačního a jmenovacího řízení a řízení k omezení akreditace studijních programů), si Národní akreditační úřad pro vys-

ké školství vyžádal doplnění podkladů tak, aby byly uvedeny do souladu s platnou právní úpravou, a aby byl zřejmý aktuální skutkový stav. Následně podklady věcně posoudil a většinu řízení dokončil. Jelikož průběh některých řízení neumožnil v nich do konce roku 2017 rozhodnout, k dokončení všech správních řízení předaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dojde až v roce 2018.

V roce 2017 Národní akreditační úřad pro vysoké školství **obdržel tři žádosti o institucionální akreditaci, 152 žádostí o akreditaci studijního programu, 11 žádostí o akreditaci studijního programu pro uskutečňování ve spolupráci s další právnickou osobou podle § 81 zákona o vysokých školách a sedm žádostí o akreditaci oboru habilitačního a jmenovacího řízení.** V uvedeném období také u šesti studijních programů zahájil řízení ke zrušení omezení akreditace studijního programu a z moci úřední zahájil řízení o zavedení nápravných opatření, konkrétně omezení akreditace studijních programů, rovněž u šesti studijních programů. Dále Národní akreditační úřad pro vysoké školství přijal jednu žádost o stanovisko k určení typu vysoké školy.

V řízeních o udělení státního souhlasu s působením jako soukromá vysoká škola a o udělení tuzemského povolení působit jako mimoevropská zahraniční vysoká škola, resp. tuzemského oprávnění působit jako pobočka mimoevropské zahraniční vysoké školy, ve kterých rozhoduje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Národní akreditační úřad pro vysoké školství působil v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Poskytl **dvě stanoviska k žádostem o udělení státního souhlasu s působením jako soukromá vysoká škola**, které byly podány ještě před nabytím účinnosti novely zákona o vysokých školách, a **jedno stanovisko k žádosti o udělení tuzemského oprávnění působit jako pobočka mimoevropské zahraniční vysoké školy.**

Zákon o vysokých školách zmocňuje Národní akreditační úřad pro vysoké školství k výkonu kontroly dodržování právních předpisů při uskutečňování akreditovaných činností na vysokých školách a k provádění vnějšího hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysokých škol. V roce 2017 Rada Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství **stanovila plán kontrol na následující rok zahrnující šest vysokých škol.** Zahájení kontrolní činnosti a vnějších hodnocení se tak předpokládá v roce 2018.

Součástí Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství je pětičlenná Přezkumná komise, které zákon o vysokých školách dává pravomoc rozhodovat o odvoláních proti rozhodnutím Rady Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství ve správních řízeních vedených v prvním stupni. **V roce 2017 se konalo jedno zasedání Přezkumné komise**, na němž projednala a schválila svůj Jednací řád a projednala jedno odvolání proti usnesení Rady Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství.

V oblasti mezinárodních aktivit se Národní akreditační úřad pro vysoké školství stal **přidruženým členem European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)**, která je hlavní asociací akreditačních agentur v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání. O plné členství v této organizaci je možné žádat až po několikaleté činnosti Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a podmínkou pro přijetí do ENQA je úspěšné absolvování vnějšího hodnocení souladu činnosti Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství se Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Pro kladný výsledek vnějšího hodnocení je zejména nezbytné, aby Národní akreditační úřad pro vysoké školství uskutečňoval procesy vnějšího zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání podle principů standardů ESG a aby měl nastavený a rozběhnutý funkční systém pravidelného vnitřního hodnocení vlastní činnosti. Národní akreditační úřad pro vysoké školství byl v roce 2017 nadále **členem Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agen-**

cies in Higher Education (CEENQA), která sdružuje akreditační agentury ve středo- a východoevropském regionu a je cennou platformou pro vzájemné sdílení zkušeností a dobré praxe. Pracovnice kanceláře Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství byla v uplynulém roce zvolena do výkonného výboru asociace na druhé funkční období. Zástupci Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství se zúčastnili valných shromáždění sdružení ENQA a CEENQA i mezinárodních odborných seminářů zaměřených na problematiku zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání, jako např. European Quality Assurance Forum (EQAF).

V souladu se zákonem o vysokých školách Národní akreditační úřad pro vysoké školství **zpracoval první roční zprávu o své činnosti za období 1. 9. 2016 – 31. 8. 2017**, která obsahuje mimo jiné podrobné údaje o Seznamu hodnotitelů a správních řízeních vedených Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství v uvedeném období.

4

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Vzdělávání v roce 2017 v číslech – statistický přehled

4. 1. Úvod

Ve školním/akademickém roce 2017/18 opět nedošlo ve struktuře vzdělávacího systému České republiky k žádným podstatným změnám. Všechny stupně vzdělávací soustavy zůstaly zachovány a počty dětí, žáků a studentů byly tradičně primárně závislé na demografickém vývoji příslušných věkových skupin.

V předškolním vzdělávání bylo ve školním roce 2017/18 celkem 366 391 dětí, z toho většina v mateřských školách (99,0 %, 362 756 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (3 407 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (228 dětí).

V základním vzdělávání se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 95,7 % žáků na základních školách – 926 108 žáků (z toho na 1. stupni základních škol 575 699 žáků a na 2. stupni základních škol 350 409 žáků). Přibližně 8,2 tis. žáků z 5., resp. 2,2 tis. žáků ze 7. ročníku základní školy přešlo před zahájením školního roku do oborů víceletých gymnázií a konzervatoří. Celkem 4,3 % žáků plnilo povinnou školní docházku ve víceletých oborech gymnázií a konzervatoří (41 609 žáků, z toho 4 740 žáků v 1.–2. ročníku šestiletých gymnázií, 36 520 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých gymnázií a 349 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých konzervatoří). Zbylí žáci (0,01 %) navštěvovali kurzy k získání základního vzdělání (101 žáků).

Ve středním vzdělávání ve školním roce 2017/18 bylo 358 916 žáků, z toho 85 481 v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem a 270 823 žáků v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou. Mezi žáky úrovně středního vzdělávání nezapočítáváme žáky plnící povinnou školní docházku v nižším stupni víceletých gymnázií.

V oborech víceletých gymnázií (v ročnících odpovídajících střednímu vzdělávání) se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 39 955 žáků. U oborů víceletých gymnázií se jako nově přijatí označují žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího střednímu vzdělávání, tedy 3. ročníku šestiletých a 5. ročníku osmiletých gymnázií.

Tabulka 2: Souhrn ČR – nově přijatí, děti/žáci/studenti a absolventi ve školním/akademickém roce 2017/18 – podle úrovně vzdělávání

Komentáře:

Údaje za školní rok 2017/18, studenti k 31. 12. 2017, poprvé zapsaní a absolventi za celý kalendářní rok – stav matriky k 20. 1. 2018.

- 1) Studenti vysokých škol ve fyzických osobách.*
- 2) Kurzy k získání základního vzdělání jsou realizovány v základních a středních školách.*
- 3) U vysokých škol údaj znamená počet poprvé zapsaných. Do celkového počtu se započítávají pouze poprvé zapsaní (počet prvních zapsání) na VŠ do bakalářských a 4–6letých magisterských studijních programů.*
- 4) U distančního a kombinovaného studia včetně studentů na studijních pobytech.*
- 5) Jako nově přijatí jsou u vyššího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří označeni žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího vyššímu stupni (3. ročník oborů 6letých gymnázií, 5. ročník oborů 8letých gymnázií a konzervatoří).*

Zdroj: Databáze MŠMT

Úroveň vzdělávání		Nové přijetí ³⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2016/17		
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání	
			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Celkem		-	-	-	-	-	-	-	-	-
Předškolní vzdělávání		-	-	x	366 391	366 391	x	108 079	108 079	x
v tom	mateřské školy	116 062	116 062	x	362 756	362 756	x	108 079	108 079	x
	přípravné třídy ZŠ	.	.	x	3 407	3 407	x	x	x	x
	přípravný stupeň ZŠ speciální	.	.	x	228	228	x	x	x	x
Základní vzdělávání		111 841	111 841	x	967 818	967 723	95	91 307	91 307	x
v tom	základní školy - 1. stupeň	111 841	111 841	x	575 699	575 699	x	.	.	x
	základní školy - 2. stupeň	.	.	x	350 409	350 409	x	80 803	80 803	x
	obory 6letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	4 740	4 740	x	2 239	2 239	x
	obory 8letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	36 520	36 520	x	8 182	8 182	x
	obory 8letých konzervatoří (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	349	349	x	83	83	x
	kurzy k získání základního vzdělání ²⁾	x	x	x	101	6	95	x	x	x
Střední vzdělávání celkem		101 432	99 739	1 693	358 916	351 406	7 510	73 565	72 072	1 493
střední vzdělávání		1 098	1 082	16	2 612	2 579	33	614	604	10
střední vzdělávání s výučním listem		29 719	29 257	462	85 481	83 763	1 718	21 354	20 739	615
střední vzdělávání s maturitní zkouškou		70 615	69 400	1 215	270 823	265 064	5 759	51 597	50 729	868
v tom	obory gymnázií	22 417	22 375	42	88 294	87 947	347	20 466	20 403	63
	4leté	11 996	11 954	42	48 339	47 992	347	10 986	10 923	63
	6leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ⁵⁾	2 239	2 239	-	8 216	8 216	-	1 924	1 924	-
	8leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ⁵⁾	8 182	8 182	-	31 739	31 739	-	7 556	7 556	-
	ostatní obory bez gymnázií	48 198	47 025	1 173	182 529	177 117	5 412	31 131	30 326	805
Nástavbové a zkrácené studium		11 343	6 311	5 032	21 359	10 352	11 007	5 037	2 291	2 746
	nástavbové studium	8 060	5 110	2 950	16 486	9 084	7 402	2 724	1 645	1 079
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	1 626	130	1 496	2 917	167	2 750	1 423	81	1 342
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem	1 657	1 071	586	1 956	1 101	855	890	565	325
Vzdělávání v konzervatořích		680	626	54	3 432	3 146	286	367	325	42
	obory 8leté konzervatoře (vyšší ročníky) ⁵⁾	83	83	x	253	253	x	48	48	x
	obory 6-7leté konzervatoře	597	543	54	3 179	2 893	286	319	277	42
Vyšší odborné vzdělávání		7 878	5 131	2 747	19 883	12 901	6 982	5 174	3 683	1 491
Vysokoškolské studium^{1,4)}		53 468	44 929	8 555	299 054	227 783	73 496	72 057	54 748	17 392
z toho v programech	bakalářských	49 799	40 876	8 937	172 365	133 009	40 199	37 118	28 886	8 255
	magisterských	6 088	5 744	344	30 821	29 148	1 677	4 741	4 517	224
	magisterských navazujících	29 676	21 603	8 095	76 001	54 615	21 869	27 883	20 770	7 141
	doktorských	4 118	3 185	933	22 192	12 326	9 902	2 383	610	1 774

Zdroj: Databáze MŠMT

Ve středním vzdělávání se 7510 žáků (tedy pouze 2,1 %) vzdělávalo v jiné než denní formě vzdělávání.

V nástavbovém a zkráceném studiu se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 21 359 žáků, z toho 77,2 % v nástavbovém studiu (16 486). V těchto typech studia jsou nejvíce zastoupeny jiné formy vzdělávání než denní – celkově se v nich vzdělává více než polovina žáků (51,5 %, 11 007 žáků), což nenajdeme na žádné jiné vzdělávací úrovni.

V konzervatořích se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 3 432 žáků – konzervatoře jsou nejméně zastoupeným druhem škol v České republice. Do této úrovně také nejsou započítáni žáci plnící v konzervatořích povinnou školní docházku. Stejně jako v případě středního vzdělávání není výrazně zastoupen segment jiných forem vzdělávání než denní (v jiných formách vzdělávání bylo 286 žáků, tzn. 8,3 %).

Vyšší odborné vzdělávání se v České republice uskutečňuje na vyšších odborných školách, kde se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 19 883 studentů. Na rozdíl od středních škol a konzervatoří se značná část z nich vzdělává v jiné než denní formě vzdělávání (6 982 studentů, což je 35,1 %).

Na vysokých školách v akademickém roce 2017/18 studovalo 299 054 studentů, z nich 172 365 v bakalářských studijních programech, 30 821 v „dlouhých“ magisterských programech, 76 001 v navazujících magisterských programech a 22 192 v doktorských studijních programech. Asi čtvrtina z celkového počtu studentů (24,6 %) realizovala svoje studium v kombinované nebo distanční formě studia (73 496).

Zde je třeba poznamenat, že studenti vysokých škol mohou souběžně studovat programy různých úrovní (např. bakalářský a „dlouhý“ magisterský), což vede k tomu, že součet studentů jednotlivých úrovní nedává celkový počet studentů na vysokých školách.

4.2. Regionální školství v roce 2017

4.2.1 Předškolní vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2017/18 poskytovalo předškolní vzdělávání 5 269 mateřských škol, tj. o 60 škol více než v předchozím školním roce.
- ♦ V mateřských školách se vzdělávalo 362 756 dětí, což představuje nárůst o 103 dětí oproti školnímu roku 2016/17.
- ♦ Mateřské školy vykazaly 33 237 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, tj. o 1 246 žádostí více než v předešlém školním roce.

Předškolní vzdělávání poskytují mateřské školy, mateřské školy při zdravotnických zařízeních, přípravné třídy na základních školách a přípravný stupeň základních škol speciálních a je určeno zpravidla dětem od dvou do šesti let, případně do doby jejich vstupu na základní školu.

Po dvou letech, kdy byl počet mateřských škol stabilizován, došlo k nárůstu o 60 škol, tj. z 5 209 na 5 269. Největších změn doznal zejména počet mateřských škol zřízených privátním sektorem, kde došlo k navýšení počtu škol o 46 (tj. z 340 na 386 škol). Narostl rovněž i počet mateřských škol zřízených obcemi nebo svazkem obcí, a to o 13 (tj. ze 4 730 na 4 743 škol).

Tabulka 3: MŠ – počet škol, tříd, dětí, učitelů a poměrové ukazatele ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Počet škol	5 085	5 158	5 209	5 209	5 269
Počet tříd	15 390	15 729	15 848	15 856	15 969
Počet dětí	363 568	367 603	367 361	362 653	362 756
z toho dívky	175 049	176 574	176 418	174 058	174 333
Počet učitelů (přepočtené počty)	28 583,0	29 283,4	29 513,8	29 629,5	30 303,2
z toho ženy	28 450,7	29 129,7	29 354,1	29 463,2	30 126,5
	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Průměrný počet dětí na školu	71,5	71,3	70,5	69,6	68,8
Průměrný počet dětí na třídu	23,6	23,4	23,2	22,9	22,7
Průměrný počet dětí na úvazek učitele	12,7	12,6	12,4	12,2	12,0

Zdroj: Databáze MŠMT

Počet dětí v mateřských školách meziročně stoupl jen nepatrně, a to o 103 dětí. V porovnání s rokem 2013/14 je to o 812 dětí méně.

Od školního roku 2013/14 klesá průměrný počet dětí na školu, a to ze 71,5 až na současných 68,8 dítěte na školu. Průměrný počet dětí na třídu se ve sledovaném období snížil z 23,6 na 22,7 dítěte na třídu.

Vzestupnou tendenci má přepočtený počet učitelů, který vzrostl z 28 583,0 ve školním roce 2013/14 na 30 303,2 v roce 2017/18.

Průměrný počet dětí na úvazek učitele se ve sledovaném období snížil, a to z 12,7 v roce 2013/14 na 12,0 dítěte na úvazek učitele v letošním školním roce. Stále mírně stoupá počet úvazků mužů – od školního roku 2013/14 vzrostla tato hodnota ze 132,3 na 176,7 v roce 2017/18, což představuje 0,6 % všech úvazků učitelů v mateřských školách.

Z hlediska věkového složení se nejvíce dětí vyskytuje ve skupině tříletých až pětiletých, ale procentuální zastoupení této skupiny ve sledovaném období klesá. V roce 2013/14 to bylo 309 745 dětí, což představovalo 85,2 % všech dětí v mateřských školách, v letošním školním roce klesl počet dětí v této věkové skupině na 296 573 dětí, tj. 81,8 % všech dětí v mateřských školách.

Počínaje školním rokem 2017/18 se zavádí povinné předškolní vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku dosáhnou pěti let. Tato povinnost trvá až do zahájení povinné školní docházky dítěte, netýká se dětí s hlubokým mentálním postižením. Povinné předškolní vzdělávání lze plnit i jiným způsobem než pravidelnou denní docházkou (v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem), a to podle § 34a, odstavce 5 školského zákona. I přes

Tabulka 4: Mateřské školy – děti ve školním roce 2013/14–2017/18 – podle věku

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18 ²⁾
Celkem		363 568	367 603	367 361	362 653	362 756
v tom	mladší 2 let ¹⁾	.	737	932	950	758
	2leté ¹⁾	.	13 962	16 113	18 510	19 325
	mladší 3 let ²⁾	33 141	23 199	25 276	25 269	25 388
	3leté	92 365	92 120	90 640	91 390	91 758
	4leté	106 163	107 065	103 501	100 118	99 914
	5leté	111 217	110 000	109 981	105 869	104 901
	6leté	20 287	20 334	20 695	20 392	20 577
	starší 6 let	395	186	223	155	135

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Od školního roku 2014/15 jsou nově sledovány děti dvouleté a mladší dvou let.

²⁾ Děti mladší tří let jsou děti pro školní rok 2017/18 narozené 1. 9. 2014 až 31. 12. 2014.

zavedení výše uvedené povinnosti počet pětiletých dětí ve sledovaném období klesá, a to ze 111 217 dětí (30,6 % z celkového počtu dětí v mateřských školách) v roce 2013/14, přes 105 869 dětí (29,2 %) v roce 2016/17, až po 104 901 dětí (28,9 %) v letošním školním roce.

Počet tříletých dětí se oproti loňskému roku zvýšil, a to z 91 390 na 91 758 dětí, což představuje nepatrný nárůst podílu této věkové skupiny z 25,2 % na 25,3 % z celkového počtu dětí v mateřských školách.

Procentuální zastoupení šestiletých a starších dětí navštěvující mateřskou školu (děti, které by již měly navštěvovat základní školu, jedná se tedy o děti s odloženou povinnou školní docházkou) se v posledních třech letech ustálilo na 5,7 %, jedná se o 20 712 dětí ve školním roce 2017/18.

Pokud má mateřská škola dostatečný počet volných míst, mohou do ní docházet také děti mladší tří let. Tato skupina zaznamenala ve sledovaném období největší nárůst. Od školního roku 2013/14, kdy v této věkové kategorii bylo 33 141 dětí (9,1 % z celkového počtu dětí v mateřských školách) až po 45 471 dětí ve školním roce 2017/18, což představuje již 12,5 % z celkového počtu dětí v mateřských školách. **V této věkové skupině se počet dětí od roku 2013/14 zvýšil celkově o 12 330 dětí.** Od školního roku 2014/15 jsou samostatně sledovány i děti dvouleté a mladší dvou let. Dvouletých dětí, které k 1. 9. 2017 nedovršily třetí rok, je 19 325, tj. 42,5 % všech dětí mladších tří let. Je to o 815 dětí více oproti roku 2016/17, kdy těchto dětí bylo 18 510 (tj. 41,4 % všech dětí mladších tří let). Děti, které k tomuto datu nedovršily dva roky, je 758 (1,7 % všech dětí mladších tří let), a těch, které se narodily v období

od 1. 9. 2014 do 31. 12. 2014 je 25 388 (55,8 %). Ve školním roce 2016/17 dětí z poslední jmenované skupiny bylo 25 269, což představovalo 56,5 % všech dětí mladších tří let.

Od roku 2013/14, kdy bylo evidováno 60 281 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, měl počet těchto žádostí klesající tendenci až do školního roku 2016/17, kdy bylo podáno 31 991 výše uvedených žádostí. **Pro tento školní rok byl zaznamenán nárůst o 1 246 žádostí, jimž nebylo vyhověno, na celkem 33 237 nevyřízených žádostí** (nejedná se o počet nepřijatých dětí, neboť zákonní zástupci dětí mohou podat neomezený počet přihlášek do MŠ).

Předškolní vzdělávání se uskutečňuje rovněž v přípravných třídách základních škol. Ty jsou určeny dětem v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, a kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Přípravné třídy zřizuje obec, svazek obcí nebo kraj a od školního roku 2015/16 i církev.

Počet základních škol, ve kterých jsou přípravné třídy zřízeny, poprvé ve sledovaném období klesl, a to o 11,9 %, tj. z 295 na 260 škol. Rovněž se značně snížil i počet přípravných tříd, a to z 345 na 286 tříd, což představuje pokles o 17,1 %. **Došlo i k významnému poklesu počtu dětí v přípravných třídách, a to o 25,4 %, tj. o 1 162 dětí.**

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách od roku 2013/14 kleslo ze 42,5 % až na 35,8 % ve školním roce 2017/18.

Přípravný stupeň základní školy speciální připravuje děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let, a to i v průběhu školního roku, a na přípravném stupni setrvává až do zahájení povinné školní docházky, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři školní roky.

Po nárůstu počtu základních škol speciálních s přípravným stupněm z 51 škol v roce 2013/14 na 62 škol ve školním roce 2015/16 klesl v loňském školním roce počet těchto škol na 53. V letošním školním roce došlo ke snížení počtu základních škol speciálních s přípravným stupněm na 50 škol. Naopak mírně stoupl počet tříd přípravného stupně, a to z 32 na 34 tříd. Počet dětí se snížil z 231 v roce 2016/17 na 228 v letošním školním roce.

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách se pohybuje od 33,7 % v roce 2013/14 přes 32,9 % v roce 2016/17 až po současných 34,2 %.

4.2.2 Základní vzdělávání

- ◆ Ve školním roce 2017/18 poskytovalo základní vzdělávání 4 155 základních škol, což je o 15 škol více než v předchozím školním roce.
- ◆ Na základních školách se vzdělávalo 926 108 žáků, jedná se o nárůst o 19 920 žáků oproti školnímu roku 2016/17.
- ◆ Počet žáků 1. stupně se meziročně zvýšil o 6 733 žáků, a to na 575 699 žáků.
- ◆ Počet žáků 2. stupně meziročně vzrostl o 13 187 žáků, a to na 350 409 žáků.
- ◆ Počet žáků plnících povinnou školní docházku na nižším stupni víceletých gymnázií stoupl na 41 260, což je o 280 žáků více než ve školním roce 2016/17. Na nižším stupni osmiletého vzdělávání na konzervatoři se v roce 2017/18 vzdělávalo 349 žáků, což představuje meziroční nárůst o 20 žáků.

Tabulka 5: Přípravné třídy a přípravný stupeň – počet škol, tříd, dětí ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Přípravné třídy					
Počet škol	235	246	286	295	260
Počet tříd	277	300	344	345	286
Počet dětí	3 520	3 819	4 514	4 569	3 407
z toho dívky	1 497	1 573	1 800	1 760	1 219
Přípravný stupeň					
Počet škol	51	55	62	53	50
Počet tříd	41	44	45	32	34
Počet dětí	264	268	262	231	228
z toho dívky	89	87	86	76	78

Zdroj: Databáze MŠMT

Ve školním roce 2017/18 došlo k nárůstu počtu základních škol, a to o 15 škol. **Průměrná velikost školy se ve sledovaném období zvětšila z 202,1 žáka v roce 2013/14 na 222,9 ve školním roce 2017/18.** Ve třídě se průměrně vzdělávalo 20,1 žáka, tj. stejně jako v minulém školním roce. V roce 2017/18 se zvýšil přepočtený počet učitelů na 63 004,8, tj. o 1 369,9 více než ve školním roce 2016/17.

Průměrná velikost školy na 1. stupni se zvětšila ze 124,2 žáka v roce 2013/14 na 139,1 ve školním roce 2017/18. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 20,1 žáka, což představuje meziroční pokles o 0,1 žáka. Zvýšil se i přepočtený počet učitelů, a to na 32 452,3 učitele, což je o 624,4 více než v předchozím školním roce.

Počet škol s 2. stupněm se ve sledovaném období opět zvýšil. V roce 2016/17 existovalo 2 719 škol, v roce 2017/18 stoupl počet na 2 729 škol. Počet žáků navštěvujících 2. stupeň základních škol má od roku 2013/14 vzestupnou tendenci a stoupl meziročně o 13 187 žáků na celkových 350 409 žáků. Průměrná velikost školy na 2. stupni se zvětšila ze 118,9 žáka v roce 2013/14 na 128,4 žáka ve školním roce 2017/18. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 20,1 žáka, což představuje meziroční nárůst o 0,1 žáka. Přepočtený počet učitelů ve školním roce 2017/18 vzrostl, a to na 30 552,5 učitele, což je o 745,5 více než v předchozím školním roce.

Ve školním roce 2017/18 bylo do 1. ročníku základních škol přijato celkem 111 841 žáků, což je o 5 357 žáků méně než v předchozím roce a o 1 068 žáků více než v roce 2013/2014.

Ve věku šesti let nastoupilo povinnou školní docházku 86 426 žáků, to je v porovnání s rokem 2016/17 o 5 094 méně, oproti roku 2013/14 o 1 859 méně. V roce 2013/2014 představovali šestiletí žáci 79,7 % nově přijatých žáků, v roce 2014/15 to bylo již 80,0 %, v posledních dvou letech toto zastoupení kleslo až na současných 77,3 %.

Žáků starších šesti let (jedná se o žáky, kteří nastoupili po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo cel-

Tabulka 6: Základní školy – počet škol, tříd, žáků a učitelů ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
1. stupeň					
Počet škol	4 074	4 085	4 098	4 125	4 139
Počet tříd	25 764	26 663	27 465	28 222	28 624
Počet žáků	505 983	529 604	551 428	568 966	575 699
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	29 025,1	29 888,3	30 829,0	31 827,9	32 452,3
2. stupeň					
Počet škol	2 705	2 707	2 710	2 719	2 729
Počet tříd	16 570	16 596	16 626	16 894	17 399
Počet žáků	321 671	324 533	328 823	337 222	350 409
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	29 244,0	29 240,4	29 391,7	29 807,0	30 552,5
ZŠ celkem					
Počet škol	4 095	4 106	4 115	4 140	4 155
Počet tříd	42 334	43 259	44 091	45 116	46 023
Počet žáků	827 654	854 137	880 251	906 188	926 108
Počet učitelů (přepočtení na plné úvazky)	58 269,1	59 128,7	60 220,7	61 634,9	63 004,8

Zdroj: Databáze MŠMT

kem 24 734, to je o 226 méně než v předchozím roce a o 3 019 více než v roce 2013/14. Procentuální zastoupení této věkové skupiny stoupl o 19,3 % ve školním roce 2014/15 na současných 22,1 %.

Skupina žáků mladších šesti let představovala v prvních dvou letech sledovaného období 0,7 % z nově přijatých, což bylo v absolutním čísle 773 žáků v roce 2013/14 a 820 žáků v roce 2014/15. V posledních třech školních letech zůstává tato věková kategorie zastoupena 0,6 %, což je v letošním roce 681 žáků.

Specifickou oblastí základního vzdělávání je předčasné ukončení školní docházky do základní školy před dosažením základního vzdělání. Data za ukončení školní docházky jsou vykazována za rok zpětně. V roce 2016/17 předčasně ukončilo školní docházku 4 021 žáků, což je 5,0 % všech odchodů ze základní školy, v roce předchozím to bylo 3 967 žáků, tj. rovněž 5,0 %. Procentuální zastoupení žáků předčasně ukončujících základní školu v 8. ročníku v celkovém počtu žáků, kteří předčasně ukončili školní docházku, se ve sledovaném období snížilo z 82,8 % (3 821 žáků) v roce 2013/14 na 80,5 % v roce 2015/16 (3 192 žáků). Ve školním roce 2016/17 tato hodnota činí 80,6 %, tj. 3 241 žáků. Podíl žáků, kteří základní školu předčasně opustili v 1.–7. ročníku, na počtu všech žáků, kteří předčasně ukončili školní docházku, za poslední čtyři školní roky vzrostl, a to ze 17,2 % (658 žáků) v roce 2013/14 na 19,5 % (775 žáků)

Tabulka 7: Základní školy – počet nově přijatých do 1. ročníku a počet žáků, kteří ukončili školní docházku ve školním roce 2013/14–2017/18

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Nově přijatí do 1. ročníku základní školy		110 773	117 374	116 727	117 198	111 841
v tom	mladší 6 let	773	820	757	718	681
	6letí	88 285	93 855	91 953	91 520	86 426
	starší 6 let	21 715	22 699	24 017	24 960	24 734
Žáci, kteří ukončili školní docházku¹⁾		78 946	79 515	79 481	80 803	.
v tom	1.-7. ročník ¹⁾	658	686	775	780	.
	8. ročník	3 163	3 113	3 192	3 241	.
	9.-10. ročník	75 125	75 716	75 429	76 627	.

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Bez žáků, kteří odešli do víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří.

v roce 2015/16. Ve školním roce 2016/17 dosahuje tento podíl 19,4 % (780 žáků). Do těchto údajů se nezapočítávají žáci, kteří odešli do víceletých gymnázií a osmiletých oborů konzervatoří.

Pro ty, kteří nemají ukončené základní vzdělání, základní a střední školy organizují kurzy pro získání základního vzdělání. Počet žáků v těchto kurzech se stále snižuje, a to z 374 ve školním roce 2013/14 až na 144 účastníků ve školním roce 2016/17. V letošním školním roce se těchto kurzů účastnilo 202 žáků.

4.2.3 Střední školy

- ♦ Ve školním roce 2017/18 se v 1 308 středních školách vzdělávalo 421 535 žáků.
- ♦ V oborech zakončených maturitní zkouškou se nacházelo 78,6 %, v oborech zakončených výučním listem 20,7 % a v oborech středního vzdělávání 0,6 % žáků středních škol.
- ♦ Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina žáků středních škol.
- ♦ V nástavbovém studiu ve školním roce 2017/18 bylo celkem 16 486 žáků.

Středoškolské vzdělávání je v českém vzdělávacím systému poskytováno středními školami všeobecného nebo odborného charakteru a žáci mohou jeho úspěšným absolvováním získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou** či **střední vzdělání s výučním listem**.

Všeobecně zaměřené vzdělání zakončené maturitní zkouškou poskytují **obory gymnázií, včetně oborů gymnázií se sportovní přípravou a dvojjazyčných gymnázií, a obory lyceí**. Školy vyučující obory gymnázií se zaměřují na poskytování širokého všeobecného vzdělání. Školy vyučující obory lyceí též poskytují především všeobecně zaměřené vzdělávání, avšak současně je část výuky věnována odbornému vzdělávání, a to podle zaměření (technické, ekonomické, pedagogické, zdravotnické nebo přírodovědné, dále existuje kombinované lyceum a vojenské lyceum). Podíl všeobecně vzdělávací složky je však vždy vyšší než podíl odborné profilace. V gymnaziálních oborech činí délka vzdělávání čtyři, šest a osm let, v oborech lyceí činí délka vzdělávání čtyři roky.

Střední vzdělávání odborného zaměření představuje v českém vzdělávacím systému nejvýraznější vzdělávací proud na úrovni středního vzdělávání. Přípravuje mladé lidi nejen pro přímý vstup na trh práce, ale zároveň v případě oborů ukončených maturitní zkouškou i pro další studium na vyšších odborných či vysokých školách. Na středních školách zaměřených na vzdělávání v oborech odborného vzdělání mohou žáci získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem**.

Střední vzdělávání s výučním listem je žákům poskytováno zejména ve tříletých, méně často ve dvouletých oborech odborného vzdělání, kde velký podíl vzdělávací složky náleží praktickému vyučování a výcviku. V případě, že žáci úspěšně dokončí obory středního vzdělávání s výučním listem, mohou rovněž získat maturitní zkoušku, a to prostřednictvím dvouletého **nástavbového studia**, což jim umožňuje pokračovat ve studiu na terciární úrovni vzdělávání.

Pro ty žáky, kteří již absolvovali střední vzdělávání s maturitní zkouškou a chtějí získat vzdělání v jiném oboru, je určeno **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou**, pro uchazeče, kteří již získali střední vzdělání s výučním listem nebo s maturitní zkouškou, je určeno **zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem**.

Školy zaměřené na poskytování odborného středního vzdělávání nabízejí absolventům základních škol také **střední vzdělávání**. Tento druh vzdělávání je určen zejména pro žáky se středně těžkým stupněm mentálního postižení (případně s lehkým mentálním postižením v kombinaci s dalším zdravotním postižením), kteří ukončili povinnou školní docházku. Umožňuje žákům doplnit si a rozšířit všeobecné vzdělání a získat základní pracovní dovednosti, návyky a pracovní postupy potřebné v každodenním i v budoucím pracovním životě. Poskytuje základy odborného vzdělání a manuálních dovedností v oboru dle zaměření přípravy a vedoucích k profesnímu uplatnění.

V rámci odborného vzdělávání školy nabízejí i další možnosti vzdělávání – např. studium jednotlivých předmětů a rekvalifikační kurzy. Střední vzdělání lze také získat po předložení souboru osvědčení o získání profesní kvalifikace (dříve dílčí kvalifikace), definovaného dle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v Národní soustavě kvalifikací. Tato osvědčení nahrazují předchozí vzdělávání a umožňují složit závěrečnou nebo maturitní zkoušku.

Jednotná přijímací zkouška v rámci 1. kola přijímacího řízení do 1. ročníku středního vzdělávání pro školní rok 2017/2018 se v celostátním měřítku konala v dubnu 2017 poprvé. Výrobou zkušební dokumentace, organizací, administrací a vyhodnocením testů jednotné zkoušky je pověřeno Centrum. Každý uchazeč o vzdělávání ve střední škole může podat v 1. kole nejvýše dvě přihlášky do oborů vzdělání bez talentové zkoušky. U oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou (výjimkou jsou obory skupiny 82 Umění a užité umění a zkrácené studium) musí uchazeč v rámci kritérií hodnocení povinně konat jednotnou zkoušku, tj. písemný test z českého jazyka a literatury a z matematiky.

Tabulka 8: Střední školy, počet podaných přihlášek, přijetí v denní formě vzdělávání ve školním roce 2017/18 – (1. kolo přijímacího řízení) – podle druhu vzdělávání

Druh vzdělávání		Počet podaných přihlášek (1. kolo)	Počet přijetí – přijímací řízení (1. kolo)	Úspěšnost při přijímacím řízení (1. kolo)
Celkem		203 587	144 449	71,0%
v tom	střední vzdělávání	848	788	92,9%
	střední vzdělávání s výučním listem	45 652	40 404	88,5%
	střední vzdělávání s maturitní zkouškou	150 682	97 595	64,8%
	z toho žáci ve věku PŠD hlásící se na víceleté SŠ	37 308	14 336	38,4%
	nástavbové a zkrácené studium	6 405	5 662	88,4%

Zdroj: Databáze MŠMT

Odpovědnost za podání přihlášky nebo přihlášek má zákonný zástupce žáka, případně žák sám, pokud je zletilý. Žák nebo jeho zákonný zástupce na přihlášce uvádí také jeden ze dvou termínů stanovených ředitelem školy pro konání školní přijímací zkoušky, je-li tato zkouška z rozhodnutí ředitele školy součástí přijímacího řízení.

Ve školním roce 2017/18 bylo podáno v denní formě vzdělávání v 1. kole 203 587 přihlášek. Počet přijetí, tedy kladně vyřízených žádostí, dosáhl v 1. kole 144 449. Úspěšnost při přijímacím řízení v 1. kole tak představovala 71,0 %. Více než dvě třetiny přihlášek byly podány na školy poskytující střední vzdělávání s maturitní zkouškou, které zároveň vykazují nejnižší úspěšnost při přijímacím řízení (64,8 %), zejména pokud jde o víceleté obory středních škol (38,4 %). Přijatí uchazeči své rozhodnutí nastoupit potvrzují předáním zápisového lístku škole.

Ve školním roce 2017/18 bylo přijato do 1. ročníku středních škol 114 041 žáků. Vzdělávání ve středních školách je v daném školním roce realizováno na 1 308 školách, účastní se ho 421 535 žáků a počet absolventů v předchozím roce představoval 78 602. Přes 95,6 % žáků se vzdělává v denní formě. Pokud jde o genderový pohled, pak dívky tvořily 47,4 % žáků středních škol. V oborech středního vzdělání ukončených výučním listem činil jejich podíl 34,1 % žáků, v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou byl podíl dívek vyšší a činil 53,9 %, v nástavbovém studiu tvořily dívky 44,3 %.

Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina (34,3 %) žáků středního vzdělávání, v tom téměř 30,7 % v oborech gymnázií a zbývající 3,6 % v oborech lyceí.

Počet žáků vzdělávajících se v oborech gymnázií se ve srovnání s předešlým rokem zvýšil a činil 129 554 žáků, meziroční nárůst činil 0,4 %. V pětiletém sledovaném období pak došlo k nárůstu o 0,8 %. V oborech lyceí se vzdělávalo 15 068 žáků, což představovalo meziroční nárůst o 0,5 %. Pokud jde o genderový pohled, pak v oborech gymnázií se vzdělávalo 57,2 % dívek a v oborech lyceí 64,2 % dívek z celkového počtu zde studujících žáků.

Tabulka 9: Počty škol, žáků, nově přijatých a absolventů středních škol v roce 2017/18 podle druhu vzdělávání včetně zkráceného a nástavbového studia

Druh vzdělávání		Školy ¹⁾			Žáci				Nově přijatí do 1. ročníku			Absolventi za školní rok 2016/17			
		celkem	z toho forma vzdělávání		celkem	z celku dívky	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání		celkem	z celku forma vzdělávání		
			denní	ostatní			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní	
Střední školy – celkem		1 308	1 297	319	421 535	208 057	403 018	18 517	114 041	107 316	6 725	78 602	74 363	4 239	
v tom vzdělávání	střední	146	145	1	2 612	1 237	2 579	33	1 098	1 082	16	614	604	10	
	střední s výučním listem	517	511	40	87 437	29 856	84 864	2 573	31 376	30 328	1 048	22 244	21 304	940	
	z toho zkrácené	58	48	13	1 956	322	1 101	855	1 657	1 071	586	890	565	325	
	střední s mat. zkouškou	1 091	1 083	142	315 000	169 664	306 491	8 509	73 507	70 796	2 711	53 020	50 810	2 210	
	v tom	víceleté	311	311	-	81 215	43 724	81 215	-	11 687	11 687	-	9 480	9 480	-
		4leté	1 038	1 029	120	230 868	123 313	225 109	5 759	60 194	58 979	1 215	42 117	41 249	868
		zkrácené	45	10	37	2 917	2 627	167	2 750	1 626	130	1 496	1 423	81	1 342
nástavbové studium	337	257	197	16 486	7 300	9 084	7 402	8 060	5 110	2 950	2 724	1 645	1 079		

Komentář:

¹⁾ Počet škol celkem není součtem počtů škol podle jednotlivých druhů třídění, protože školy mohou realizovat svou činnost souběžně v různých druzích, formách a oborech vzdělávání.

Zdroj: Databáze MŠMT

Počty nově přijímaných žáků do oborů gymnázií (včetně víceletých oborů) se v roce 2017/18 proti předešlému školnímu roku, kdy bylo do oborů gymnázií nově přijato 23 812 žáků, **mírně snížily**, a to na 23 683, což je o 0,5 % méně než v předešlém školním roce. Ve srovnání s rokem 2013/14 pak došlo k nárůstu o 1,7 %. **Do oborů vzdělání lyceí bylo přijato 3 829 žáků, což je o 2,0 % méně** než v předchozím roce.

V roce 2016/17 **absolvovalo v oborech gymnázií 20 466 žáků** (v předchozím školním roce to bylo 20 279 žáků). Ve srovnání s předchozím rokem tak došlo k 0,9% nárůstu. **V oborech vzdělání lyceí absolvovalo 3 215 žáků**, přičemž počet absolventů těchto oborů vzdělání se ve srovnání s předchozím rokem snížil o 119 absolventů, což představuje téměř 3,6% pokles.

Tabulka 10: Střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru – nově přijatí, žáci a absolventi v letech 2013/14–2017/18

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Nově přijatí celkem		27 059	26 815	27 442	27 720	27 512
z toho dívky		16 056	15 736	16 358	16 586	16 391
v tom	obory gymnázií	23 250	23 019	23 586	23 812	23 683
	z toho dívky	13 626	13 291	13 930	14 069	13 940
	obory lyceí	3 809	3 796	3 856	3 908	3 829
	z toho dívky	2 430	2 445	2 428	2 517	2 451
Žáci celkem		145 318	143 336	143 069	143 987	144 622
z toho dívky		83 939	82 799	82 688	83 416	83 756
v tom	obory gymnázií	128 527	127 666	128 045	128 994	129 554
	z toho dívky	73 327	72 770	73 105	73 809	74 088
	obory lyceí	16 791	15 670	15 024	14 993	15 068
	z toho dívky	10 612	10 029	9 583	9 607	9 668
Absolventi celkem		25 498	24 397	23 613	23 681	.
z toho dívky		15 211	14 720	14 243	14 382	.
v tom	obory gymnázií	21 244	20 591	20 279	20 466	.
	z toho dívky	12 539	12 241	12 104	12 296	.
	obory lyceí	4 254	3 806	3 334	3 215	.
	z toho dívky	2 672	2 479	2 139	2 086	.

Zdroj: Databáze MŠMT

V odborných vzdělávacích oborech středních škol se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 276 913 žáků. Většina žáků – 63,5 % – navštěvovala obory středního vzdělání s maturitní zkouškou, 29,9 % obory středního vzdělání s výučním listem a 0,9 % žáků obory středního vzdělání. Ani ne desetinu (5,6 %) představovali žáci nástavbového studia.

Z hlediska meziročního porovnání došlo k poklesu počtu žáků středního vzdělávání s výučním listem o 3,8 %, za sledované pětileté období pak dokonce k poklesu o 10,3 %. Počty žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou se meziročně zvýšily o 0,2 % a oproti roku 2013/14 se však snížily o 4,0 %. V nástavbovém studiu se vzdělávalo 16 486 žáků, což bylo o 13,1 % méně než v předchozím roce a o 37,7 % méně vzhledem k roku 2013/14.

Tabulka 11: Střední vzdělávání odborného charakteru – nově přijatí, žáci a absolventi v letech 2013/14–2017/18

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Nově přijatí celkem		92 994	90 910	88 635	87 897	86 529
z toho dívky		41 246	40 821	39 138	38 761	38 635
v tom	obory středního vzdělání	993	842	943	1 098	1 098
	z toho dívky	479	381	432	533	532
	obory středního vzdělání s VL	33 129	33 029	32 010	31 112	31 376
	z toho dívky	11 697	12 127	11 519	10 861	11 086
	obory středního vzdělání s MZ	45 829	45 877	45 485	45 825	45 995
	z toho dívky	23 617	23 525	22 925	23 204	23 540
	obory nástavbového studia	13 043	11 162	10 197	9 862	8 060
	z toho dívky	5 453	4 788	4 262	4 163	3 477
Žáci celkem		303 474	292 206	284 038	280 862	276 913
z toho dívky		136 891	132 189	128 187	126 216	124 301
v tom	obory středního vzdělání	1 965	2 040	2 201	2 404	2 612
	z toho dívky	938	929	994	1 117	1 237
	obory středního vzdělání s VL	97 491	94 759	91 841	89 467	87 437
	z toho dívky	32 847	32 481	31 799	30 794	29 856
	obory středního vzdělání s MZ	177 535	172 649	169 559	170 013	170 378
	z toho dívky	91 134	88 479	86 352	86 069	85 908
	obory nástavbového studia	26 483	22 758	20 437	18 978	16 486
	z toho dívky	11 972	10 300	9 042	8 236	7 300
Absolventi celkem		64 578	59 425	54 772	54 921	.
z toho dívky		28 696	26 442	24 359	24 697	.
v tom	obory středního vzdělání	585	583	645	614	.
	z toho dívky	306	282	292	270	.
	obory středního vzdělání s VL	24 689	23 642	22 095	22 244	.
	z toho dívky	8 233	7 811	7 380	7 752	.
	obory středního vzdělání s MZ	34 242	31 662	29 093	29 339	.
	z toho dívky	17 830	16 812	15 418	15 551	.
	obory nástavbového studia	5 062	3 538	2 939	2 724	.
	z toho dívky	2 327	1 537	1 269	1 124	.

Zdroj: Databáze MŠMT

Zastoupení dívek mezi žáky středního vzdělávání odborného charakteru zůstalo ve sledovaném období stabilní. V případě středního vzdělávání s výučním listem se jejich podíl pohyboval okolo 34,1 %, mezi žáky středního vzdělávání s maturitní zkouškou pak podíl dívek přesahoval 50,4 %. V oborech středního vzdělání 47,4 % a v nástavbovém studiu se z celkového počtu žáků vzdělávalo okolo 44,3 % dívek.

Meziročně se mírně zvýšil počet nově přijatých do oborů středního vzdělávání s maturitní zkouškou (o 0,4 %), k nárůstu došlo v případě středního vzdělání s výučním listem (0,8 %), pokles zaznamenalo nástavbové studium (o 10,3 %). V porovnání s rokem 2013/14 se však ve všech případech jednalo o pokles počtu nově přijatých.

Počet absolventů středního vzdělávání odborného charakteru byl ve srovnání s předchozím rokem nižší u středního vzdělávání a u nástavbového studia. Na úrovni oborů středního vzdělávání s maturitní zkouškou došlo meziročně k nárůstu o 0,8 % a oproti roku 2012/13 k poklesu o více než 14 %. V případě středního vzdělávání s výučním listem se počet absolventů zvýšil o 0,7 % a za sledované čtyřleté období poklesl o 9,1 %. Absolventů nástavbového studia bylo ve srovnání s předchozím rokem o celých 7,3 % méně a ve srovnání s rokem 2012/13 jejich počet poklesl o téměř 46,2 %.

Jak je z údajů zřejmé, počet žáků, nově přijatých i absolventů spíše klesal, což je důsledkem demografické situace, kdy neustále ubývalo dětí odpovídajícího věku. A i když nyní začínou do věku 15 let postupně dorůstat děti z populační vlny ze začátku tohoto století, nebyl počet narozených v tomto období ještě tak výrazný, aby způsobil v oblasti středního vzdělávání nějaké zásadnější změny.

4.2.4 Konzervatoře

- ◆ Ve školním roce 2017/18 se v České republice nacházelo celkem 18 škol, ve kterých se vzdělávalo 3 781 žáků.
- ◆ Do prvních ročníků konzervatoří bylo přijato 680 žáků.
- ◆ Obory konzervatoří absolvovalo ve školním roce 2016/17 celkem 367 žáků.

Vzdělávání v konzervatoři rozvíjí znalosti, dovednosti a další schopnosti žáka získané v základním a v základním uměleckém vzdělávání, poskytuje všeobecné vzdělávání a připravuje žáky pro výkon náročných uměleckých nebo umělecko-pedagogických činností v oborech Hudba, Tanec, Zpěv a Dramatické umění.

Na konzervatoři lze dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého (sedmiletého) vzdělávacího programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu, nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři (složením absolutoria po úspěšném ukončení šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu). Do osmiletého oboru Tanec jsou žáci přijímáni ke vzdělávání po pátém ročníku základní školy.

Ve školním roce 2017/18 bylo v České republice celkem 18 škol, které vyučovaly umělecké obory v šestiletém a v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoří.

V uvedených školách se vzdělávalo 3 781 žáků, z toho denní formu vzdělávání navštěvovalo 3 495 žáků. V šestiletém vzdělávacím programu se nacházelo 2 893 žáků, z toho 1 917 dívek, a osmiletý vzdělávací program obor Tanec navštěvovalo celkem 602 žáků, z toho 513 dívek.

Ke vzdělávání na konzervatoři bylo ve školním roce 2017/18 nově přijato do prvního ročníku 680 žáků, z toho do denní formy vzdělávání 626 žáků.

Tabulka 12: Konzervatoře – počet škol, žáků, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Školy celkem	18	18	18	18	18
Žáci celkem	3 690	3 752	3 733	3 795	3 781
z toho dívky	2 285	2 303	2 324	2 387	2 430
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	659	694	639	675	680
z toho dívky	406	418	388	425	444
Absolventi celkem	371	381	333	367	.
z toho dívky	246	245	221	235	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 157,9	1 063,4	1 062,9	1 059,7	1 040,8
z toho ženy	583,5	530,0	537,9	538,6	538,0

Zdroj: Databáze MŠMT

Ve školním roce 2016/17 absolvovalo konzervatoř 367 žáků, z toho v denní formě vzdělávání 325 žáků. Žákům v konzervatořích poskytovalo vzdělání celkem 1 040,8 učitelů, z toho 538,0 žen.

4. 2. 5 Vyšší odborné školy

- ♦ V roce 2017/18 se na 166 vyšších odborných školách vzdělávalo 19 883 studentů.
- ♦ Při přijímacím řízení bylo úspěšných 92,2 % všech uchazečů, kteří se ke studiu na vyšší odbornou školu hlásili.
- ♦ Vyšší odborné školy přijaly do prvních ročníků 7 878 studentů.
- ♦ Ve školním roce 2016/17 opustilo VOŠ 5 174 absolventů.

Vzdělání ve vyšších odborných školách spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání. Studium na VOŠ je určeno absolventům středních škol, kteří se chtějí po maturitě nadále vzdělávat, ale nevyhovuje jim příliš teoreticky zaměřené vzdělávání na vysoké škole, případně se chtějí vzdělávat v oborech, které vysoké školy dosud nenabízí. Vyšší odborné školy rozvíjí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Vyšší odborné školy nabízejí studium ve 3-3,5letých programech oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání v denní formě vzdělávání; vzdělávání v jiných formách vzdělávání (večerní, dálková, distanční, kombinovaná) je nejvýše o 1 rok delší, než je doba vzdělávání v denní formě. Vyšší odborné vzdělávání je ukončeno absolutoriem; po jeho úspěšném dosažení absolvent získá označení „diplomovaný specialista“ („DiS.“).

Tabulka 13: VOŠ – Struktura přihlášených podle skupin oborů ve školním roce 2013/14–2017/18

Skupiny oborů	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Přírodní vědy a nauky	0,4%	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%
Technické vědy a nauky	12,5%	10,7%	11,3%	12,0%	11,0%
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	2,4%	2,0%	1,8%	1,6%	1,3%
Zdravotnictví, lékařské a farmaceut. vědy a nauky	24,5%	27,6%	30,4%	31,0%	34,4%
Humanitní a spol. vědy a nauky	8,7%	8,6%	8,3%	7,8%	7,0%
Ekonomické vědy a nauky	18,0%	15,3%	13,3%	12,8%	10,6%
Právní vědy a nauky	9,3%	10,5%	10,3%	9,3%	7,6%
Pedagogika, učitelství a soc. péče	26,0%	26,7%	25,7%	24,5%	26,7%
Vědy a nauky o kultuře a umění	4,9%	4,6%	4,7%	5,9%	5,5%

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

Jeden uchazeč se může hlásit zároveň na více oborů.

Struktura přihlášených na vyšší odborné školy se během sledovaného pětiletého období výrazně neměnila. Kolísá podíl počtu přihlášených v pedagogických oborech, ve zdravotnických oborech se podíl přihlášených stále zvyšuje, v roce 2017/18 došlo k jeho dalšímu nárůstu (na 34,4 %), a naopak podíl přihlášených v ekonomických oborech stále klesá (na 10,6 % ve školním roce 2017/18). Důvodem zájmu o zdravotnické obory je povinné zvyšování kvalifikace zaměstnanců v uvedených oborech.

Ve školním roce 2017/18 zajišťovalo vyšší odborné vzdělávání 166 VOŠ, z toho 66,3 % škol bylo zřizovaných kraji. Nezanedbatelný podíl tvořily školy privátního sektoru a církevní školy (31,3 % škol).

Ve školním roce 2017/18 se vzdělávalo na vyšších odborných školách 19 883 studentů, tj. o 9,6 % méně než v minulém školním roce 2016/17. Téměř tři čtvrtiny studentů tvořily ženy (72,7 %). V denní formě vzdělávání se nacházelo 12 901 studentů, v ostatních formách vzdělávání (dálkové, distanční a kombinované) 6 982 studentů.

V posledních třech letech počet nově přijatých studentů do prvního ročníku klesá. Ve školním roce 2017/18 bylo přijato 7 878 studentů, což je o 9,3 % méně než ve školním roce 2016/17. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 5 131 studentů a do ostatních forem 2 747 studentů.

Studium ve vyšších odborných školách ukončilo ve školním roce 2016/17 celkem 5 174 studentů (z toho 3 683 v denní formě vzdělávání).

Tabulka 14: VOŠ – Počet škol, studentů, nově přijatých do 1. ročníku, absolventů a učitelů ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Školy celkem	174	174	171	168	166
Studenti celkem	28 332	26 964	24 786	22 002	19 883
z toho ženy	20 305	19 450	18 018	15 934	14 464
Nově přijatí do 1. ročníku celkem	11 805	10 757	9 868	8 684	7 878
z toho ženy	8 408	7 593	7 043	6 109	5 688
Absolventi celkem	6 052	6 035	5 685	5 174	.
z toho ženy	4 507	4 515	4 383	3 970	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 782,5	1 742,5	1 667,3	1 526,3	1 450,3
z toho ženy	1 138,6	1 132,6	1 050,8	1 005,8	945,9

Zdroj: Databáze MŠMT

4. 2. 6 Zařízení ústavní a ochranné výchovy

- ♦ Ve školním roce 2017/18 poskytovalo náhradní rodinnou, ochrannou a preventivně výchovnou péči 209 školských zařízení.
- ♦ V dětských domovech se nacházelo 4 262 dětí, v dětských domovech se školou 696 dětí, ve výchovných ústavech 1 004 dětí a v diagnostických ústavech 383 dětí.

Účelem těchto zařízení je zajišťovat nezletilým osobám zpravidla ve věku 3–18 let výchovu, kterou by za normálních okolností měla zajišťovat rodina. Tato zařízení mohou svým klientům nabízet rovněž vzdělávání.

Děti a mladiství jsou do zařízení ústavní a ochranné výchovy přijímáni na základě rozhodnutí soudu o ústavní výchově nebo ochranné výchově nebo o předběžném opatření a rovněž z iniciativy jejich rodičů či zákonných zástupců.

Síť zařízení ústavní a ochranné výchovy zajišťují diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy. Síť je pak dále doplněna o zařízení preventivně výchovné péče, kterými jsou střediska výchovné péče.

Ve školním roce 2017/18 existovalo v České republice celkem 209 zařízení ústavní a ochranné výchovy (z toho 142 zařízení, tj. 67,9 % tvořily dětské domovy).

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo ve školním roce 2017/18 umístěno celkem 6 345 dětí, z toho většina (67,2 %) v dětských domovech. Počet dětí v uvedených zařízeních, kromě dětských domovů se školou a výchovných ústavů, se snižoval do školního roku 2015/16, ve školním roce 2016/17 mírně vzrostl a v letošním roce 2017/18 došlo k poklesu. Během pěti let však došlo k poklesu dětí v zařízeních ústavní a ochranné výchovy o 3,1 %.

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo umístěno 7,7 % dětí ve věku před zahájením školní docházky, 54,9 % dětí ve věku povinné školní docházky a 37,4 % dětí po ukončení povinné školní docházky.

Tabulka 15: Počty dětí a mládeže ve výchovných zařízeních ve školním roce 2013/14–2017/18

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Výchovná zařízení celkem		219	214	213	211	209
v tom	dětský domov	146	144	144	143	142
	výchovný ústav	29	29	28	27	26
	diagnostický ústav	14	13	13	13	13
	dětský domov se školou	30	28	28	28	28
Děti celkem		6 549	6 495	6 482	6 500	6 345
v tom	dětský domov	4 253	4 314	4 260	4 270	4 262
	výchovný ústav	1 146	1 081	1 089	1 096	1 004
	diagnostický ústav	453	421	392	404	383
	dětský domov se školou	697	679	741	730	696
z toho dívky		2 673	2 664	2 726	2 751	2 675
v tom	dětský domov	1 989	2 002	2 011	2 006	1 987
	výchovný ústav	318	309	340	377	339
	diagnostický ústav	202	195	159	187	160
	dětský domov se školou	164	158	216	181	189

Zdroj: Databáze MŠMT

4. 2. 7 Zařízení zájmového vzdělávání

- ♦ Ve školním roce 2017/18 působilo v České republice 4070 družin, které navštěvovalo 337 192 žáků.
- ♦ 597 školních klubů poskytovalo služby 47 675 žákům.
- ♦ Ve školním roce 2017/18 existovalo 492 základních uměleckých škol a 949 poboček, kam docházelo 251 218 žáků.
- ♦ Ve školním roce 2017/18 existovalo 324 středisek volného času, které navštěvovalo 303 289 účastníků.

Mezi zařízení zájmového vzdělávání pro potřeby výroční zprávy jsme zařadili školní družiny a kluby, základní umělecké školy a střediska volného času.

Hlavním úkolem zařízení poskytujících vzdělávání a výchovu dětí mimo vyučování je rozvoj dovedností, vědomostí a nadání, posílení orientace dětí na hodnotné zájmy a jejich vedení k aktivnímu a smysluplnému využití jejich volného času vůbec. Opomenout nelze ani fakt, že pobyt dítěte v zařízení zájmového vzdělávání může pomoci

Tabulka 16: Počet školních družin a klubů, počet žáků v nich a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Počet školních družin	3 981	4 004	4 020	4 045	4 070
Počet zapsaných žáků	284 177	301 990	317 740	330 094	337 192
Podíl na počtu žáků 1. stupně základních škol	56,2%	57,0%	57,6%	58,0%	58,6%
Počet školních klubů	540	552	572	591	597
Počet zapsaných žáků	44 547	44 873	46 980	47 149	47 675
Podíl na počtu žáků 2. stupně ZŠ a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	12,3%	12,3%	12,7%	12,5%	12,2%

Zdroj: Databáze MŠMT

ci jeho zaměstnaným rodičům. Zájmové vzdělávání je zpravidla realizováno za úplaty, která je však legislativně redukována.

Školní družiny a kluby

Ve školním roce 2017/18 poskytovalo služby 4 070 školních družin, které navštěvovalo 337 192 žáků 1. stupně základních škol (což představuje 58,6 % všech žáků 1. stupně). S rostoucím počtem dětí na 1. stupni základních škol se zvyšoval také zájem o školní družiny. Ve školním roce 2017/18 stoupl počet zapsaných žáků ve školních družinách o více než sedm tisíc ve srovnání se školním rokem 2016/17.

Ve školním roce 2017/18 působilo v České republice 597 školních klubů. V nich bylo zapsáno 47 675 žáků, což představovalo 12,2 % žáků 2. stupně základních škol a nižších stupňů víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří. Ve srovnání se školním rokem 2016/17 se zvýšil počet zapsaných do školních klubů jen nepatrně.

O žáky ve školních družinách a klubech pečovalo ve školním roce 2017/18 celkem 15 837 vychovatelů (fyzických osob) a 3 507 ostatních pedagogických pracovníků (fyzických osob).

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy navazují na tradici Lidových škol umění a poskytují vzdělání v oborech: hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Nejvíce vyhledávané jsou hudební obory.

Výuka probíhá individuálně, skupinově nebo kolektivně. Základní umělecké školy realizují nejen samotné vzdělávání, ale také koncerty, výstavy a vystoupení, výjezdy do zahraničí a další akce. Přípravné studium trvá dva roky. Do I. stupně základního studia jsou přijímány děti ve věku od sedmi let, do II. stupně pak děti od 14 let věku. Základní umělecké školy rovněž poskytují vzdělávání určené dospělým. Pro žáky s mimořádným nadáním je určeno studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin.

Tabulka 17: Počet základních uměleckých škol, počet absolventů a žáků v jednotlivých oborech ve školním roce 2013/14–2017/18

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Počet škol		486	487	488	488	492
Počet poboček		905	915	961	965	949
Počet žáků		242 837	244 349	246 943	248 524	251 218
v tom	v tanečním oboru	26 981	26 768	26 902	26 766	27 184
	ve výtvarném oboru	48 568	48 557	49 034	49 591	50 194
	v literárně-dramatickém oboru	9 452	9 552	9 598	9 750	10 146
	v hudebním oboru	157 836	159 472	161 409	162 417	163 694
z toho dívky		167 822	169 462	171 394	172 744	175 254
v tom	v tanečním oboru	25 284	25 290	25 329	25 304	25 680
	ve výtvarném oboru	35 261	35 822	36 440	37 203	38 055
	v literárně-dramatickém oboru	6 512	6 563	6 589	6 708	6 999
	v hudebním oboru	100 765	101 787	103 036	103 529	104 520
Absolventi za předchozí školní rok		16 357	16 586	17 088	15 464	15 188
z toho dívky		11 459	11 645	12 027	11 217	10 882

Zdroj: databáze MŠMT

Ve školním roce 2017/18 se na 492 základních uměleckých školách a jejich 949 pobočkách vzdělávalo 251 218 žáků, z toho 175 254 dívek (69,8 %). Meziročně se počet žáků zvýšil o 1,1 %.

Od školního roku 2013/14 se zvýšil počet žáků v základních uměleckých školách o téměř 8,4 tisíc žáků, tj. o 3,5 %.

Nejvíce žáků navštěvovalo hudební obory (65,2 % žáků). Ve výtvarných oborech se realizovalo 20,0 %, v tanečních 10,8 % žáků a v literárně-dramatických oborech 4,0 % žáků.

V základním studiu se věnuje nejvyšší podíl žáků hře na klavír (26,3 % žáků), hře na kytaru (12,3 %), hře na zobcovou flétnu (12,9 %) a 7,8 % žáků se věnuje hře na housle.

Žáky v základních uměleckých školách vzdělává 11 637 interních učitelů, tj. 8 454,2 učitele přepočtených na plný úvazek, a 1 040 externích učitelů (291,4 učitele přepočtených na plný úvazek).

Střediska volného času

Ve školním roce 2017/18 existovalo 324 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 303 289 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (89,3 %) a děti (10,7 %). Počet účastníků každoročně roste, během pěti sledovaných let se zvýšil o 12,0 %.

4. 2. 8 Pracovníci v regionálním školství

- ♦ V regionálním školství působilo přibližně 246 tis. zaměstnanců – 173 tis. pedagogů a 73 tis. nepedagogů.
- ♦ Z celkového počtu pedagogických pracovníků bylo více než 135 tis. učitelů a více než 5 tis. učitelů odborného výcviku (včetně řídicích pracovníků).
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda/plat zaměstnanců činila 26 600 Kč, což představuje meziroční nárůst o 1 800 Kč (tj. o 7 %).
- ♦ Průměrná hrubá měsíční mzda/plat učitelů (bez učitelů odborného výcviku) dosáhla hodnoty 31 600 Kč, jedná se o meziroční nárůst o 2 100 Kč (tj. o 7 %).

V regionálním školství bylo v roce 2017 zaměstnáno 246,2 tis. osob. V porovnání s předchozím rokem vzrostl počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané o 7,8 tis. (tj. o 3,3 %). K největšímu absolutnímu i relativnímu meziročnímu nárůstu počtu zaměstnanců došlo v případě základních škol (o 4,9 tis., tj. o 5,8 %) a mateřských škol (zhruba o 1,7 tis., tj. o 4,1 %). Nejvyšší absolutní meziroční pokles počtu zaměstnanců byl zaznamenán v případě vyšších

Tabulka 18: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2013–2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
Regionální školství ¹⁾	229 649,5	231 920,1	235 149,2	238 449,1	246 237,9	131 368,4	131 912,9	132 950,7	133 582,2	135 609,4
Mateřské školy	37 883,7	39 134,3	40 046,6	40 703,8	42 392,5	28 308,5	29 156,6	29 662,5	29 784,8	30 208,6
Základní školy	78 657,6	80 204,2	82 478,4	85 045,6	89 941,2	58 637,3	59 369,9	60 533,2	61 592,4	63 116,9
Střední školy ³⁾	52 310,4	50 871,9	49 823,9	49 090,1	49 161,0	34 124,2	32 971,6	32 219,6	31 689,8	31 729,0
Konzervatoře	1 095,3	1 126,6	1 136,1	1 131,5	1 129,1	905,8	929,7	938,5	933,8	932,0
Vyšší odborné školy	1 790,9	1 733,6	1 675,5	1 561,5	1 458,7	1 348,0	1 308,0	1 262,5	1 174,9	1 095,6

Komentář:

¹⁾ V oblasti regionálního školství se jedná o školy a školská zařízení zřízené MŠMT, obcemi, kraji, včetně církevních soukromých škol; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“); § 109 odst. 3 a odst. 2 zákoníku práce (placení ze státního rozpočtu, včetně ESF, včetně jiné činnosti a ostatních zdrojů). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotním postižením).

²⁾ Učitelé včetně řídicích pracovníků (tj. ředitelů a zástupců ředitele).

³⁾ Včetně středisek praktického vyučování. Bez učitelů odborného výcviku.

Zdroj: Databáze MŠMT

Tabulka 19: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2013–2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
	zaměstnanci					učitelé ²⁾				
Regionální školství ¹⁾	22 736 Kč	23 105 Kč	23 637 Kč	24 814 Kč	26 609 Kč	26 816 Kč	27 261 Kč	27 969 Kč	29 487 Kč	31 632 Kč
Mateřské školy	20 679 Kč	20 966 Kč	21 298 Kč	22 300 Kč	23 852 Kč	23 399 Kč	23 720 Kč	24 108 Kč	25 300 Kč	27 089 Kč
Základní školy	24 399 Kč	24 856 Kč	25 513 Kč	26 842 Kč	28 741 Kč	27 623 Kč	28 152 Kč	29 005 Kč	30 671 Kč	33 040 Kč
Střední školy ³⁾	25 340 Kč	25 832 Kč	26 432 Kč	27 739 Kč	29 680 Kč	28 184 Kč	28 736 Kč	29 568 Kč	31 160 Kč	33 261 Kč
Konzervatoře	25 685 Kč	26 415 Kč	27 444 Kč	28 562 Kč	30 880 Kč	27 119 Kč	27 939 Kč	29 019 Kč	30 310 Kč	32 645 Kč
Vyšší odborné školy	27 171 Kč	27 598 Kč	27 895 Kč	29 263 Kč	31 053 Kč	29 568 Kč	30 152 Kč	30 525 Kč	31 967 Kč	33 960 Kč

Komentář:

¹⁾ V oblasti regionálního školství se jedná o školy a školská zařízení zřizované MŠMT, obcemi, kraji, včetně církevních a soukromých škol; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“); § 109 odst. 3 a odst. 2 zákoníku práce (placení ze státního rozpočtu, včetně ESF, včetně jiné činnosti a ostatních zdrojů). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotním postižením).

²⁾ Učitelé včetně řídicích pracovníků (tj. ředitelů a zástupců ředitele).

³⁾ Včetně středisek praktického vyučování. Bez učitelů odborného výcviku.

Zdroj: Databáze MŠMT

odborných škol (přibližně o 100, tj. o 6,6 %). Za posledních pět let se přepočtený počet zaměstnanců v RgŠ zvýšil o 16,6 tis. osob (tj. o 7,2 %). Počet pedagogických pracovníků se meziročně zvýšil o 6,3 tis. (tj. o 3,8 %) na 173 tis. a počet nepedagogických zaměstnanců meziročně vzrostl o 1,5 tis. (o 2,1 %) na 73,2 tis.

Nejvyšší podíl pedagogických pracovníků v regionálním školství tvoří učitelé (včetně řídicích pracovníků, bez učitelů odborného výcviku) – v roce 2017 jich zde pracovalo 135,6 tis. (tj. 78 % všech pedagogických pracovníků a 55 % všech zaměstnanců v RgŠ). Meziročně se celkový počet úvazků učitelů zvýšil o 2 tis. (tj. o 1,5 %). Téměř polovina všech učitelů působí v základních školách (63,1 tis. v roce 2017), téměř čtvrtina všech učitelů vzdělává ve středních školách (31,7 tis. v roce 2017) a více než pětina všech učitelů působí v mateřských školách (30,2 tis. v roce 2017). Ve vyšších odborných školách vzdělává necelé procento učitelů a nejméně jich působí v konzervatořích (což je dáno nízkým počtem těchto škol). Meziročně došlo k nejvyššímu nárůstu počtu učitelů v případě základních škol (o 1,5 tis., tj. o 2,5 %), naopak největší pokles počtu učitelů byl zaznamenán v případě vyšších odborných škol (o 80, tj. o 6,7 %).

Od 1. 11. 2017 byl učitelům a dalším pedagogickým pracovníkům navýšen základní tarifní plat. V roce 2017 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda/plat (včetně nenárokové složky platu) částky 26 609 Kč v případě zaměstnanců a hodnoty 31 632 Kč v případě učitelů. Z hlediska meziročního srovnání průměrná hrubá měsíční mzda/plat vzrost-

Tabulka 20: Zaměstnanci v regionálním školství podle profesí v letech 2013–2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
	průměrný přepočtený počet					průměrná hrubá měsíční mzda/plat				
Pedagogičtí pracovníci v RgŠ	159 809,3	161 434,7	163 864,1	166 730,2	173 016,6	26 113 Kč	26 500 Kč	27 098 Kč	28 432 Kč	30 268 Kč
Učitelé ¹⁾	131 368,4	131 912,9	132 950,7	133 582,2	135 609,4	26 816 Kč	27 261 Kč	27 969 Kč	29 487 Kč	31 632 Kč
Vychovatelé	13 704,0	13 888,5	14 190,2	14 568,0	14 947,8	23 529 Kč	23 834 Kč	24 230 Kč	25 361 Kč	26 931 Kč
Učitelé odborného výcviku	6 153,9	5 994,0	5 825,5	5 713,9	5 610,6	24 503 Kč	24 961 Kč	25 198 Kč	26 438 Kč	28 181 Kč
Asistenti pedagoga	.	.	.	8 709,1	12 240,6	.	.	.	18 248 Kč	19 721 Kč
Speciální pedagogové ²⁾	.	.	.	1 182,1	1 448,4	.	.	.	30 759 Kč	32 812 Kč
Psychologové ³⁾	.	.	.	986,1	1 111,1	.	.	.	29 741 Kč	31 790 Kč
Trenéři ⁴⁾	169,3	29 166 Kč
Ostatní pedagogové ⁵⁾	8 582,9	9 639,3	10 897,8	1 988,8	1 879,5	20 642 Kč	20 882 Kč	21 223 Kč	28 357 Kč	30 609 Kč
Nepedagogičtí zaměstnanci v RgŠ	69 840,2	70 485,4	71 285,0	71 719,0	73 221,2	15 008 Kč	15 330 Kč	15 682 Kč	16 402 Kč	17 961 Kč

Komentář:

V oblasti regionálního školství se jedná o školy a školská zařízení zřízené MŠMT, obcemi, kraji, včetně církevních a soukromých škol; zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“); § 109 odst. 3 a odst. 2 zákoníku práce (placení ze státního rozpočtu, včetně ESF, včetně jiné činnosti a ostatních zdrojů). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (zdravotním postižením).

Včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP). Včetně řídicích pracovníků (tj. ředitelů a zástupců).

¹⁾ Učitelé s výjimkou učitelů odborného výcviku.

²⁾ Nezapočítávají se učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací.

³⁾ Pouze psychologové podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

⁴⁾ Pouze trenéři podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

⁵⁾ Do roku 2015 včetně patří do této kategorie asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové, trenéři, pedagogové volného času, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně, pedagogové volného času. Od roku 2016 trenéři, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Od roku 2017 pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně.

Zdroj: Databáze MŠMT

la v případě zaměstnanců RgŠ o 7,2 % (tj. o 1 795 Kč) a v případě učitelů RgŠ o 7,3 % (tj. o 2 144 Kč). V 2017 byli nejlépe odměňováni učitelé vyšších odborných škol, středních škol a základních škol, jejichž průměrná hrubá měsíční mzda/plat přesáhla částku 33 tisíc Kč. Učitelé konzervatoří pobírali v roce 2017 průměrnou hrubou měsíční

mzdu/plat ve výši přesahující 32 tisíc Kč. Učitelé mateřských škol pobírali naopak nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdu/plat (přibližně 27 tisíc Kč). Nejvyšší absolutní i relativní meziroční nárůst byl zaznamenán v případě učitelů základních škol (o 2 369 Kč, tj. o 7,7 %) a konzervatoří (o 2 335 Kč, tj. o 7,7 %). Naopak k nejnižšímu meziročnímu zvýšení průměrné hrubé měsíční mzdy/platu došlo u učitelů vyšších odborných škol (o 1 992 Kč, tj. o 6,2 %) a u učitelů mateřských škol (o 1 790 Kč, tj. o 7,1 %).

Z pohledu dalších profesí pedagogických pracovníků bylo v regionálním školství v roce 2017 zaměstnáno 14,9 tis. vychovatelů, 12,2 tis. asistentů pedagoga, 5,6 tis. učitelů odborného výcviku, 1,4 tis. speciálních pedagogů a 1,1 tis. psychologů. Nejvyšší meziroční nárůst počtu zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané byl zaznamenán v případě asistentů pedagoga, jejich počet vzrostl o 3,5 tis. (tj. o cca 40 %). Průměrná hrubá měsíční mzda/plat asistentů pedagoga se meziročně zvýšila o 1 473 Kč (tj. o 8,1 %) a v roce 2017 dosáhla částky 19 721 Kč (což je současně nejnižší částka mezi jednotlivými profesemi pedagogických pracovníků). K nejlépe placeným pedagogickým pracovníkům se řadí speciální pedagogové s průměrnou měsíční mzdou/platem 32 812 Kč a dále psychologové, kteří v roce 2017 měsíčně pobírali v průměru 31 790 Kč.

4.2.9 Tematické okruhy

- ◆ Ve školním roce 2017/18 se nadále zvyšoval podíl dětí a žáků integrovaných do běžných tříd.
- ◆ Na základních školách se povinně učí žáci dva cizí jazyky.
- ◆ Podíl cizinců na všech úrovních vzdělávání se každoročně zvyšuje.

Zdravotně postižené děti a žáci

Mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2017/18 celkem 10 788 zdravotně postižených dětí, z nichž 50,5 % mělo vadu řeči. 35,0 % zdravotně postižených dětí bylo individuálně integrováno do běžných tříd mateřských škol. Od školního roku 2013/14 se zvyšoval počet zdravotně postižených dětí, příčinou byl celkový nárůst počtu dětí v mateřských školách, s mírným poklesem dětí roce 2016/17 došlo i ke snížení počtu zdravotně postižených, ve školním roce 2017/18 se počet postižených dětí opět navýšil. Podíl zdravotně postižených dětí na celkovém počtu dětí v celém sledovaném období stagnuje.

Ve školním roce 2017/18 se v základních školách vzdělávalo 95 631 zdravotně postižených žáků, tj. 10,3 % všech žáků navštěvujících základní školu. Zvyšuje se podíl zdravotně postižených žáků, kteří byli individuálně integrováni do běžných tříd základních škol. Ve školním roce 2013/14 z celkového počtu zdravotně postižených bylo integrováno do běžných tříd 58,9 % uvedených žáků a v letošním školním roce 2017/18 dokonce 71,5 %. Z celkového počtu zdravotních postižení převažují vývojové poruchy učení, které se vyskytují u 46,1 % zdravotně postižených žáků.

Střední školy ve školním roce 2017/18 navštěvovalo 22 316 zdravotně postižených žáků, tedy 5,5 % žáků středních škol denní formy vzdělávání. Z celkového počtu zdravotně postižených žáků bylo individuálně integrováno do běžných tříd středních škol 58,2 % žáků. Z hlediska postižení se u žáků nejvíce vyskytovaly vývojové poruchy učení (48,2 %) a mentální postižení (25,8 %).

V konzervatořích se nacházel jen malý počet zdravotně postižených, jednalo se především o zrakově postižené žáky a žáky s vývojovými poruchami učení.

Tabulka 21: Počty a procentuální zastoupení dětí a žáků se SVP podle druhu integrace ve školním roce 2013/14–2017/18

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Mateřské školy					
Individuálně integrované děti do běžných tříd MŠ	2 299	2 484	2 748	3 029	3 774
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu dětí MŠ	0,6%	0,7%	0,7%	0,8%	1,0%
Počty dětí ve speciálních třídách MŠ	7 764	7 828	7 788	7 457	7 014
Podíl dětí ve speciálních třídách na celkovém počtu dětí MŠ	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%	1,9%
Základní školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd ZŠ	43 352	45 853	49 225	53 206	68 419
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků ZŠ	5,2%	5,4%	5,6%	5,9%	7,4%
Počty žáků ve speciálních třídách ZŠ	30 277	29 995	29 492	28 438	27 212
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků ZŠ	3,7%	3,5%	3,4%	3,1%	2,9%
Střední školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd SŠ	8 872	8 982	9 505	10 482	12 985
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků SŠ	2,1%	2,2%	2,3%	2,6%	3,1%
Počty žáků ve speciálních třídách SŠ	11 004	10 853	10 541	9 853	9 331
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků SŠ	2,6%	2,6%	2,6%	2,4%	2,2%

Počty žáků s LMP podle druhu integrace**Tabulka 22: Počty a procentuální zastoupení žáků s LMP v oboru Základní škola podle druhu integrace ve školním roce 2013/14–2017/18**

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Žáci s LMP celkem	16 256	15 874	15 628	15 115	15 243
z celku ve speciálních třídách	14 721	14 206	13 734	12 804	12 125
Podíl žáků s LMP ve speciálních třídách	90,6%	89,5%	87,9%	84,7%	79,5%
z celku v běžných třídách	1 535	1 668	1 894	2 311	3 118
Podíl žáků s LMP v běžných třídách	9,4%	10,5%	12,1%	15,3%	20,5%
Vyšší odborné školy	1 790,9	1 733,6	1 675,5	1 561,5	1 458,7

Komentář:

Počet žáků s evidovaným LMP bez ohledu na jiná evidovaná postižení (více vad, autismus) a nárok na zvýšené financování

Zdroj: Databáze MŠMT

Tabulka 23: Počty dětí, žáků a studentů s přiznaným podpůrným opatřením ve školním roce 2017/18

Druh školy	Děti/žáci/studenti s přiznaným podpůrným opatřením					
	celkem	1. stupně	2. stupně	3. stupně	4. stupně	5. stupně
Mateřské školy - děti celkem	11 640	2 246	1 272	6 050	1 838	234
z toho dívky	3 726	786	480	1 812	565	83
Základní školy - žáci celkem	74 872	15 373	29 945	23 249	4 924	1 381
z toho dívky	24 977	5 748	9 757	7 383	1 556	533
Střední školy - žáci celkem	14 626	4 012	5 083	3 888	1 405	238
z toho dívky	5 528	1 535	1 674	1 658	561	100
Vyšší odborné školy - ženy celkem	23	6	6	5	6	0
z toho ženy	17	4	6	4	3	0
Z celku dětí/žáci/studenti s přiznaným podpůrným opatřením ve speciálních třídách						
Mateřské školy - děti celkem	5 701	0	551	3 784	1 165	201
z toho dívky	1 792	0	226	1 149	345	72
Základní školy - žáci celkem	15 023	0	548	9 479	3 661	1 335
z toho dívky	5 429	0	191	3 535	1 186	517
Střední školy - žáci celkem	4 413	0	223	2 762	1 203	225
z toho dívky	1 977	0	84	1 295	504	94
Vyšší odborné školy - ženy celkem
z toho ženy

Zdroj: databáze MŠMT

Z uvedené tabulky je zřejmé, že ve sledovaném období se žáci s LMP postupně přesouvají ze speciálních tříd do tříd běžných. V roce 2013/14 bylo do běžných tříd ZŠ integrováno 9,4 % žáků s LMP, zatímco v roce 2017/18 již tito žáci představují celých 20,5 %.

Děti podle převažujícího stupně podpůrných opatření

V mateřských školách bylo k 30. 9. 2017 vykázano 11 640 dětí v běžných i speciálních třídách, kterým bylo vydáno doporučení školským poradenským zařízením a byla jim poskytnuta podpora ve vzdělávání v souladu s § 16 školního zákona nebo jim v 1. stupni podporu poskytuje škola. Nejčastěji poskytovaným podpůrným opatřením je opat-

Tabulka 24: Nejčastěji školami vykázaná podpůrná opatření v období 30. 9. 2016 až 31. 7. 2017

Kód PO	Název podpůrného opatření	Celkem PO
MŠ		
030501A20	Asistent pedagoga sdílený ve škole (úvazek 0,50)	433
C30102A01	Pomůcky pro rozvoj řeči	320
020601A01	Pedagogická intervence ve škole (1 hodina)	282
040501A40	Asistent pedagoga (úvazek 1,0)	280
030501A30	Asistent pedagoga sdílený ve škole (úvazek 0,75)	271
ZŠ		
020601A01	Pedagogická intervence ve škole (1 hodina)	9 417
020602A01	Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina)	4 045
G20203A01	Speciální didaktické (manipulační) pomůcky pro výuku čtení a psaní	2 901
G20206A01	Speciální učebnice pro výuku čtení	2 662
030501A20	Asistent pedagoga sdílený ve škole (úvazek 0,50)	1 854
SŠ		
020601A01	Pedagogická intervence ve škole (1 hodina)	215
040501A40	Asistent pedagoga (úvazek 1,0)	104
H20205A01	Pomůcky pro rozvoj sociálních dovedností	70
H20203A01	Speciální učebnice pro výuku čtení a českého jazyka	64
030501A30	Asistent pedagoga sdílený ve škole (úvazek 0,75)	61

Zdroj: databáze MŠMT

ření 3. stupně, které představuje 52,0 % (6 050 dětí) všech poskytnutých podpůrných opatření v mateřských školách, na druhém místě jsou opatření 1. stupně s 19,3 % (2 246 dětí).

V základních školách bylo evidováno 74 872 žáků s poskytnutou podporou ve vzdělávání, zde bylo nejčastěji poskytnutým podpůrným opatřením opatření 2. stupně se 40% zastoupením (29 945 žáků), dále 3. stupeň podpůrných opatření, který představuje 31,1 % (23 249 žáků) všech poskytnutých podpůrných opatření v základních školách.

Střední školy vykázaly 14 626 žáků s podpůrnými opatřeními, z toho 34,8 % (5 083 žáků) tvoří žáci s podpůrnými opatřeními 2. stupně a 27,4 % (4 012 žáků) žáci s poskytovaným 1. stupněm podpory.

Zaměříme-li se na konkrétní poskytnutá podpůrná opatření, v mateřských školách byl nejčastěji vykazován Asis-

Tabulka 25: Regionální školství – žáci/studenti učící se cizí jazyky ve školním roce 2017/18

		ZŠ	SŠ	Konzervatoře	VOŠ
Žáci/studenti celkem¹⁾		790 782	390 479	3 405	12 781
z toho žáci/studenti učící se	anglický jazyk	785 767	381 899	3 263	12 309
	francouzský jazyk	6 145	20 148	455	274
	německý jazyk	176 504	160 940	742	3 119
	ruský jazyk	52 002	31 334	11	595
	španělský jazyk	6 491	22 896	67	418
	italský jazyk	293	454	401	29
	latinský jazyk	.	7 501	22	760
	klasickou řečtinu	.	-	-	-
	jiný evropský jazyk	167	75	-	15
	jiný cizí jazyk	61	181	-	49
Průměrný počet jazyků na žáka/studenta		1,11	1,55	1,42	1,36
Průměrný počet jazyků na počet žáků/ studentů učících se cizí jazyk		1,30	1,60	1,46	1,37

Komentář:

¹⁾Každý žák je započítán pouze jednou bez ohledu na to, kolika cizím jazykům se učí.
Žáci SŠ a konzervatoři a studenti VOŠ v denní formě vzdělávání.

Zdroj: Databáze MŠMT

tent pedagoga sdílený ve škole (úvazek 0,50), a to ve 433 případech, následovaly Pomůcky pro rozvoj řeči (320 případů) a Pedagogická intervence ve škole (1 hodina), která byla poskytnuta 282krát.

Na základních školách byla v 9 417 případech poskytnuta Pedagogická intervence ve škole (1 hodina), na druhé pozici je se 4 045 případy Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina), třetí příčku drží Speciální didaktické (manipulační) pomůcky pro výuku čtení a psaní, kterých bylo poskytnuto 2 901.

Pedagogická intervence ve škole (1 hodina) je nejčastěji poskytována i ve středních školách, a to v 215 případech, dále následuje Asistent pedagoga (úvazek 1,0), který byl poskytnut 104krát, a Pomůcky pro rozvoj sociálních dovedností byly vykázány 61krát.

Výuka cizích jazyků

Základní školy v souladu se změnou školského zákona musí začít už od třetí třídy povinně s výukou cizího jazyka.

Jako první cizí jazyk se zpravidla nabízí výuka anglického jazyka. V případě, kdy si žák (resp. jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, škola prokazatelně upozorní zákonného zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.

Cizí jazyk se učilo v základní škole ve školním roce 2017/18 celkem 790 782 žáků. Nejvyšší podíl žáků se věnoval anglickému jazyku (99,4 % žáků základních škol) a německému jazyku (22,3 %).

Ve středních školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 390 479 žáků. Anglickému jazyku se věnovalo 97,8 % a německému jazyku 40,9 % žáků učících se cizí jazyk ve středních školách v denní formě vzdělávání. Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se 43,1 % žáků středních škol učilo jeden jazyk; 55,6 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,3 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

V konzervatořích z 3 405 žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se věnovalo anglickému jazyku (95,8 %), německému jazyku (21,8 %) a italskému jazyku (11,8 %). Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk se učilo 56,1 % žáků jeden jazyk; 42,8 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,1 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

Ve vyšších odborných školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 12 781 studentů. Nejvyšší podíl studentů denní formy vzdělávání se věnoval anglickému jazyku (96,3 %) a německému jazyku (24,4 %). Z celkového počtu studentů učících se cizí jazyk se 70,5 % studentů učilo jeden jazyk; 27,4 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 2,0 % se věnovalo třem a více jazykům.

Vzdělávání cizinců

Vzdělávání cizinců na školách v České republice je založeno na Listině lidských práv a svobod, v níž je zakotveno právo na bezplatné vzdělání pro cizince, kteří mají na území ČR uděleno povolení k trvalému pobytu, kteří na území ČR pobývají přechodně (a byla jim udělena krátkodobá víza k pobytu do 90 dnů nebo dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů), kterým byl udělen azyl, a cizince s vízem za účelem strpění pobytu a za účelem dočasné ochrany.

Počet cizinců (děti, žáků a studentů) v České republice narůstá na všech úrovních vzdělávání. Během pětiletého období se jejich počet zvýšil o 33,5 %.

V mateřských školách se ve školním roce 2017/18 vzdělávalo 10 469 cizinců, tedy 2,9 % všech dětí mateřských škol. Počet dětí (cizinců) se za pět let zvýšil o 66,0 %. K nejpočetnější skupině patřili Vietnamci (26,4 %), Ukrajinci (23,7 %) a Slováci (18,4 %).

V základních školách se vzdělávalo v posledním sledovaném školním roce 21 992 cizinců (2,4 % žáků základních škol). Největší skupinu zaujímal cizinci se státním občanstvím Ukrajina (26,8 %), Slovensko (22,1 %) a Vietnam (19,6 %).

Do středních škol docházelo ve školním roce 2017/18 celkem 9 195 cizinců (2,2 % žáků středních škol). Ve středních školách byli nejvíce zastoupeni Ukrajinci (29,5 %), Vietnamci (18,3 %) a Slováci (20,1 %).

Nejvyšší podíl cizinců se nacházel v konzervatořích, kde tvořili až 5,5 % žáků a jejich podíl se v posledních pěti letech zvýšil o 12,4 %. V konzervatořích byli nejpočetnější Slováci (32,7 %), Rusové (17,8 %) a Ukrajinci (16,8 %).

K vysokému nárůstu cizinců došlo také ve vyšších odborných školách, kde se jejich počet během sledovaného období zvýšil o 18,3 %. Ve vyšších odborných školách jsme se nejvíce setkávali se Slováky (46,5 %), Ukrajinci (23,0 %) a Rusy (13,4 %).

Tabulka 26: Regionální školství – počty cizinců ve školním roce 2013/14–2017/18 – podle úrovně vzdělávání

		2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Celkem regionální školství		31 295	33 325	36 145	39 619	42 511
v tom	mateřské školy	6 307	7 242	8 302	9 494	10 469
	základní školy	15 109	16 477	18 281	20 237	21 992
	střední školy	9 147	8 837	8 763	9 063	9 195
	konzervatoře	185	217	212	214	208
	vyšší odborné školy	547	552	587	611	647
Podíl na celkový počet dětí/žáků/studentů		1,9%	2,0%	2,1%	2,3%	2,5%
v tom	mateřské školy	1,7%	2,0%	2,3%	2,6%	2,9%
	základní školy	1,8%	1,9%	2,1%	2,2%	2,4%
	střední školy	2,0%	2,0%	2,1%	2,1%	2,2%
	konzervatoře	5,0%	5,8%	5,7%	5,7%	5,5%
	vyšší odborné školy	1,9%	2,0%	2,4%	2,8%	3,3%

Zdroj: Databáze MŠMT

4.3. Vysoké školství v roce 2017

4.3.1 Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolským vzděláváním je myšleno vzdělávání, které směřuje k získání vysokoškolského vzdělání a akademického titulu podle § 44 až § 59 zákona číslo 111/1998 Sb. o vysokých školách.

K 31. 12. 2017 uskutečňovalo vzdělávací činnost 26 veřejných vysokých škol a 39 soukromých vysokých škol. V roce 2017 studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách 299 054 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o pokles o 3,9 %. Na veřejných vysokých školách k 31. 12. 2017 studovalo 269 689 studentů, na soukromých vysokých školách 29 820 studentů. Meziročně počet studentů na veřejných vysokých školách poklesl o 3,8 %, na soukromých vysokých školách poklesl o 5,3 %.

Pokles počtu studentů na vysokých školách se zpomaluje, ale nadále pokračuje. Pokles se týká pouze studentů, kteří jsou občané ČR, počty cizinců studujících na veřejných a soukromých vysokých školách v ČR stagnují. Pokles jde na vrub odchodu početnějších ročníků, počty vstupujících do studia na vysoké škole stagnují ve shodě s populační křivkou odpovídajících ročníků. Předpokládaný nárůst počtu studentů ve shodě s růstem populačních ročníků bude pravděpodobně opožděný, neboť nadále budou odcházet silnější ročníky. Navíc podíl přímo postupujících

Tabulka 27: Počet přihlášených, přijatých a zapsaných ke studiu na veřejné a soukromé VŠ v letech 2013 až 2017

Vysoké školy veřejné a soukromé	2013	2014	2015	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/2013
Počet přihlášených	134 257	121 761	113 093	102 791	97 998	0,95	0,73
z toho ženy	76 486	69 748	64 460	59 012	55 886	0,95	0,73
Počet přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	123 766	111 374	103 442	94 068	90 528	0,96	0,73
z toho ženy	70 345	63 607	58 603	53 688	51 272	0,95	0,73
Počet přijatých	93 714	84 764	80 302	74 767	74 623	1,00	0,80
z toho ženy	49 946	45 345	42 693	40 511	40 726	1,01	0,82
Počet zapsaných	88 109	79 073	74 833	69 839	69 911	1,00	0,79
z toho ženy	46 968	42 276	39 771	37 810	37 968	1,00	0,81
Úspěšnost (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	75,7%	76,1%	77,6%	79,5%	82,4%	103,7%	108,9%
Úspěšnost mužů (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	81,9%	82,5%	83,9%	84,8%	86,3%	101,8%	105,4%
Úspěšnost žen (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	71,0%	71,3%	72,9%	75,5%	79,4%	105,3%	111,9%

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím. Úspěšnost je počítána jako podíl počtu přijatých a počtu přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení.

z nižšího stupně vzdělávání do studia na vysoké škole na celkovém počtu nově zapsaných do studia na vysoké škole je cca 50%. Druhou polovinu tvoří odložená nebo opakovaná poptávka, která se bude skládat především ze slabších ročníků. Růst počtu studentů ale podporuje zvyšující se podíl absolventů studia v bakalářských studijních programech pokračujících ve studiu v navazujících magisterských studijních programech. Tento podíl od poklesu započatého v roce 2009 od roku 2014 opět roste a v současné době činí více jak 80 %. Na některých fakultách, které jsou například zaměřeny na vzdělávání ve studijních programech zařazených do oblasti pedagogických věd a nauk, dokonce vstupuje do studia více studentů navazujících magisterských studijních programů, než jich na téže fakultě absolvuje studium v bakalářských studijních programech. Na celkové počty studentů tedy má vliv nejen vývoj populační křivky, ale i změny v organizaci vysokoškolského vzdělávání, aktuální potřeby společnosti a v neposlední řadě způsob financování vysokoškolského studia.

Ke studiu v bakalářských a nenavazujících magisterských studijních programech na veřejných a soukromých vysokých školách se v období od 1. 11. 2016 do 31. 10. 2017 přihlásilo 97 998 uchazečů s českým ob-

Tabulka 28: Přijímací řízení ke studiu na veřejné a soukromé VŠ podle typu studijních programů v letech 2013 až 2017

Studijní programy	2013		2014		2015		2016		2017	
	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Počet podaných přihlášek	205 571	31 588	178 632	31 229	167 100	30 253	154 760	29 250	147 525	28 791
Počet přihlášených	92 584	16 390	82 629	15 861	77 049	14 805	71 028	14 060	68 397	13 357
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	80 814	14 077	76 889	14 047	71 501	13 395	66 005	12 639	64 113	11 853
Počet přijatých	67 687	5 186	60 175	5 187	56 533	5 159	52 913	5 044	52 990	5 257
Počet zapsaných	61 907	4 763	54 301	4 670	51 302	4 606	47 748	4 474	47 826	4 670
Ostatní formy studia	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Počet podaných přihlášek	52 776	1 017	48 832	1 774	45 072	1 293	39 054	1 087	35 935	1 066
Počet přihlášených	42 764	872	39 190	1 485	36 176	1 037	31 617	884	29 234	852
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	36 032	737	33 695	1 302	31 051	896	27 109	761	25 410	734
Počet přijatých	24 463	426	22 774	833	22 031	455	20 081	448	19 765	493
Počet zapsaných	22 006	373	20 325	717	19 646	378	17 967	398	17 664	440

Zdroj: *Databáze MŠMT***Komentář:**

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím.

čanstvím¹⁶. Ti si podali 213 317 přihlášek. Vlastního přijímacího řízení se zúčastnilo 90 528 uchazečů, tj. 92,38 %. Z těchto uchazečů bylo přijato ke studiu 74 623, a z nich se pak do studia zapsalo 69 911. Ke studiu na veřejné vysoké škole bylo přijato 80,1 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního přijímacího řízení, ke studiu na soukromé vysoké škole pak bylo přijato 96,8 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili vlastního přijímacího řízení. Rozdílnost těchto poměrů, kterým se někdy říká úspěšnost v přijímacím řízení, je dána jednak rozdílností uchazečů o studium dané věkem uchazečů a formou studia, do které se hlásí, a jednak odlišností v organizaci vlastního přijímacího řízení.

Většinu uchazečů o studium v prezenční formě studia tvoří devatenáctiletí a dvacetiletí, kteří představují 69 % zájemců o toto studium. V ostatních formách studia tato skupina představuje 14,7 % uchazečů a naopak zde dominují uchazeči starší třiceti let, kteří představují 35,6 % uchazečů o studium v distanční či kombinované formě studia.

¹⁶ Od roku 2004 se sledují všichni uchazeči bez rozdílu státní příslušnosti. Údaje o přijímacím řízení na VŠ se však uvádějí pouze za občany České republiky, neboť u cizinců chybí jednoznačný identifikátor, který je pro zpracování dat nezbytný.

Tabulka 29: Počet studentů, poprvé zapsaných a absolventů veřejných a soukromých VŠ v letech 2013 až 2017 podle stavu SIMSu k 20. 1. 2018

Vysoké školy veřejné a soukromé		2013	2014	2015	2016	2017
Počet škol		71	70	70	67	65
Počet studentů		367 747	346 893	326 528	311 168	299 054
z toho ženy		206 498	194 631	182 312	174 229	167 809
z toho ve studijních programech:	bakalářských	224 440	207 247	192 382	179 873	172 365
	magisterských	33 189	32 565	31 768	31 211	30 821
	magisterských navazujících	88 933	86 098	81 353	79 569	76 001
	doktorských	24 717	24 205	23 861	23 180	22 192
Počet poprvé zapsaných		69 858	61 486	58 175	56 086	56 271
z toho ženy		39 311	34 485	32 370	31 498	31 544
do studijních programů:	bakalářských	64 665	56 054	52 334	50 010	49 799
	magisterských	6 139	6 259	6 014	6 038	6 088
	magisterských navazujících	36 660	34 776	32 893	32 301	29 676
	doktorských	4 927	4 704	4 643	4 405	4 118
Počet absolventů		91 692	88 187	82 037	77 382	72 057
z toho ženy		56 040	53 478	49 554	46 571	43 119
z toho ve studijních programech:	bakalářských	50 957	48 265	43 562	41 076	37 118
	magisterských	5 743	5 371	5 001	4 899	4 741
	magisterských navazujících	32 733	32 181	31 155	29 155	27 883
	doktorských	2 405	2 467	2 410	2 343	2 383

Komentář:

Stav k 31. 12. příslušného roku, počet poprvé zapsaných a absolventů za kalendářní rok. V celkovém počtu poprvé zapsaných jsou zahrnuty jen bakalářské a dlouhé magisterské studijní programy.

Zdroj: Databáze MŠMT

Z celkového počtu 97998 uchazečů tvoří ženy 57 %, v počtu přijatých pak představují ženy 54,6 %. Převaha žen ve vzdělávání roste spolu se stupněm vzdělávání, aby se pak na nejvyšším stupni vzdělávání (doktorském) poměr mužů a žen obrátil.

Vzhledem k organizaci přijímacího řízení ke studiu na vysoké škole mohou být procenta přijatých uchazečů ve skutečnosti vyšší, protože část uchazečů nesplní základní podmínku k přijetí ke studiu na vysoké škole, tedy nezíská střední vzdělání s maturitní zkouškou, a tito by se tedy neměli počítat mezi oprávněně uchazeče. Tyto uchazeče však nejde odlišit, protože vysoké školy splnění této základní podmínky kontrolují většinou až u zápisu do studia, třeba z důvodu, že rozhodnutí o přijetí ke studiu na vysoké škole bývá vydáváno ještě před termínem konání maturitní zkoušky.

Pro vysledování přechodu z nižšího stupně vzdělávání do studia na vysokých školách chybí základní informace o počtech žáků, kteří úspěšně složili maturitní zkoušky. Matriky žáků jsou v tomto směru nespolehlivé, protože počty maturantů nemají žádný vliv na financování středních škol. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, které jediné má kompletní a přesné informace o těchto počtech, neboť maturitní vysvědčení se tisknou na podkladě dat dodávaných středním školám tímto centrem, zase poskytuje pouze informace o úspěšnosti v dílčích zkouškách.

Pokles počtu studentů poprvé zapsaných do studia na veřejné nebo soukromé vysoké škole v České republice se zastavil. V roce 2017 činil tento počet poprvé zapsaných do studia v bakalářských nebo nenavazujících magisterských studijních programech 53 401, což je oproti předchozímu roku pokles pouze o 0,3 %. Ještě menší pokles je u poprvé zapsaných do studia v prezenční formě. Ten činil proti roku 2016 0,2 %. O jeden celý řád, tedy na zanedbatelnou úroveň se také zmínil pokles poprvé zapsaných do studia v distanční nebo kombinované formě (proti roku 2016 0,9 %). V předchozím roce byly zaznamenány poklesy poprvé zapsaných do studia v prezenční formě 2,9 % resp. 7,1 % v distanční nebo kombinované formě. Jedná se tedy prakticky o nulové poklesy počtů.

V roce 2017 absolvovalo studium na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 72 057 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o pokles o 6,9 %. Do roku 2012 celkový počet absolventů narůstal. Počty prvního absolvování na vysoké škole v roce 2012 již stagnovaly a v roce 2013 došlo k poklesu počtu absolventů, kteří poprvé absolvovali na vysoké škole, o 5,7 %. V roce 2014 tento pokles vzrostl na 9,6 %. Zpoždění kulminace celkových počtů absolventů proti počtu absolventů, kteří absolvovali vysokoškolské studium poprvé, je dán implementací boloňského procesu. Na veřejných vysokých školách počet absolventů klesl o 6,4 % (67 417 absolventů v roce 2016 ve srovnání se 63 080 absolventy v roce 2017). Na soukromých vysokých školách došlo k poklesu celkového počtu absolventů o 9,8 % (9 968 absolventů v roce 2016 proti 8 987 absolventům v roce 2017).

4.3.2 Celoživotní vzdělávání

Podle § 60 zákona číslo 111/1998 Sb. o vysokých školách může vysoká škola v rámci své vzdělávací činnosti bezplatně nebo za úplaty provozovat programy celoživotního vzdělávání orientované na výkon povolání nebo zájmově. Až do roku 2016 včetně bylo sledování těchto aktivit vysokých škol pouze povrchní, neboť chyběl sjednocující program celoživotního vzdělávání v terciárním vzdělávání, který by umožnil tyto aktivity vysokých škol katalogizovat a vytvořit metodiku potřebnou pro případné sledování. Bylo tedy možno pouze odlišit programy celoživotního vzdělávání směřující k získání či rozšíření pedagogické kvalifikace od ostatních programů celoživotního vzdělávání, kde mohly být například zahrnuty kurzy v trvání od několika dnů do několika let. V těchto ostatních kurzech mohly být zahrnuty univerzita třetího věku, rekvalifikační kurzy nebo kurzy vzdělávání v rámci akreditovaných studijních programů, jejímž účastní-

kům může být absolvování tohoto kurzu uznáno jako část řádného studia, pokud se stanou řádnými studenty podle zákona číslo 111/1998 Sb. § 48 až 50. Zároveň chyběla informace, zda absolvování kurzu vedoucího k získání pedagogické kvalifikace opravdu poskytlo absolventu tohoto kurzu kýženou kvalifikaci, neboť tato je vázána na další získané vzdělání. Novela zákona 111/1998Sb. z roku 2016 ukládá ministerstvu sdružovat informace o účastnících a absolventech celoživotního vzdělávání a mezinárodně uznávaných kurzů a stanovit vyhláškou termíny, strukturu a formu předávání těchto údajů. Toto bylo naplněno vyhláškou č. 277/2016 Sb. o předávání statistických údajů vysokými školami. Pomocí této vyhlášky a následným metodickým vedením vysokých škol ze strany ministerstva při sběru těchto dat by mohla být nahrazena sjednocující funkce chybějícího programu celoživotního vzdělávání v terciárním vzdělávání. Ke konci února roku 2018 se však dosud ministerstvu nepodařilo zrealizovat sběr těchto dat za rok 2017.

4. 3. 3 Pracovníci ve veřejném vysokém školství

- ◆ Ve veřejných vysokých školách působilo přibližně 40 tis. zaměstnanců, z toho necelých 18 tis. akademických pracovníků.
- ◆ Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol dosáhla částky 39 000 Kč, což představuje meziroční nárůst o 6,0 %.
- ◆ Průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol přesáhla hodnotu 48 000 Kč, což odpovídá meziročnímu navýšení o 6,4 %.

Ve veřejných vysokých školách bylo v roce 2017 zaměstnáno 39,9 tis. pracovníků, z toho 19,6 tis. žen (49 %) a 20,4 tis. mužů (51 %). Meziročně byl zaznamenán nárůst celkového počtu zaměstnanců veřejných VŠ o 654,0, tj. o 1,7 %. Počet zaměstnanců veřejných vysokých škol, kteří jsou placeni ze státního rozpočtu (tj. z kap. 333-MŠMT), se oproti předchozímu roku snížil o více než 900 (tj. o 3 %) na 30 tisíc. Počet zaměstnanců placených z doplňkové činnosti a ostatních aktivit se však celkově zvýšil o více než 1 500 (tj. 19 %) na necelých 10 tisíc. Na tomto růstu se nejvíce podíleli zaměstnanci, kteří jsou placeni ze strukturálních fondů EU (jedná se o téměř sedminásobný nárůst – ze 170 úvazků na téměř 1 300).

V roce 2017 působilo na veřejných vysokých školách 17,6 tis. akademických pracovníků (z toho 36 % žen) a 3,9 tis. vědeckých pracovníků (z toho 34 % žen). Oproti předchozímu roku se počet akademických pracovníků téměř nezměnil (rozdíl činí pouze 14 úvazků). Z pohledu profesního zařazení tvořili z celkového počtu akademických pracovníků více než polovinu odborní asistenti (9,2 tis.), více než pětinu docenti (3,9 tis.), více než desetinu profesori (2,0 tis.), necelou desetinu asistenti (1,2 tis.) a méně než 5 % lektori (700) a pedagogičtí pracovníci (600).

Zaměstnanci veřejných vysokých škol pobírali v roce 2017 průměrně 39 041 Kč, z toho ženy 32 435 Kč a muži 45 392 Kč. Meziroční nárůst průměrné měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol činil 6 % (tj. 2 200 Kč). Akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol pobírali 48 412 Kč, z toho ženy 40 972 Kč a muži 52 542 Kč. Meziročně se průměrná měsíční mzda akademických pracovníků zvýšila o 6,4 % (tj. 2 900 Kč). Podle profesního zařazení akademických pracovníků bylo nejvyšší průměrné měsíční mzdy dosaženo v případě profesorů – 78 138 Kč (ženy 74 160 Kč a muži 78 872 Kč) a naopak nejnižší průměrnou měsíční mzdu pobírali asistenti – 30 737 Kč (ženy 29 453 Kč a muži 32 065 Kč).

Tabulka 30: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol podle rozpočtové skladby a podle profesního zařazení za rok 2017

Kategorie zaměstnanců		Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 2017			Průměrná měsíční mzda za rok 2017		
		celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži
Zaměstnanci celkem¹⁾		39 938,9	19 578,3	20 360,5	39 041 Kč	32 435 Kč	45 392 Kč
v tom	veřejné vysoké školy	23 510,5	12 548,1	10 962,4	35 245 Kč	30 499 Kč	40 677 Kč
	koleje	383,2	274,2	109,1	21 312 Kč	20 632 Kč	23 020 Kč
	menzy	400,4	292,9	107,5	18 009 Kč	17 338 Kč	19 837 Kč
	vysokoškolský zemědělský, lesní statek	13,5	6,9	6,6	22 910 Kč	17 796 Kč	28 274 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z prostředků kap. 333 – MŠMT	5 714,8	1 967,8	3 747,0	52 035 Kč	44 171 Kč	56 165 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z ostatních zdrojů	4 172,5	1 356,5	2 816,0	41 407 Kč	34 217 Kč	44 871 Kč
	doplňková činnost	1 786,2	834,2	952,1	39 137 Kč	29 772 Kč	47 342 Kč
	ostatní zdroje (granty, apod.) mimo V, V a I	2 673,5	1 737,1	936,4	44 953 Kč	35 841 Kč	61 855 Kč
	prostředky strukturálních fondů EU	1 284,1	560,6	723,5	41 276 Kč	36 311 Kč	45 122 Kč
Akademičtí pracovníci¹⁾		17 586,7	6 276,7	11 310,0	48 412 Kč	40 972 Kč	52 542 Kč
v tom	pedagogičtí pracovníci V, V a I ²⁾	609,7	203,0	406,6	45 392 Kč	40 879 Kč	47 645 Kč
	profesoři	2 039,6	317,6	1 722,0	78 138 Kč	74 160 Kč	78 872 Kč
	docenti	3 858,0	971,1	2 886,9	59 758 Kč	54 276 Kč	61 602 Kč
	odborní asistenti	9 185,7	3 756,4	5 429,2	40 643 Kč	37 590 Kč	42 755 Kč
	asistenti	1 163,8	591,9	571,9	30 737 Kč	29 453 Kč	32 065 Kč
	lektori	729,9	436,7	293,3	33 868 Kč	31 997 Kč	36 654 Kč
Vědečtí pracovníci¹⁾		3 908,1	1 335,5	2 572,6	40 758 Kč	34 918 Kč	43 790 Kč
Ostatní pracovníci^{1),3)}		18 444,1	11 966,1	6 477,9	29 741 Kč	27 681 Kč	33 546 Kč

Zdroj: Databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Bez ohledu na zdroj financování (tj. včetně prostředků strukturálních fondů EU, doplňkové činnosti a ostatních aktivit).

²⁾ Výzkumní, vývojoví a inovační pracovníci podléhají se na pedagogické činnosti.

³⁾ Technicko-hospodářští, provozní a obchodně provozní pracovníci celkem.

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Seznam použitých zkratk

APIV	Akční plán inkluzivního vzdělávání
APIV A	Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
APIV B	Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
CEENQA	Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education
Centrum	Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání
CZS MU	Centrum zahraniční spolupráce Masarykovy univerzity
ČR	Česká republika
ČŠI	Česká školní inspekce
DD	dětský domov
DDŠ	dětský domov se školou
DIP	Datová informační politika MŠMT 2015+
DÚ	diagnostický ústav
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZS	Dům zahraniční spolupráce
ECVET	Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu
EDS/SMVS	Evidenční dotační systém/Správa majetku ve vlastnictví státu
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EHP N2	Fond evropského hospodářského prostoru a Norské fondy
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education
EQF	Evropský rámec kvalifikací
EQAF	European Quality Assurance Forum
ES	Evropská společenství
ESF	Evropský sociální fond
ESG	Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EU28	28 členských států Evropské unie
ICT	informační a komunikační technologie
IMKA	implementace kariérního systému učitelů
IPo MAP	Individuální projekty Místní akční plány rozvoje vzdělávání
IROP	Integrovaný operační regionální program

IS CERTIS	informační systém Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání
ITI	Integrované teritoriální investice
ISCED97	Mezinárodní klasifikace vzdělání
IVP	individuální vzdělávací plán
JPZ	jednotná přijímací zkouška
KAP	krajský akční plán rozvoje vzdělávání
KIPR	Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
KZÚV	krajská zařízení ústavní výchovy
LMP	lehké mentální postižení
MAP	místní akční plán rozvoje vzdělávání
MF	Ministerstvo financí
MF PCO	Platební a certifikační orgán Ministerstva financí
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MiZK	Vytvoření systému mistrovské zkoušky a mistrovských kvalifikací v ČR (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
MOOC	massive open online course (hromadný otevřený online kurz)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSCA	Akce „Marie Skłodowska-Curie“ (součást rámcového programu HORIZONT 2020)
MSČR	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	maturitní zkouška
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MU	Masarykova univerzita
NAÚ	Národní akreditační úřad pro vysoké školství
NFV	návratná finanční výpomoc
NIDV	Národní institut pro další vzdělávání
NPP	nepedagogický pracovník
NSK	Národní soustava kvalifikací
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

OHA	Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra ČR
OP	operační program
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OP VVV	Operační program Výzkum vývoj a vzdělávání na roky 2014–2020
OP Z	Operační program Zaměstnanost
OPŘO	Ostatní přímo řízené organizace MŠMT
P-KAP	Podpora krajského akčního plánování (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
PA	plán aktivit rozvoje vzdělávání
PHmax	maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu na jednu třídu v oboru vzdělání v závislosti na počtu žáků ve třídě
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
PLPP	plán pedagogické podpory
PO	prioritní osa
PPRCH	primární prevence rizikového chování
PPUČ	Podpora práce učitelů (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
PŠD	povinná školní docházka
RgŠ	regionální školství
RIS	Resortní informační systém MŠMT
RIS3	Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation – Výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
RUV	Registr uměleckých výstupů
RVP	rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP ZUV	Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání
SDG	Strategie digitální gramotnosti České republiky na období let 2015 až 2020
SDV	Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020
SIMS	Sdružené informace matrik studentů
SOP	samostatná odborná práce

SR	státní rozpočet
SRP	Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (individuální projekt systémový v rámci OP VVV)
SŠ	střední školy
SUSEN	Sustainable Energy - Udržitelná energetika
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SVŠ	soukromá vysoká škola
SZP	Společná zemědělská politika
ŠAP	školní akční plán rozvoje vzdělávání
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠVP	školní vzdělávací program
TALIS	Teaching And Learning International Survey
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study - mezinárodní šetření znalostí a dovedností žáků ZŠ v matematice a v přírodovědných předmětech
UNRWA	Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě
ÚSC	územně samosprávné celky
ÚV	Úřad vlády ČR
VL	výuční list
VOS	vyšší odborná škola
VÚ	výchovný ústav
VŠ	vysoká škola
ZŠ	základní škola

**Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce 2017**

Vzdělávání v roce 2017 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Rok vydání: 2018

Náklad: 500 ks

Grafické zpracování a tisk: Tiskárna POLYGRAF, s.r.o.

ISBN 978-80-87601-40-2

